

Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet

Del 2

*Betänkande av
Entreprenörskapsutredningen*

Stockholm 2016



STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2016:72

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24516-3

ISSN 0375-250X

Innehåll

1	Författningsförslag.....	13
1.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.....	13
1.2	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken	38
1.3	Förslag till lag om ändring i föräldrabalken	40
1.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva.....	42
1.5	Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)	44
1.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.....	46
1.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	48
1.8	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	50
1.9	Förslag till lag om ändring i köplagen (1990:931)	52
1.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument	54
1.11	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220).....	56
1.12	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	58
1.13	Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)	59

1.14	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	62
1.15	Förslag till lag om ändring i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare	63
1.16	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1979:802) om dagbok och akter i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion.....	66
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion.....	67
2	Utredningens uppdrag i denna del.....	69
2.1	Utredningens direktiv	69
2.2	Avgränsningar.....	71
2.3	Utredningens arbete.....	74
2.4	Disposition.....	75
3	Bakgrund och utgångspunkter.....	77
3.1	Historik m.m.	77
3.2	Tidigare utredningar på området	78
3.3	Senare utredningar av intresse	79
3.4	Ekonomisk forskning av intresse	82
3.5	Behovet av en reformerad rekonstruktionslagstiftning	85
3.6	Hur kan fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter ges en andra chans?	87
3.6.1	Informationsinsatser.....	87
3.6.2	En ändrad samhällsattityd	88
3.6.3	Varningssignaler om ekonomisk kris.....	90
4	Gällande rätt.....	95
4.1	Inledning	95
4.2	Huvuddragen i LFR	96

4.2.1	Syftet med företagsrekonstruktion	96
4.2.2	Innebörden av företagsrekonstruktion	97
4.2.3	Krav på utredningen	99
4.2.4	Rekonstruktörens roll.....	101
4.2.5	Gäldenärens skyldigheter under företagsrekonstruktion	103
4.2.6	Exekutiva åtgärder under företagsrekonstruktion	104
4.2.7	Gäldenärens avtal m.m.	104
4.2.8	Offentligt ackord under företagsrekonstruktion	107
4.2.9	Företagsrekonstruktionens upphörande.....	110
5	Internationell utblick	113
5.1	Inledning	113
5.2	Nordiska länder.....	114
5.2.1	Norge	114
5.2.2	Danmark	118
5.2.3	Finland	122
5.3	Andra länder inom EU	127
5.3.1	Storbritannien.....	127
5.3.2	Tyskland.....	132
5.4	Initiativ på EU-nivå	138
5.4.1	En europeisk strategi för att hantera misslyckade företagssatsningar och insolvens	138
5.4.2	Europeiska kommissionens rekommendation av den 12 mars 2014 om en ny strategi för att hantera konkurs och insolvens	139
5.4.3	EU:s insolvensförordning.....	142
5.4.4	Andra initiativ av Europeiska kommissionen	146
5.5	UNCITRAL:s lagstiftningsguide	146
5.6	Andra pågående arbeten, Världsbanken m.m.....	148
5.6.1	Världsbanken	148
5.6.2	Nordiska/baltiska insolvensnätverket.....	150

6	Ansökningsförfarandet m.m.	151
6.1	Behöriga domstolar	151
6.2	Ansökans innehåll	153
6.2.1	Gäldenärens ekonomi	157
6.2.2	Allmänna synpunkter på borgenärsförteckningen och den preliminära rekonstruktionsplanens innehåll och utformning.....	159
6.3	Behöriga sökande.....	162
6.4	Förutsättningar för beslut om företagsrekonstruktion	163
6.4.1	Risk för snar illikviditet	163
6.4.2	Beviskrav.....	164
6.5	Rättens prövning vid borgenärssammanträdet	166
6.6	Ansökan om företagsrekonstruktion och konkurs samma dag.....	168
6.7	Något om för-förfaranden och hybridförfaranden	169
7	Rättsverkningar av att företagsrekonstruktion beslutas .	173
7.1	Gäldenärens rådighet.....	173
7.1.1	Allmänt om upplysnings- och lydnadsplikt	173
7.1.2	Krav på samtycke och rättshandlingens giltighet m.m.	175
7.2	Gäldenärens avtal.....	182
7.2.1	Inledning.....	182
7.2.2	Hinder att häva på grund av dröjsmål före rekonstruktionen	184
7.2.3	Verkställighet för borgenärer med separationsrätt m.m.....	186
7.2.4	Om borgensavtal.....	190
7.2.5	Begäran om fullföljd	191
7.2.6	Partiell fullföljd för gäldenären	193
7.2.7	Verkan av fullföljd.....	195
7.2.8	Allmän förmånsrätt vid fullföljd m.m.....	197
7.2.9	Tillgodogörande av en prestation.....	203

7.2.10	Utnyttjande av lokaler.....	205
7.2.11	Lönefordringar.....	208
7.2.12	Överlåtelse av avtal.....	211
8	Genomförande och avslutande av företagsrekonstruktion.....	215
8.1	Rekonstruktören.....	215
8.1.1	Förslaget till rekonstruktör	215
8.1.2	Utseende av en eller flera rekonstruktörer	218
8.1.3	Möjlighet för rekonstruktören att sätta annan i sitt ställe	219
8.1.4	Rekonstruktörens ersättning	221
8.1.5	Rekonstruktörens skadeståndsansvar	225
8.1.6	Bör en rekonstruktör kunna utses till förvaltare i en efterföljande konkurs?	227
8.1.7	Samspelet mellan rekonstruktören och företagsledningen	230
8.2	Separat ackord	232
8.2.1	Behovet av ett enklare förfarande.....	232
8.2.2	Ansökan om separat ackord.....	235
8.2.3	Ansökans innehåll	236
8.2.4	Förskott m.m.....	239
8.2.5	Förutsättningar för beslut om separat ackord	239
8.3	Utvidgat ackord	242
8.3.1	Behov av ett nytt instrument	242
8.3.2	Begäran om ackordsförhandling.....	245
8.3.3	Deltagande borgenärer	248
8.3.4	Beslut om förhandling om utvidgat ackord	252
8.3.5	Borgenärsmajoritet vid fastställande av utvidgat ackord	254
8.3.6	Verkan av utvidgat ackord	255
8.3.7	Fastställelse av utvidgat ackord	256
8.3.8	Vägran att fastställa ackordsförslaget.....	257
8.3.9	Tillsyn och förverkande	258
8.4	Företagsrekonstruktionens upphörande	260

9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	265
9.1	Ikraftträdande	265
9.2	Övergångsbestämmelser	265
10	Författningskommentar	267
10.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	267
10.2	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken.....	298
10.3	Förslag till lag om ändring i föräldrabalken	298
10.4	Förslag till lag om ändring i lag (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva	299
10.5	Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)	299
10.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.	300
10.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	300
10.8	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	301
10.9	Förslag till lag om ändring i köplagen (1990:931).....	301
10.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.....	302
10.11	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	302
10.12	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	303
10.13	Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)	303
10.14	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	304

10.15 Förslag till lag om ändring i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.....	304
10.16 Förslag till förordning om ändring i förordning (1979:802) om dagbok och akter i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	305
10.17 Förslag till förordning om ändring i förordning (1996:783) om företagsrekonstruktion	306

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

dels att 1 kap. 1–2 §§, 2 kap. 1, 3, 4, 6, 10–11, 15, 17 och 20 §§ och 4 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 12 § ska sättas närmast före 4 kap. 11 a §,

dels att det i lagen ska införas två nya kaptitel, 3 a och 3 b kap., 17 nya paragrafer, 2 kap. 1 a §, 16 a § och 20 a–h §§, 4 kap. 1 a §, 1 b §, 4 a §, 9 a §, 9 b §, 11 a och b §§, och närmast före 2 kap. 20, 20 a, 20 d och 20 h §§ och 4 kap. 9 a och 11 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

En näringsidkare som har betalningssvårigheter kan, enligt bestämmelserna i denna lag, efter beslut av domstol få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera sin verksamhet (företagsrekonstruktion).

En näringsidkare som har betalningssvårigheter kan, enligt bestämmelserna i denna lag, efter beslut av domstol få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera sin verksamhet (företagsrekonstruktion) *eller få inleda förhandling om ett separat ackord.*

Under en företagsrekonstruktion *skall* en av rätten utsedd rekonstruktör undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsätta helt eller delvis och i så fall hur detta kan ske samt om det finns förutsättningar för gäldenären att träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer (*ackord*). Rekonstruktören *skall* när han fullgör sitt uppdrag verka för att borgenärernas intressen inte åsidosätts.

Av 3 kap. 1 § framgår att förhandling om offentligt ackord kan äga rum under en företagsrekonstruktion.

2 §

Under en företagsrekonstruktion *ska* en av rätten utsedd rekonstruktör undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsätta helt eller delvis och i så fall hur detta kan ske samt om det finns förutsättningar för gäldenären att träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer *genom ett offentligt ackord eller genom ett utvidgat ackord*. Rekonstruktören *ska* när han *eller hon* fullgör sitt uppdrag verka för att borgenärernas intressen inte åsidosätts.

I 3 kap. och 3 a kap. finns bestämmelser om offentligt ackord och om utvidgat ackord.

Med ackord avses i denna lag såväl ett offentligt som ett utvidgat eller separat ackord, såvida inget annat anges.

2 kap.

1 §¹

En ansökan om företagsrekonstruktion får göras av gäldenären eller av en borgenär. Ansökan *skall* göras skriftligen *hos den tingsrätt där gäldenären bör svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet*. Ansökningshandlingen *skall* vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud.

En ansökan om företagsrekonstruktion får göras av gäldenären eller av en borgenär. Ansökan *ska* göras skriftligen *och* vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud.

¹ Senaste lydelse 2005:1053.

I ansökan *skall* sökanden ange och styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända.

I 2 § lagen (2005:1046) med kompletterande bestämmelser till insolvensförordningen finns ytterligare bestämmelser om ansökans innehåll.

I ansökan *ska* sökanden ange och styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända.

1 a §

I 4 kap. 1 a § finns bestämmelser om behörig domstol.

3 §

En ansökan av gäldenären *skall* innehålla

1. en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till betalningssvårigheterna,

2. en borgenärsförteckning,

3. en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten *skall* bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna, och

4. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

En ansökan av gäldenären *ska* innehålla

1. en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi, *verksamhet* och orsakerna till betalningssvårigheterna,

2. en borgenärsförteckning,

3. en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten *ska* bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna, och

I redogörelsen för gäldenärens ekonomi enligt första stycket 1 ska ingå en likviditetsbudget avseende en rekonstruktionsperiod om tre månader. Om det finns särskilda skäl får budgeten avse en kortare period för vilken budget kan upprättas. Budgeten kan kompletteras ansökan i efterhand om det saknas tid och det är av avgörande betydelse att företagsrekonstruktionen omgående inleds.

Av förslaget till rekonstruktör enligt första stycket 4 ska framgå vilka borgenärer som har kontaktats med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har något att erinra mot att den föreslagna personen utses.

4 §

En ansökan av en borgenär *skall* innehålla

1. uppgift om borgenärens fordran på gäldenären,
2. upplysningar om gäldenärens betalningssvårigheter, och
3. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

En ansökan av en borgenär *ska* innehålla

1. uppgift om borgenärens fordran på gäldenären,
2. upplysningar om gäldenärens betalningssvårigheter, och
3. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

Av förslaget till rekonstruktör enligt första stycket 3 ska framgå vilka borgenärer som har kontaktats med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har något att erinra mot att den föreslagna personen utses.

6 §

En förutsättning för att beslut om företagsrekonstruktion *skall* meddelas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort.

Beslut om företagsrekonstruktion får *inte* meddelas, om det *saknas skälig* anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

En förutsättning för att beslut om företagsrekonstruktion *ska* meddelas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort.

Beslut om företagsrekonstruktion får meddelas, om det *finns grundad* anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

En ansökan av en borgenär får bifallas endast om gäldenären har medgett ansökan.

10 §

Om en ansökan bifalls, *skall* rätten samtidigt utse en rekonstruktör. Finns det *särskilda* skäl får fler än en rekonstruktör utses.

Rätten *skall* också bestämma tidpunkt för ett borgenärs-sammanträde inför rätten. Sammanträdet *skall* äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion eller den längre tid som är oundgängligen nödvändig.

Om en ansökan bifalls, *ska* rätten samtidigt utse en rekonstruktör. Finns det *synnerliga* skäl får fler än en rekonstruktör utses.

Rätten *ska* också bestämma tidpunkt för ett borgenärs-sammanträde inför rätten. Sammanträdet *ska* äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion eller den längre tid som är oundgängligen nödvändig.

11 §²

En rekonstruktör *skall* ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärer-nas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol *eller* Kronofogdemyndigheten får inte vara rekonstruktör.

En rekonstruktör som inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget *skall* entledigas av rätten. Frågor om entledigande tas upp på begäran av rekonstruktören, en borgenär eller gäldenären.

En rekonstruktör *ska* ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärer-nas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol, Kronofogdemyndigheten *eller Skatteverket* får inte vara rekonstruktör. *Detsamma gäller den som arbetar med lönegaranti-frågor vid Länsstyrelse.*

En rekonstruktör som inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget *ska* entledigas av rätten. Frågor om entledigande tas upp på begäran av rekonstruktören, en borgenär eller gäldenären.

² Senaste lydelse 2006:723.

En rekonstruktör får vid fullgörandet av uppdraget inte sätta någon annan i sitt ställe.

15 §

Gäldenären får inte utan rekonstruktörens samtycke

1. *betala skulder* som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana *skulder*,

2. åta sig nya förpliktelser, eller

3. överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet.

Åsidosätter gäldenären vad som föreskrivs i första stycket inverkar detta inte på rättshandlingens giltighet.

Rekonstruktören får samtycka till *en betalning* som avses i första stycket 1 endast om det föreligger synnerliga skäl.

Gäldenären får inte utan rekonstruktörens samtycke

1. *fullgöra förpliktelser* som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana *förpliktelser*,

2. åta sig nya förpliktelser, eller

3. överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet.

En rättshandling som företagits i strid med första stycket är ogiltig, utom när motparten inte kände till eller borde ha känt till att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen.

En överlåtelse av eller ett annat förfogande över egendom som på grund av andra stycket ska gälla, ska dock, om rekonstruktören utan oskäligt uppehåll begär det, gå åter mot att gäldenären ersätter borgenären vad han eller hon har betalat jämte nödvändig eller nyttig kostnad.

Rekonstruktören får samtycka till *att fullgöra förpliktelser* som avses i första stycket 1 endast om det föreligger synnerliga skäl.

16 a §

Efter borgenärssammanträdet ska rätten besluta att företagsrekonstruktionen ska upphöra, om syftet med företagsrekonstruktionen inte kan antas bli uppnått.

17 §

Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken inte äga rum mot gäldenären. Verkställighet får dock ske för fordran för vilken borgenären har handpanträtt eller retentionsrätt, eller för fordran som avser underhållsbidrag. *Handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. får inte ske.*

Under företagsrekonstruktionen får inte heller meddelas beslut om kvarstad eller betalningssäkring.

Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken inte äga rum mot gäldenären. Verkställighet får dock ske för fordran för vilken borgenären har handpanträtt eller retentionsrätt, eller för fordran som avser underhållsbidrag. *Verkställighet för borgenärer med separationsrätt är möjlig om inte gäldenären begär att avtalet ska fullföljas.*

Hinder att häva på grund av dröjsmål före företagsrekonstruktionen

20 §³

Har gäldenärens motpart före beslutet om företagsrekonstruktion fått rätt att häva ett avtal på grund av inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation, får mot-

Efter ansökan om företagsrekonstruktion får en motpart i gäldenärens avtal inte häva avtalet på grund av dröjsmål med betalning eller annan prestation, om dröjsmålet inträffat eller befa-

³ Senaste lydelse 2011:730.

parten efter beslutet inte häva avtalet på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktionens samtycke inom skälig tid begär att det ska fullföljas. Gäldenären ska på motpartens begäran inom skälig tid ge besked om avtalet ska fullföljas.

Ska ett avtal fullföljas enligt första stycket gäller följande.

1. Är tiden för motpartens fullgörelse inne, ska gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd har medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem.

2. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om gäldenären inte lämnar besked enligt första stycket andra meningen eller inte fullgör sina skyldigheter enligt andra stycket, får motparten häva avtalet.

Ett avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt enligt första och andra styckena är ogiltigt.

Om återtagande av vara som överlämnats till gäldenären sedan ansökan gjorts om företagsrekonstruktion finns föreskrifter i 63 § fjärde stycket köplagen (1990:931).

rats inträffa före beslutet om företagsrekonstruktion.

En hävning som företas i strid mot första stycket ska ändå gälla, om det av omständigheterna framgår att motparten var i god tro och det skulle vara uppenbart oskäligt om hävningen inte blev gällande.

Denna paragraf gäller inte för anställningsavtal eller för en borgenär som innehar finansiella instrument, valuta eller sådana fordringar som avses i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen (1987:672) som säkerhet.

Gäldenärens rätt att fullfölja avtal

20 a §

Gäldenären får med rekonstruktörens samtycke bestämma om ett avtal ska fullföljas. Motparten får begära att gäldenären inom skälig tid ger besked om detta.

Ska ett avtal fullföljas enligt första stycket gäller följande.

1. Är tiden för motpartens fullgörelse inne, ska gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd har medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem.

2. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt att för att skydda honom mot förlust.

I den mån gäldenärens prestationer enligt avtalet inte kan uppdelas utan väsentlig olägenhet för motparten, ska gäldenären utge vederlag även för sådana presta-

tioner som motparten kan ha fullgjort före företagsrekonstruktionen.

20 b §

Om avtalet gäller fortlöpande eller delbara prestationer får gäldenären begränsa sin fullföljd till viss tid eller mängd av återstoden, om gäldenären på eget initiativ eller efter motpartens begäran enligt 20 a § inom skälig tid ger besked om den begränsning av fullföljden som han eller hon önskar.

Första stycket gäller inte om en begränsad fullföljd skulle medföra väsentlig olägenhet för motparten. Detsamma gäller om motparten har sakrättsligt skydd till gäldenärens prestationer.

20 c §

Om gäldenären inte inom skälig tid efter motpartens begäran förklarar att avtalet ska fullföljas eller inte fullföljer sina skyldigheter enligt 20 a och b §§, får motparten häva avtalet.

Skydd för prestationer som mottas under företagsrekonstruktionen

20 d §

Om gäldenären efter beslutet om företagsrekonstruktion mottar en prestation från en motpart i ett avtal och gäldenären väljer att inte fullfölja avtalet, ska prestationen lämnas tillbaka.

Förfogar gäldenären över prestationen så att den inte kan återlämnas väsentligt oförändrad eller oförminskad, ska motpartens fordran på avtalat vederlag för denna prestation anses ha uppkommit under företagsrekonstruktionen. Detsamma gäller om gäldenären utnyttjar en prestation som är sådan att den inte kan återlämnas.

Ett förfogande eller utnyttjande enligt andra stycket ska inte anses föreligga förrän rekonstruktören fått eller borde ha fått kännedom om att en prestation har mottagits eller om det avtal som prestationen avser.

20 e §

Gäldenären ska ha rätt att överlåta avtal till tredje man under förutsättning att

- 1. gäldenären förklarat att avtalet ska fullföljas,*
- 2. tredje man har förmåga att fullgöra avtalet,*
- 3. motparten inte väsentligt missgynnas av överlåtelsen och det i övrigt inte finns något rättsligt hinder mot överlåtelsen.*

20 f §

Fortsätter en hyresvärd att tillhandahålla en lokal enligt ett hyresavtal med gäldenären, ska hyresvärdens fordran på hyra för nyttjande som sker senare än en månad efter beslutet om företagsrekonstruktion anses ha upp-

kommit under företagsrekonstruktionen.

20 g §

Om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt ett anställningsavtal med gäldenären, ska arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som utförs senare än en månad efter beslutet om företagsrekonstruktion anses ha uppkommit under företagsrekonstruktionen.

Avvikande avtalsvillkor och regler

20 h §

Avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt enligt 20–20 g §§ är utan verkan. Detta gäller inte för anställningsavtal eller för en borgenär som innehar finansiella instrument, valuta eller sådana fordringar som avses i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen (1987:672) som säkerhet.

3 a kap. Utvidgat ackord

1 §

Rätten kan i ett ärende om företagsrekonstruktion på begäran av gäldenären eller en borgenär besluta om förhandling om utvidgat ackord.

Villkor för utvidgat ackord

2 §

Ett utvidgat ackord får avse att fordringar som tillkommer de borgenärer som enligt 3 § får delta i ackordsförhandlingen sätts ner eller betalas på närmare angivet sätt.

Borgenärer vid utvidgat ackord

3 §

I ackordsförhandling deltar samtliga borgenärer vilkas fordringar har uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion.

En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning deltar inte i förhandlingen. Inte heller deltar en borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer, om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt, deltar denna i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, deltar denna med återstående del av fordringen.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om fordringen inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Borgenärsmajoritet vid utvidgat ackord

4 §

Ett ackordsförslag ska anses antaget av borgenärerna om

1. minst två tredje delar av borgenärerna i varje borgenärsgrupp enligt andra stycket som har deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst två tredjedelar av totalbeloppet av de fordringar som de röstande borgenärerna i gruppen har mot gäldenären, eller

2. minst åttiofem procent av det totala borgenärskollektivet som har deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst tre fjärdedelar av de röstberättigade fordringarnas sammanlagda belopp.

Borgenärna ska vid en omröstning enligt första stycket 1 delas in i följande borgenärsgrupeer

1. borgenärer som åberopar separationsrätt,

2. borgenärer vars fordran är förenad med särskild förmånsrätt,

3. borgenärer vars fordran är förenad med allmän förmånsrätt, och

4. oprioriterade borgenärer.

5 §

Även om kraven i 4 § är uppfyllt ska ackordsförslaget inte anses antaget om en borgenär som röstat emot ett godkännande av ackords-

förslaget visar att en betalning som enligt ackordet ska tillfalla honom till sitt värde är mindre än vad borgenären skulle få i gäldenärens konkurs.

Återvinning

6 §

Vad som sägs i 3 kap. 5–7 §§ gäller på motsvarande sätt för utvidgat ackord.

Verkan av utvidgat ackord

7 §

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

8 §

En borgenär som har godkänt ett ackordsförslag förlorar inte genom godkännandet sin rätt mot borgensmän eller andra som förutom gäldenären svarar för fordringen.

En begäran om ackordsförhandling

9 §

En begäran om ackordsförhandling ska göras skriftligen. Begäran ska innehålla ett förslag på hur en uppgörelse med borgenärerna ska uppnås.

I begäran ska det intygas att borgenärer som till antalet utgör minst två femtedelar av det totala borgenärskollektivet och som omfattas av förslaget har förklarat sig anse ackordsförslaget antagbart.

Om ackordsförslaget läggs fram av en borgenär, ska gäldenären ha medgett förslaget.

Beslut om ackordsförhandling

10 §

Om begäran om ackordsförhandling tas upp, ska rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling. Samtidigt ska rätten

1. bestämma tidpunkt för ett sammanträde med borgenärerna inför rätten,

2. kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till sammanträdet, och

3. kungöra beslutet i Post- och Inrikes Tidningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om kungörandet av beslutet.

Borgenärssammanträdet

11 §

Borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen ska hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna.

Vid borgenärssammanträdet ska rekonstruktören och gäldenären närvara. Detsamma gäller den borgenär som framlagt förslaget.

Rekonstruktören ska tillhandahålla en förteckning över de borgenärer som har rätt att delta i omröstningen i ackordsfrågan, med uppgift om de fordringsbelopp för vilka rösträtt får utövas.

Vad som sägs i 3 kap. 16 § gäller i tillämpliga delar även för ett utvidgat ackord.

12 §

Vid borgenärssammanträdet ska borgenärerna rösta om ackordsförslaget.

Vad som sägs i 3 kap. 20–21 §§ gäller i tillämpliga delar även för ett utvidgat ackord.

Fastställelse av utvidgat ackord

13 §

Har ackordsförslaget antagits vid borgenärssammanträdet men finns det enligt 14 § anledning att inte fastställa ackordet, ska ackordsfrågan prövas av rätten vid en förhandling. Detsamma gäller, om det vid sammanträdet inte

kan avgöras om förslaget har antagits eller förkastats av borgenärerna.

Om ackordsfrågan inte ska prövas vid en förhandling, ska rätten fastställa ackordet.

Beslut i ackordsfrågan ska meddelas inom en vecka efter förhandlingen, om inte längre tid är nödvändig på grund av särskilda omständigheter.

14 §

Ett ackord får inte fastställas om

1. ärendet inte har handlagts på föreskrivet sätt och felet kan ha inverkat på ackordsfrågans utgång,

2. det finns skälig anledning anta att gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågan eller att något annat svek har ägt rum vid ackordet, eller

3. ackordet uppenbart är till skada för borgenärerna.

Även om första stycket inte är tillämpligt, får rätten efter omständigheterna vägra att fastställa ackordet, om en borgenär eller en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen har bestritt fastställelse på grund av att det inte finns betryggande säkerhet för ackordets fullgörande, att ackordet är till skada för borgenärerna eller att ackordet av någon annan särskild anledning inte bör medges.

Vägras fastställelse enligt första

stycket 1 och är förslaget inte förkastat av borgenärerna eller förfallet, ska borgenärerna på nytt pröva ackordsförslaget och ett sammanträde sättas ut för detta.

Tillsyn och förverkande

15 §

Vad som sägs i 3 kap. 26 och 27 §§ ska gälla på motsvarande sätt för utvidgat ackord.

3 b kap. Separat ackord

1 §

En ansökan om separat ackord får göras av gäldenären. Ansökan ska göras skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud.

I ansökan ska sökanden styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända.

2 §

I 4 kap. 1 a § finns bestämmelser om behörig domstol.

3 §

En ansökan ska innehålla

1. en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder som har upprättats av den föreslagne rekonstruktören tidigast tre månader innan ansökan gjordes,

2. en redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna,

3. ett ackordsförslag som anger hur mycket gäldenären bjuder

i betalning och när betalning ska ske samt om säkerhet ställs för ackordet och vad det i så fall består av,

4. ett förslag på rekonstruktör och behövliga uppgifter om hans eller hennes lämplighet för uppdraget,

5. ett motiverat yttrande från den föreslagne rekonstruktören om huruvida han eller hon anser att ackordsförslaget bör antas av borgenärerna och uppgift om den utdelning som kan påräknas borgenärerna i en konkurs.

Av förslaget till rekonstruktör enligt första stycket 4 ska framgå vilka borgenärer som har kontaktats med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har något att erinra mot att den föreslagna personen utses.

4 §

Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

5 §

Vid en ansökan om separat ackord ska gäldenären betala eller ställa säkerhet avseende förskott på kostnaden för ackordsfrågans handläggning hos rätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om förskottets storlek.

6 §

En ansökan om separat ackord ska avvisas, om den inte uppfyller de krav som anges i 2–4 § och gäldenären inte följer ett föreläggande att avhjälpa bristen.

7 §

Förhandling om separat ackord får inledas om

1. det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort, och

2. det finns grundad anledning att anta att syftet med det separat ackordet kan uppnås.

8 §

Om gäldenärens ansökan tas upp, ska rätten genast besluta att förhandling om separat ackord ska inledas.

9 §

I beslutet om att inleda förhandling om separat ackord, ska rätten utse en rekonstruktör och bestämma tidpunkt för ett sammanträde med borgenärerna inför rätten. Sammanträdet ska äga rum senast tre veckor från beslutet om att inleda förhandling om separat ackord.

När beslutet meddelas ska rätten kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till borgenärssammanträdet.

10 §

När ett beslut om att inleda förhandling om separat ackord har meddelats, ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om kungörandet av beslutet.

11 §

Vad som sägs i 2 kap. 11, 14–15, 17–21 §§ och 3 kap. 2–9 och 14–16, 17 § 3 stycket, 19–27 §§ gäller på motsvarande sätt för ett separat ackord.

4 kap.*1 a §*

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden enligt denna lag samt tingsrätternas domsområden.

1 b §

En ansökan om företagsrekonstruktion eller separat ackord ska prövas före en ansökan om konkurs, så länge konkursansökan inte har hunnit prövas.

4 §

Rekonstruktören har rätt till ersättning för arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt. Arvodet får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt näringsverksamhetens omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget.

Rekonstruktörens rätt till ersättning skall, på begäran av rekonstruktören eller gäldenären, prövas av rätten. Så länge ett ackord inte fullgjorts får också en borgenär vars fordran omfattas av ackordet begära en sådan prövning.

Rekonstruktörens rätt till ersättning bestäms av rätten. Om det har utsetts flera rekonstruktörer, ska ersättning bestämmas för var och en av dem.

Rekonstruktören ska till rätten ange det belopp som begärs. Till framställningen ska bifogas en kostnadsräkning, som utvisar det begärda beloppets fördelning på de olika åtgärder som vidtagits. Har rekonstruktören haft utlägg som uppdraget krävt ska det anges i redogörelsen.

4 a §

Vad som sägs i 4 kap. 4-6 §§ gäller även vid separat ackord.

Separata ackordets upphörande

9 a §

Rätten ska besluta att det separata ackordet ska upphöra, om

1. sådana åtgärder vidtagits att syftet med det separata ackordet kan anses uppnått,

2. gäldenären begär det,

3. gäldenären utan laga förfall uteblir från det borgenärssammanträde som avses i 3 b kap.

9 §,

4. rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med det separata ackordet inte kan anses bli uppnått, eller

5. det i annat fall finns särskilda skäl för att det separata ackordet ska upphöra.

9 b §

I annat fall än som avses i 9 a § ska rätten, när tre månader förflutit från dagen för beslutet om att inleda förhandling om separat ackord, besluta att det separata ackordet ska upphöra.

Om det finns särskilda skäl kan dock rätten, efter begäran av gäldenären inom den i första stycket angivna tiden, medge att det separata ackordet får pågå ytterligare högst tre månader.

Förfarandet får dock inte pågå under en längre tid än sammanlagt sex månader, om det inte finns synnerliga skäl att förfarandet fortsätter med ytterligare tre månader.

9 c §

Vad som sägs i 4 kap. 9–14 §§ gäller i tillämpliga delar även för ett separat ackord.

11 a §

En rekonstruktör ska ersätta de skador som han eller hon vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet tillfogar gäldenären eller en borgenär i ett förfarande om företagsrekonstruktion eller i ett förfarande om separat ackord. Skadeståndet kan jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens be-

skaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Ska flera rekonstruktörer ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon har betalt i skadestånd får sökas åter av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

11 b §

Talan om skadestånd enligt 11 a § ska väckas inom tre månader från den dag då beslutet att företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet ska upphöra enligt 4 kap. 7–9 b §§ fick laga kraft. Talan ska väckas vid den tingsrätt där ärendet om företagsrekonstruktion eller om separat ackord är eller har varit anhängigt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökningar om företagsrekonstruktion som anhängiggjorts före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 10 § äktenskapsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

10 §⁴

Rätten att kräva ut ett fastställt underhållsbidrag upphör tre år efter den förfallodag som ursprungligen gällde.

Har utmätning för underhållsbidraget skett före den tidpunkt som anges i första stycket eller har den bidragsskyldige försatts i konkurs på grund av en ansökan som har gjorts före denna tidpunkt, får betalning för fordringen även därefter tas ut ur den utmäta egendomen eller erhållas i konkursen.

Har ansökan om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion gjorts före den tidpunkt som anges i första stycket, får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens upphörande meddelades. Om ackord kommer till stånd, får fordringen krävas ut inom tre månader från det att ackordet skulle ha fullgjorts.

Rätten att kräva ut ett fastställt underhållsbidrag upphör tre år efter den förfallodag som ursprungligen gällde.

Har utmätning för underhållsbidraget skett före den tidpunkt som anges i första stycket eller har den bidragsskyldige försatts i konkurs på grund av en ansökan som har gjorts före denna tidpunkt, får betalning för fordringen även därefter tas ut ur den utmäta egendomen eller erhållas i konkursen.

Har ansökan om företagsrekonstruktion *eller ansökan om separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion gjorts före den tidpunkt som anges i första stycket, får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens *eller det separata ackordets* upphörande meddelades. Om ackord kommer till stånd, får fordringen krävas ut inom

⁴ Senaste lydelse 1996:765.

Har utmätning för underhållsbidraget skett eller konkursansökan gjorts inom den tid som nu har angetts, gäller andra stycket.

Avtal som strider mot denna paragraf är ogiltiga.

tre månader från det att ackordet skulle ha fullgjorts. Har utmätning för underhållsbidraget skett eller konkursansökan gjorts inom den tid som nu har angetts, gäller andra stycket.

Avtal som strider mot denna paragraf är ogiltiga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § föräldrabalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §⁵

Rätten att kräva ut fastställt underhållsbidrag går förlorad fem år efter den ursprungligen gällande förfallodagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Har utmätning för underhållsbidraget skett före den tidpunkt som anges i första stycket eller har den bidragsskyldige blivit försatt i konkurs på grund av ansökan som har gjorts före denna tidpunkt, får betalning för fordringen tas ut ur den utmäta egendomen eller erhållas i konkursen även därefter.

Har före den tidpunkt som anges i första stycket ansökan gjorts om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens upphörande meddelades. Kommer ackord till stånd, får fordringen krävas ut inom tre månader från

Rätten att kräva ut fastställt underhållsbidrag går förlorad fem år efter den ursprungligen gällande förfallodagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Har utmätning för underhållsbidraget skett före den tidpunkt som anges i första stycket eller har den bidragsskyldige blivit försatt i konkurs på grund av ansökan som har gjorts före denna tidpunkt, får betalning för fordringen tas ut ur den utmäta egendomen eller erhållas i konkursen även därefter.

Har före den tidpunkt som anges i första stycket ansökan gjorts om företagsrekonstruktion *eller om separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens *eller det separata ackordets* upphörande meddelades. Kommer ackord till

⁵ Senaste lydelse 1996:766.

det att ackordet skulle ha fullgjorts. Har utmätning skett för underhållsbidraget eller konkursansökan gjorts inom tid som nu har angetts, gäller vad som föreskrivs i andra stycket.

Avtal i strid mot denna paragraf är ogiltigt.

stånd, får fordringen krävas ut inom tre månader från det att ackordet skulle ha fullgjorts. Har utmätning skett för underhållsbidraget eller konkursansökan gjorts inom tid som nu har angetts, gäller vad som föreskrivs i andra stycket.

Avtal i strid mot denna paragraf är ogiltigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §⁶

Är köpeavhandling så upprättad och behandlad, som i 1 § sägs, men inträffar utmätning inom trettio dagar efter det avhandlingen gavs in till Kronofogdemyndigheten, eller försätts säljaren i konkurs efter ansökan, som gjorts inom sagda tid, är den sålda egendomen ej freddad från att utmätas eller att räknas till konkursboet. Det samma gäller, när ansökan om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion gjorts inom nämnda tid och konkurs följt på ansökan, som gjorts under *företagsrekonstruktionen* eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *skall* upphöra. Görs efter utgången av den i första punkten angivna tiden jäv mot köpeavhandling, vilken är så upprättad och behandlad, som nyss

Är köpeavhandling så upprättad och behandlad, som i 1 § sägs, men inträffar utmätning inom trettio dagar efter det avhandlingen gavs in till Kronofogdemyndigheten, eller försätts säljaren i konkurs efter ansökan, som gjorts inom sagda tid, är den sålda egendomen ej freddad från att utmätas eller att räknas till konkursboet. Det samma gäller, när ansökan om företagsrekonstruktion *eller ansökan om separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion gjorts inom nämnda tid och konkurs följt på ansökan, som gjorts under *de nämnda förfarandena* eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *eller det separata ackordet ska* upphöra. Görs efter utgången av den i första punkten angivna tiden jäv mot köpeav-

⁶ Senaste lydelse 2006:674.

sagts, är, om jävet görs vid utmätningstillfälle, fordringsägaren skyldig att, om han vill fullfölja jävet, inom en månad därefter väcka talan mot såväl säljaren som köparen vid tingsrätten i den ort där egendomen finns. Gör han inte det, har han förlorat sin talan. Godset *skall* genast beläggas med kvarstad och sökanden *skall*, om han vill att åtgärden *skall* bestå, inom fjorton dagar efter utmätningförrättningen hos Kronofogdemyndigheten ställa full borgen för den kostnad och skada, som kan orsakas av kvarstaden. Var säljarens egendom avträdd till konkurs, *skall* vad om återvinning av lös egendom till konkursbo är stadgat i 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen (1987:672) äga motsvarande tillämpning.

Vad som nu sagts om konkurs äger motsvarande tillämpning om i stället *offentligt ackord* fastställes. I fråga om talan med anledning av ackordsförhandling tillämpas 3 kap. 6 och 7 §§ lagen om företagsrekonstruktion.

handling, vilken är så upprättad och behandlad, som nyss sagts, är, om jävet görs vid utmätningstillfälle, fordringsägaren skyldig att, om han vill fullfölja jävet, inom en månad därefter väcka talan mot såväl säljaren som köparen vid tingsrätten i den ort där egendomen finns. Gör han inte det, har han förlorat sin talan. Godset *ska* genast beläggas med kvarstad och sökanden *ska*, om han vill att åtgärden *ska* bestå, inom fjorton dagar efter utmätningförrättningen hos Kronofogdemyndigheten ställa full borgen för den kostnad och skada, som kan orsakas av kvarstaden. Var säljarens egendom avträdd till konkurs, *ska* vad om återvinning av lös egendom till konkursbo är stadgat i 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen (1987:672) äga motsvarande tillämpning.

Vad som nu sagts om konkurs äger motsvarande tillämpning om i stället *ett ackord enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion* fastställes. I fråga om talan med anledning av ackordsförhandling tillämpas 3 kap. 6 och 7 §§ lagen om företagsrekonstruktion.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.5 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att 10 § förmånsrättslagen (1970:979) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §⁷

Allmän förmånsrätt följer med

1. den kostnad som borgenär haft för försättande av gäldenären i konkurs och för beslut att ett dödsbos egendom *ska* avträdas till förvaltning av boutredningsman samt begravnings- och bouppteckningskostnader när gäldenären avlidit före konkursbeslutet,

2. arvode och kostnadsersättning till rekonstruktör enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, tillsynsman enligt nämnda lag eller konkurslagen (1987:672) eller förordnad boutredningsman, om fordringen avser tid inom sex månader innan konkursansökningen gjordes eller därefter,

3. kostnad för särskilda åtgärder som under den tid som nämnts under 2 vidtagits med rekonstruktörens eller tillsynsmannens godkännande eller av boutredningsmannen och uppenbart varit till borgenärernas bästa,

4. andra fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion.

4. andra fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en *företagsrekonstruktion eller under en förhandling om separat ackord enligt lagen om företagsrekonstruktion och förfarandet avslutas på grund av konkurs. Om förfarandet däremot avslutas genom ett ackord som fastställs av rätten upphör den allmänna förmånsrätten att gälla.*

⁷ Senaste lydelse 2015:1018.

Allmän förmånsrätt enligt första stycket 4 andra meningen upphör dock att gälla ett år från dagen då det fastställda ackordet fått laga kraft.

Skulle ackordet förverkas under ettårsfristen ska borgenärens fordran fortsatt vara förenad med allmän förmånsrätt.

5. ersättning till resolutionsmyndigheten (Riksgäldskontoret) enligt lagen (2015:1016) om resolution, om fordringen avser tid inom sex månader innan konkursansökningen gjordes eller därefter,

6. andra fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med resolutionsmyndighetens eller en särskild förvaltares samtycke träffat under en resolution enligt lagen om resolution. Förmånsrätt enligt första stycket 1–3 och 5 gäller endast i den utsträckning beloppet med hänsyn till omständigheterna är skäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om ett beslut om företagsrekonstruktion har meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord ska vara fullgjort. Om ett inledande beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då inledande beslutet meddelades eller, om ett beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller ett inledande beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering meddelas under tid då

Föreslagen lydelse

5 §⁸

Om ett beslut om företagsrekonstruktion *eller om separat ackord* har meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen *eller det separata ackordet upphört* eller ett ackord ska vara fullgjort. Om ett inledande beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då inledande beslutet meddelades eller, om ett beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion *eller separat ackord* görs eller ett inledande beslut om skuldsanering eller F-skuld-

⁸ Senaste lydelse 2016:680.

preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §. sanering meddelas under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

20 §⁹

Om en förening försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för föreningen, *skall* tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

Under konkursen företräds föreningen som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, *skall* tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange

Om en förening försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion *eller separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för föreningen, *ska* tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

Under konkursen företräds föreningen som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion *eller ett separat ackord* enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, *ska* tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det

⁹ Senaste lydelse 2006:705.

om något överskott finns eller inte. Tingsrätten *skall* även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion.

förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten *ska* även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion *eller separat ackord.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.8 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 10 a och 4 kap. 2 a §§ konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 a §

Om företagsrekonstruktion pågår enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, skall en borgenärs ansökan om konkurs, ifall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att företagsrekonstruktionen upphör.

Finns det särskilda skäl att anta att borgenärens rätt allvarligt äventyras, får dock rätten besluta att försätta gäldenären i konkurs. Innan ett sådant beslut meddelas skall rekonstruktören beredas tillfälle att yttra sig.

Om företagsrekonstruktion *eller en förhandling om separat ackord* pågår enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, *ska* en borgenärs ansökan om konkurs, ifall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att företagsrekonstruktionen *eller det separata ackordet* upphör.

Finns det särskilda skäl att anta att borgenärens rätt allvarligt äventyras, får dock rätten besluta att försätta gäldenären i konkurs. Innan ett sådant beslut meddelas *ska* rekonstruktören beredas tillfälle att yttra sig.

4 kap.

2 a §¹⁰

Med fristdag avses dagen då ansökan om gäldenärens försättande i konkurs kom in till tingsrätten.

Om ett beslut om företagsrekonstruktion har meddelats avses med fristdag i stället dagen

Med fristdag avses dagen då ansökan om gäldenärens försättande i konkurs kom in till tingsrätten.

Om ett beslut om företagsrekonstruktion *eller separat ackord* har meddelats avses med

¹⁰ Senaste lydelse 2016:681.

för ansökan om företagsrekonstruktion, såvida konkursansökan har gjorts under *företagsrekonstruktionen* eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att *företagsrekonstruktionen* ska upphöra.

Om en ansökan om skuldsanering eller F-skuldsanering har gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida konkursansökan har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering eller F-skuldsanering avgjordes.

Om ett dödsbo har avträtts till förvaltning av boutredningsman avses med fristdag dagen för ansökan om detta, såvida boutredningsman har förordnats senare än tre månader före den dag som annars skulle anses som fristdag.

Om ett beslut om resolution har meddelats avses med fristdag i stället dagen för beslutet om resolution, såvida konkursansökan har gjorts inom tre veckor från det att resolutionsmyndigheten (Riksgäldskontoret) beslutat att resolutionen ska upphöra.

fristdag i stället dagen för ansökan om företagsrekonstruktion eller separat ackord, såvida konkursansökan har gjorts under *de nämnda förfarandena enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion* eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att *förfarandena* ska upphöra.

Om en ansökan om skuldsanering eller F-skuldsanering har gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida konkursansökan har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering eller F-skuldsanering avgjordes.

Om ett dödsbo har avträtts till förvaltning av boutredningsman avses med fristdag dagen för ansökan om detta, såvida boutredningsman har förordnats senare än tre månader före den dag som annars skulle anses som fristdag.

Om ett beslut om resolution har meddelats avses med fristdag i stället dagen för beslutet om resolution, såvida konkursansökan har gjorts inom tre veckor från det att resolutionsmyndigheten (Riksgäldskontoret) beslutat att resolutionen ska upphöra.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.9 Förslag till lag om ändring i köplagen (1990:931)

Härigenom föreskrivs att 63 § köplagen (1990:931) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har en part försatts i konkurs, får konkursboet inträda i avtalet. Motparten får kräva att boet inom skälig tid ger besked om det vill inträda.

Inträder konkursboet i avtalet och är tiden för motpartens fullgörelse inne, får denne kräva att boet fullgör sin prestation eller, om anstånd har medgetts, utan oskäligt uppehåll ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, får denne kräva säkerhet om det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om boet inte inom skälig tid efter motpartens krav enligt första stycket inträder i avtalet eller inte efterkommer motpartens krav enligt andra stycket, får motparten häva köpet.

Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att ansökan om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om

Föreslagen lydelse

63 §¹¹

Har en part försatts i konkurs, får konkursboet inträda i avtalet. Motparten får kräva att boet inom skälig tid ger besked om det vill inträda.

Inträder konkursboet i avtalet och är tiden för motpartens fullgörelse inne, får denne kräva att boet fullgör sin prestation eller, om anstånd har medgetts, utan oskäligt uppehåll ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, får denne kräva säkerhet om det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om boet inte inom skälig tid efter motpartens krav enligt första stycket inträder i avtalet eller inte efterkommer motpartens krav enligt andra stycket, får motparten häva köpet.

Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att ansökan om företagsrekonstruktion *eller om separat ackord* enligt

¹¹ Senaste lydelse 1996:776.

företagsrekonstruktion har gjorts beträffande köparen eller denne försatts i konkurs och har betalning inte skett, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Varan behöver dock inte lämnas tillbaka, om betalning sker genast eller, i fall då köpesumman inte ännu har förfallit till betalning, köparen eller konkursboet inom skälig tid efter uppmaning ställer godtagbar säkerhet för betalningen.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt har förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad och oförminskad, *skall* konkursboet anses ha inträtt i avtalet.

lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion har gjorts beträffande köparen eller denne försatts i konkurs och har betalning inte skett, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Varan behöver dock inte lämnas tillbaka, om betalning sker genast eller, i fall då köpesumman inte ännu har förfallit till betalning, köparen eller konkursboet inom skälig tid efter uppmaning ställer godtagbar säkerhet för betalningen.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt har förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad och oförminskad, *ska* konkursboet anses ha inträtt i avtalet. Lag (1996:776).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹²

Ett avtal mellan två parter vid handel med finansiella instrument, med andra liknande rättigheter och åtaganden eller med valuta, om att förpliktelser dem emellan ska slutavräknas om en av parterna försätts i konkurs, gäller mot konkursboet och mot borgenärerna i konkursen. Det samma gäller en avräkning av förpliktelser

1. mellan två eller flera deltagare i ett anmält avvecklings-system eller ett samverkande system, om avräkningen har skett i enlighet med systemets regler, eller

2. mellan en central motpart och en clearingmedlem eller en kund till en sådan clearingmedlem som avses i förordning (EU) nr 648/2012, om avräkningen har skett i enlighet med den centrala motpartens verksamhetsbestämmelser.

Innehåller ett avtal enligt

Ett avtal mellan två parter vid handel med finansiella instrument, med andra liknande rättigheter och åtaganden eller med valuta, om att förpliktelser dem emellan ska slutavräknas om en av parterna försätts i konkurs, gäller mot konkursboet och mot borgenärerna i konkursen. Det samma gäller en avräkning av förpliktelser

1. mellan två eller flera deltagare i ett anmält avvecklings-system eller ett samverkande system, om avräkningen har skett i enlighet med systemets regler, eller

2. mellan en central motpart och en clearingmedlem eller en kund till en sådan clearingmedlem som avses i förordning (EU) nr 648/2012, om avräkningen har skett i enlighet med den centrala motpartens verksamhetsbestämmelser.

Innehåller ett avtal enligt

¹² Senaste lydelse 2014:478.

första stycket ett villkor som innebär att en slutavräkning ska ske av samtliga utestående förpliktelser för det fall företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion beslutas för en av parterna gäller villkoret mot gäldenären och de borgenärer vars fordringar omfattas av *ett offentligt ackord*.

första stycket ett villkor som innebär att en slutavräkning ska ske av samtliga utestående förpliktelser för det fall företagsrekonstruktion *eller separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion beslutas för en av parterna gäller villkoret mot gäldenären och de borgenärer vars fordringar omfattas av *ett ackord*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.11 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 4 § stiftelselagen (1994:1220) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

4 §¹³

Om en stiftelse försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för stiftelsen, ska tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

Om en stiftelse försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion *eller om separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för stiftelsen, ska tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, ska tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten ska även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt har upphävt ett beslut att försätta stiftelsen i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion *eller ett separat ackord* enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, ska tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten ska även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt har upphävt ett beslut att försätta stiftelsen i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion *eller om separat ackord*.

¹³ Senaste lydelse 2009:244.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.12 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 43 kap. 17 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 kap.

17 §¹⁴

Investeraravdrag får inte göras om det företag i vilket andelar har förvärvats vid tidpunkten för förvärvet är

1. skyldigt att upprätta en kontrollbalansräkning av sådant slag som anges i 25 kap. 13 § aktiebolagslagen (2005:551) och kapitaltillskottet inte undanröjer skyldigheten,

2. föremål för företagsrekonstruktion av sådant slag som anges i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, eller

3. på obestånd.

Investeraravdrag får inte göras om det företag i vilket andelar har förvärvats vid tidpunkten för förvärvet är

1. skyldigt att upprätta en kontrollbalansräkning av sådant slag som anges i 25 kap. 13 § aktiebolagslagen (2005:551) och kapitaltillskottet inte undanröjer skyldigheten,

2. föremål för företagsrekonstruktion *eller separat ackord* av sådant slag som anges i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, eller

3. på obestånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹⁴ Senaste lydelse 2013:771.

1.13 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 7 § och 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

7 §¹⁵

Vid ansvarsförsäkring får den skadelidande rikta krav direkt mot försäkringsbolaget på ersättning enligt försäkringsavtalet, om

1. den försäkrade enligt lag eller annan författning är skyldig att ha ansvarsförsäkring som omfattar skadan,

2. konkurs har beslutats eller *offentligt ackord* har fastställts beträffande den försäkrade, eller

3. den försäkrade är en juridisk person som numera är upplöst.

I fall som avses i 4 kap. 9 § andra stycket andra meningen får den skadelidande rikta krav mot försäkringsbolaget i den utsträckning ersättning inte kan utges av den försäkrade.

Framställs krav enligt första stycket, skall försäkringsbolaget om möjligt snarast meddela den försäkrade om kravet. Dom mot försäkringsbolaget eller över-

Vid ansvarsförsäkring får den skadelidande rikta krav direkt mot försäkringsbolaget på ersättning enligt försäkringsavtalet, om

1. den försäkrade enligt lag eller annan författning är skyldig att ha ansvarsförsäkring som omfattar skadan,

2. konkurs har beslutats eller *ackord* har fastställts beträffande den försäkrade, eller

3. den försäkrade är en juridisk person som numera är upplöst.

I fall som avses i 4 kap. 9 § andra stycket andra meningen får den skadelidande rikta krav mot försäkringsbolaget i den utsträckning ersättning inte kan utges av den försäkrade.

Framställs krav enligt första stycket, skall försäkringsbolaget om möjligt snarast meddela den försäkrade om kravet. Dom mot försäkringsbolaget eller över-

¹⁵ Senaste lydelse 2016:218.

enskommelse med bolaget inverkar inte på skadeståndsskyldighet som inte omfattas av försäkringsavtalet.

Den försäkrade och försäkringsbolaget är skyldiga att på den skadelidandes begäran lämna honom upplysning om försäkringen.

enskommelse med bolaget inverkar inte på skadeståndsskyldighet som inte omfattas av försäkringsavtalet.

Den försäkrade och försäkringsbolaget är skyldiga att på den skadelidandes begäran lämna honom upplysning om försäkringen.

15 kap.

8 §

Om vid livförsäkring försäkringstagaren eller dödsboet efter honom försätts i konkurs och försäkringstagaren senare än tre år före den fristdag som anges i 4 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) har betalat premie för försäkringen med belopp som vid betalningstillfället inte stod i skäligt förhållande till hans villkor, får konkursboet av tillgodohavandet hos försäkringsbolaget kräva åter vad han har betalat för mycket. Om försäkringstagaren eller en panthavare inte har lämnat sitt samtycke till återbetalningen, skall konkursboet för prövning av dess rätt väcka talan mot honom. Vid en sådan talan tillämpas 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen.

Har försäkringsbeloppet betalats ut, är den som har uppburit beloppet skyldig att till konkursboet betala tillbaka det belopp som konkursboet annars hade kunnat kräva åter av försäk-

Om vid livförsäkring försäkringstagaren eller dödsboet efter honom försätts i konkurs och försäkringstagaren senare än tre år före den fristdag som anges i 4 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) har betalat premie för försäkringen med belopp som vid betalningstillfället inte stod i skäligt förhållande till hans villkor, får konkursboet av tillgodohavandet hos försäkringsbolaget kräva åter vad han har betalat för mycket. Om försäkringstagaren eller en panthavare inte har lämnat sitt samtycke till återbetalningen, skall konkursboet för prövning av dess rätt väcka talan mot honom. Vid en sådan talan tillämpas 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen.

Har försäkringsbeloppet betalats ut, är den som har uppburit beloppet skyldig att till konkursboet betala tillbaka det belopp som konkursboet annars hade kunnat kräva åter av försäk-

ringsbolaget. Har beloppet uppburits av en förmånstagare, gäller detta dock bara om utbetalningen har skett senare än sex månader före fristdagen. Återbetalnings-skyldigheten kan jämkas om det finns synnerliga skäl. Också vid en talan mot den som har uppburit försäkringsbeloppet tillämpas 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om *offentligt ackord* vid företagsrekonstruktion. Vid en talan med anledning av ackordsförhandling tillämpas 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Vid sådan försäkring som avses i 7 § får krav enligt denna paragraf göras gällande bara om den försäkrade eller den till vars förmån försäkringen annars gäller är närstående till arbetsgivaren på det sätt som anges i 4 kap. 3 § konkurslagen.

Krav enligt denna paragraf får inte göras gällande till nackdel för förmånstagare med oåterkalleligt förordnande.

ringsbolaget. Har beloppet uppburits av en förmånstagare, gäller detta dock bara om utbetalningen har skett senare än sex månader före fristdagen. Återbetalnings-skyldigheten kan jämkas om det finns synnerliga skäl. Också vid en talan mot den som har uppburit försäkringsbeloppet tillämpas 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen.

Första och andra styckena tillämpas också i fråga om *ackord enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion*. Vid en talan med anledning av ackordsförhandling tillämpas 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Vid sådan försäkring som avses i 7 § får krav enligt denna paragraf göras gällande bara om den försäkrade eller den till vars förmån försäkringen annars gäller är närstående till arbetsgivaren på det sätt som anges i 4 kap. 3 § konkurslagen.

Krav enligt denna paragraf får inte göras gällande till nackdel för förmånstagare med oåterkalleligt förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.14 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 25 kap. 48 § och 27 kap. 3 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

48 §

Beslut om konkurs och beslut om företagsrekonstruktion *skall* registreras i aktiebolagsregistret.

Beslut om konkurs och beslut om företagsrekonstruktion *och beslut om separat ackord ska* registreras i aktiebolagsregistret.

27 kap.

3 §¹⁶

Bolagsverket *skall* genast kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som har registrerats i aktiebolagsregistret. Beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion *skall* dock inte kungöras enligt denna lag. En kungörelse som avser en ändring i ett förhållande som tidigare har förts in i registret *skall* endast ange ändringens art. En kungörelse *skall* avfattas på samma språk som registreringen i aktiebolagsregistret.

Bolagsverket *ska* genast kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som har registrerats i aktiebolagsregistret. Beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion *och separat ackord ska* dock inte kungöras enligt denna lag. En kungörelse som avser en ändring i ett förhållande som tidigare har förts in i registret *ska* endast ange ändringens art. En kungörelse *ska* avfattas på samma språk som registreringen i aktiebolagsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹⁶ Senaste lydelse 2006:486.

1.15 Förslag till lag om ändring i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare

Härigenom föreskrivs 13, 14 och 56 §§ lagen (2016:676) om skuldsanering för företagare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,

2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer,

4. vilka av skulderna som har anknytning till företagarens näringsverksamhet,

5. huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgår eller har genomgått en förhandling om *offentligt* ackord,

6. hur näringsverksamheten drivs eller har drivits,

7. omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och F-

Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,

2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer,

4. vilka av skulderna som har anknytning till företagarens näringsverksamhet,

5. huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgår eller har genomgått en förhandling om *ackord*,

6. hur näringsverksamheten drivs eller har drivits,

7. omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och F-

skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga, och

8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.

Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga, och

8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.

Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

14 §

Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för företagarens näringsverksamhet. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs, ska till ansökan bifogas förvaltarberättelse, bouppteckning och eventuell slutredovisning enligt 7 kap. 13 och 15 §§ samt 13 kap. konkurslagen (1987:672).

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten har genomgått en förhandling om *offentligt ackord*, ska till ansökan bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 § första stycket 1 och 14 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för företagarens näringsverksamhet. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs, ska till ansökan bifogas förvaltarberättelse, bouppteckning och eventuell slutredovisning enligt 7 kap. 13 och 15 §§ samt 13 kap. konkurslagen (1987:672).

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten har genomgått en förhandling om *ackord*, ska till ansökan bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 § första stycket 1 och 14 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. *Kravet på rekonstruk-*

törsberättelse gäller dock inte vid s.k. separat ackord.

56 §

Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om *offentligt* ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om den näringsverksamhet som företagaren är eller har varit engagerad i drivs av en juridisk person som är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om *offentligt* ackord, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande om det med hänsyn till behovet av utredning finns skäl för det.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om *ackord* tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om den näringsverksamhet som företagaren är eller har varit engagerad i drivs av en juridisk person som är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om *ackord*, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande om det med hänsyn till behovet av utredning finns skäl för det.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

1.16 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1979:802) om dagbok och akter i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (1979:802) om dagbok och aktier i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När ett beslut har meddelats om konkurs eller om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion *skall* ett dagboksblad och ett referensblad läggas upp.

2 §¹⁷

När ett beslut har meddelats om konkurs eller om företagsrekonstruktion *eller separat ackord* enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion *ska* ett dagboksblad och ett referensblad läggas upp.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2018.

¹⁷ Senaste lydelse 1996:782.

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion ska införas en ny paragraf, 1 a §, och att 3 § ska ha följande lydelse.

1 a §

Vad som sägs i denna förordning har motsvarande tillämpning på en ansökan om separat ackord, såvida inte annat är stadgat i 3 b kap. lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹⁸

När företagsrekonstruktion har beslutats, *skall* rätten samma dag sända en underrättelse till

1. Kronofogdemyndigheten,
2. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, och
3. tillsynsmyndigheten i konkurs.

Underrättelsen *skall* innehålla uppgift om vem som har utsetts till rekonstruktör. En underrättelse *skall* också sändas när en företagsrekonstruktion har upp-

När företagsrekonstruktion *eller separat ackord* har beslutats, *ska* rätten samma dag sända en underrättelse till

1. Kronofogdemyndigheten,
2. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, och
3. tillsynsmyndigheten i konkurs *samt*

4. *Skatteverket.*

Underrättelsen *ska* innehålla uppgift om vem som har utsetts till rekonstruktör. En underrät-

¹⁸ Senaste lydelse 2006:778.

hört.

telse *ska* också sändas när en företagsrekonstruktion *eller ett separat ackord har upphört*.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2018.

2 Utredningens uppdrag i denna del

2.1 Utredningens direktiv

Utredningen har som huvuduppdrag att lämna förslag på åtgärder för att förbättra och utveckla innovations- och entreprenörsklimatet i Sverige. I uppdraget ingår ett antal särskilda delfrågor. En av dessa är att vi ska göra en översyn av vissa regler för företagsrekonstruktion. Som utgångspunkt för uppdraget när det gäller företagsrekonstruktion anges att stora värden och många arbetstillfällen kan räddas genom att livskraftiga företag rekonstrueras men trots detta är antalet rekonstruktioner som i dag beviljas och genomförs litet i förhållande till antalet konkurser.

Som förutsättning för att fler krisande företag ska använda sig av företagsrekonstruktion och att antalet lyckade rekonstruktioner ska öka anges i direktiven att borgenärerna måste ha förtroende för institutet. Genom ett regelverk som tar hänsyn till borgenärernas intressen och som borgenärerna känner sig trygga med, bör även företagets möjlighet till krediter och tillväxt förbättras.

Andra orsaker till att fler livskraftiga företag i kris inte genomgår en företagsrekonstruktion är enligt direktiven att förfarandet riskerar att bli kostsamt och tidsödande för både gäldenärer och borgenärer. En annan viktig anledning är att det i dag saknas samordning mellan förfarandena vid rekonstruktion och konkurs. Den bristande samordningen mellan lagen om företagsrekonstruktion och konkurslagen samt de skilda materiella reglerna kan leda till att fel förfarande väljs, både ur det enskilda företags och ur borgenärernas perspektiv samt även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Mot bakgrund av ovanstående ska utredningen således göra en översyn av lagen om företagsrekonstruktion i syfte att ge fler livs-

kraftiga företag med betalningssvårigheter en möjlighet till en andra chans.

Vid utredningens överväganden ska en utgångspunkt vara att förfarandet ska ta till vara borgenärernas intresse samtidigt som det leder till fördelar för de rekonstruerade företagen och för samhälls-ekonomi. Även om förfarandet ska vara tillämpligt på alla slags företag ska särskilt beaktas förutsättningarna för de mindre och medelstora företagen. Utredningen ska överväga om rekonstruktörens roll och befogenheter bör förändras, vilken roll företagsledningen ska ha under en rekonstruktion, hur samspelet mellan företagsledningen och rekonstruktören ska fungera, vilken roll domstolen bör ha i rekonstruktionsförfarandet samt vilka ytterligare åtgärder som behövs för att stärka borgenärernas förtroende för rekonstruktionsinstitutet. I detta sammanhang ska övervägas om det finns anledning att införa en möjlighet till ackord, utan att det finns behov av rekonstruktionsåtgärder i övrigt.

De föreslagna reglerna ska vidare leda till ett mer kostnads- och tidseffektivt förfarande för samtliga inblandade parter. Utredningen ska i detta sammanhang överväga hur ansökningsförfarandet ska vara utformat, när och hur en rekonstruktionsplan ska tas fram och beslutas samt vem eller vilka som ska stå för kostnaderna under ett rekonstruktionsförfarande.

Därutöver ska utredningen enligt direktiven föreslå hur lagen om företagsrekonstruktion och konkurslagen kan samordnas både materiellt och processuellt, för att åstadkomma en för de inblandade parterna och samhället mer ändamålsenlig ordning.

Utöver att göra internationella jämförelser som är befogade ska ekonomisk forskning om insolvensrättens effekter på entreprenörsklimatet beaktas. Utredningen ska också ta hänsyn till initiativ på EU-nivå samt beakta de slutsatser som Nystartsutredningen kommit till i betänkandet *F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare* (SOU 2014:44).

2.2 Avgränsningar

Internationell utblick

I kapitel 5 om utländska rättsordningar redovisas inte amerikansk rätt. Den amerikanska rätten skiljer sig i såväl systematik som i terminologi från den svenska. Visserligen har den amerikanska rätten tjänat som förebild och inspiration för den svenska rekonstruktionslagstiftningen men den har, till skillnad från svensk rätt, en enhetlig insolvensreglering för olika typer av näringsidkare, inklusive kommuner och regler för konkurs, rekonstruktion och skuldsanering i samma lag. Med hänsyn till dessa grundläggande skillnader har vi valt att inte fokusera på den amerikanska rätten vid utformningen av våra förslag.¹

En andra chans för fysiska personer

När det gäller fysiska individer/entreprenörer har åtgärder redan vidtagits för att underlätta för s.k. seriösa företagare som har försatts i konkurs eller drabbats av överskuldsättning att starta om på nytt. Nystartsutredningens betänkandet *F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare* (SOU 2014:44) har resulterat i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare som träder i kraft den 1 november 2016. Lagen innehåller bestämmelser om en särskild form av skuldsanering för företagare och närstående till företagare.² Med hänsyn härtill kommer vi i denna del av utredningen inte lämna förslag som i första hand syftar till att ge *företagare*, vars bolag eller enskilda firma hamnat i kris, en andra chans utan avgränsar uppdraget till *företagen*, även om dessa till följd av näringsidkarbegreppet i lagen om företagsrekonstruktion även kan vara enskilda firmor.

¹ För en utförlig beskrivning av amerikansk rätt, se t.ex. Tuula-Karlsson, M., *Rekonstruktion av företag inom insolvenslagstiftningens ramar. En jämförande studie i svensk och amerikansk insolvensrätt*, 2 uppl., 2001. Se även SOU 2010:2 Del 1 s. 47–51.

² Se prop. 2015/16:125, bet. 2015/16CU19, rskr 2015/16:235. Se även ny skuldsaneringslag (2016:675), som träder i kraft 1 november 2016.

Det skatterättsliga företrädaransvaret m.m.

För att skapa ett bra entreprenörsklimat kan inte bortses från betydelsen av skattesystemets utformning. I utredningens uppdrag ingår inte att föreslå ändringar i skattesystemet men det finns en särskild skatterättslig fråga med stor betydelse för företagsklimatet som har en tydlig bolags- och insolvensrättslig koppling där utredningen ändå anser det motiverat att inom ramen för detta uppdrag lämna vissa synpunkter.

Som huvudregel gäller i svensk rätt ett begränsat ansvar för företrädare för aktiebolag, vilket är en viktig bolagsrättslig princip som möjliggör ett sunt risktagande och är en viktig faktor för en effektiv kapitalbildning. För att stävja missbruk finns ett antal undantag från nämnda huvudregel.

Det i praktiken mest betydelsefulla undantaget är reglerna om personligt betalningsansvar för ett aktiebolags företrädare till följd av tvångslikvidationsreglerna i 25 kap. aktiebolagslagen. Reglerna innebär i huvuddrag att bolagets styrelse och aktieägare måste agera vid tecken på kapitalbrist i bolaget, i första hand när det finns anledning att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Om reglerna om likvidation inte följs, kan bolagets företrädare i viss utsträckning bli personligen betalningsansvariga för bolagets förpliktelser.

För att få gäldenären att ansöka om ett insolvensförfarande i tid har i vissa rättsordningar införts regler som innebär att om en gäldenär inte ansöker i tid kan gäldenärsföreträdaren drabbas av personligt ansvar för bolagets skulder. Om det t.ex. uppstår hotande insolvens eller insufficiens måste bolagets företrädare eller en förordnad likvidator ansöka om att öppna ett insolvensförfarande utan oskäligt dröjsmål, dock senast inom tre veckor efter det att betalningssvårigheterna konstaterades. Om gäldenären saknar ledning för den löpande förvaltningen av företaget måste företagets aktieägare eller styrelse ansöka, såvida de har kännedom om betalningssvårigheterna. Om de nämnda personerna inte iakttar skyldigheten att ansöka i tid kan de drabbas av personligt ansvar för bolagets skulder. Det kan också bli fråga om ett straffrättsligt ansvar.

I den svenska insolvensrättsliga lagstiftningen saknas regler om personligt betalningsansvar om gäldenären driver sitt bolag vidare vid hotande insolvens. Sådana regler finns dock i aktiebolagslagen.

Ändamålet med tvångslikvidationsreglerna i 25 kap. 13–20 §§ aktiebolagslagen är att sätta en gräns för hur långt ett bolag kan driva en förlustbringande verksamhet genom att kräva att verksamheten likvideras eller att de ledande personerna i bolaget blir personligt betalningsansvariga. Enligt Dotevall har de nämnda reglerna utsatts för skarp kritik då styrelsens plikt att agera enbart är knutet till förhållandet mellan bolagets kapital och det registrerade aktiekapitalet.³ Utredningens mening är att aktiebolagsrättens regler bör ses över i ett lämpligt sammanhang så att de på ett mer ändamålsenligt sätt interagerar med insolvensrätten.

Utöver reglerna om personligt betalningsansvar i aktiebolagslagen finns ett särskilt ansvar för bolagsföreträdare avseende juridiska personers skatteskulder i 59 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244). För att s.k. företrädaransvar ska inträda krävs att företrädaren för bolaget uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har betalat skatt eller avgift, inte har gjort föreskrivet skatteavdrag eller inte gjort anmälan om F-skatt vid uppenbart anställningsförhållande. Företrädaransvar föreligger också om företrädaren, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, har lämnat oriktig uppgift som lett till att mervärdesskatt eller punktskatt tillgodoräknats eller återbetalats med ett för högt belopp. Om det finns särskilda skäl får företrädaren helt eller delvis befrias från betalningsskyldighet.

I praxis anses en företrädare ha agerat med uppsåt eller grov oaktsamhet i den mening som avses i skatteförfarandelagen⁴ om denne inte senast på skattens förfallodag betalat skatteskulden och inte heller senast samma dag vidtagit avvecklingsåtgärder med hänsyn till samtliga borgenärens intressen.

Skatteverket kan välja att tillämpa reglerna i skatteförfarandelagen framför reglerna i aktiebolagslagen. Sett utifrån ett entreprenörsperspektiv innebär reglerna om företrädaransvar att många företagare känner sig tvingade att inleda en avveckling av bolaget för att undvika personligt betalningsansvar trots att något reellt försök att vända verksamheten inom ramen för aktiebolagslagen inte hunnit göras. Strängheten i skattesystemet innebär i detta avseende att det i vissa fall avvecklas bolag i ett för tidigt skede. Före-

³ Tillväxtanalys, Dotevall R., Den internationella utvecklingen på området aktiebolagsrätt – påverkan på svensk rätt, PM 2015:12 s. 34.

⁴ SFS 2011:1244.

trädaransvaret innebär också en ökad risk att delta i bolagsstyrelser vilket är negativt för företagsklimatet. Mot detta ska ställas att företrädaransvaret motverkar illojal konkurrens vilket förbättrar entreprenörsklimatet. Företrädaransvaret förhindrar att företag själva tar sig skattekrediter och därigenom inte konkurrerar på samma villkor som företag som betalar skatter och avgifter i rätt tid. Utifrån ett entreprenörperspektiv är det emellertid önskvärt att skattesystemet i större utsträckning än i dag likställer Skatteverket med övriga borgenärer och att principen om begränsat ansvar för företrädare i aktiebolag värnas.

Frågan om företrädaransvar utreds för närvarande i särskild ordning. Regeringen har lämnat Skatteverket i uppdrag se över reglerna om det skatterättsliga företrädaransvaret och om tillämpningen har blivit för hård. Skatteverket har i november 2015 redovisat uppdraget i en promemoria till Finansdepartementet.⁵

2.3 Utredningens arbete

Utredningen har sammanträtt med experterna vid tre tillfällen samt träffat utredningens referensgrupp vid två tillfällen. Däremellan har sekretariatet haft fortlöpande kontakt med vissa experter. Utredningen har också träffat företrädare för Ackordcentralen, IFFR och Nordisk/baltiska insolvensnätverket samt löpande mottagit synpunkter från olika intresseorganisationer och myndigheter. Utredningens sekreterare har deltagit i ett antal seminarier, konferenser och föreläsningar där temat haft anknytning till utredningens uppdrag i denna del. På detta sätt har kunskaper, erfarenheter och synpunkter under arbetets gång inhämtats som underlag för våra analyser och överväganden.

⁵ Skatteverkets promemoria – Det skatterättsliga företrädaransvaret, borgenärsansånd och hel eller delvis befrielse från betalningsskyldighet, dnr 131 626246-15/113.

2.4 Disposition

I kapitel 3 redovisas bakgrund, problembeskrivning och utgångspunkter för utredningens arbete. I kapitel 4 finns en redogörelse för gällande rätt. Kapitel 5 innehåller en beskrivning av rättsläget i de nordiska länderna samt några andra länder inom EU. I kapitlet går utredningen också igenom det arbete som pågår inom EU, Världsbanken m.m. Kapitel 6 handlar bl.a. om ansökningsförfarandet och förutsättningarna för beslut om företagsrekonstruktion. Utredningen behandlar bl.a. huruvida färre domstolar ska vara behöriga att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion och vilka beviskrav som ska gälla för att inleda och fortsätta en rekonstruktion. Kapitel 7 handlar om rättsverkningarna av att förfarandet inleds. Särskilt diskuteras huruvida frånvaron av samtycke till vissa rättshandlingar bör göra dessa ogiltiga och frågor om gäldenärens avtal. Kapitel 8 handlar om genomförande och avslutande av företagsrekonstruktion. Här diskuteras om förslaget till rekonstruktör i ansökan ska vara förankrat hos vissa borgenärer, om rekonstruktörens ersättning bör prövas av domstol, om rekonstruktörens skadeståndsskyldighet bör regleras i lagen om företagsrekonstruktion samt jävsfrågor vid en efterföljande konkurs. Därefter behandlas det s.k. separata ackordet. I kapitlet berörs avslutningsvis frågor rörande fastställande av ett s.k. utvidgat ackord och rättsverkan av detta. Kapitel 9 innehåller förslag till ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Författningskommentar finns avslutningsvis i kap. 10. En bedömning av konsekvenserna av utredningens förslag finns i huvudbetänkandet.

3 Bakgrund och utgångspunkter

3.1 Historik m.m.

Innan lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, LFR, tillkom, saknades ett rättslig instrument för rekonstruktion förutom ackord. Det har sedan länge funnits en särskild lagreglering av ackordet som rättslig företeelse. Dessa regler har emellertid genomgående varit av rudimentär och formell karaktär. Det gällde även ackordslagen (1970:847) som trädde i kraft den 1 januari 1971. Ackordslagen reglerade just möjligheterna att åstadkomma ett ackord med viss tvångsmässighet, dvs. att mot en borgenärsmminoritets vilja skriva ned gäldenärens skulder med en viss procentsats. Ackordslagen kunde dock inte sägas innefatta en reglering som i vidare mån än så tillhandahöll några instrument för rekonstruktion av företag.¹

Tankar väcktes emellertid med tiden om det inte lagstiftningsvägen kunde införas en ordning som medgav att företag i kris fick rådrum för att lösa sina problem. I september 1988 tillsatte regeringen en särskild utredare vars uppdrag bl.a. var att överväga frågan om ett nytt rekonstruktionsförfarande för företag i ekonomisk kris. Utredningen, som antog namnet Insolvensutredningen, lämnade betänkandet *Lag om företagsrekonstruktion* (SOU 1992:113). Efter remissbehandling lade regeringen fram ett förslag till lag om företagsrekonstruktion i prop. 1995/96:5. Förslaget antogs av riksdagen i juni 1996 (bet. 1995/96:LU 11) och den nuvarande LFR trädde i kraft den 1 september 1996 samtidigt som ackordslagen upphävdes. Till LFR ansluter förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion, FFR.

¹ Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion - En kommentar*, 2 uppl., 2013, s. 16.

3.2 Tidigare utredningar på området

Tanken på att införa åtgärder för att förbättra företagens möjligheter att rekonstrueras vid en obeståndssituation har som angetts funnits lång tid före LFR:s tillkomst. Redan år 1979 kom Företagsobeståndskommittén med delbetänkandet, *Företags obestånd. Samordning av statliga åtgärder* (SOU 1979:91), i vilket föreslogs bl.a. att skattemyndigheten i en obeståndssituation skulle kunna agera på ett tidigt stadium så att hänsyn skulle kunna tas till sysselsättnings-, regional-, närings- och försörjningspolitiska samhällsintressen. Vidare föreslogs inrättandet av en samrådsdelegation med företrädare för arbetsmarknadsstyrelsen och industriverket och på en lokal nivå inrättandet av arbetsgrupper som skulle kunna arbeta med företag på obestånd. Företagsobeståndskommitténs förslag ledde inte till någon lagstiftning.

Förslag om åtgärder för att förbättra företagens möjligheter att rekonstrueras i en obeståndssituation togs även upp i promemoriorna *Betalningsinställelse och rådrumsstöd m.m.* (Ds A 1979:7) och *Rådrumsstöd och handläggning av obeståndsärenden* (Ds 1981:1). I den förstnämnda föreslogs bl.a. att en ny lag om registrering av betalningsinställelse skulle införas samt att s.k. rådrumsstöd skulle utgå till näringsidkare som befann sig i ekonomiska svårigheter. Inte heller dessa förslag ledde emellertid till någon lagstiftning på området.

Frågan om ett rekonstruktionsförfarande aktualiserades åter år 1985 i en rapport av Statens Industriverk.² Syftet med ett rekonstruktionsförfarande skulle enligt rapporten bl.a. vara att återställa livskraften hos företag som hamnat i ekonomisk kris samtidigt som kapitalförluster för borgenärer och andra skulle kunna undvikas. Statens Industriverks rapport ledde inte till någon lagstiftning.

Efter att LFR trädde i kraft år 1996 har lagen varit föremål för översyn. I april 2007 uppdrog regeringen åt en särskild utredare att överväga hur förfarandet för företagsrekonstruktion kunde förbättras och samordnas med konkursförfarandet. Den särskilde utredaren fick bl.a. i uppdrag att utreda om det var lämpligt att införa ett samlat förfarande för företagsrekonstruktion och konkurs i svensk rätt. Utredningen, som antog namnet 2007 års Insolvensutredning,

² Konkursutredningen (SIND 1985:7).

lämnade i slutbetänkandet *Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag* (SOU 2010:2) ett förslag till ett samlat förfarande för konkurs och företagsrekonstruktion inom ramen för en ny lag, insolvenslagen. I denna lag skulle med vissa undantag samtliga insolvensrättsliga ärenden hanteras, oavsett om de ledde till att gäldenären rekonstruerades eller avvecklades. Det förfarande som kunde inledas skulle anses vara ett ärende som kunde bedrivas som ett s.k. förvaltarlett förfarande eller under gäldenärens egen förvaltning. Eftersom konkurslagen (1987:672), KonkL, av utredningen bedömdes väl fungerande skulle konkursförfarandet ligga till grund för hur det samlade insolvensförfarandet som huvudregel skulle bedrivas, dvs. ett förvaltarlett förfarande. Under vissa förutsättningar skulle dock gäldenären kunna initiera en s.k. egenförvaltning. Denna form av förfarandet kan sägas ha stora likheter med dagens företagsrekonstruktion.

Med anledning av att förslagen var mycket omfattande, inriktades remissen av betänkandet på några förslag som gällde egenförvaltning (inklusive s.k. separat ackord). Utredningen har anledning att återkomma till vissa av förslagen i 2007 års Insolvensutredning och redovisar då även vissa av remissinstansernas yttranden över förslagen. Betänkandets förslag har inte lett till lagstiftning.

3.3 Senare utredningar av intresse

Nystartsutredningen har i sitt betänkande *F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare* (SOU 2014:44) lämnat förslag på en särskild form av skuldsanering för företagare (F-skuldsanering). Som ovan nämnts har förslaget resulterat i *lagen (2016:676) om skuldsanering för företagare*. Lagen innebär i korthet att fysiska personer med personligt ansvar för skulder som uppkommit i näringsverksamhet ges utvidgade möjligheter till skuldsanering. För att inte riskera att systemet blir konkursdrivande får F-skuldsanering även beviljas en person som har avvecklat sin verksamhet på annat sätt än genom en konkurs samt personer som driver en pågående näringsverksamhet. För att den senare kategorin ska kunna komma i fråga för en F-skuldsanering krävs att de driver en välfungerande verksamhet som löpande kan betala sina skulder, dvs. det krävs att näringsverksamheten är solvent. För denna kate-

gori finns inget krav på att skulderna ska vara näringsrelaterade. Förfarandet omfattar även närstående till företagare som har blivit överskuldssatta genom sitt engagemang i makens, sambons, föräldrarnas eller barnens näringsverksamhet.

F-skuldsanering ska endast omfatta de seriösa företagarna. Förfarandet ska därför inte beviljas om näringsverksamheten har bedrivits på ett illojalt sätt, om redovisning och betalning av skatter och avgifter har missköts i en omfattning som inte är ringa, om bokföringen har eftersatts eller om gäldenären driver eller har drivit sin verksamhet på ett uppenbart oförsvarligt sätt. Som ytterligare garanti för att systemet inte missbrukas ska F-skuldsanering bara beviljas om det är skäligt med hänsyn till personliga och ekonomiska förhållanden. Betalningsperioden är tre år och en företagare som ska bli skuldsanerad måste betala minst 5 000 kronor per kvartal till sina borgenärer.

Lösöreköpskommittén har i betänkandet *Lösöreköp och registerpant* (SOU 2015:18) haft att ta ställning till om det finns långsiktiga och påtagliga samhällsekonomiska fördelar att införa en ordning som innebär att en köpare av lösöre får skydd mot säljarens borgenärer redan genom köpeavtalet. Lösöreköpskommitténs bedömning är att registrering enligt lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, lösöreköplagen, eller besittningsövergång inte längre bör krävas för att köparen av bestämt lösöre ska få skydd mot säljarens borgenärer. I stället ska skyddet uppkomma redan genom avtalet beträffande s.k. omsättningsköp. Om köpet avser lösöre som inte är bestämt, uppkommer skyddet när ett visst lösöre har märkts, avskilts eller på annat sätt bestämts för köparens räkning. Som en konsekvens av förslaget föreslås en ny lag om rätt till köpt lösöre. Lagen gäller dock inte pantsättning och inte heller köp, vars syfte är att lösöret ska utgöra säkerhet för en fordran (säkerhetsöverlåtelse). Lösöreköpskommittén föreslår med anledning därav att det införs en ny lag om panträtt i lösöre genom registrering. Genom denna lag införs en möjlighet att registrera en upplåtelse av panträtt i sådant bestämt lösöre som lämnas kvar hos pantsättaren. De nya lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018. Vid samma tidpunkt ska bl.a. den nuvarande lösöreköplagen upphävas, liksom 49 § konsumentköplagen (1990:932).

Förslaget har av vissa remissinstanser kritiserats bl.a. för att registerpantensättningen kommer att få stor negativ påverkan på företagshypoteket som i realiteten till stora delar upphör att fungera som säkerhet. Eftersom företagshypoteket har stor betydelse särskilt för de små och medelstora företagens kreditförsörjning kan förslaget få stora konsekvenser för de nämnda företagens kreditförsörjning.³ Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Vidare bör nämnas att en särskild utredare ska göra en översyn av utsökningsbalken och anslutande regler i syfte att modernisera utsökningsrätten. En målsättning är att utsökningsförfarandet ska bli mer effektivt. Utredaren ska bl.a. överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att förbättra kvaliteten på utredningar om gäldenärens tillgångar och förbättra såväl informationsutbytet mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter. Utredaren ska bl.a. ta ställning till under vilka förutsättningar som bostäder ska vara skyddade från utmätning och om gäldenärer ska få tillgodoräkna sig vissa ytterligare kostnader vid löneutmätning. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.⁴

EU:s reviderade insolvensförordning innebär ett utökat tillämpningsområde för förordningen med bl.a. tydligare regler om domsrätt, regler som syftar till att minska antalet sekundärförfaranden, utökade krav på samarbete när flera förfaranden pågår i fråga om samma gäldenär, särskilda regler om samordning av förfaranden inom en koncern samt inrättande av nationella insolvensregister och standardiserade formulär främst i syfte att underlätta för borgenärer att bevaka sin rätt.

Regeringen gav en särskild utredare uppdraget att analysera innebörden av den reviderade förordningen från ett svenskt perspektiv och föreslå de kompletterande författningsändringar och andra åtgärder som revideringen ger anledning till. Det innebär att de kompletterande bestämmelser som Sverige infört i lagen (2005:1046) med kompletterande bestämmelser till insolvensförordningen måste ändras. Det gäller även förordningen (2005:1056) om kungörande och registrering av vissa insolvensförfaranden. Uppdraget redovi-

³ Se särskilt yttrande av advokat Odd Swarting, SOU 2015:18 s. 221–223. Se även remissvar av Institutet för företagsrekonstruktion. Se även Lindskough, P., Säkerhetsöverlåtelse - pant eller omsättningsköp? SvJT 2015 s. 313 ff., och Mattson, D. & Matz, H., Lösöreköp och registerpant, SvJT 2015 s. 335 ff.

⁴ Ett modernt utsökningsförfarande, dir 2014:127.

sades den 1 mars 2016 då betänkandet EU:s reviderade insolvensförordning m.m. (SOU 2016:17) presenterades.

3.4 Ekonomisk forskning av intresse

Det finns ekonomisk forskning som analyserar sambandet mellan insolvenslagstiftning och entreprenörskap. Vissa slutsatser från forskningen redovisas därför som utgångspunkt för utredningens arbete.

Ett flertal olika faktorer påverkar motivationen att engagera sig i entreprenörskap. Förutom grundläggande faktorer som marknad, efterfrågan, tillgång till kapital m.m. är även lagstiftning och rädslan för att misslyckas ekonomiskt med sitt entreprenörskap av stor betydelse.⁵ Såvitt avser lagstiftningens betydelse i sammanhanget har den framstående forskaren Michelle J White sammanfattat forskningsläget med att ”all tillgänglig data indikerar att insolvenslagstiftningen har en stark effekt på antalet individer som väljer företagande ... vår forskning visar att potentiella entreprenörer påverkas starkt av förändringar i risken för insolvens”.⁶

Rädslan för att misslyckas ekonomiskt i sitt företagande är störst i de stora EU-länderna och minst i USA. I Sverige uppger drygt 35 procent att rädslan att misslyckas ekonomiskt hindrar dem från att starta ett företag.⁷ Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, har undersökt relationen och styrkan mellan olika aspekter av insolvenslagstiftningen och särskilt det tillväxtorienterade entreprenörskapet. Studien analyserar data på landsnivå i 66 länder och visar att en gäldenärsinriktad lagstiftning som reducerar hindren för misslyckande uppmuntrar tillväxtorienterat och innovativt entreprenörskap.⁸ Resultatet stödjer och förstärker slutsatserna från en studie av forskarna Eberhart, Eesley och Eisenhardt som visar på en stark kausalitet mellan en reform av insolvensrätten i Japan och en viss typ av entreprenörskap (s.k. elitentreprenörer). Gäldenärsinriktad lagstiftning i ovan

⁵ Entreprenörskapsforum, Entreprenörskap i Sverige – Nationell rapport 2015, s. 38 och 40.

⁶ White, M. J, Bankruptcy and Small Business, Regulation, vol 24, 2001.

⁷ Se a.a. från Entreprenörskapsforum, s. 40 ff.

⁸ Tillväxtanalys, Sambanden mellan entreprenörskap och insolvensregler, En analys av internationella index och mått, PM 2015:02.

angiven mening bidrar enligt studien till mer och bättre entreprenörskap. Individer som överväger att starta och arbeta i företag med uttalad tillväxtvilja eller potential tar ofta i beaktande och väger in konsekvenserna av ett misslyckande i sitt beslut.⁹

Lagstiftning som reducerar risken för ekonomiskt misslyckande kan även ha vissa negativa effekter för entreprenörsklimatet. I debatten brukar framhållas ökat risktagande bland företagare, s.k. ”moral hazard”, till följd av sådan lagstiftning och mindre incitament för entreprenörer att betala tillbaka skulder, vilket i förlängningen påverkar företagets möjligheter att få tillgång till krediter.¹⁰ Som exempel kan nämnas att det i remissvar till Nystartsutredningens förslag om utvidgade möjligheter till skuldsanering för skulder som uppkommit i näringsverksamhet framhållits just att det osäkerhetsmoment som den föreslagna F-skuldsaneringen innebär vad gäller betalning av skulder kommer att beaktas av kreditgivarna och innebära minskade möjligheter för små och nystartade företag att erhålla krediter.¹¹ Även Lösöreköpskommitténs förslag om registerpantsättning, där företagshypoteket i realiteten till stora delar kan riskera att upphöra att fungera som säkerhet, har kritiserats för att ge negativ inverkan på de små och medelstora företagets kreditförsörjning.¹²

Bakom rädslan att misslyckas ekonomiskt med entreprenörskap finns också kulturellt betingade faktorer som stigmatiserar den som misslyckats. Det negativa stigma som följer en konkurs medför t.ex. att andra drar sig för att göra affärer med företaget även i framtiden.¹³ Den stigmatiserande effekten påverkar inte bara entreprenörens vilja att starta nytt företag utan har också en avskräckande effekt på potentiella entreprenörer som överväger att starta företag. De som väljer att starta om möts många gånger av misstro

⁹ Eberhart, R. & Eesley, C. E. & Eisenhardt, K. M., Failure is an Option: Failure Barriers and New Firm Performance, 2013. Se <http://ssrn.com/abstract=1982819>.

¹⁰ Falkenhall, B. & Wennberg K., Företagare i insolvens och misslyckandets stigma, Ekonomisk Debatt, nr 2 (38), 2010, s. 55 f.

¹¹ Se remissvar från Finansbolagens Förening, Svenska Kreditföreningen, avseende SOU 2014:44.

¹² Se särskilt yttrande av advokat Odd Swarting och remissvar av Institutet för företagsrekonstruktion avseende SOU 2015:18. Se även Lindskough, P., Säkerhetsöverlåtelse - pant eller omsättningsköp? SvJT 2015 s. 313 ff., och Mattson, D. & Matz, H., Lösöreköp och registerpant, SvJT 2015 s. 335 ff.

¹³ Falkenhall, B. och Wennberg, K., Företagare i insolvens och misslyckandets stigma, Ekonomisk Debatt, nr 2 (38), 2010, s. 52 f.

bland kunder och samarbetspartners. Europeiska studier visar att 57 procent av de tillfrågade exempelvis inte vill investera i ett företag som drivs av en person, vars företag tidigare har försatts i konkurs. Nästan hälften av de tillfrågade är mindre villiga att beställa varor från ett sådant företag och de allra flesta skiljer inte mellan bedrägliga orsaker och ett misslyckande som beror på omständigheter utanför företagets kontroll.¹⁴ Den negativa samhällsattityden till ekonomiskt misslyckande medför att företag väntar för länge med att offentliggöra sina ekonomiska problem, vilket minskar förutsättningar att rekonstruera verksamheten på ett lyckat sätt.

Sammanfattningsvis finns det ekonomisk forskning som visar att en gäldenärsvänlig lagstiftning, i den meningen att den minskar risken för ekonomiskt misslyckande, leder till mer och bättre entreprenörskap. Det kan särskilt framhållas att sådan lagstiftning har en positiv påverkan på engagemang i just tillväxtorienterat och innovativt entreprenörskap som är mycket viktigt för den ekonomiska tillväxten.

Ett sätt att reducera risken för ekonomiskt misslyckande genom konkurs är att fler företag genomgår framgångsrika företagsrekonstruktioner. Fler ansökningar om företagsrekonstruktion förutsätter en bredare kännedom om förfarandet, en förmåga att tolka de negativa tecknen samt att ansökan inte görs för sent när konkurs är det enda kvarstående alternativet. För att företag inte ska välja att offentliggöra sina ekonomiska problem för sent krävs i sin tur bl.a. ändrade samhällsattityder till misslyckat entreprenörskap som inte stigmatiserar den som misslyckas. Gäldenärer vill således inte offentliggöra sina ekonomiska problem eftersom det kan leda till försämrade avtalsvillkor med affärspartners, vilket medför att det ansöks om hjälp för sent. Det är ett känt faktum att affärspartners snabbt erhåller information om exempelvis en ansökan om företagsrekonstruktion genom kreditupplysningsföretagens kreditbevakningstjänster som uppdateras flera dagar per vecka. I sistnämnda avseende har utformningen av insolvenslagstiftningen men även de attityder som förmedlas i myndigheternas rådgivande arbete stor betydelse (se vidare avsnitt 3.5).

¹⁴ European Commission, Flash Eurobarometer 192, Entrepreneurship Survey of the EU (25 Member States), United States, Iceland and Norway, 2007.

Lagstiftning som reducerar risken för ekonomiskt misslyckande kan ha negativa effekter för entreprenörsklimatet i form av ökat risktagande med försämrade kreditvillkor som följd. I den mån det är frågan om livskraftiga företag med en bra affärsidé bör emellertid framhållas att sådana företag sällan har problem att få krediter eller kapital. Det är också så att en lagstiftning som bidrar till mer företagande med högre kvalitet bör bana väg för krediter till företagen på sikt. Forskningsresultaten indikerar emellertid ändå att en avvägning bör göras mellan de positiva och negativa effekterna av sådan lagstiftning.

3.5 Behovet av en reformerad rekonstruktionslagstiftning

Vid LFR:s tillkomst år 1996 uppskattades att antalet företagsrekonstruktionsärenden årligen skulle komma att uppgå till cirka 500. Ännu så länge är vi långt ifrån detta mål. Under åren 2011–2014 har i genomsnitt knappt 200 företagsrekonstruktioner per år inletts. Hittills är det alltså få företag som får en andra chans att undvika konkurs genom företagsrekonstruktionsförfarandet. Satt i relation till antalet konkurser utgör företagsrekonstruktionerna bara några få procent.

Tabell 3.1 Företagsrekonstruktioner/Konkurser¹⁵

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Företagsrekonstruktioner	177	266	177	110	220	250	194
Konkurser	5 500	6 899	6 220	5 497	7 471	7 701	7 158
Antal företagsrekonstruktioner i procent av antal konkurser	3,2 %	3,8 %	2,8 %	2 %	2,9 %	3,2 %	2,7 %

Det bör ändå framhållas att det finns tecken på att företagsrekonstruktion blivit vanligare. Under åren 1996–2006 inleddes knappt 140 företagsrekonstruktioner per år, vilket innebär att det genomförts cirka 40 procent fler företagsrekonstruktioner under åren 2011–2014.

¹⁵ Statistiken är hämtad från bl.a. Tillväxtanalys under åren 2008-2010 samt Persson, A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012.

Det finns flera möjliga orsaker till det ökade intresset för företagsrekonstruktion. En är att under år 2005 ändrades reglerna så att lönegarantisystemet omfattar företagsrekonstruktion och inte bara vid konkurs.¹⁶ Vidare är det troligt att medvetenheten om möjligheterna till företagsrekonstruktion ökat på senare år, bl.a. som en följd av att rekonstruktionsprocessen i SAAB fick stor uppmärksamhet i media.

Intresset för att inleda företagsrekonstruktion har således ökat, men vi är fortfarande långtifrån lagstiftarens mål om 500 företagsrekonstruktioner per år.

Vad gäller andelen lyckade företagsrekonstruktioner torde denna ha ökat något under senare år. Med en lyckad företagsrekonstruktion avses i detta sammanhang att syftet med företagsrekonstruktionen har uppnåtts och att företaget finns kvar i samma juridiska form två år efter att förfarandet avslutades. Under åren 1996–2000 lyckades 23 procent av de inledda företagsrekonstruktionerna. Motsvarande andel under åren 2008–2010 var 26 procent.¹⁷ Noteras kan att ökningen av antalet inledda företagsrekonstruktioner under den senare tidsperioden alltså inte inneburit att en högre andel misslyckats. Vissa siffror visar dock att de lyckade företagsrekonstruktionerna ökat mellan åren 2011–2015. Av dessa siffror kan man utläsa att nästan hälften av alla bolag som genomgick en företagsrekonstruktion lyckades, dvs. är aktiva ett år efter en avslutad företagsrekonstruktion. Enligt dessa siffror var det år 2011 61,5 % av företagsrekonstruktionerna som lyckades, 2012 var det 41 %, 2013 var det 44 %, 2014 var det 51 % och 2015 var det 48 %.¹⁸ Emellertid har det varit svårt för utredningen att få fram tillförlitlig statistik om hur många företagsrekonstruktioner som varit lyckade, särskilt som olika källor har skilda mått på hur en lyckad företagsrekonstruktion ska definieras.¹⁹

¹⁶ SFS 2005:273

¹⁷ Jfr Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 25 f.

¹⁸ Statistik från Creditsafe 2016-04-28.

¹⁹ Se Kubu, M., Hur mäts en lyckad rekonstruktion? Ackordscentralens nyheter nr 2, 2016 s. 2.

3.6 Hur kan fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter ges en andra chans?

3.6.1 Informationsinsatser

Ett första hinder mot ge fler företag en andra chans genom företagsrekonstruktion är att förfarandet snart 20 år efter att LFR trädde i kraft fortfarande är relativt okänt för många företagare. En given förutsättning för att fler livskraftiga företag ska kunna ges en andra chans är att företagen har kännedom om rekonstruktionsförfarandet. Under utredningens arbete har det dock blivit tydligt att förfarandet är okänt för framförallt många små men även medelstora företag. Ett sätt att öka näringslivets kunskaper om förfarandet är att företagen i sina kontakter med samhällets institutioner ges information om företagsrekonstruktion.

I dag finns information om hur det går till att starta ett företag, vilka regler som gäller under tiden företaget drivs och hur verksamheten avslutas på flera olika myndigheters hemsidor. Skatteverket håller också informationsträffar för företagare. Information om företagande finns på företagsajten verksam.se samt hos myndigheter som exempelvis Bolagsverket, Skatteverket och Tillväxtverket. Informationen om företagsrekonstruktion är dock påfallande sparsam. På Sveriges Domstolars hemsida finns exempelvis utförlig information om hur man går till väga för att ansöka om konkurs men någon motsvarande information om företagsrekonstruktion finns däremot inte, vilket enligt utredningens uppfattning vore önskvärt, särskilt som det finns ett betydande antal fysiska personer som driver näringsverksamhet och kan vara i behov av företagsrekonstruktion. Om det från myndigheter görs särskilda satsningar på information om företagsrekonstruktion för att stötta näringslivets behov av kompetensförsörjning i detta avseende bör antalet företagsrekonstruktioner öka.

Ett inslag i att stödja företagens möjligheter till en andra chans är också rådgivning till företag med finansiella problem. I Sverige finns flera aktörer som arbetar med rådgivning till företag som skulle kunna vara effektiva kanaler att nå ut med information om företagsrekonstruktion, exempelvis Almi Företagspartner AB och intresseorganisationen Företagarna. Dessa aktörer borde ha känne-

dom om vilka personer i regionen som är skickliga rekonstruktörer och som företagen i första hand bör vända sig till. I Sverige finns redan ett antal regionala initiativ som syftar till att förhindra att livskraftiga företag med finansiella svårigheter i onödan hamnar på obestånd och försätts i konkurs. Ett initiativ som pågått sedan år 1997 är Företagsakuten i Västra Götaland som drivs av Business Region Göteborg. En undersökning från år 2015 visar att över 400 företag har fått hjälp under åren 2011–2013. Av dessa var 60 procent fortsatt aktiva då undersökningen gjordes.²⁰ Fler regionala initiativ som vid kontakter med företag aktivt informerar om bl.a. rekonstruktionsförfarandet bidrar till att fler företag får kännedom och använder sig av förfarandet.

Till utredningen har även framförts önskemål om inrättande av en företagsombudsman som talesman i olika frågor. Företagsombudsmannen skulle i första hand stå för en övergripande bevakning av företagarfrågor utifrån gällande lagstiftning och arbeta med bl.a. information och opinionsbildning. Genom att informera, utbilda, och ha andra kontakter med myndigheter, företag, enskilda och organisationer skulle företagsklimatet i stort kunna främjas och kunskapen om vilka alternativ till en andra chans som står till buds när ett företag har finansiella svårigheter öka.

3.6.2 En ändrad samhällsattityd

En betydelsefull orsak till att många företag inte i tid ansöker om företagsrekonstruktion är den negativa attityden till misslyckat entreprenörskap. Det medför att företag väntar in i det sista med att offentliggöra sina ekonomiska problem. Detta trots att det finns ekonomisk forskning som visar att den, vars bolag eller enskilda firma har försatts i konkurs, har nytta av detta om vederbörande startar företag på nytt.²¹

Om fler företag i ett tidigare skede vågar vara offentliga med sina ekonomiska problem torde fler ansöka om företagsrekonstruktion i rätt tid och fler rekonstruktioner skulle då lyckas eftersom de ekonomiska problemen inte hunnit bli så svåra att kon-

²⁰ <http://www.businessregion.se/sv/foretagsakuten?>

²¹ Wennberg, K. m.fl., Reconceptualizing entrepreneurial exit: Divergent exit routes and their drivers, *Journal of Business Venturing*, 2009.

kurs är det enda realistiska alternativet. Hur man ändrar samhällsattityder till ekonomiskt misslyckande är emellertid en mycket stor fråga som av tidsskäl inte i sin helhet låter sig besvaras inom ramen för detta uppdrag.

Ett sätt att ändra samhällsattityder kan vara genom lagstiftning. Lagstiftning som ökar företagets möjlighet till en andra chans och reducerar risken för ekonomiskt misslyckande genom konkurs leder enligt den ekonomiska forskningen till mer och bättre entreprenörskap. Brist på information kan också vara en faktor bakom rådande synsätt och mycket kan åstadkommas genom myndigheternas informativa och rådgivande funktion och de attityder som förmedlas i detta arbete.

Vikten av att få företag att på ett tidigt stadium förutse och erkänna ekonomiska problem och därmed söka hjälp i tid har uppmärksamats även på EU-nivå (se avsnitt 5.4).

Ett konkret sätt att påverka samhällets syn på företag med ekonomiska svårigheter vore att se över konstruktionen bakom kreditföretagens ratingssystem. Företagets ratingbetyg påverkas av faktorer som att enskilda styrelseledamöter suttit i bolagsstyrelser för företag som försatts i konkurs. Om så är fallet riskerar ifrågavarande företag sämre rating. Konsekvensen av detta är att kompetenta styrelseledamöter lämnar styrelser i företag som får ekonomiska problem, vilket inte sällan leder till att problemen i dessa företag accelererar och att de senare försatts i konkurs. Många gånger kunde konkursen ha undvikits eller adekvata beslut fattats om rätt styrelsepersoner funnits kvar.

I dag är det också så att information om att ett företag genomgått företagsrekonstruktion ligger kvar i kreditföretagens system under flera år efter att förfarandet avslutats. Det gäller även i de fall rekonstruktionen varit framgångsrik. En konsekvens härav är bl.a. att företaget inte kan komma ifråga i en offentlig upphandling. Vid sådana upphandlingar är det vanligt att krav ställs på gäldenären att vederbörande inte är föremål för ackord. Om gäldenären inte uppfyller detta ”ska” – krav kan vederbörande inte komma ifråga för en anbudsvärdering.

Sammanfattningsvis medför kreditföretagens registrering i detta avseende att det överhuvudtaget blir svårare att framgångsrikt fortsätta verksamheten.

3.6.3 Varningssignaler om ekonomisk kris

En ytterligare orsak till varför företag i ekonomisk kris många gånger ansöker för sent torde vara att det ofta saknar kunskap om vilka signaler som finns på att det egna företaget är på väg in i en ekonomisk kris. En ökad kunskap härom kan bidra till att fler livskraftiga företag ges en möjlighet till en andra chans.

Ett sätt att få gäldenärer eller borgenärer att ansöka tidigare om företagsrekonstruktion är således att medvetandegöra företagsledningen om varningssignaler som finns på att ett företag kan vara på väg in i en kris. Om en ekonomisk kris i vissa avseenden kan förutses blir det lättare för gäldenären eller borgenären att i rätt skede vidta adekvata åtgärder. En svårighet är att rätt kunna tolka olika signaler eftersom de inte alltid behöver innebära att företaget är på väg in i en kris. Det kan i vissa fall likaväl vara ett tecken på att företaget utvecklas positivt. Som exempel kan nämnas att en *ändrad ägarstruktur* i ett företag bör uppmärksammas som en eventuell varningssignal. När ett familjeföretag köps upp av ett större företag kan "vi-andan" försvinna och de anställda känner inte längre vem de arbetar för, vilket på sikt kan vara negativt. Samtidigt är en ändrad ägarstruktur ibland en förutsättning för att företag ska kunna ges en andra chans, t.ex. i de fall företagets problem är en kompetensfråga hos ledningen eller ledningens förtroendekapital är förbrukat.²² En ändrad ägarstruktur innebär dock i sig att uppmärksamheten bör skärpas på vad som är på gång inom företaget, vilket även gäller för flera av de situationer som anges nedan.

Företag som genomgår en *alltför snabb expansion*, som gör stora investeringar eller som har mycket höga kostnader i uppstartningsfasen löper en ökad risk för ekonomiska problem i ett senare skede. Ett annat tecken som bör uppmärksammas är om företaget är *beroende av en "sak"*. Det kan vara frågan om en produkt, en leverantör eller en nyckelperson m.m. Om en nyckelperson lämnar företaget eller kunden i fråga försätts i konkurs drabbas av naturliga skäl ett sådant företag hårt.²³ Om ett företag som är beroende av en produkt går in i en ny bransch för att t.ex. bättre klara konjunktursvängningar är sällan oddsen att lyckas i den nya branschen

²² Folkesson E., Företag i ekonomisk kris, 7 uppl., 2007, s. 15 f.

²³ Folkesson E., Företag i ekonomisk kris, 7 uppl., 2007, s. 16 ff., och Persson A. H. & Karlsson-Tuula, M., Är lagen om företagsrekonstruktion en papperstiger?, 2000, s. 52 ff.

bra. Företaget kan sin gamla bransch men de lyckosamma strategier som man har med sig från denna bransch går inte hem i den nya.²⁴

Ytterligare en varningssignal som bör föranleda skärpt uppmärksamhet kallar Folkesson för *förändringshysteri*. Företagsledningen i ett företag som börjar få problem känner ofta stark press att snabbt vidta kraftfulla åtgärder utan att hinna analysera orsakerna till problemen och fatta de svåra men rätta besluten. I stället uppstår en iver att förändra något som för omvärlden blir iögonfallande. Det kan t.ex. vara fråga om att byta logotyp eller förändra andra tecken på företaget eller dess produkter. Ofta blir kostnader för sådana ytliga förändringar bara ytterligare ekonomiska belastningar för företaget.²⁵

Ett företag som börjar få ekonomiska problem försöker ofta lösa detta genom *finansiella transaktioner*. Om det uppstår likviditetsproblem kan det vara lockande att lösa dessa genom sälja anläggningstillgångar till ett finansbolag som sedan hyr ut köpeobjekten till det säljande företaget (exempelvis "sale and lease back"). Vid likviditetsproblem är det även lockande för många gäldenärsföretag att belåna kundfordringar genom att ingå factoringavtal med finansbolag där de utestående kundfordringar snabbt förvandlas till likvida medel. Även om likviditetsproblemet kommer att lösa sig på kort sikt är det mer tveksamt om det, vid nämnda finansiella transaktioner, även gäller på lång sikt. Verksamheten som ska generera pengar till företaget har ju inte förändrats utan tvärtom kommer sannolikt företaget få högre driftskostnader i form av kostnader för leasingavgifter och hyror m.m.²⁶ Att företaget ansöker om mer krediter eller att ägarna sätter in mer pengar kan också vara tecken på illikviditet och annalkande ekonomiska problem. Andra exempel kan vara att företaget ansöker om amorteringsfrihet, skjuter upp löneutbetalningar till efter månadsskiftet eller returnerar beställda varor i ovanlig omfattning. Som framhållits ovan gäller det dock att kunna tolka de olika signaler som nämns eftersom de inte alltid behöver innebära att företaget är på väg in i en kris.

Såväl ekonomiavdelning som revisor har en central funktion i ett företag. Att den nuvarande ekonomichefen säger upp sig skulle

²⁴ Folkesson, a.a. s. 17.

²⁵ Folkesson, a.a., s. 17 f.

²⁶ Folkesson a.a. s. 18 f.

kunna var tecken på att en ekonomisk kris närmar sig. Även orsaken till byte av revisor bör ägnas uppmärksamhet eftersom det kan innebära en försämring om den senare revisorn är sämre än den förra. *Personalmässiga förändringar* bör således uppmärksammas. Även den omständigheten att företagets ändrar policy såvitt avser att *offentliggöra regelbunden finansiell information* bör uppmärksammas. Ett företag som inte går bra kan ha intresse av att dra ut på ett offentliggörande av detta så länge som möjligt.²⁷

Likaså finns anledning att närmare utreda om det finns rationella skäl till att ett företag har en *snårig bolagsbildning*, exempelvis med flera bolag inom samma bolagsgren. Det är i sådana situationer svårare att förutse hur de ekonomiska problemen i ett företag påverkar de andra och det finns en risk för dominoeffekter när ett företag börjar gå dåligt.²⁸ Som framhållits ovan gäller det dock att kunna tolka de redovisade varningssignalerna eftersom de inte alltid behöver innebära att företaget är på väg in i en kris.

Utöver vad som angetts finns vissa självklara varningstecken på ekonomiska problem, såsom betalningsanmärkningar, obetalda skatter, utmätningar och dylikt. Nämda signaler kommer dock ofta alltför sent och ger därför ett alltför litet handlingsutrymme i rekonstruktionsavseende. Ytterligare sätt att försöka förutse ekonomiska kriser är genom olika *finansiella nyckeltalsanalyser*. Vid nyckeltalsanalyser räknar man från ett företags bokföring fram olika likviditets-, soliditets-, och lönsamhetsmått. Det mått som kommer fram ställs sedan i relation till branschgenomsnitt och utvecklingstendenser inom det analyserade företaget. Av förståeliga skäl är en sådan analys kostnads- och tidskrävande och används främst bland större kreditgivare men är sällan ett verktyg som används av små och medelstora företag för att analysera de egna ekonomiska framtidsutsikterna.

Sammanfattningsvis finns varningssignaler på att ett företag kan vara på väg in i en ekonomisk kris. Om gäldenärer eller borgenärer är uppmärksamma på dessa mekanismer ökar möjligheten att sätta in relevanta åtgärder, t.ex. en ansökan om företagsrekonstruktion, i rätt tid vilket markant ökar möjligheterna att lyckas med förfarandet. Signalerna kan förvisso vara svårtolkade eftersom de inte

²⁷ Folkesson a.a. s. 21.

²⁸ Folkesson a.a. s. 21 och Persson & Karlsson-Tuula, a.a s. 53.

alltid behöver innebära att företaget är på väg in i en kris men om de uppmärksammas och föranleder överväganden i det enskilda fallet är mycket vunnet.

4 Gällande rätt

4.1 Inledning

LFR trädde i kraft den 1 september 1996. Lagen består av fyra kapitel, med

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- bestämmelser om företagsrekonstruktion i allmänhet (2 kap.), ansökan om företagsrekonstruktion och förutsättningar för ett sådant beslut, prövning av ansökan, rekonstruktören och dennes uppgifter, gäldenärens skyldigheter, borgenärssammanträde och borgenärskommitté, exekutiva åtgärder under en företagsrekonstruktion samt gäldenärens avtal och kvittning,
- bestämmelser om offentligt ackord under företagsrekonstruktion (3 kap.), samt
- övriga bestämmelser (4 kap.), om handläggningen av ärenden om företagsrekonstruktion, kostnader för företagsrekonstruktion, företagsrekonstruktionens upphörande, överklagande samt skadestånd, straff m.m.

Till LFR ansluter även förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion, FFR.

Sedan LFR:s tillkomst har utöver en del redaktionella ändringar följande materiella ändringar gjorts. Med anledning av ändringar i förmånsrättslagen (1970:979), FRL, som medförde att den särskilda förmånsrätt som följde med företagshypotek ersattes med en allmän förmånsrätt som följde företagsinteckning gjordes år 2004 följdändringar i 3 kap. LFR.¹ Införandet av det s.k. säkerhetsdirek-

¹ Prop. 2002/03:49.

tivet² i svensk rätt medförde år 2005 ändringar i 2 kap. 20 och 21 §§ om gäldenärens avtal under företagsrekonstruktion och i bestämmelserna om kvittning.³ En hänvisning till lagen (2005:1046) med kompletterande bestämmelser till insolvensförordningen infördes i 2 kap. 1 § under år 2006. Med anledning av ändringarna i FRL som medförde att den allmänna förmånsrätten som följde med företagsintekning ersattes med särskild förmånsrätt som följer med företagshypotek gjordes år 2009 återigen ändringar i 3 kap. Den 1 april 2011 infördes en ny delgivningslag (2010:1932) vilket medförde ändringar i 2 kap. 8 §.

4.2 Huvuddragen i LFR

I detta avsnitt görs en presentation av huvuddragen i det svenska rekonstruktionsförfarandet så som det kommer till uttryck i LFR och i förarbetena till lagen.⁴ Framställningen inriktas på syftet och innebörden av en företagsrekonstruktion, krav på utredningen i en rekonstruktion, rekonstruktörens roll, gäldenärens skyldigheter och exekutiva åtgärder under förfarandet, offentligt ackord samt avslutningsvis rekonstruktionens upphörande.

4.2.1 Syftet med företagsrekonstruktion

Syftet med en företagsrekonstruktion är att ett gäldenärsföretag som långsiktigt bedöms ha överlevnadsförmåga, men som mer eller mindre tillfälligt har hamnat i betalningssvårigheter, ska kunna rekonstrueras i stället för att försättas i konkurs. Av förarbetena framgår att syftet med lagen är att göra det möjligt att vidta åtgärder för att rekonstruera företag i kris som bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet (prop. 1995/96:5 s. 54 och s. 173). De företag som kan bli föremål för rekonstruktion är således sådana som i grunden är lönsamma och som bedöms ha en bärande

² Europarlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG av den 6 juni 2002 om ställande av finansiell säkerhet.

³ Prop. 2004/05:30.

⁴ För en utförlig genomgång av gällande rätt, se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion - En kommentar, 2 uppl., 2013. Se även Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion - i teori och praktik, 2 uppl., 2012.

affärsidé samt potential för att på sikt komma till rätta med sina ekonomiska problem. Genom förfarandet ges företaget ett tillfälligt rådrum under vilket företaget kan vidta åtgärder för att förbättra rörelsens resultat och möjlighet att förhandla med sina borgenärer om ett ackord. Under rekonstruktionen skyddas därför gäldenären mot säraktioner från borgenärernas sida och ges även ett visst skydd mot att företagens avtalsparter häver ingångna avtal.

4.2.2 Innebörden av företagsrekonstruktion

Av 1 kap. 1 § LFR framgår att företagsrekonstruktion innebär att en näringsidkare som har betalningssvårigheter efter beslut av domstol kan få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera sin verksamhet.

Om ansökan om rekonstruktion bifalles ska rätten utse en rekonstruktör som ska undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver helt eller delvis kan fortsätta och i så fall hur detta bör ske samt om det finns förutsättningar för gäldenären att träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer, ett s.k. ackord (1 kap. 2 §). Uppgörelsen med borgenärerna som kan komma till stånd inom ramen för rekonstruktionsförfarandet kan ske antingen genom en frivillig överenskommelse, s.k. underhandsackord, eller ha formen av ett offentligt ackord som beslutas av rätten.

LFR är tillämplig på näringsidkare. Enligt förarbetena till lagen bör termen näringsidkare fattas i vidsträckt mening och omfatta var och en som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art (prop. 1995/96:5 s. 63 och s. 171). Reglerna är alltså tillämpliga på såväl fysiska som juridiska personer och oavsett i vilken form näringsverksamheten drivs. Vissa verksamheter är dock undantagna från lagens tillämpningsområde. Företagsrekonstruktion kan inte tillämpas avseende vissa kreditinstitutioner, försäkringsföretag och liknande.⁵ Verksamheter vari det allmänna har ett bestämmande inflytande har också undantagits från tillämpningsområdet (1 kap.

⁵ Se beträffande kreditinstitut med flera, lag (2015:1016) om resolution. Se även SOU 2014:52 *Resolution - en ny metod för att hantera banker i kris* och prop. 2015/16:5, Genomförandet av krishanteringsdirektivet. Se även Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU om inrättandet av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag.

3 §). LFR är däremot tillämplig på de angivna kategorierna när de uppträder i egenskap av borgenär.

Förfarandet inleds och avslutas av domstol. En ansökan om företagsrekonstruktion kan göras av såväl gäldenären som borgenärerna (2 kap. 1 §).

För att en ansökan om företagsrekonstruktion ska bifallas krävs det antingen att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att det kan antas att en sådan oförmåga inträder inom kort (2 kap. 6 § första stycket). Gäldenären ska således vara illikvid eller det ska föreligga en risk för snar illikviditet. Av förarbetena framgår att gäldenären vid ansökan inte ska kunna betala förfallna skulder. Det innebär att kontanta medel och andra tillgångar som lätt kan omsättas i kontanter inte räcker till för betalning av förfallna skulder (a.a. prop. s. 180). Någon nedre ekonomisk gräns angående gäldenärens betalningssvårigheter har inte angivits av lagstiftaren. Gäldenären kan mycket väl vara insolvent när ansökan kommer in till rätten.

Nästa steg för rätten att pröva är om en rekonstruktion kan genomföras med ett framgångsrikt resultat. I lagtexten anges att beslut om företagsrekonstruktion inte får meddelas om det saknas skälig anledning att anta att syftet med rekonstruktionen kan uppnås (2 kap. 6 § andra stycket). Rätten måste alltså göra en prognos beträffande utsikterna för att rekonstruktionen ska lyckas. Regeln i andra stycket är tänkt att förhindra ansökningar som saknar fog, t.ex. ska en gäldenär vara förhindrad att ansöka om rekonstruktion bara för att få till stånd ett betalningsansånd. Beviskravet för att förutsättningarna i 2 kap. 6 § är uppfyllda är lågt ställda och rättens materiella prövning torde inte behöva vara särskilt ingående (a.a. prop. s. 70 f. och s. 72 f.). Enligt förarbetena måste rättens prövning av ansökan bli relativt summarisk och av i huvudsak formell natur.⁶

Slutligen är gäldenärens medgivande en förutsättning för att en ansökan om företagsrekonstruktion ska kunna bifallas (2 kap. 6 § tredje stycket).

Om rätten bifaller en ansökan om företagsrekonstruktion ska den samtidigt utse en eller flera rekonstruktörer (2 kap. 10 §). Rekonstruktören ska tillsammans med gäldenären ta fram en rekonstruktionsplan där det framgår hur syftet med företagsrekonstruk-

⁶ Se prop. 1995/96:5 s. 72 samt SOU 1992:113 s. 380 och s. 426.

tionen ska kunna uppnås (2 kap. 11 §). Under rekonstruktionen leds förfarandet av rekonstruktören. Domstolen har inte någon operativ funktion utan endast en kontrollerande.

Ett förfarande får normalt inte pågå längre tid än tre månader från beslutet om företagsrekonstruktion. Det är dock möjligt för gäldenären att ansöka om förlängning med högst tre månader i taget. En rekonstruktion får emellertid inte pågå i mer än ett år såvida inte ackordsförhandling har beslutats (4 kap. 8 §).

4.2.3 Krav på utredningen

Förfarandet inleds med en ansökan. En ansökan får, som framkommit ovan, göras av gäldenären eller av en borgenär. Som skäl för att låta såväl borgenär som gäldenär ansöka om företagsrekonstruktion anfördes i förarbetena att det är viktigt att rekonstruktionen inleds i ett så tidigt skede som möjligt, vilket underlättas om flera aktörer kan initiera förfarandet (prop. 1995/96:5 s. 67).

En ansökan från gäldenären ska enligt 2 kap. 3 § LFR innehålla en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till betalningssvårigheterna. En ansökan ska också innehålla en borgenärsförteckning. I ansökan ska vidare anges dels hur gäldenären avser att verksamheten ska bedrivas i fortsättningen, dels hur en eventuell uppgörelse kan nås med borgenärerna. Gäldenären ska slutligen lämna förslag på en lämplig rekonstruktör.

Är det en borgenär som gör ansökan är kraven lägre ställda på innehållet i ansökan. En sådan ansökan ska innehålla uppgift om den fordran borgenären har på gäldenären. Borgenären ska vidare lämna upplysningar om vad han eller hon känner till om gäldenärens betalningssvårigheter samt ett förslag till rekonstruktör (2 kap. 4 §).

Rekonstruktionsförfarandet bygger på frivillighet från gäldenärens sida att rekonstruera sin verksamhet. En förutsättning för att bifalla en ansökan från en borgenär är som redan nämnts att gäldenären uttryckligen har medgett den (2 kap. 6 § tredje stycket). En ogrundad ansökan från en borgenär kan i vissa fall medföra skadeståndsskyldighet mot gäldenären (4 kap. 12 §).

Om det är gäldenären som ansöker om företagsrekonstruktion, ska rätten normalt pröva ansökan genast (2 kap. 7 §). Är det bor-

genären som gjort ansökan ska rätten sammanträda inom två och undantagsvis sex veckor för prövning av ansökan (2 kap. 8 §).

Om ansökan bifalls ska den av rätten utsedde rekonstruktören tillsammans med gäldenären ta fram en rekonstruktionsplan som anger hur företaget ska rekonstrueras (1 kap. 2 § och 2 kap. 12 §). Rekonstruktionsplanen måste inte fastställas av domstol för att bli gällande och det finns inget som hindrar att rekonstruktören i ett senare skede frångår rekonstruktionsplanen. LFR ger inte heller några anvisningar om vad rekonstruktionsplanen ska innehålla, och en rekonstruktionsplan kan komma att se mycket olika ut beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Utöver ovan nämnda utredning tillkommer en ytterligare utredning i de fall som gäldenären ansöker om ackordsförhandling under företagsrekonstruktionen (se vidare avsnitt 4.2.8). Om en sådan begäran görs ska skrivelsen innehålla ett ackordsförslag som anger hur mycket gäldenären bjuder i betalning och när betalningen ska ske samt om säkerhet har ställts för ackordet och vad den i så fall består av (3 kap. 10 § LFR). Till skrivelsen ska fogas en förteckning över boets tillgångar och skulder som har upprättats av rekonstruktören enligt 3 kap. 14 § tidigast tre månader innan ansökan om ackordsförhandling gjordes samt den senaste balansräkningen (3 kap. 10 § andra stycket). Av 3 kap. 14 § framgår att gäldenärens tillgångar ska tas upp till noggrant specificerade värden. Om möjligt ska det även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen ska vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress. Har en borgenär förmånsrätt, ska det anges jämte grunden till det. Om någon anmärker mot en fordran eller bedöms värdet av den egendom, i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt, understiga hans eller hennes fordran, ska även detta anges, jfr 3 kap. 16 § om anmärkning mot fordran som omfattas av ackordet.

I 3 kap. 11 § LFR stadgas att till en begäran om ackordsförhandling ska även fogas en berättelse av rekonstruktören. Berättelsen ska ange boets tillstånd, orsakerna till gäldenärens betalningssvårigheter samt en översikt över gäldenärens tillgångar och skulder. Vidare ska det i berättelsen finnas uppgifter om den utdelning som borgenärerna skulle kunna påräkna i en konkurs. Berättelsen ska även innehålla upplysning om egendom som frångått gäldenären

under sådana förhållanden att den kan bli föremål för återvinning och om det finns skälig anledning att anta att gäldenären har gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer och i så fall grunden därför. Slutligen ska berättelsen innehålla uppgifter om hur gäldenären har fullgjort sin bokföringsskyldighet.

Utöver ansökan och rekonstruktörsberättelsen ska rekonstruktören bifoga ett yttrande huruvida ackordsförslaget bör antas av borgenärerna. Rekonstruktören ska även bifoga ett intyg avseende viss förhandsanslutning av borgenärerna till ackordsförslaget. I intyget ska det framgå att antalet anslutande borgenärer till förslaget utgör minst två femtedelar av de i bouppteckningen upptagna borgenärer, vilkas fordringar skulle omfattas av ackordet och som tillsammans innehar minst två femtedelar av dessa fordringars sammanlagda belopp. Ytterligare en handling som ska bifogas är ett bevis att ackordsförslaget samt rekonstruktörens berättelse och yttrande har sänts till alla borgenärer som tas upp i bouppteckningen. Avslutningsvis ska gäldenären betala ett förskott avseende kostnader för ackordsfrågans handläggning hos rätten.⁷ Räcker inte det förskott som betalas för handläggningen måste säkerhet ställas för återstoden (3 kap. 11 §).

4.2.4 Rekonstruktörens roll

Som redovisats ovan följer av 2 kap. 10 § LFR att rätten samtidigt ska utse en rekonstruktör om en ansökan om företagsrekonstruktion bifalles. LFR ställer vissa krav på rekonstruktörens kompetens. En rekonstruktör ska ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget (2 kap. 11 § LFR). När inte omständigheterna i det särskilda fallet motiverar annat bör enligt förarbetena en advokat ur konkursförvaltarkretsen eller en högre tjänsteman vid en ackordscentral utses. Detta garanterar att rekonstruktören har en viss erfarenhet av företagsledning, gedigna kunskaper i obeståndsrätt och är van att hantera situationer i vilka motstående intressen kan göra sig gällande (prop. 1995/96:5 s. 184). Lagstiftaren uppställer inte något formellt krav på viss utbildning, examen

⁷ Se förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna.

eller liknande för en rekonstruktör. Det finns inget som hindrar att en person med ekonomisk bakgrund utses som rekonstruktör om det är motiverat med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Kraven på en rekonstruktör kan beskrivas utifrån de krav som uppställs på en konkursförvaltare i 7 kap. 1 § KonkL.⁸ En skillnad mellan en konkursförvaltare och en rekonstruktör är att den senare måste ha förutsättningar att bedöma de rent affärsmässiga förutsättningarna för fortsatt drift.

Den som är anställd vid domstol eller Kronofogdemyndigheten får inte vara rekonstruktör (2 kap. 11 §).

Rekonstruktörens huvudsakliga uppgift är att tillsammans med gäldenären undersöka möjligheterna till en hållbar rekonstruktion av verksamheten och finanserna samt föreslå hur en sådan eventuell rekonstruktion ska genomföras. När rekonstruktören fullgör sitt uppdrag ska han eller hon verka för att borgenärernas intresse inte åsidosätts. Rekonstruktören ska som redovisats ovan tillsammans med gäldenären ta fram en rekonstruktionsplan som anger hur företaget ska rekonstrueras (1 kap. 2 §). Planen ska tillställas rätten och borgenärerna (2 kap. 12 §).

Efter beslutet om företagsrekonstruktion är det alltså rekonstruktören (som tillsammans med gäldenären) ska driva rekonstruktionen vidare. Rekonstruktören ska inom en vecka från beslutet om rekonstruktion underrätta samtliga kända borgenärer om beslutet. Till underrättelsen ska fogas en preliminär förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder. Det behöver inte vara fråga om någon fullständig och slutlig förteckning över gäldenärens ekonomiska förhållanden, men det ska vara möjligt att utläsa gäldenärens ungefärliga ekonomiska status (prop. 1995/96:5 s. 113). Rekonstruktören ska även bifoga gäldenärens senaste balansräkning och de ytterligare upplysningar som behövs om ekonomisk ställning, uppgift om orsakerna till betalningssvårigheterna och om hur verksamheten kan rekonstrueras. I underrättelsen ska också lämnas upplysning om den tidpunkt för borgenärssammanträdet som bestämts enligt 10 § andra stycket (2 kap. 13 §). Borgenärssammanträdet ska som huvudregel äga rum inom tre veckor från beslutet om att inleda företagsrekonstruktion.

⁸ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., a.a., s. 81 f.

Rekonstruktören har rätt till ersättning för arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt, 4 kap. 4 § LFR. Arvodet får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt näringsverksamhetens omfattning kan anses utgöra skäligen ersättning för uppdraget. Rekonstruktörens rätt till ersättning ska, på begäran av rekonstruktören eller gäldenären, prövas av rätten.

Det är gäldenären som är skyldig att betala ersättningen till rekonstruktören (4 kap. 6 §). Det finns inget krav på att arvodesräkningen måste gå via rätten. Rekonstruktören kan fakturera gäldenären direkt utan inblandning av rätten. Rekonstruktörens fordran är, i den mån den är skäligen förenad med förmånsrätt enligt 10 § första stycket 2 förmånsrättslagen om gäldenären senare försätts i konkurs.

I LFR saknas, till skillnad från vad som gäller för konkursförvaltare enligt 17 kap. 1 § KonkL, uttryckliga bestämmelser om rekonstruktörens skadeståndsansvar.

4.2.5 Gäldenärens skyldigheter under företagsrekonstruktion

Gäldenären är skyldig att lämna rekonstruktören alla upplysningar om sina ekonomiska förhållanden som är av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten och gäldenären ska följa rekonstruktörens anvisningar om hur verksamheten ska bedrivas (2 kap. 14 § LFR).

Gäldenären får inte utan rekonstruktörens samtycke betala skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana skulder, åta sig nya förpliktelser eller överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet. Skulle gäldenären åsidosätta vad som gäller i detta avseende inverkar det inte på rättshandlingens giltighet (2 kap. 15 §). Eventuell förmånsrätt som motparten skulle fått vid en efterföljande konkurs faller dock bort, jfr 10 § 4 FRL.

4.2.6 Exekutiva åtgärder under företagsrekonstruktion

Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken inte äga rum mot gäldenären. Handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. får heller inte ske. Förbudet i paragrafen gäller inte borgenärer som har handpanträtt eller retentionsrätt eller för fordran som avser underhållsbidrag. Under företagsrekonstruktionen får inte heller meddelas beslut om kvarstad eller betalningssäkring (2 kap. 17 § LFR).

I 2 kap. 18 § LFR uppställs en skyddsregel om säkerställande av en borgenärs rätt. Om det finns särskilda skäl att befara att gäldenären vidtar eller underlåter att vidta en viss åtgärd och därigenom sätter en borgenärs rätt i fara, får rätten på borgenärens begäran besluta om lämplig åtgärd för att säkerställa dennes rätt. De ovan redovisade bestämmelserna i 2 kap. 17 § hindrar inte verkställighet av ett sådant beslut. Vad det innebär att ”borgenärens rätt är i fara” kan inte anges i några entydiga termer. Exempel som uppfyller rekvisitet är att gäldenären i större omfattning avhänder sig egendom som ingår i företagshypoteksunderlaget likaväl som att han eller hon står i begrepp att överlåta en maskin som han/hon innehar enligt ett leasingavtal (prop. 1995/96:5 s. 195). De åtgärder som rätten kan besluta om är av samma slag som de civilprocessuella säkerhetsåtgärder som kan beslutas enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken. Gäldenären kan vid vite förbjudas att vidta eller att avstå från en tilltänkt åtgärd. Vidare är möjligt att sätta egendom som gäldenären står i begrepp att avhända sig under särskild förvaltning (a.a. prop. s. 195).

4.2.7 Gäldenärens avtal m.m.

LFR innehåller även regler för hur gäldenärens avtal ska hanteras under företagsrekonstruktionen. Av 2 kap. 20 § första stycket följer att en motpart, som före beslutet om rekonstruktion fått hävningsrätt, efter ett beslut om rekonstruktion inte kan häva ett avtal på grund av dröjsmål med betalning eller annan prestation, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke begär att avtalet ska full-

följas. Gälldenären ska på motpartens begäran inom skäligen tid ge besked om avtalet ska fullföljas.⁹ Ska ett avtal fullföljas görs enligt 2 kap. 20 § andra stycket skillnad mellan situationen att tiden för motpartens fullgörande är inne (första punkten) och den situationen att tiden för motpartens fullgörande inte är inne (andra punkten).

Är tiden för motpartens fullgörande inne, ska gälldenären på motpartens begäran fullgöra sina prestationer eller, om anstånd har medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem.

Om tiden för motpartens fullgörande inte är inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gälldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om inte gälldenären lämnar besked om avtalet ska fullföljas eller inte fullgör sina skyldigheter, får motparten häva avtalet. LFR gäller alla typer av varaktiga, successiva och momentana avtal utom anställningsavtal och vissa avtal där finansiella instrument, valuta eller fordringar som avses i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen (1987:672), KonkL, är ställda som säkerhet. Bestämmelsen inbegriper både natura- och penningprestationer och gäller oavsett vilka som är parter i avtalsförhållandet. Paragrafen är tvingande, dvs. ett avtalsvillkor som inskränker gälldenärens rätt enligt 2 kap. 20 § första eller andra stycket är ogiltigt.

I 2 kap. 21 § LFR regleras de närmare förutsättningarna för kvittning under företagsrekonstruktion. Av regeln framgår att en borgenär som hade en fordran hos gälldenären när ansökan om rekonstruktion gjordes, även om fordringen inte är förfallen till betalning, får använda den till kvittning mot fordran som gälldenären då hade mot honom. Detta gäller dock inte, om kvittning är utesluten på grund av någon av fordringarnas beskaffenhet, till exempel underhållsbidrag eller lön (första stycket). Den redovisade huvudregeln begränsas av flera undantag, vilka redovisas nedan.

Om en fordran mot gälldenären har förvärvats genom överlåtelse från tredje man senare än tre månader före ansökan om företagsrekonstruktion, får den inte användas till kvittning mot en fordran som gälldenären hade när borgenären förvärvade sin fordran, om förvärvet inte med hänsyn till omständigheterna kan anses som

⁹ Se beträffande rekvisitet skäligen tid, prop. 1995/96:5 s. 198. Jfr proposition till köplagen 1988/89:76 s. 183.

ordinärt. Om gäldenären är ett dödsbo kan också borgenären vara förhindrad att kvitta, trots att han/hon förvärvat sin fordran tidigare än tre månader före ansökan om företagsrekonstruktion. Detta gäller om dödsboet har avträtts till boutredningsman och ansökan om rekonstruktion följt inom tre månader från att boutredningsmannen utsågs. Om borgenären förvärvat sin fordran genom överlåtelse tidigare än tre månader före ansökan men vid tidpunkten för förvärvet hade skälig anledning att anta att gäldenären var på obestånd är kvittning inte tillåten (andra stycket).

En borgenär, som har satt sig i skuld till gäldenären under sådana omständigheter att det är att jämställa med betalning med annat än sedvanliga betalningsmedel, får inte kvitta, i den mån sådan betalning hade kunnat bli föremål för återvinning enligt 3 kap. 5–7 §§ (tredje stycket). Bestämmelserna i 3 kap. 5–7 §§ hänvisar i sin tur till 4 kap. KonkL om återvinning.

En fordran på ersättning som tillkommer en borgensman eller annan med anledning av en förpliktelse som han/hon infriat (regressfordran) anses vid tillämpning av vad som sägs ovan ha förvärvats när hans/hennes förpliktelse grundades (fjärde stycket). Om en borgensman tvingats infria en förpliktelse har denne rätt att rikta regresskrav mot gäldenären. I det fall borgensmannen också står i skuld till gäldenären kan det tänkas att borgensmannen vill använda sin regressfordran till kvittning för att frigöra sig från sin förpliktelse gentemot gäldenären. Om gäldenären är föremål för företagsrekonstruktion är sådan kvittning möjlig endast om borgensåtagandet (inte betalningen) har gjorts tidigare än tre månader före ansökan om rekonstruktion.¹⁰ Regeln är utformad med förebild i 5 kap. 17 § första stycket KonkL.

Avslutningsvis gäller att om en gäldenär, sedan ansökan om företagsrekonstruktion gjorts, överlåter sin fordran så att en borgenär därigenom förlorar sin rätt till kvittning är gäldenären skyldig att ersätta borgenären för detta (femte stycket).

¹⁰ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., a.a. s. 156.

4.2.8 Offentligt ackord under företagsrekonstruktion

I ett ärende om företagsrekonstruktion kan gäldenären begära förhandling om offentligt ackord (3 kap. 1 § LFR). Ett offentligt ackord innebär att en borgenärsmajoritet kan träffa ett avtal med gäldenären om en ekonomisk uppgörelse som binder även minoriteten. Den klassiska formen för en sådan uppgörelse innebär att borgenärernas fordringar sätts ned med en angiven procentsats (prop. 1995/96:5 s. 115).

Det är inte möjligt att få till stånd ett offentligt ackord utan att ett förfarande om företagsrekonstruktion har inletts. För att en ackordsförhandling ska komma till stånd fordras således att gäldenären begär det i ett pågående ärende om rekonstruktion (3 kap. 1 §). Av 3 kap. 2 § LFR följer att ackordet ska ge alla likaberättigade borgenärer som får delta i ackordsförhandlingen lika rätt och minst 25 procent av fordringarnas belopp, om inte lägre ackordsprocent godkänns av samtliga kända borgenärer eller det finns särskilda skäl för lägre procent. Ett ackord får också avse att gäldenären endast får anstånd med betalningen eller annan särskild eftergift.

I 3 kap. 3 § LFR stadgas att endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion deltar i ackordsförhandlingen. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt eller återtaganderätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det. Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han/hon i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt borgenärens fordran, deltar borgenären med återstående del av fordringen. Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse om att borgenärer som inte har förmånsrätt ska få full betalning intill ett visst belopp, ska deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån. En borgenär får delta i förhandlingen även om fordringen inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Gäldenärens begäran om offentligt ackord ska vara skriftlig. Vilken utredning en begäran om ackordsförhandling ska innehålla har behandlats ovan under rubriken ”4.2.3 Krav på utredningen”.

Om en begäran om ackordsförhandling tas upp ska rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling och samtidigt bestämma tidpunkt för ett ackordsborgenärssammanträde, kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till sammanträdet, och kungöra beslutet i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på det sätt som regeringen föreskriver (3 kap. 13 § LFR).

För att ett ackordsförslag ska kunna antas ska borgenärerna rösta om förslaget (3 kap. 20 § LFR). Röstningen sker enligt 3 kap. 17 § på ackordsborgenärssammanträdet som ska hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna. Gäldenären bör inställa sig personligen eftersom denna ska lämna rätten, rekonstruktören och borgenärerna de upplysningar om boet som de begär. Rekonstruktören ska tillhandahålla en förteckning över de borgenärer som har rätt att delta i omröstning i ackordsfrågan, med uppgift om de fordringsbelopp för vilka rösträtt får utövas. I förteckningen ska även antecknas anmärkning som har framställts mot en borgenärs fordran enligt 16 §. På begäran av en borgenär ska gäldenären vid sammanträdet avlägga bouppteckningsed, 3 kap. 18 §. Gäldenären får inte återta eller ändra ackordsförslaget utan medgivande av rätten. Yrkandet måste i så fall framställas senast vid sammanträdet innan omröstning sker (3 kap. 21 §).

För att ett ackordsförslag ska anses antaget gäller vissa regler om majoritet bland borgenärerna. Ett ackordsförslag som ger minst femtio procent av fordringsbeloppen anses antaget av borgenärerna om tre femtedelar av de röstande har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till tre femtedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp. Är ackordsprocenten lägre anses förslaget antaget om tre fjärdedelar av de röstande har enats om förslaget och deras fordringar uppgår till tre fjärdedelar av de röstberättigade fordringarnas sammanlagda belopp (3 kap. 4 § LFR).

Har ackordsförslaget antagits ska rätten fastställa ackordet. Rätten ska enligt 3 kap. 23 § LFR meddela beslut i ackordsfrågan inom en vecka efter ackordsborgenärssammanträdet om inte längre tid är nödvändig på grund av särskilda omständigheter.¹¹

¹¹ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., a.a. s. 222.

Har ackordsförslaget antagits vid ackordsborgenärssammanträdet, men det enligt 3 kap. 25 § LFR finns anledning att inte fastställa ackordet, ska ackordsfrågan prövas av rätten vid en förhandling. Detsamma gäller om det vid sammanträdet inte kan avgöras om förslaget har antagits eller förkastats av borgenärerna. I 3 kap. 25 § första stycket stadgas att ett ackord inte får fastställas om ärendet inte har handlagts på föreskrivet sätt och felet kan ha inverkat på ackordsfrågans utgång. Vidare får ett ackord inte fastställas om det inte uppfyller villkoren i 3 kap. 2 §, dvs. de grundläggande villkoren för ett offentligt ackord. Ett ackord får inte heller fastställas om det finns skälig anledning anta att gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågan eller att något annat svek har ägt rum vid ackordet. Slutligen får ackordet inte fastställas om ackordet är uppenbart till skada för borgenärerna. Rätten har även möjlighet med stöd av 3 kap. 25 § andra stycket att efter omständigheterna vägra fastställelse om en borgenär eller en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen har bestritt fastställelse.

I 3 kap. 25 § andra stycket LFR beskrivs tre speciella fall där rätten kan vägra fastställelse nämligen, 1) att det inte finns betryggande säkerhet för ackordets fullgörande, 2) att ackordet är till skada för borgenärerna eller 3) att ackordet av någon annan särskild anledning inte bör medges.

Fastställs ackordet är det bindande för såväl samtliga kända som okända borgenärer som enligt 3 kap. 3 § LFR hade rätt att delta i ackordsförhandlingen (3 kap. 8 §). Gäldenären är därefter skyldig att fullgöra sitt åtagande att betala ackordslikviden. På begäran av borgenär vars fordran omfattas av ackordet kan rätten, om det finns skäl för det, förordna att rekonstruktören eller annan lämplig person utövar tillsyn över att gäldenären fullgör sina åtaganden enligt ackordet (3 kap. 26 §).

Under vissa närmare angivna omständigheter finns det möjlighet att besluta om förverkande av ett offentligt ackord (3 kap. 27 § LFR). För det första kan ackordet förverkas om gäldenären gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenär, uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning, eller i hemlighet gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågans avgörande. För det andra kan ackordet förverkas om gäldenären har åsidosatt sina åligganden enligt 3 kap. 26 § andra stycket, dvs. gäldenären följer inte

följer tillsynsmannens anvisningar eller inte lämnar uppgifter till tillsynsmannen som denne begär. För det tredje kan ackordet förverkas om gäldenären på något annat sätt uppenbart försummat sina åtaganden enligt ackordet. För att rätten ska kunna förklara att ackordet förfallit krävs dock att ansökan görs av en borgenär som omfattas av ackordet.

Avslutningsvis bör nämnas att det i 3 kap. 5–7 §§ LFR finns bestämmelser om återvinning under företagsrekonstruktion. Reglerna innebär i huvudsak att rekonstruktören eller en borgenär vars fordran skulle omfattas av ett offentligt ackord kan väcka tala om återvinning. Talan måste enligt 3 kap. 6 § väckas före ackordsborgenärssammanträdet. Om det blir aktuellt med återvinning prövas talan enligt 4 kap. KonkL. En ansökan om återvinning ska avvisas om rekonstruktionen upphör utan att ett offentligt ackord har kommit till stånd och om gäldenären inte försätts i konkurs efter en ansökan som gjorts inom tre veckor från det att företagsrekonstruktionen upphörde. Fördelningen av vad som återvinns genom återvinningstalan tillkommer de borgenärer som omfattas av ackordet, med avdrag för återvinningskärandens kostnader. Om återvinningsvaranden får en fordran mot gäldenären med anledning av återvinningen får denne delta i ackordsförhandlingen.

4.2.9 Företagsrekonstruktionens upphörande

En företagsrekonstruktion kan upphöra av flera olika skäl. Enligt 4 kap. 7 § LFR ska rätten besluta att rekonstruktionen ska upphöra, om

1. sådana åtgärder vidtagits att syftet med rekonstruktionen kan anses uppnått,
2. gäldenären begär det och beslut om ackordsförhandling inte har meddelats,
3. gäldenären utan laga förfall uteblir från det borgenärssammanträde som anges i 2 kap. 10 § andra stycket,
4. rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med företagsrekonstruktionen inte kan antas bli uppnått, eller

5. det i annat fall finns särskilda skäl för att företagsrekonstruktionen bör upphöra.

Om gäldenären försätts i konkurs upphör företagsrekonstruktionen (4 kap. 7 § andra stycket LFR). Sammanfattningsvis innebär detta att rekonstruktion inte upphör utan särskilt beslut av rätten, såvida inte gäldenären försätts i konkurs. Av 2 kap. 10 a § KonkL framgår att en borgenärs ansökan om konkurs, i fall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att rekonstruktionen upphör. Bestämmelsen skapar ett temporärt konkurshinder och innebär i förening med 2 kap. 17 § LFR ett slags moratorium för att rekonstruktionen ska kunna fullföljas framgångsrikt.¹² Gäldenärsföretaget kan – trots att en ansökan om företagerekonstruktion pågår – försättas i konkurs, dels efter egen ansökan, dels efter ansökan från borgenär.¹³ I det sistnämnda fallet krävs dock att rekvisiten i 2 kap. 10 a § andra stycket KonkL är uppfyllda, nämligen om borgenären kan visa att det finns särskilda skäl att befara att gäldenären vidtar eller underlåter att vidta en viss åtgärd och därigenom sätter borgenärens rätt i fara.

I annat fall än som avses i 4 kap. 7 § LFR ska rätten, när tre månader förflutit från dagen för beslutet om företagsrekonstruktion, besluta att rekonstruktionen ska upphöra. Om det finns särskilda skäl kan dock rätten, efter begäran av gäldenären, inom tremånadersfristen medge att rekonstruktionen får pågå under ytterligare tre månader. Om det finns synnerliga skäl, kan rätten under motsvarande förutsättning förlänga tiden ytterligare högst tre månader i taget. Rekonstruktionen får dock inte pågå längre än under sammanlagt ett år, om inte ackordsförhandling har beslutats (4 kap. 8 §).

¹² Palmér, E. & Savin, P., Konkurslagen (1 mars 2015, Zetee), kommentaren till 2 kap. 10 a §.

¹³ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., a.a. s. 248.

5 Internationell utblick

5.1 Inledning

I utredningens uppdrag ingår att göra de internationella jämförelser som anses befogade. I detta kapitel beskrivs gällande rätt i ett urval av rättsordningar. Beskrivningen omfattar inte amerikansk rätt (se avsnitt 2.1.1) utan koncentreras i stället till rättsläget i vissa europeiska länder med mer lika insolvensregler de som övervägs i detta betänkande. Redovisningen görs med utgångspunkt i vissa frågor som vi bedömt som centrala för detta arbete. Vi gör således inte anspråk på en heltäckande beskrivning av de valda ländernas rekonstruktionsregler.

Inledningsvis görs en översiktlig beskrivning av hur ansökningsförfarandet är utformat. Vidare redovisas rekonstruktörens (eller motsvarande organs) respektive gäldenärens roll och befogenheter under förfarandet. Därefter behandlas frågor om rekonstruktionsplanen, såsom när och hur en sådan plan ska tas fram och beslutas. I framställningen redovisas också vem eller vilka som står för kostnaderna under förfarandet. Vi har även undersökt om det i respektive rättsordning finns möjlighet att direkt övergå i konkurs efter en misslyckad företagsrekonstruktion.

Behovet av en effektiv insolvenslagstiftning har även uppmärksamats på EU-nivå. Det arbete som pågår inom EU liksom inom Världsbanken m.m. redovisas i kapitlet liksom huvuddragen i den lagstiftningsguide som tagits fram inom Förenta nationerna (FN) för att stödja utformningen av ändamålsenliga och effektiva insolvensrättsliga lagstiftningar på nationell nivå.

5.2 Nordiska länder

5.2.1 Norge

I den norska insolvenslagstiftningen finns en möjlighet till rekonstruktion utom konkursförfarandet. Förfarandet kallas gäldsförhandling (gjeldsforhandling) och förfarandet innebär antingen en förhandling om ett underhandsackord eller ett offentligt ackord. Bestämmelser som reglerar förfarandet finns dels i lov 1984-06-08 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven), dels i lov 1984-06-08 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven).¹

I norsk rätt kan ansökningsförfarandet endast initieras av gäldenären. Som förutsättning gäller att denne inte kan uppfylla sina förpliktelser allteftersom de förfaller, dvs. ett krav på illikviditet uppställs. En ansökan ska dock avvisas om domstolen finner det osannolikt att gäldenären kan få till stånd en frivillig skulduppgörelse eller ett tvångsackord (1 och 4 §§ konkursloven). Är en konkursansökan anhängig vid tiden för ansökan om gäldsförhandlingens inledande ska konkursansökan vilandeförklaras till dess rekonstruktionsförfarandet avslutats (16 §). Huvudregeln i 16 § första stycket är att konkursansökan fördröjs till dess att ansökan om gäldsförhandling dragits tillbaka eller avvisats eller förhandlingarna har blivit inställda eller avslutade.

En ansökan om att inleda förfarandet ska innehålla uppgift om huruvida gäldenären begär en frivillig skulduppgörelse eller ett offentligt ackord. Ansökan ska också innehålla en kort redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna och hur gäldenären avser att lösa sina ekonomiska problem, preciserade uppgifter om tillgångar och skulder samt en redogörelse för hur redovisningen är inrättad. Rätten har möjlighet att kräva in kompletterande upplysningar om alla förhållanden som rätten bedömer kan vara av betydelse för beslutet om gäldsförhandling. Rätten kan även diskutera ansökan med borgenärerna. Beslut om förfarandets inledande ska fattas snarast möjligt och normalt inom tre dagar från ansökan kom

¹ Beträffande företagsrekonstruktion i norsk rätt, se Falkanger, T. & Huser, K., Sikring og tvangsgjennomføring av krav, i Knophs oversikt over Norges rett (ed. Lilleholt, K.), 2013, s. 297 ff. Se även Hellström, E., Nordisk/baltisk rekonstruktionsrett – En jämförande rapport, 2013, s. 51 ff., samt Persson, A.H., Förbehållsklausuler i vissa främmande rättssystem, 1998, s. 231–233.

in till tingsrätten (2–4 §§). Öppnandet av förfarandet blir i regel kungjort men det bör tilläggas att enligt 6 § kan rätten besluta att det inte alltid behöver offentliggöras. Om ansökan bifalls ska rätten utse en gäldsnämnd (gjeldsnemnd). Den har till uppgift att bistå gäldenären under gäldsförhandlingen, samtidigt som den är skyldig att tillvarata borgenärernas intressen. Om det är förenligt med dessa intressen ska nämnden även i samarbete med offentliga myndigheter verka för att berörda arbetstagares intressen och särskilda samhällsintressen tillvaratas (7 §). Av 14 § första stycket framgår att gäldenären behåller rådigheten över sin rörelse och sin egendom, men står under gäldsnämndens tillsyn. Gäldenären åläggs en upplysningsplikt och en plikt att följa nämndens anvisningar. Nämnden ska ges möjlighet att utöva tillsyn över sättet att bedriva verksamheten och dess ekonomiska förhållanden. Gäldenären får inte enligt 14 § andra stycket utan nämndens tillåtelse ingå nya skuldförpliktelser eller förnya gamla skulder. Han/hon får inte heller pantsätta, avyttra eller hyra ut sin fasta egendom, sina verksamhetslokaler eller tillgångar av väsentlig betydelse. Ska verksamheten bedrivas vidare under förfarandet ska gäldenären även lämna en driftsbudget och verksamhetsplan till nämnden. Dispositioner som gäldenären vidtar utan föreskrivet samtycke från gäldsnämnden är utan verkan i förfarandet, om inte motparten är i god tro (15 §). Rätten kan efter begäran från gäldsnämnden avsluta förfarandet och inleda konkurs om gäldenären grovt eller vid upprepade tillfällen brutit mot ovan redovisade plikter (57 §).

När rätten beslutar om att inleda förfarandet ska, som framgått ovan, rätten genast utse en gäldsnämnd. Nämnden består av en ordförande (*ledare*) vilken som regel ska vara advokat, samt en till tre medlemmar som företrädesvis ska väljas av borgenärerna² eller dess representanter. Om möjligt ska en av medlemmarna ha kännedom om den näring som gäldenären bedriver. Om boet är av liten omfattning kan rätten besluta att endast en ledare ska utses (7 §). I särskilda fall som regleras i 8 § kan även en representant för de anställda utses. Nämnden fattar beslut genom enkel majoritet och ledaren har utslagsröst (9 §). Om en representant för de anställda utnämns kan gäldsnämnden således bestå av upp till fem medlem-

² I förarbetena anges att olika borgenärsgupper bör representeras men att uppdraget är frivilligt, NOU 1972:20 s. 62.

mar. Rätten ska även utnämna en revisor till gäldsnämnden som ska företa revision av gäldenärens räkenskaper och verksamhet. Ut-nämmandet av revisor sker på förslag från gäldsnämnden (11 §).

Rätten kan närsomhelst ålägga gäldsnämndens medlemmar att lämna fullständiga upplysningar om förfarandet. Rätten kan även upphäva eller ändra nämndens eller ledarens beslut på yrkande av gäldenären, en borgenär eller en medlem i nämnden (9–10 §§).

Vilka som får ingå i gäldsnämnden begränsas av bestämmelser om jäv. Jävsreglerna träffar inledningsvis en viss närståendekrets till gäldenären. Till medlem får inte heller utses den som arbetar, eller under de senaste två åren har arbetat, för gäldenären eller som under nämnda tid har fungerat som gäldenärens fasta juridiska rådgivare, revisor eller suttit i bolagets ledning eller styrelse, själv ansöker om ackord eller är försatt i konkurs eller på grund av särskilda omständigheter inte kan antas vara tillräckligt opartisk. Inte heller bör utnännas den som under de senaste två åren regelbundet anlitats som juridisk eller ekonomisk rådgivare. Nämndens medlemmar får inte delta i behandlingen eller avgörandet av en fråga i vilken denne har ett framträdande personligt eller ekonomiskt särintresse (12 §).

Såvitt avser finansieringen av förfarandet är det gäldenären som betalar gäldsnämndens och revisorns arvode. Rätten beslutar om arvodet efter att nämnden och revisorn lämnat förslag på sin ersättning till rätten. Innan rättens beslut bereds gäldenären tillfälle att yttra sig över förslaget. Om en medlem av nämnden gör sig skyldig till en försummelse vid uppdragets utförande ska detta beaktas när arvodet beslutas så att arvodet reduceras eller helt bortfaller (157 och 158 §§). Några bestämmelser om skadestånd för nämndens medlemmar och revisorn uppställs inte.

Gäldsförhandlingen utgörs av tre steg, som regleras i kapitel 4, 5 och 6 i den norska konkursloven. Det första steget som regleras i kapitel 4 är att gäldsnämnden i samarbete med den utsedda revisorn snarast ska gå igenom gäldenärens räkenskaper och verksamhet och försöka skapa en uttömmande översikt över tillgångar och skulder. Nämnden ska värdera tillgångarna och ange så långt det är möjligt vilket värde dessa kan antas ha vid fortsatt drift av verksamheten och hur mycket de kan antas inbringa vid en försäljning (20 §).

Om nämnden finner det sannolikt att det finns utsikter för att uppnå ett ackord – antingen ett frivilligt sådant eller ett offentligt ackord – ska nämnden hjälpa gäldenären att utarbeta ett ackords-

förslag. Det finns ingen tidsram för när ackordsförslaget ska läggas fram utöver att det måste ske inom rimlig tid. Anser nämnden i stället att det saknas utsikter ska rätten meddelas om detta. Rätten ska då ställa in förfarandet och försätta gäldenären i konkurs (22 och 57 §§).

Det andra steget, som upptas i kapitel 5, beskriver förfarandet när gäldenären får tillstånd en frivillig skulduppställning. Det finns inget krav på hur den frivilliga uppställningen ska se ut, utan det är upp till parterna att bestämma. Någon formell rekonstruktionsplan läggs således inte fram i norsk rätt. Nämnden erbjuder alltså borgenärerna ett förslag som ska godkännas av dem genom omröstning. Förslaget måste godkännas av alla borgenärer. Om förslaget inte antas kan antingen ett nytt förslag utarbetas eller så återstår inget annat än tvångsackord eller konkurs. Det tredje steget, som regleras i kapitel 6, gäller tvångsackord. Det finns flera typer av tvångsackord.

I norsk rätt innebär ett misslyckat förfarande att gäldenären försätts i konkurs. Rätten ska besluta om konkurs om gäldsnämnden meddelar rätten att det saknas förutsättningar för gäldenären att uppnå ackord. Detsamma gäller om gäldenären inte lagt fram ett ackordsförslag inom rimlig tid, i de fall rätten avslår ett yrkande om ändring av förfarandet från ett underhandsackord eller ett offentligt ackord, om rätten nekar stadfästelse av ackordet enligt 52 § samt när förfarandet inte har avslutats inom sex månader från inledandet eller den längre tid som rätten beslutat om på begäran från gäldsnämnden. Rätten kan också försätta gäldenären i konkurs vid upprepade eller grova åsidosättanden av skyldigheten att inhämta samtycke från gäldsnämnden eller av plikten att lämna upplysningar (57 §). I norsk rätt kan gäldenären alltså i redovisade situationer försättas i konkurs oberoende av om insolvens föreligger. En tanke bakom reglerna om övergång till konkurs är att borgenärer inte bör vara hänvisade till specialeksekution efter att ha deltagit i ett gemensamt förfarande.³

³ Hellström E., Nordisk/baltisk rekonstruktionsrätt – En jämförande rapport., 2013, s. 72 samt där gjorda hänvisningar.

5.2.2 Danmark

I den danska insolvenslagstiftningen finns möjlighet till rekonstruktion utom konkursförfarandet, s.k. rekonstruktion. Bestämmelser om förfarandet finns i 10–16 §§ konkursloven nr. 298 af 8. juni 1977, DKL.⁴

Ansökningsförfarandet kan initieras av såväl gäldenär som borgenär. Förfarandet kan inte inledas utan gäldenärens samtycke om gäldenären är en fysisk person eller ett bolag i vilket en fysisk person är personligt ansvarig för skulderna. Vid uteblivet samtycke ska ansökan i dessa fall behandlas som en konkursansökan (11 § konkursloven). Förfarandet kan inledas på en borgenärs ansökan oberoende av gäldenärens samtycke om gäldenären är ett aktiebolag.

Som grund för att inleda förfarandet krävs att gäldenären inte kan betala sina skulder allt eftersom de förfaller och att denna oförmåga inte är övergående (11 och 11 a §§ samt jfr 17 § andra stycket). En ansökan om att inleda förfarandet har företräde framför en konkursansökan.

Gäldenärens insolvens ska styrkas i ansökan och om en borgenär är sökande ska denne styrka att ett fordringsförhållande föreligger. Ansökan ska enligt 7 § vara skriftlig. I ansökan ska anges gäldenärens eller bolagets namn, person- eller företagsnummer och var gäldenären har sin hemvist eller bolaget driver sin rörelse. Ansökan ska även innehålla förslag på en eller flera rekonstruktörer och en revisor samt en förklaring att dessa är villiga att åta sig uppdraget och att de uppfyller de krav på oberoende som uppställs i 238 § DKL. Av nämnda paragraf framgår att till rekonstruktör eller revisor får inte utses någon som är närstående till gäldenären, som står i beroendeförhållande till gäldenären, som har intresse i saken eller vars opartiskhet det av annan orsak finns anledning att ifrågasätta. En revisor får inte ha varit revisor eller fast rådgivare i gäldenärsbolaget under de två senaste åren och får inte heller verka som sådan under två år efter uppdragets upphörande.

Vanligtvis utses advokater men det finns inget krav på att rekonstruktören ska vara advokat. Om det är gäldenären som gjort

⁴ Det följande bygger på Hellström E., Nordisk/baltisk rekonstruktionsrätt – En jämförande rapport, 2013, s. 73 ff., Rammeskov Bang-Pedersen, U., med flera, Rekonstruktion - teori og praksis, 2011. Se särskilt s. 230 där det finns en översikt över rekonstruktionsförfarandet. Jfr även Persson, A.H., Förbehållsklausuler i vissa främmande rättssystem, 1998 s. 237–242.

ansökan eller om gäldenären samtycker till en borgenärs ansökan inleds förfarandet omedelbart. Om det inte finns något samtycke kallas borgenärerna och gäldenären till sammanträde för behandling av ansökan (11 § fjärde stycket).

Den av gäldenären föreslagna rekonstruktören godtas vanligtvis, men rätten är inte bunden av gäldenärens förslag utan kan utse någon annan. Det gäller även vem som ska utses till revisor (11 a §). Godtas rekonstruktören ska han/hon enligt 12 § DKL senast en vecka efter att han/hon blivit utsedd skicka ut ett meddelande om rekonstruktionen till samtliga kända borgenärer och bifoga en kopia till rätten. Meddelandet ska bl.a. annat innehålla uppgifter om gäldenärens viktigaste tillgångar och skulder samt om det är möjligt innehålla en borgenärsförteckning med angivande av ställda säkerheter. Meddelandet ska även innehålla uppgifter om tidpunkten för det borgenärssammanträde som normalt ska hållas fyra veckor efter det att ansökan om rekonstruktion inkom till rätten (11 a § andra stycket). Senast en vecka före borgenärssammanträdet ska rekonstruktören skicka ett förslag till rekonstruktionsplan till samtliga kända borgenärer och till rätten. Förslaget till rekonstruktionsplan ska enligt 11 c § bl.a. innehålla en redogörelse för vilken typ av rekonstruktion som avses läggas fram och om det finns väsentliga förhållanden som kan utgöra hinder att genomföra planen. Vidare ska det anges vilka väsentliga steg som planeras under förfarandet. Därtill ska förslaget innehålla en värdering av gäldenärens tillgångar samt en förklaring om rekonstruktören och revisorn anser att planen är genomförbar. Gäldenären ska som huvudregel ha anslutit sig till förslaget (11 c §).

En rekonstruktion måste för att omfattas av konkursloven innehålla bestämmelser om ett offentligt ackord och/eller en verksamhetsöverlåtelse. Ackordet kan gå ut på en procentuell nedskrivning eller t.o.m. bortfall av fordringarna (10 a §). En verksamhetsöverlåtelse måste dels bestå av en överlåtelse av äganderätten till hela eller en del av verksamheten, dels innebära att det som överläts bevarar sin identitet som ekonomisk enhet. En verksamhetsöverlåtelse bör enligt lagmotiven kunna ske för betalning av en fordring om detta sker i enlighet med förmånsrättsordningen.⁵

⁵ Hellström, a.a., s. 87 och där gjorda hänvisningar till L 199:2099-10 s. 71.

När förfarandet inleds är huvudregeln att gäldenären behåller rådigheten över sin verksamhet och sina tillgångar, men får inte företa dispositioner som är av väsentlig betydelse utan rekonstruktörens samtycke. Betalning av skuld får endast ske om den är i enlighet med förmånsrättsordningen eller när det är nödvändigt för att förhindra förlust (12 §). Gäldenären är under förfarandet skyldig att lämna en ekonomisk redogörelse till rekonstruktören i enlighet med vad denne bestämmer och har en upplysningsplikt mot rätten, rekonstruktören och revisorn om uppgifter som bedöms nödvändiga för förfarandet (12 § tredje stycket). Om gäldenären inte uppfyller sina plikter kan rätten besluta att förfarandet ska upphöra och övergå i konkurs eller att rekonstruktören ska överta ledningen i gäldenärsbolaget (11 § andra stycket och 15 §).

Som nämnts kan förfarandet inledas utan samtycke om gäldenären är ett aktiebolag. Samtidigt ska då rätten besluta att rekonstruktören ska ta över ledningen i gäldenärsbolaget. I dessa fall krävs, som huvudregel, även att borgenärerna ställer säkerhet för rekonstruktörens och revisorns kostnader (11 a §). Även om gäldenärsbolaget samtyckt till förfarandet finns en möjlighet för rekonstruktören, eller borgenärer med minst 25 procent av de röstberättigade fordringarna, att under förfarandet framställa en begäran till rätten om att rekonstruktören ska överta ledningen av verksamheten. Om det är fara för att gäldenären förfogar över sina tillgångar till skada för borgenärerna, finns också en möjlighet att besluta om interimistiskt övertagande av ledningen i bolaget (12 a och b §§).

En rekonstruktör som övertar ledningen av gäldenärsbolaget fattar beslut i bolagets angelägenheter utan krav på samtycke. Om bolaget är registrerat i Erhervvs- och Selskabsstyrelsen kan dock inte rekonstruktören fatta beslut som åvilar bolagsstämman, med undantag för utnämning av revisor. För att bolagsstämmans beslut ska få verkan krävs dock rekonstruktörens samtycke (12 §). Det föreligger med andra ord en ömsesidig vetorätt för rekonstruktören och bolagsstämman.⁶

Reglerna om övertagande av ledningen i gäldenärsbolaget tar sikte på situationer där rekonstruktören och gäldenären inte är eniga om hur verksamheten ska bedrivas, gäldenären motsätter sig det rekonstruktionsförslag som rekonstruktören utarbetar, gälde-

⁶ Hellström a.a., s. 76.

nären inte har samarbetat lojalt och motarbetar rekonstruktionsarbetet eller ledningen avgår och en ny ledning inte tillsätts tillräckligt fort. En begäran om interimistiskt övertagande av ledningen kan framställas av vem som helst, och rätten kan även besluta om detta ex officio. Reglerna tar dock sikte på pressade situationer där det exempelvis inte varit möjligt att nå ledningen. Vid ett interimistiskt ledningsövertagande ska rekonstruktören begränsa beslutsfattandet till frågor som inte kan skjutas upp.⁷

Rekonstruktören intar en offensiv roll i den danska lagstiftningen och dennes främsta uppgift ska vara att värdera om verksamheten isolerat sett är levnadsduglig, bortsett från de ekonomiska problemen. Rekonstruktören ska också säkra överblick och stabilitet samt bedöma vilka framtidsutsikter som föreligger för verksamheten.⁸ Rekonstruktörens roll är att upprätta ett förslag till rekonstruktionsplan samt det slutliga rekonstruktionsförslaget. Rekonstruktören ska även inom tre månader skicka en redogörelse till samtliga kända borgenärer och rätten om väsentliga förhållanden rörande rekonstruktionen, inkluderat resultatet av fortsatt drift och besked om när ett rekonstruktionsförslag kan förväntas. I rekonstruktörens övriga uppgifter ingår att lämna samtycke till väsentliga dispositioner från gäldenärens sida (11 a–f §§).

Som nämnts ska rekonstruktören enligt dansk rätt dels lägga fram ett förslag till rekonstruktionsplan, dels ett slutligt rekonstruktionsförslag. Borgenärerna har ingen rätt att lägga fram förslag.

Förslaget till rekonstruktionsplan ska sändas ut senast en vecka före borgenärssammanträdet, som ska hållas inom fyra veckor från förfarandets inledande. Om det finns särskilda skäl kan fristen förlängas med ytterligare fyra veckor. Om ett förslag inte läggs fram på borgenärssammanträdet ska rätten besluta att förfarandet ska upphöra (11 c §).

Det slutliga rekonstruktionsförslaget ska sedan sändas ut till rätten, samtliga kända borgenärer och andra som berörs av förslaget. Förslaget ska sändas ut inom fjorton dagar från omröstningsmötet, som ska hållas senast sex månader efter borgenärssammanträdet. Fristen kan under vissa omständigheter förlängas två gånger med två månader i taget. Om förslaget inte lagts fram inom denna

⁷ Hellström, a.a., s. 76 f. och där gjorda hänvisningar.

⁸ Hellström, a.a., s. 81 och s. 163 och där gjorda hänvisningar.

tid beslutar rätten att förfarandet ska upphöra (13–13 a §§). Det slutliga rekonstruktionsförslaget anses antaget om inte en majoritet av de representerade borgenärerna röstar emot förslaget. Borgenärernas rösträtt bestäms utifrån fordringsbeloppet (13 d §).

Rekonstruktionsförslaget måste sedan fastställas av rätten för att få rättsverkan. Rätten ska neka sådant beslut om processuella bestämmelser har åsidosatts eller om det funnits brister i materialet som haft betydelse för resultatet av omröstningen. Vidare ska rätten neka fastställelse om förslaget innehåller ackordsvillkor som strider mot lagens bestämmelser eller om gäldenären eller tredje man gett en borgenär fördelar utanför rekonstruktionen. Fastställelsen kan även nekas om villkoren i rekonstruktionsförslaget står i missförhållande till gäldenärens ekonomiska ställning eller om gäldenären inte underkastar sig tillsyn av rekonstruktören (13 e §). Precis som förslaget till rekonstruktionsplan är huvudregeln att gäldenären vid det slutliga rekonstruktionsförslaget ska samtycka till förslaget. Som framkommit uppställs inte något samtyckeskrav när rekonstruktören övertagit ledningen i gäldenärsbolaget.

Såvitt avser finansieringen av förfarandet är det gäldenären som betalar rekonstruktörens och revisorns arvoden. Rätten fastställer ersättningen efter en samlad bedömning av rekonstruktörens yrkanden utifrån arbetets omfattning, boets beskaffenhet och det uppnådda resultatet (239 §).

Enligt dansk rätt ska gäldenären försättas i konkurs om förfarandet upphör av annan anledning än att ett rekonstruktionsförslag med ett offentligt ackord fastställs av rätten eller att gäldenären inte är insolvent (15 §). Gäldenären kan således undvika att bli försatt i konkurs genom att påvisa solvens.

5.2.3 Finland

I den finska insolvenslagstiftningen finns möjlighet till rekonstruktion utom konkursförfarandet, s.k. företagssanering. Förfarandet regleras i lagen om företagssanering, 25.1.1993/47, saneringslagen.⁹

⁹ Det följande bygger på Hellström, E., Nordisk/baltisk rekonstruktionsrätt – En jämförande rapport, 2013, s. 95 ff.

Ansökningsförfarandet kan initieras av gäldenären, en borgenär eller flera borgenärer tillsammans, dock inte om borgenärens fordran till sin grund är stridig eller om beloppet till väsentlig del är stridigt eller om hans fordran av andra orsaker är oklar. Förfarandet kan även initieras av den som gäldenärens insolvens av andra orsaker än delägarskap sannolikt skulle åsamka ekonomiska förluster som grundar sig på fordringsrätt, en s.k. sannolik borgenär (5 § saneringslagen). Om en konkursansökan är anhängig när ansökan om saneringsförfarande ges in till rätten ska ansökan om saneringsförfarande ges företräde (24 §).

Förfarandet kan enligt saneringslagen inledas om 1) minst två borgenärer som står för minst en femtedel av gäldenärens kända skulder, och inte är denne närstående, ansöker tillsammans med gäldenären eller meddelar att de förordar gäldenärens ansökan, 2) gäldenären hotas av insolvens eller om 3) gäldenären är insolvent. På grund av hotande insolvens kan saneringsförfarandet på ansökan av en borgenär eller en sannolik borgenär inledas endast om det är nödvändigt för att kunna trygga ett avsevärt ekonomiskt intresse som sökanden har (6 §). Saneringslagen anger ett flertal situationer som utgör hinder för att inleda förfarandet. Till exempel kan förfarandet inte inledas om gäldenären är insolvent och det är sannolikt att insolvensen inte kan undanröjas med hjälp av saneringsprogrammet eller att ny insolvens kan förhindras endast för en kort tid. Förfarandet kan inte heller inledas om det är sannolikt att gäldenären inte förmår betala skulder som uppkommer efter att förfarandet inletts (se vidare 7 §).

I ansökan om förfarandets inledande ska anges preliminära riktlinjer för förfarandet. Om det är gäldenären som gör ansökan ska den ha bedömts av en fristående revisor. Till ansökan bifogas till exempel en utredning om gäldenären med uppgifter om borgenärer, skulder, de främsta orsakerna till de ekonomiska svårigheterna, hur verksamheten ska fortgå under förfarandet, med vilka medel kostnaderna för förfarandet ska betalas och hur fordringar som uppkommer under förfarandet ska betalas (69 §). I ansökan ska preciseras åtminstone preliminära riktlinjer för hur företaget kan saneras. Revisorns utlåtande ska innehålla en bedömning av hur realistisk gäldenärens saneringsplan är.¹⁰ En gäldenärs ansökan ska

¹⁰ Hellström a.a., s. 99 samt där gjorda hänvisningar.

delges borgenärerna om domstolen anser att de behöver höras om ansökan, samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande. Är det en borgenär eller sannolik borgenär som gjort ansökan ska rätten ge gäldenären tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande (70 §). Ett ärende som gäller företagsanering ska behandlas så snabbt som saken kräver (68 §).

När förfarandet inleds är huvudregeln att gäldenären behåller råddigheten över sina tillgångar och verksamheten. Gäldenären har under förfarandet en upplysningsplikt gentemot utredaren (och en eventuell utsedd borgenärsdelegation) samt en plikt att medverka till att dessa kan sköta sina uppgifter på behörigt sätt samt att förfarandet kan slutföras i behörig ordning (13 och 29 §§). Utan samtycke från utredaren får gäldenären exempelvis inte ta upp ny skuld, överlåta företaget eller anläggnings- eller finansieringstillgångar eller immateriella rättigheter som behövs för verksamheten, säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten, ställa säkerhet eller avge andra ansvarsförbindelser för någon annans skuld, om inte det är fråga om en åtgärd som hänför sig till gäldenärens sedvanliga verksamhet och som inte är ovanlig till sin betydelse eller sina risker eller överlämna sin egendom till konkurs. En rättshandling som företagits i strid med det ovan nämnda är utan verkan, utom när motparten inte visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen i fråga (29 §).

När rätten beslutar om att inleda förfarandet ska en eller flera utredare utses. I sammanhanget bör nämnas att i 13 kap. saneringslagen finns bestämmelser om saneringsförfarande utan utredare, s.k. förenklat förfarande. I ett sådant förfarande kan domstolen besluta att kungörelse om att förfarandet inletts inte ska publiceras (91 §).¹¹

I ett sedvanligt förfarande utses utredaren efter framställning av en borgenär eller av gäldenären. Om inget godtagbart förslag framställs ska rätten utse en utredare (8 och 83 §§). Domstolen ska också på yrkande av sökanden, utredaren eller en borgenär tillsätta en borgenärsdelegation som gemensam företrädare för borgenärerna, om det inte på grund av att antalet borgenärer är litet eller av annan orsak ska anses onödigt. Borgenärsdelegationen ska som ett

¹¹ Enligt 80 § ska ett domstolsbeslut genom vilket bl.a. ett saneringsförfarande inleds eller förordnas att upphöra annars kungöras och meddelas vissa myndigheter samt antecknas i handelsregistret.

rådgivande organ biträda utredaren i dennes uppdrag samt för borgenärernas räkning övervaka utredarens verksamhet (10 §).

Utredarens uppgift är att göra en utredning om gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt om omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning, följa och övervaka gäldenärens företagsverksamhet under förfarandet samt se till att ett förslag till saneringsprogram görs upp (8 §). Utredaren har rätt att få tillträde till gäldenärens lokaler samt att granska gäldenärens bokföring, företagets korrespondens och andra företagshandlingar (9 §).

Till utredare kan utses den som är myndig, känd som en hederlig person och som inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Utredaren ska ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver. Utredaren får inte stå i ett sådant förhållande till gäldenären eller någon borgenär som kan vara ägnat att äventyra utredarens oberoende. Vidare får utredaren inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan utredaren och gäldenären (8 och 12 §§). Utredaren är skyldig att ersätta den skada som han eller hon orsakar gäldenären, en borgenär, en borgensman eller den som ställt säkerhet för gäldenärens förpliktelse (94 §).

Som nämnts ovan har utredaren bl.a. till uppgift att utforma ett saneringsprogram som ska ges in till rätten. Först ska utredaren göra upp ett förslag till saneringsprogram och ge in det till rätten inom en av rätten utsatt tid, som utan särskilda skäl inte får vara längre än fyra månader. Ett förslag till saneringsprogram kan även läggas fram av gäldenären, den som är personligen ansvarig för gäldenärens skulder, de som äger minst en femtedel av aktierna eller andelarna i gäldenärsbolaget samt de borgenärer och säkerhetsborgenärer vilkas fordringar företräder minst en femtedel av samtliga borgenärers eller säkerhetsborgenärers sammanlagda fordringar (40 §). I saneringsprogrammet ska ingå en specificerad utredning som innehåller uppgifter om bl.a. om gäldenärens tillgångar, skulder, verksamheten efter att förfarandet har inletts samt resultatet, resultaten av granskningar av gäldenärens verksamhet och andra omständigheter som gäller gäldenären eller hans/hennes verksamhet och som är av betydelse för bedömningen av saneringsprogrammet och av förutsättningarna för att genomföra det (41 §). I saneringsprogrammet ska också individualiseras de åtgärder och arrangemang som syftar till sanering av gäldenärens verksamhet

samt de åtgärder som gäller gäldenärens och borgenärernas ställning, finansieringen och uppföljningen av programmet. I fråga om skulderna ska programmet innehålla ett betalningsprogram för skulderna (42 §). Det är möjligt men inte obligatoriskt att reglera skulderna genom ackord (44 §).

För att bli gällande krävs att saneringsprogrammet efter omröstning antas av borgenärerna och fastställs av rätten. Saneringslagen innehåller närmare regler om olika borgenärsmajoriteter som krävs vid omröstning för att fastställa saneringsprogrammet (49–56 §§). Rätten tillställer parterna förslaget till program samt kallar till sammanträde. När beslut fattats om den fortsatta behandlingen av förslaget ges parterna tillfälle att inom en kortare frist meddela sina invändningar mot de fordringar som tagits upp. Invändningarna handläggs och rätten avgör saken i samband med behandlingen av programförslaget, om det med beaktande av den bevisning som krävs och övriga omständigheter är möjligt utan att saneringsförfarandet orsakas väsentligt dröjsmål eller annan olägenhet (72 och 75 §§). Efter fastställselsen kan en övervakare utses som har till uppgift att för borgenärernas räkning övervaka att programmet följs (61 §).

Såvitt avser finansieringen har utredaren för sitt uppdrag rätt till ett skäligt arvode som betalas av gäldenären. När arvodet bestäms ska avseende fästas vid gäldenärsbolagets värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes, uppgiftens svårighetsgrad och omfattningen av de åtgärder som den kräver, resultatet av utredarens arbete samt övriga omständigheter. Utredaren ska till sitt yrkande på arvode bifoga en redogörelse för de åtgärder som vidtagits samt en specifikation, av vilken framgår grunderna för arvodet och kostnaderna. Arvodet fastställs av borgenärsdelegationen, eller om en sådan inte finns, av domstolen. Domstolen ska alltid avgöra ett ärende som gäller arvode eller ersättning när utredaren, gäldenären eller en borgenär vill klandra borgenärsdelegationens beslut och talan mot delegationens besluts väcks inom viss tid (87 §).

Den finska lagstiftningen saknar bestämmelser om omedelbar övergång till konkurs vid en misslyckad företagssanering. Det krävs således alltid en ansökan om konkurs för att försätta gäldenären i konkurs efter att saneringsförfarandet upphört.¹²

¹² Hellström, a.a., s. 123.

5.3 Andra länder inom EU

5.3.1 Storbritannien

Den engelska insolvenslagstiftningen, Insolvency Act, IA, består av 444 paragrafer, indelade i 19 avsnitt. IA innehåller såväl regler för aktiebolag som för fysiska personer.¹³ I 1–251 §§ IA upptas bestämmelser avseende aktiebolag i konkurs (companies winding up), eller aktiebolag som är föremål för ackordsförhandlingar (company voluntary arrangements) eller rekonstruktion (administration/receivership). En mycket viktig definition är vad som avses med att ett aktiebolag ”is deemed unable to pay its debts” enligt 123 § IA, eftersom detta utgör grunden för huruvida ett bolag kan bli föremål för ett insolvensförfarande. I paragrafen framkommer flera situationer som indikerar att företaget inte kan betala sina skulder. För det första anses rekvisitet uppfyllt om bolaget i tre veckor har underlåtit att betala en fordran på 750 pund eller mer, trots skriftlig uppmaning från borgenären. För det andra är rekvisitet uppfyllt om bolaget vid utmätning har befunnits sakna tillgångar. För det tredje är rekvisitet uppfyllt om bolaget är oförmöget att betala sina skulder vart efter de förfaller till betalning – man är med andra ord illikvid (a cash flow insolvency) eller att bolagets tillgångar är mindre än dess skulder varvid hänsyn tagits till bolagets nuvarande och framtida förpliktelser (balance sheet insolvency).

En viktig fråga är vem som kan vara rekonstruktör, dvs. ”administrator”. I engelsk rätt kan en ”administrator” syfta på en särskild tjänsteman som agerar som rekonstruktör. Vederbörande utses av domstol på ansökan av gäldenären (bolaget själv eller företrädarna för bolaget). Det kan också vara fråga om en ”administrator” som utses av en borgenär som innehar en ”floating charge”¹⁴ inom ra-

¹³ Det följande bygger på Mc Gormack, G., National report for England, in Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J. & Richter, T., Commencement of insolvency proceedings, 2012. Jfr Persson, A.H., Förbehållsklausuler i vissa främmande rättssystem, 1998 s. 261–264.

¹⁴ Säkerhetsrätten ”charge” är i engelsk rätt innebär att borgenären genom ett avtal med gäldenären skapar en rätt i viss del av gäldenärens egendom. Denna rätt kan medföra att den säkerhetsbelastade egendomen realiserar för att betala den bakomliggande fordringen till borgenären. Charge kan antingen vara ”fixed eller ”floating”. Den förstnämnda typen innebär att borgenären har säkerhet i viss bestämd egendom, men han behöver inte besitta denna. Floating charge innebär däremot att borgenären har säkerhet i ett växlande underlag av egendom. Borgenären behöver inte besitta egendomen utan gäldenären kan använda den säkerhetsbelastade egendomen. Säkerhetsrätten uppvisar vissa likheter med det svenska

men för ett ”out-of-court” – förfarande. Vanligtvis tillsätts en sådan administrator när gäldenären kommer i betalningssvårigheter men en del borgenärer upprättar listor på händelser i avtalet som ger dem rätt att utse en sådan administrator när kreditgivaren tror att säkerheten är i fara. För att borgenärens villkor ska bli gällande krävs bl.a. ett skriftligt förordnande som ska kungöras och skickas till gäldenärens samtliga borgenärer. I förordnandet ska framgå vilka befogenheter administratören ska ha. Befogenheterna begränsas ytterst av lagen.

För att en person ska kunna utses till administrator krävs enligt 388 § (1)(1) att han eller hon är kvalificerad (som en insolvency practitioner).

Som ovan nämnts kan en administrator utses av domstolen ifall den anser att ett rekonstruktionsförfarande (administration order) kan genomföras. Syftet med rekonstruktionen är att rädda företaget som en going concern eller i vart fall åstadkomma ett bättre utfall för borgenärerna än de skulle få om ett konkursförfarande inleds eller att försälja egendom så att en eller flera säkerställda borgenärer kan få utdelning. Rekonstruktionsförfarandet (administration) regleras i 8–27 §§ IA samt Schedule B1 samt Enterprise Act 2002. Av dessa regler framgår att om ett företag är, eller det kan förutses att bolaget inte kommer att vara i stånd att betala sina skulder och rekonstruktionen kan uppfylla de ovan nämnda syftena, har en behörig domstol rätt att utfärda en s.k. ”administration order”. Ansökan kan antingen göras av bolaget själv eller dess styrelse eller av en enskild borgenär eller flera borgenärer eller av de nämnda personerna tillsammans. Från dess att ansökan om en ”administration order” inlämnas till en sådan utfärdas råder ett moratorium. Det innebär bl.a. att inga åtgärder får vidtas av någon borgenär i syfte att göra sin säkerhetsrätt gällande i gäldenärens tillgångar. Det går inte heller att återta tillgångar som finns i gäldenärens besittning på grund av ett avtal om t.ex. leasing. Förbudet om att något krav inte kan riktas mot gäldenären under moratoriet är dock förknippat med undantag. Kan borgenären få tillstånd av domstolen eller av administratören kan i vissa fall undantag göras från förbudet.

företagshypoteket. Se vidare Persson, A. H, Förbehållsklausuler i vissa främmande rättssystem, 1998 s. 25 ff.

Vid förfarandets inledande ska administratören genast meddela bl.a. gäldenären och borgenärerna om sin utnämning. Administratörens allmänna skyldigheter är annars att ta hand om alla tillgångar i bolaget som verkar tillhöra det samt ta hand om företagets ledning och skötsel. Den tidigare företagsledningen tar således inte längre en del av företagets ledning och skötsel. Administratören ska vidare ta fram en rekonstruktionsplan. Den ska skickas till alla borgenärer som därmed inbjuds till ett borgenärssammanträde så fort som möjligt och senast tio veckor efter det att företaget beviljades rekonstruktion. Vid borgenärssammanträdet har borgenärerna möjlighet att godta planen eller godkänna den med de ändringar som administratören godkänner.

När det gäller administratörens befogenheter kan nämnas att vederbörande har rätt att "do anything necessary or expedient for the management of the affairs, business and property of the company". Administratören kan således göra allt som behövs för att driva igenom rekonstruktionen enligt de ovan angivna syftena. Förfarandet administration kan följas av konkurs.

Vid underhandsackord, s.k. "company voluntary arrangements", är det bolagets styrelse som inleder en frivillig överenskommelse med borgenärerna men även en administrator om det är fråga om rekonstruktion eller en förvaltare om det är fråga om konkurs kan föreslå det (1 §). Borgenärernas fordringar kan inte sättas ned utan deras medgivande. Borgenärerna har möjlighet att rösta om ackordsförslaget. Om 75 procent godkänner ackordet binder det alla borgenärer.

Förfarandet sker under överinseende av en förvaltare, till vilka styrelseledamöter kommer att lämna en rapport om bolagets ekonomi och ett förslag för att minska skulden (1 § andra stycket). Det finns två typer av "company voluntary arrangements" - en som innefattar ett moratorium och ett som inte gör det. Det är endast öppet för små företag att ansöka om company voluntary arrangements med moratorium. För att klassificeras som ett litet företag krävs att två av följande tre kriterier är uppfyllda, nämligen (1) en omsättning under £ 6,5m (2) under £ 3.26m på sin balansräkning, eller (3) färre än 50 anställda.

Som ovan nämnts har den borgenär som är innehavare av en "floating charge" rätt att utse en administrator. Det är viktigt att tillägga att en administrator anses vara "an officer of the court

whether or not he is appointed by the court”.¹⁵ Gälldenären behöver inte vara insolvent för att borgenären ska ha rätt att utse en administrator, utan det räcker med att villkoren för förordnadhet för att tillåta utnämningen är uppfyllda. Gälldenären kan också utse en administrator men måste då ge alla borgenärer tid på sig att ingripa och föra fram sin egen kandidat. Andra borgenärer än de med en ”floating charge” kan också ansöka till domstol i syfte att utse en sådan administrator. Det förutsätts då att insolvensgrunden i 123 § är uppfylld och att syftet med administrationen kan uppnås (jfr ovan).

Även om ett förfarande regleras utan domstols inblandning finns vissa bestämmelser i de lagfästa insolvensreglerna som måste iakttas. En administrator är ansvarig inför såväl den borgenär som utsett honom som gälldenären. Han eller hon inträder i bolaget i stället för bolagsledningen och uppträder därmed som bolagets företrädare, om inte bolaget blir föremål för ett konkursförfarande. En administrator ska hålla både oprioriterade och oprioriterade borgenärer underrättade om de åtgärder han/hon vidtar. En administrator ska utöva sina uppgifter till förmån för alla borgenärerna men det ligger i sakens natur att dennes uppgifter beror på vem som begär att en sådan utses. Till de uppgifter som en administrator vanligtvis har att utföra hör t.ex. att ta hand om den egendom som säkerställts genom ”floating charge”, realisera den och ge borgenären betalt för sin fordran. För att kunna genomföra denna uppgift har han/hon möjlighet att inleda tvistemål, hänvisa tvister till skiljedom, säga upp avtal i förtid, eller processa på annat sätt med gälldenärens borgenärer. I samband med realiseringen av egendomen måste han/hon iaktta kostnader för förfarandet samt att borgenär med bättre rätt får betalt, innan den borgenär som innehar floating charge får det.

En administrator kan även besluta sig för att fortsätta gälldenärens rörelse, lägga ned den eller sälja den. En administrator är skyldig att utföra sina uppgifter snabbt och effektivt och så praktiskt som möjligt och får inte agera så det orättvist skadar en borgenärs intressen.

En administrator ska lägga fram ett rekonstruktionsförslag för att uppnå målet med rekonstruktionen. Detta förslag lämnas till

¹⁵ Mc Cormack, G., National report for England, in Faber, D. med flera, Commencement of insolvency proceedings, 2012 s. 261.

borgenärerna inom viss tid, följt av en borgenärsomröstning för att godkänna förslaget med enkel majoritet.

Systemet med särskild administrator gör att vederbörande kan sälja hela tillgångar i ett bolag omedelbart, vilket gör det eventuella borgenärssammanträdet överflödigt. På grund av detta är s.k. ”pre-packaged administrations” populära. Innan bolaget ansöker om formell administration har redan en överenskommelse träffats mellan bolagets företrädare, säkerställda borgenärer och den blivande administratören att sälja verksamheten till en köpare omedelbart efter inledandet av förfarandet. Fördelarna med ”pre-packed administration” är en snabb försäljning som gör minsta skada för bolagets rykte. Det är kostnadseffektivt eftersom det går fort och är mindre formalistiskt. Det går också att hålla igång verksamheten och behålla de anställda. Nackdelarna är dock att bolagets företrädare kan komma att göra en vinst på de oprioriterade borgenärerna som inte har fått göra sin röst hörd och inte heller får någon utdelning, särskilt som bolaget ofta säljs till de existerande ägarerna/bolagsföreträdarna. Enligt rättspraxis måste därför domstolen säkerställa att ”pre-packaged administration” inte i onödan missgynnar oprioriterade borgenärer.

Det finns ingen särskild bestämmelse som medför personligt betalningsansvar för styrelsen eller annan av bolagets företrädare om gäldenären ansöker om ett insolvensförfarande för sent. Däremot stadgas i 214 § att bolagets företrädare är skyldiga att vidta åtgärder för att minska potentiella förluster för borgenärerna såvida de har kännedom om eller borde ha haft kännedom att det inte fanns några rimliga utsikter att bolaget skulle slippa försättas i konkurs. För att avgöra om någon ”borde” förstå att man måste vidta åtgärder ställs i regel högre krav på stora bolag än på små. Om inte sådana åtgärder vidtas kan dock i båda fallen företrädaren drabbas av personligt betalningsansvar.¹⁶

Beträffande frågan om konvertering mellan förfaranden kan nämnas att en konkursförvaltare kan ansöka till domstolen att konvertera ett konkursförfarande till ett rekonstruktionsförfarande (administration) om förvaltaren tror att det finns utsikter att rädda

¹⁶ Se Dotevall, R., Den internationella utvecklingen på det aktiebolagsrättsliga området, 2015, s. 32 f.

gäldenärsföretaget.¹⁷ Det finns också möjligheter att omvandla ett rekonstruktionsförfarande till ett konkursförfarande.¹⁸ Kostnaderna för administratörns arbete hamnar i praktiken dels på gäldenären eftersom kostnaderna tas ur gäldenärens egendom, dels på den säkerställda borgenären, som valt den nämnda administratörn att försälja den säkerställda egendomen.

5.3.2 Tyskland

Den tyska insolvenslagstiftningen, Insolvensordnung, InsO, består av 359 paragrafer som är indelade i 12 olika delar.¹⁹ Varje del är indelad i särskilda avsnitt. Den första delen (1–10 §§) innehåller bl.a. allmänna bestämmelser om syftet med insolvensförfarandet, nämligen att tillgodose gäldenärens borgenärer genom likvidation av gäldenärens tillgångar eller genom att nå en överenskommelse i en insolvensplan. Enligt 2 § är det ”Amtsgericht” – vilket i huvudsak motsvarar den svenska tingsrätten – som i första hand tjänar som domstol för insolvensförfarandet vid såväl konkurs som rekonstruktion. De olika federala staterna kan välja att koncentrera förfarandet till några utvalda domstolar, 2 § (2). Vidare framkommer i 4 § InsO att Zivilprozessordnung, ZPO, gäller för insolvensförfarandet, om inget annat framkommer i lagen. Behörig domstol är därmed den där den fysiska personen har sin hemvist (3 § InsO och 13 § ZPO). För juridiska personer är det där bolaget har sitt säte (17 § ZPO).

I den andra delen, första avsnittet (11–34 §§ InsO) finns bestämmelser om inledning och öppnandet av insolvensförfarandet. Som framgått ovan kan förfarandet öppnas mot såväl fysiska som juridiska personer. Däremot kan inte ett förfarande öppnas mot de tyska federala staterna och liknande offentlighättsliga subjekt (11–12 §§). Ansökan om att ett insolvensförfarande ska inledas kan enligt 13 § (1) InsO göras antingen av gäldenären eller dennes borgenärer. Ansökan kan dessutom återkallas så länge som förfarandet

¹⁷ Se Schedule B1, 38 § of the Insolvency Act.

¹⁸ Se Schedule B1, 83 § of the Insolvency Act.

¹⁹ Det följande bygger på lagtexten och Paulus, C. G. & Berberich, M., National report for Germany, in (ed. Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J & Richter, T.) Commencement of insolvency proceedings, 2012, s. 313 ff.. Jfr även Persson, A. H., Förbehållsklausuler i vissa rättssystem, 1998 s. 251 ff., samt SOU 2010:2 Del 1 s. 52 ff., och s. 276 f.

inte öppnats eller avvisats, 13 § (2). Ansökan kan endast göras skriftligt. Av 17 (1) § InsO är den allmänna grunden för att ett insolvensförfarande ska inledas att gäldenären är insolvent (Zahlungsunfähigkeit). Gäldenären anses som illikvid om vederbörande inte kan betala förfallna skulder. Insolvens ska presumeras om gäldenären ställer in sina betalningar, 17 § (2). Är det gäldenären som ansöker räcker även hotande betalningsoförmåga som grund för att förfarandet ska öppnas, 18 § (1). Med hotande betalningsoförmåga avses att gäldenären inte förväntas kunna betala sina skulder på förfallodagen. Är gäldenären en juridisk person kan även insufficiens (Überschuldung) vara tillräckligt som öppningsgrund, 19 §.

Om det är gäldenären som ansöker om att ett förfarande ska inledas kan domstolen efter ansökan från honom bestämma att gäldenären får behålla rådigheten över sin egendom under överinseende av en god man (Sachwalter). Förfarandet kallas då "Eigenverwaltung" (se vidare strax nedan).

För att få gäldenären att ansöka om ett insolvensförfarande i tid måste en gäldenär som är en juridisk person iaktta särskilda regler. Om det uppstår insolvens eller insufficiens måste bolagets företrädare eller en förordnad likvidator ansöka om att öppna ett insolvensförfarande utan oskäligt dröjsmål, dock senast inom tre veckor efter det att betalningssvårigheterna konstaterades. Om gäldenärsföretaget saknar ledning för den löpande förvaltningen av bolaget måste företagets aktieägare eller styrelse ansöka, såvida de har kännedom om betalningssvårigheterna. Om nämnda personer inte iakttar skyldigheten att ansöka i tid kan de drabbas av personligt ansvar för bolagets skulder. Även en borgenär som indirekt medverkar till att gäldenären fördröjer öppnandet av insolvensförfarandet kan drabbas av ansvar.²⁰ Det kan i samtliga fall också bli fråga om straffrättsligt ansvar (15 a §).²¹

²⁰ Chefjurist Jan Selin, Handelsbanken, meddelar i ett mail till utredningen 2015-06-05 att en bank kan ådra sig såväl skadeståndsansvar som straffansvar om banken beviljar nya krediter till en gäldenär som är skyldig att ansöka om att inleda ett förfarande. Det räcker med oaktsamhet. Eftersom det kan vara fråga t.o.m. om ett straffansvar för enskilda banktjänstemän enligt 26–27 §§ samt 266 § och 283–283d §§ Straffgesetzbuch är bankerna mycket försiktiga att bevilja krediter såvida inte en revisor särskilt bekräftar att bolagets insufficiens upphört vid kreditens beviljande.

²¹ Paulus, C. G. & Berberich, M., National report for Germany, in (ed. Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J & Richter, T.) Commencement of insolvency proceedings, 2012, s. 326.

En ytterligare åtgärd för att få gäldenären att ansöka i tid och för att undgå personligt ansvar är att gäldenären har möjlighet att återkalla sin ansökan om egenförvaltning om domstolen inledningsvis finner att förutsättningarna för att bevilja en sådan ansökan saknas (270 a § (2)).

I den andra delen, andra avsnittet (35–55 §§ InsO) regleras bl.a. vilka av gäldenärens tillgångar som omfattas av förfarandet. Till den s.k. ”Insolvensmasse” hör alla tillgångar som tillhör gäldenären vid tidpunkten för insolvensförfarandets öppnande eller som genom förfarandet kommer att tillhöra honom. I ett flertal paragrafer uppställs också vem som ska anses som borgenär under förfarandet. I andra delen, tredje avsnittet (56–79 §§) upptas bestämmelser om förvaltaren. Han eller hon ska vara en lämplig person, särskilt insatt och erfaren i affärslivet och dess metoder och vara oberoende av gäldenären och borgenärerna. Förvaltaren utövar sitt arbete under skadeståndsansvar. Domstolen utövar tillsyn över förvaltarens arbete, och kan entlediga förvaltaren efter ansökan av t.ex. borgenärerna, 58-59 §§. Vidare kan domstolen före det första borgenärssammanträdet tillsätta ett särskilt borgenärsutskott (Gläubigerausschuss), 67 §. Utskottets uppgift är att övervaka men även hjälpa förvaltaren. Har inte domstolen utsett ett sådant utskott kan borgenärerna tillsätta ett sådant vid borgenärssammanträdet.

I den tredje delen (80–147 §§) regleras bl.a. verkningarna av det öppnande insolvensförfarandet.

Vidare regleras förvaltarens befogenheter i den fjärde delen (148–173 §§). Där framkommer bl.a. i 157 § att det är borgenärerna som avgör om gäldenärens rörelse ska läggas ned, säljas eller rekonstrueras. Om det sistnämnda alternativet väljs ska det utarbetas en s.k. insolvensplan. Planen ska enligt 219 § bestå av två delar. Den första delen är en utredningsdel där det bl.a. ska framgå vilka åtgärder som ska vidtas i gäldenärens rörelse för att rekonstruktionen ska lyckas. I den andra delen ska det redovisas hur borgenärernas ställning och utdelning förändras genom planen, eftersom det inte finns något hinder emot att samtliga inblandande parter avviker från vad som annars skulle ha gällt.

Domstolen ska pröva om gäldenärens rörelse kan rekonstrueras. Om det är gäldenären som ansöker om att ett förfarande ska inledas kan domstolen efter ansökan från honom bestämma att gäldenären får behålla råddigheten över sin egendom under överinseende

av en god man (Sachwalter), 270 c §. Förfarandet kallas då "Eigenverwaltung" och regleras i den sjunde delen av lagen (se 270 § InsO och följande paragrafer). Förutsättningarna för att inleda egenförvaltning är 1) att gäldenären begär det och 2) att domstolen kan anta att inga kända omständigheter föreligger som kan antas vara till skada för borgenärerna (270 § (2)). Egenförvaltning kan också inledas efter begäran vid det första borgenärssammanträdet av en majoritet av borgenärerna, den s.k. borgenärsförsamlingen (se om denna församling 76 §). Det krävs då att gäldenären samtycker till att förfarandet inleds (271 §).

Prövningen görs i början av insolvensförfarandet för att domstolen ska kunna bestämma i vilken riktning förfarandet ska gå vidare. Eftersom det är ett samlat förfarande, uppkommer sällan frågan om konvertering utom vid tillämpning av vissa bestämmelser.²² Gäldenärens ställning under s.k. egenförvaltning liknar gäldenärens ställning i svensk rätt men gäldenären kan i tysk rätt utöva alla de befogenheter som en insolvensförvaltare kan, om inte annat är särskilt föreskrivet.²³ En sådan möjlighet för gäldenären finns inte i svensk rätt.

Om gäldenären önskar att verksamheten ska fortsätta måste han/hon tillhandahålla domstolen en förteckning över sina borgenärer och deras fordringar. Gäldenären måste också ange den högsta prioriterade och oprioriterade borgenärsfordran, fordringar som görs gällande av skatte-, socialförsäkringsmyndigheter och liknande subjekt samt information om de totala tillgångarna, försäljning samt antalet anställda föregående räkenskapsår. Om domstolen anser att ansökan uppfyller dessa krav kan domstolen tillsätta en interimistisk förvaltare, i avvaktan på att domstolen slutligen prövar ansökan och formellt öppnar ett förfarande, 21 § (2)(1). Den interimistiska förvaltaren erhåller då rådigheten över gäldenärens egendom och blir därmed skyldig att säkerställa gäldenärens tillgångar och vidta andra åtgärder (22 §). Om domstolen inte finner gäldenärens ansökan om egenförvaltning uppenbart utsiktslös bör den inte förbjuda gäldenären under tiden för ansökans prövande att förfoga över sin egendom eller kräva att gäldenä-

²² Paulus, C. G. & Berberich, M., National report for Germany, in (ed. Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J & Richter, T.) Commencement of insolvency proceedings, 2012, s. 363.

²³ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 55.

ren förfogar över den endast med den interimistiska förvaltarens samtycke. I stället för en interimistisk förvaltare bör en interimistisk god man förordnas (270 a §). Godkänner domstolen ansökan ska den utse en permanent god man. Till skydd för borgenärerna finns också en möjlighet att senare ansöka om att en förvaltare ska tillsättas och gäldenären således fråntas råddigheten över egendomen (272 §). Egenförvaltningen kan upphävas när som helst efter beslut av domstolen för det fall 1) att den s.k. borgenärsförsamlingen och en majoritet av de röstande borgenärerna begär det, eller 2) en borgenär begär det och denne kan göra sannolikt att egenförvaltningen medför eller kan förväntas medföra nackdelar för borgenärerna eller, 3) gäldenären begär det.

Godtar domstolen gäldenärens ansökan om egenförvaltning innebär det att en ny juridisk person skapas. Om domstolen avslår gäldenärens begäran om egenförvaltning kan beslutet inte överklagas av gäldenären. Domstolen måste dock höra den interimistiska borgenärsförsamlingen innan beslutet. Om däremot borgenärsförsamlingen enhälligt tillstyrker ansökan kan inte domstolen avslå den på grunden att det finns skäl att anta att förfarandet kan vara till skada för borgenärerna.

Som ovan nämnts innebär egenförvaltning att gäldenären under uppsikt av den gode mannen själv förvaltar och förfogar över egendom i boet. Gäldenären kan under egenförvaltningen utan samtycke från den gode mannen ingå avtal inom ramen för den löpande driften, realisera egendom m.m. Vissa avtal kräver dock den gode mannens medgivande eller i vissa fall samtycke från borgenärerna, 276 §. Enligt 276 a § har styrelsen, bolagsstämman eller liknande aktiebolagsrättsliga subjekt inget inflytande över hur verksamheten ska drivas. Förordnanden eller entledigande av personer som driver rekonstruktionsboet vidare kräver den gode mannens samtycke (276 a §).

Den gode mannens viktigaste uppgift är annars att utöva tillsyn över gäldenären. Gäldenären är därför skyldig att tillhandahålla den gode mannen samma information som gäldenären skulle vara tvungen att tillhandahålla en förvaltare. Bedömer den gode mannen att fortsatt egenförvaltning kan förväntas medföra nackdel för borgenärerna är han/hon skyldig att utan dröjsmål anmäla detta till domstolen och till den s.k. borgenärskommittén om en sådan har utsetts, 274 § (3). Förordnandet av den gode mannen, tillsynen

över honom/henne av domstolen, hans/hennes ansvar och arvode följer samma regler som är tillämpliga för en förvaltare, 294 § (1). Det betyder att kostnaderna för förfarandet ses som en konkurskostnadsfordran som betalas av ”boet”. Arvodet fastställs av domstol (63–64 §§).

Gäldenären kan som ovan nämnts under egenförvaltningen utan samtycke av den gode mannen realisera egendom och ingå avtal inom ramen för den löpande driften, om inte den gode mannen motsätter sig det. Avtal som inte räknas som ordinära kräver den gode mannens samtycke, 275 §. Domstolen kan också på begäran av borgenärsförsamlingen utverka att vissa rättshandlingar kräver den gode mannens samtycke (277 § (1)). Gäldenären måste också ha borgenärsförsamlingens samtycke för vissa speciella rättshandlingar, dvs. försäljning av betydande tillgångar och upptagande av krediter m.m. (276 §).

Antagandet av en rekonstruktionsplan måste ske inom en frist om högst en månad som domstolen fastställer. Det innehåll som planen ska ha är noga reglerat.

Röstningen om planen styrs av en indelning av borgenärerna i grupper, som beror på om deras fordran är förenad med separationsrätt eller förmånsrätt, oprioriterade, efterställda eller avser arbetstagarnas fordringar, 222 §. För säkerställda borgenärer gäller särskilda bestämmelser. Grupperna röstar var för sig om planen. För att den ska antas av borgenärerna krävs att i varje grupp en majoritet av de röstande tillstyrkt planen och summan av de tillstyrkande fordringarna uppgår till mer än hälften av summan av de röstandes fordringar. Det är således nödvändigt att varje borgenärsgrupp godkänner planen med viss majoritet och att de borgenärer som godkänner planen representerar ett visst värde av fordringarna. Även om inget godkännande ges av en viss borgenärsgrupp antar man ändå att de godtagit planen, om deras ställning inte blir sämre än om ingen plan alls blir godkänd och en större del av de röstberättigade borgenärerna har godkänt planen samt de får en affärsmässig acceptabel utdelning. Sedan borgenärerna godkänt planen måste den slutligen fastställas av domstolen (248 §).

Härutöver uppställs regler om obstruktionsförbud. Dessa tillgrips när erforderlig majoritet inte har uppnåtts och innebär att en röstningsgrupp ska anses ha tillstyrkt planen under vissa, i lagen angivna förutsättningar. Det finns även minoritetsskyddande regler

för borgenärerna. Det uppställs inget krav på att gäldenären samtycker till en framlagd plan. Trots att gäldenären skriftligen motsätter sig att planen inom den frist som domstolen har uppställt, lämnas gäldenärens ståndpunkt utan avseende om det inte är sannolikt att gäldenären genom planen blir sämre ställd än han/hon hade blivit utan denna och ingen borgenär erhåller ett ekonomiskt värde som överstiger dennes fordran. Planen kan också förverkas. Den eftergift som medgetts gäldenären genom planens fastställande bortfaller om gäldenären trots skriftlig anmaning inte inom 14 dagar har erlagt förfallen ackordslikvid.

Enligt 270 b § InsO finns det möjlighet till ett tillfälligt utomrättsligt för-förfarande i syfte att planera för en rekonstruktion. Syftet är att öppna ett ”paraply” under en viss tid, nämligen tre månader mellan ansökans inskickande och beslutet om att öppna ett förfarande. Under denna tid har gäldenären möjlighet att arbeta fram en insolvensplan med hjälp av en tillfällig god man innan själva förfarandet formellt öppnas. Gäldenären har genom detta förfarande själv möjlighet att styra sin verksamhet och i nära samarbete med sina borgenärer ta fram en plan. Nackdelen är dock att förfarandet inte skyddar gäldenären mot exekutiva åtgärder från borgenärernas sida. Det är således inte fråga om ett moratorium (21 § [2–3]). Domstolen kan dock besluta om att exekutiva åtgärder av enskilda borgenärer förhindras om sådana hotar det ekonomiska värdet av boet.²⁴

5.4 Initiativ på EU-nivå

5.4.1 En europeisk strategi för att hantera misslyckade företagsatsningar och insolvens

Europeiska kommissionen presenterade under 2012 en ny europeisk strategi för att hantera misslyckade företagsatsningar och insolvens.²⁵ Kommissionen identifierade i sitt meddelande ett antal områden där skillnaderna i den nationella insolvenslagstiftningen kunde skapa rättslig osäkerhet och ett ”ogästvänligt” företagskli-

²⁴ Paulus, C. G. & Berberich, M., National report for Germany, in (ed. Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J & Richter, T.) Commencement of insolvency proceedings, 2012, s. 354.

²⁵ COM (2012) 742 final av den 12 december 2012.

mat och där en tillnärmning av medlemsstaternas insolvensregler borde övervägas. Kommissionen framhöll att regelverket om rekonstruktionsplaner spelade en avgörande roll för att skapa förutsättningar för en lyckad rekonstruktion. De viktigaste skillnaderna i regelverket mellan medlemsstaterna rörde vilka personer som kunde fungera som förespråkare av planen, samt bestämmelserna om antagande, ändring och kontroll av rekonstruktionsplaner. Medan det enligt medlemsstaternas lagstiftning generellt var upp till gäldenären att föreslå en rekonstruktionsplan, skiftade bestämmelserna om borgenärernas möjligheter att föreslå en sådan plan eller påverka dess utarbetande. Det förekom även stora skillnader i reglerna om antagande av planen, däribland huruvida borgenärerna skulle delas in i kategorier och vilka majoriteter som krävdes för planens antagande. I vissa medlemsstater delades borgenärerna inte in i kategorier. Domstolarnas granskning av planen skilde sig också åt. I vissa medlemsstater hade domstolarna omfattande diskretionära befogenheter och i andra medlemsstater var dessa befogenheter mer begränsade.

Kommissionen framhöll också att rekonstruktion kunde vara ett mycket kostsamt alternativ för små och medelstora företag, vilket fick till följd att konkurs ofta blev den enda möjliga lösningen. Kommissionen framhöll därför vikten av att finna lösningar som bidrog till att sänka rekonstruktionskostnaderna för små och medelstora företag. Att sätta ett tak för avgifterna kunde vara en lösning. Vidare borde alternativa förfaranden stå till buds. Tvistlösning utanför domstol tog i de flesta fall relativt kort tid i anspråk och andelen förfaranden som ledde fram till förlikningar uppgick till över 50 procent i de flesta av EU:s medlemsstater.

5.4.2 Europeiska kommissionens rekommendation av den 12 mars 2014 om en ny strategi för att hantera konkurs och insolvens

Kommissionen fastställde i mars 2014 en rekommendation för att säkerställa att livskraftiga företag som är aktiva inom den europeiska unionen men som har betalningssvårigheter, har tillgång till nationella insolvensförfaranden som möjliggör att dessa företag kan omstruktureras på ett tidigt stadium och därigenom undvika

insolvens.²⁶ Rekommendationen syftar även till att ge hederliga konkursdrabbade entreprenörer en andra chans.

Kommissionen framhåller att de nationella insolvensreglerna skiljer sig mycket åt när det gäller de många olika förfaranden för att omstrukturera sin verksamhet som står till förfogande för en gäldenär i ekonomiska svårigheter. Dessa skillnader kan enligt kommissionen leda till ökade kostnader och ökad osäkerhet vid bedömningen av riskerna för att investera i en annan medlemsstat och kan verka avskräckande för företag som vill etablera sig i olika medlemsstater.

Av rekommendationerna framgår att gäldenärerna bör ha möjlighet att ta itu med sina ekonomiska svårigheter i ett tidigt skede, när det fortfarande är möjligt att förhindra insolvens och säkra en fortsättning av verksamheten. För att undvika alla potentiella risker för att förfarandet missbrukas måste det dock vara sannolikt att gäldenärens ekonomiska svårigheter leder till insolvens och omstruktureringsplanen måste kunna förhindra gäldenärens insolvens och säkra verksamhetens livskraft (jfr punkt 6 och ingress skäl 16).

Förfarandet bör vidare vara flexibelt så att gäldenären kan gå in i förfarandet utan att formellt behöva inleda ett domstolsförfarande. Domstolens medverkan bör vara begränsad till fall där den är nödvändig och står i proportion till syftet att skydda borgenärerna och andra berörda parter som kan komma att påverkas. För att undvika onödiga kostnader och betona det faktum att förfarandet ska tillämpas i ett tidigt skede, bör till exempel gäldenärer i princip ha kvar kontrollen över sina tillgångar och det bör inte vara obligatoriskt att utse en medlare eller övervakare, utan detta bör ske från fall till fall (jfr punkterna 7–9 och ingress skäl 17).

Av rekommendationerna framgår vidare att en gäldenär bör kunna ansöka om att en domstol beviljar ett avbrytande av enskilda verkställighetsåtgärder samt att insolvensförfaranden som inletts på begäran av en borgenär förklaras vilande, om sådana åtgärder kan påverka förhandlingarna negativt och hindra utsikterna till en omstrukturering av gäldenärens verksamhet. För att uppnå en lämplig balans mellan gäldenärens och borgenärernas rättigheter bör ett avbrytande inledningsvis beviljas för högst fyra månader och pågå som längst tolv månader (jfr punkterna 10–14 och ingress skäl 18).

²⁶ C (2014) 1500 final av den 3 december 2014.

Förfarandet att anta en omstruktureringsplan bör också underlättas genom att planen kan antas av borgenärsmajoriteter. Borgenärer bör indelas i klasser och det bör minst finnas separata klasser för borgenärer med respektive utan säkerhet. En plan bör kunna antas av en majoritet uttryckt som beloppet av borgenärernas fordringar i varje klass. Kommissionen rekommenderar att planen ska innehålla viss information, som till exempel uppgifter om vilka borgenärer som påverkas av planen, borgenärernas inställning samt planens verkningar på enskilda skulder och skuld kategorier (jfr punkterna 16–20).

En omstruktureringsplan som påverkar borgenärer som inte samtycker till planen, eller som förutser ny finansiering bör av rättssäkerhetsskäl bekräftas av en domstol för att få bindande verkan. Domstolen bör avvisa en plan om det är sannolikt att den planerade omstruktureringen försämrar rättigheterna för borgenärer som inte samtycker till planen till en lägre nivå än vad de rimligen kunde förväntas få ut i avsaknad av en omstrukturering av gäldenärens verksamhet, om gäldenärens verksamhet i stället likviderades eller såldes utan avbrott i driften (jfr punkterna 21–23 och ingress skäl 19).

Kommissionen rekommenderar att alla borgenärer som sannolikt kommer att påverkas av omstruktureringsplanen bör meddelas om planens innehåll och ges rätt att framföra invändningar och överklaga (jfr punkt 24).

Omstruktureringsplaner som antas enhälligt av berörda borgenärer bör vara bindande för alla dessa borgenärer. Planer som bekräftas av en domstol bör vara bindande för varje borgenär som påverkas av och identifieras i planen (jfr punkterna 25 och 26).

Kommissionen rekommenderar vidare regler om skydd för ny finansiering (till exempel nya lån eller försäljning av vissa av gäldenärens tillgångar) som är nödvändig för genomförandet av en omstruktureringsplan. Sådan finansiering bör inte kunna förklaras ogiltig eller förklaras icke verkställbar som en återvinningsgrundande handling (jfr punkt 27).

I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna slutligen att inom ett år vidta lämpliga åtgärder. Kommissionen kommer efter 18 månader från offentliggörandet av rekommendationen att, på grundval av årliga rapporter från medlemsstaterna, granska läget för

att bedöma om ytterligare åtgärder för att stärka den övergripande strategin för insolvens är nödvändiga (jfr punkterna 34–36).

5.4.3 EU:s insolvensförordning

På EU-nivå har, i syfte att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad, beslutats om rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden, den s.k. insolvensförordningen, som trädde i kraft den 31 maj 2002. Förordningen har dock nyligen reviderats – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden.²⁷ Revideringen gjordes bl.a. efter att Europaparlamentet i november 2011 antagit en resolution om insolvensförfaranden.²⁸ I resolutionen efterfrågades en översyn av insolvensförordningen och en harmonisering av vissa delar av den nationella insolvens- och bolagslagstiftningen. Enligt resolutionen skapade skillnaderna mellan medlemsstaternas nationella insolvenslagstiftning såväl konkurrensfördelar som konkurrensnackdelar och svårigheter för företag med gränsöverskridande verksamhet, vilket i sig kunde utgöra hinder för en framgångsrik omstrukturering av insolventa företag. Dessa skillnader gynnade också forum shopping. Det behövde därför vidtas åtgärder och Europeiska kommissionen uppmanades att lägga fram en rapport om insolvensförordningens tillämpning senast den 1 juni 2012.

I december 2012 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till ändringar i insolvensförordningen.²⁹ Av den rapport som låg till grund för förslaget framgår att förordningen generellt fungerar väl men att det finns anledning att göra vissa ändringar. Allmänt kan sägas att förslaget inriktning har påverkats av den ekonomiska krisen i Europa. Revideringen syftar bl.a. till att skapa mer av en ”andra chans-kultur” för gäldenärer. Målet är att förordningen ska omfatta fler typer av förfaranden som avser enskilda perso-

²⁷ Jfr COM (2012) 744 final av den 12 december 2012.

²⁸ Europaparlaments resolution av den 15 november 2011 med rekommendationer till kommissionen om insolvensförfarande inom ramen för EU:s bolagsrätt (2011/2006(INI)).

²⁹ COM (2012) 744 final. Se även COM (2012) 742 final och COM (2012) 795 final. Se även SOU 2016:17 s. 56 f.

ner och förfaranden som syftar till rekonstruktion i stället för likvidation av företag.

Som ovan nämnts har den reviderade insolvensförordningen antagits. Det innebär ett utökat tillämpningsområde för förordningen, tydligare regler om domsrätt, regler som syftar till att minska antalet sekundärförfaranden, utökade krav på samarbete när flera förfaranden pågår i fråga om samma gäldenär, särskilda regler om samordning av förfaranden inom en koncern samt inrättande av nationella insolvensregister och standardiserade formulär främst i syfte att underlätta för borgenärer att bevaka sin rätt. Förordningens bestämmelser ska enligt artikel 92 tillämpas från och med den 26 juni 2017 med några undantag.

Regeringen gav en särskild utredare uppdraget att analysera innebörden av den reviderade förordningen från ett svenskt perspektiv. Uppdraget redovisades den 1 mars 2016, då betänkandet EU:s reviderade insolvensförordning m.m. (SOU 2016:17) presenterades.

Förordningen tar sikte på gränsöverskridande insolvensförfaranden inom EU, för Sveriges del konkurs, företagsrekonstruktion och skuldsanering. Liksom andra förordningar inom EU gäller förordningen direkt som nationell rätt i medlemsstaterna.

Insolvensförordningen innehåller regler om behörighet att inleda insolvensförfaranden och bestämmelser om erkännande av sådana förfaranden. Förordningen innehåller också regler om samordning och samarbete mellan parallellt pågående europeiska insolvensförfaranden. Förordningen säger dock inget uttryckligen om hur de enskilda medlemsstaternas insolvensrätt i övrigt är eller bör vara utformad.

Insolvensförordningens tillämplighetsområde har utvidgats i förhållande till vad som gällde tidigare. De nya reglerna omfattar även förfaranden vilka inleds och genomförs under en viss tidsperiod på interimistisk eller provisorisk grund innan en domstol meddelar ett rättsligt avgörande där det bekräftas att förfarandet fortsätter, s.k. för-förfaranden eller interimistiska förfaranden (ingresspunkt 15). Förordningen omfattar även förfaranden där gäldenären fortsätter att råda över sina tillgångar men är föremål för kontroll eller övervakning av domstol, s.k. hybridförfaranden (art. 1.1.b och 2.3.). Det kan också vara fråga om skuldavskrivning för fysiska gäldenärer (konsumenter och egenföretagare). I art. 1.1 stadgas att förordningen är tillämplig på offentliga kollektiva insol-

vensförfaranden, inbegripet interimistiska förfaranden, som grundar sig på lagstiftning om insolvens och som syftar till räddnings-, skuldsanerings-, omstrukturerings- eller likvidationsändamål. Av bilaga A till förordningen framgår vilka nationella förfaranden som omfattas, nämligen för svensk rätts del konkurs, företagsrekonstruktion och skuldsanering.³⁰ Förordningen kan som tidigare tillämpas vid konkurs, där således en gäldenär helt eller delvis berövas råddigheten över sina tillgångar och en förvaltare utses. Som ovan nämnts blir förordningen dock också tillämplig på förfaranden där ingen förvaltare utses, men där gäldenärens tillgångar och verksamhet är föremål för kontroll eller övervakning av en domstol. Vidare är förordningen tillämplig om ett tillfälligt uppskjutande av enskilda verkställighetsförfaranden beviljas av t.ex. en domstol i syfte att möjliggöra förhandling mellan gäldenären och dennes borgenär.

Genom dessa förändringar kommer ett flertal olika förinsolvensförfaranden, hybridförfaranden och skuldsaneringsförfaranden för enskilda som tidigare inte rymdes inom tillämpningsområdet att omfattas av förordningen.

Förordningen är tillämplig på såväl fysiska som juridiska personer och det saknar betydelse om gäldenären är näringsidkare eller privatperson (jfr ingresspunkt 9).

Av huvudregeln i förordningen framgår att det är platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen som är avgörande för frågan om vilket lands domstolar som är behöriga att inleda ett insolvensförfarande, dvs. ett huvudinsolvensförfarande (artikel 3.1). Platsen för de huvudsakliga intressena ska vara den plats där gäldenären vanligtvis förvaltar sina intressen på ett sätt som kan fastställas av tredje man. För bolag och andra juridiska personer ska sätet anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas. Den presumtionen gäller endast om sätet inte har flyttats till en annan medlemsstat inom en tremånadersperiod före ansökan om att ett insolvensförfarande ska inledas. När det gäller enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare ska platsen för de huvudsakliga intressena anses vara den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe, om inte annat visas. Den presumtionen gäller endast om den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe inte har flyttats till en annan medlemsstat

³⁰ Jfr dock ingresspunkt 9.

inom en tremånadersperiod före ansökan om att ett insolvensförfarande ska inledas. För varje annan person ska platsen för de huvudsakliga intressena anses vara dennes hemvist om inte annat visas. Den presumtionen gäller endast om hemvistet inte har flyttats till en annan medlemsstat inom en tremånadersperiod före ansökan om att ett insolvensförfarande ska inledas.

Om gäldenären har ett driftsställe i en medlemsstat men de huvudsakliga intressena finns i en annan medlemsstat, kan ett territoriellt begränsat förfarande inledas. Ett territoriellt förfarande får inledas innan ett huvudinsolvensförfarande inleds endast om a) ett huvudinsolvensförfarande inte kan inledas enligt de förutsättningar som gäller enligt rättsordningen i den medlemsstat inom vars territorium platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns, eller b i) begäran att inleda ett territoriellt förfarande har gjorts av en borgenär vars fordran har uppkommit till följd av eller i samband med verksamheten vid ett driftsställe som finns inom territoriet till den medlemsstat där begäran om att inleda ett territoriellt förfarande har gjorts, eller b ii) en offentlig myndighet som enligt lagen i den medlemsstat inom vars territorium driftstället är beläget har rätt att begära att ett insolvensförfarande inleds. Begreppet driftsställe avser varje verksamhetsplats där en gäldenär annat än tillfälligt bedriver eller under den tremånadersperiod som föregår begäran om inledande av huvudinsolvensförfarandet har bedrivit ekonomisk verksamhet med personella och materiella resurser (artikel 2.10). Ett territoriellt begränsat förfarande omfattar endast de tillgångar som finns inom den aktuella medlemsstatens gränser.

Om det pågår ett huvudinsolvensförfarande när ett territoriellt begränsat förfarande inleds är det senare ett sekundärförfarande (artikel 3.3).

Medlemsstaterna ska erkänna varandras insolvensförfaranden. Beslut om att inleda ett insolvensförfarande, fattat av en behörig domstol, ska från den tidpunkt beslutet har verkan i medlemsstaten erkännas också i alla andra medlemsstater. Det gäller oavsett vilken typ av förfarande det rör sig om (jfr artiklarna 19 och 20 samt ingresspunkt 65).

5.4.4 Andra initiativ av Europeiska kommissionen

I syfte att undersöka hur genomförandet av dels den nämnda rekommendationen, dels reformen av insolvensförordningen har mottagits i skilda medlemsländer tillsatte kommissionen i mars 2015 en särskild forskargrupp med deltagare från alla 28 medlemsländerna samt USA och Norge att samla in uppgifter om de nationella reformer som vidtagits i syfte att genomföra kommissionens rekommendationer. Uppgifterna som skulle lämnas berörde en mängd ämnesområden som är relevanta för att förebygga insolvens men även uppgifter om formella insolvensförfaranden. Uppgifterna som skulle lämnas gällde konkurs och företagsrekonstruktion men även skuldsanering. Även allmän bolagsrätt ingick eftersom en del frågor rörde vilket ansvar bolagsföreträdare har för att i tid vidta åtgärder för att skydda borgenärerna. Professor Annina H. Persson har deltagit i projektet som rapportör för Sverige.³¹ Studien har publicerats under våren 2016.

5.5 UNCITRAL:s lagstiftningsguide

FN:s organisation för internationell handelsrätt (UNCITRAL)³² grundades år 1966 med uppgift att begränsa de negativa konsekvenser för den gränsöverskridande handeln som följer med de nationella skillnaderna i lagstiftning och rättstillämpning på för handeln relevanta områden. UNCITRAL har tagit flera initiativ på det internationella insolvensrättsliga området. Först bör nämnas den modellag om gränsöverskridande insolvensförfaranden som antogs år 1997.³³ Modellagen är inte rättsligt bindande för en stat utan fungerar som en modell och inspirationskälla vid en nationell reglering av gränsöverskridande insolvensrättsliga frågor.

Ytterligare ett betydande initiativ på det internationellt insolvensrättsliga området är UNCITRAL:s lagstiftningsguide för insolvensrätt (The Legislative Guide on Insolvency Law) från år

³¹ Study on a new approach to business failure and insolvency. Comparative legal analysis of member states relevant provisions and practices, Just/2014/JCOO/PR/CIVI/0075.

³² The United Nations Commission on International Trade Law.

³³ Se UNCITRAL:s rapport till Generalförsamlingen år 1997, Official Record of the General Assembly, 52nd Session, Suppl. No 17. A/52/17.

2005.³⁴ Syftet med denna guide är att stödja utformningen av ändamålsenliga och effektiva insolvensrättsliga lagstiftningar i olika länder. Förhoppningen är att guiden ska användas när nationella lagstiftare utarbetar nya lagkomplex eller reformerar befintliga regleringar genom att ge råd och rekommendationer i frågor som kan eller bör aktualiseras i samband med insolvensrättsligt lagstiftningsarbete. Råden och rekommendationerna styrs av en strävan att uppnå balans mellan olika mål och intressen som gör sig gällande särskilt vid insolvensbehandling av bolag. Det sker inte genom att en enda lösning föreslås för en viss fråga, utan genom att guiden värderar olika tänkbara lösningar och söker hjälpa den nationella lagstiftaren att välja den lösning som passar bäst för det aktuella landet.³⁵

Lagstiftningsguiden är uppdelad i fyra delar. Första och andra delen publicerades år 2004. Den tredje delen publicerades år 2010 och den fjärde delen år 2013. Den första delen av guiden behandlar de viktigaste målen i en insolvenslagstiftning, strukturella frågor som förhållandet mellan insolvenslagstiftning och annan lag, de typer av mekanismer som finns för att lösa gäldenärens ekonomiska svårigheter och den institutionella ram som krävs för att stödja ett effektiv insolvensförfarande. Den andra delen av guiden tar upp olika steg i ett insolvensförfarande, från inledning till nedläggning av förfarandet. Den tredje delen av guiden behandlar frågor som särskilt aktualiseras inom koncernförhållanden. Exempelvis behandlas olika mekanismer som kan användas för att effektivisera ett insolvensförfarande som involverar två eller flera medlemmar av samma företagsgrupp. Avslutningsvis fokuserar den fjärde delen av guiden på skyldigheter som kan åläggas ansvariga beslutsfattare när ett företag står inför konkurs eller när ett insolvensförfarande är oundvikligt.

Generellt sett anges i lagstiftningsguiden att lagstiftning som är avsedd att reglera insolvensrättsliga situationer måste utgöra en balansgång mellan olika intressen. Guiden nämner här förutom intressen hos gäldenären och borgenärerna även ägarna, ledningen och anställda hos gäldenären, men också legala, kommersiella och

³⁴ http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

³⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/2004Guide.html. Jfr även SOU 2010:2 s. 35 och s. 308 ff.

sociala institutioner som påverkas av insolvenslagstiftningen. Det framhålls som viktigt att insolvenslagstiftningen inte avviker från övriga legala och sociala värderingar i landet. Insolvenslagstiftningen bör med andra ord inte tillåtas producera resultat som fundamentalt strider mot de premisser på vilka andra lagar bygger.

I första delen i lagstiftningsguiden identifieras följande grundpelare för en ändamålsenlig och effektiv insolvensrättslig lagstiftning:

- Stabilitet och förutsägbarhet för marknaden för att gynna ekonomisk stabilitet och tillväxt.
- Maximering av värdet av tillgångar.
- Balans mellan avveckling/likvidation och rekonstruktion.
- Lika behandling av borgenärer med liknande fordringar.
- Verktyg för att hantera insolvenssituationen på ett snabbt, effektivt och opartiskt sätt.
- Upprättandet av ett bo i syfte att ge förutsättningar för en rättvis fördelning av gäldenärens tillgångar till borgenärerna.
- Transparens och förutsägbarhet i lagstiftningen.
- Erkännande av borgenärernas rättigheter och tydliga regler för prioritering av förmånsrätter.
- Bestämmelser för reglering av både rekonstruktion och avveckling.

5.6 Andra pågående arbeten, Världsbanken m.m.

5.6.1 Världsbanken

Förutom det ovan nämnda arbetet inom UNCITRAL har också Världsbanken ägnat tid och kraft åt olika projekt rörande insolvensrätt. Genom vägledande råd, anordnandet av internationella konferenser³⁶ och konsultativ verksamhet verkar Världsbanken först och främst för att det inom världens olika jurisdiktioner skapas hållbara och rättssäkra insolvensrättsliga system och i andra hand

³⁶ Se även Insol, International association of restructuring, insolvency and bankruptcy professionals som i sin huvudsakliga verksamhet anordnar konferenser och seminarier om olika internationella insolvensrättsliga frågor. Se <http://www.insol.org>

för att dessa system dessutom ägnar den gränsöverskridande problematiken uppmärksamhet. Vägledande principer för en effektiv insolvenslagstiftning finns bl.a. i *Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Rights Systems* (2015).³⁷

Världsbanken genomförde på den svenska regeringens uppdrag en stor undersökning av det svenska företagsklimatet och hur det kunde göras bättre. Sedan ett antal år tillbaka genomför Världsbanken en studie över hur enkelt det är att driva företag i olika länder, ”Doing Business Index”. För Sveriges räkning har Världsbanken genomfört en mer djupgående analys än i ”Doing Business Index” för att identifiera de problem som drabbar landets företagare. Undersökningen omfattade en analys av regelverket med utgångspunkt i hur Sverige placerar sig på Doing Businessindikatorn, datainsamling på temat reglering av utländska direktinvesteringar m.m. Därtill genomfördes en intervjuundersökning med ett flertal företagare. En första delrapport presenterades i mars 2014 och en slutrapport som kompletterar den första delrapporten presenterades i maj 2015.

Beträffande insolvensprocesser (resolving insolvency) framhålls i delrapporten att ett förfarande i Sverige tar lång tid, i genomsnitt två år, vilket är betydligt längre än i de övriga nordiska länderna och i G7-länderna. Inom den senare gruppen av länder tar ett insolvensförfarande mellan 0,6–1,5 år. Den del som tar längst tid i Sverige är tvister om borgenärernas fordringar.³⁸

I delrapporten konstateras även att det svenska insolvensförfarandet är mer kostsamt än i andra jämförbara OECD-länder.³⁹ Kostnaden uppgår till nio procent av värdet av gäldenärens egendom. Den största delen utgörs av advokat- eller rekonstruktörskostnader. Vid en jämförelse med Finland framgår att ett insolvensförfarande i Finland i genomsnitt tar 0,9 år och kostar 3,5 procent av värdet av gäldenärens egendom.⁴⁰ Motsvarande siffror för Norge är 0,9 år och 1 % av värdet av gäldenärens egendom.

³⁷ [http://siteresources.worldbank.org/EXTGILD/Resources/5807554-1357753926066/2015_Revised_ICR_Principles\(3\).pdf](http://siteresources.worldbank.org/EXTGILD/Resources/5807554-1357753926066/2015_Revised_ICR_Principles(3).pdf)

³⁸ World Bank. 2014. *Sweden's Business Climate, Opportunities for Entrepreneurs through Improved Regulations*. Washington, DC: World Bank, s. 48.

³⁹ En jämförelse har gjorts med genomsnittet i 31 andra höginkomstländer som är medlemmar i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

⁴⁰ Se World Bank, a.a. s. 49.

I delrapporten framhålls att ett snabbare insolvensförfarande uppmuntrar till mer utlåning och ökar företagens tillgång till finansiering. Sverige bör överväga att göra insolvensprocessen snabbare genom att undvika dubbelarbete och onödiga moment samt se till att lagstiftningen innehåller rimliga tidsramar för förfarandet med förankring i praxis. Ett kortare förfarande kan också bidra till att sänka kostnaderna.⁴¹

5.6.2 Nordiska/baltiska insolvensnätverket

Det nordisk/baltiska insolvensnätverket bildades under hösten år 2010 på svenskt initiativ och består av ett antal akademiker och praktiker från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland och Litauen. Syftet med nätverket är att främja en materiell harmonisering av insolvensrättslagstiftningen i regionen. En målsättning har varit att komma fram till gemensamma principer inom centrala delar av insolvensrätten. Huvudorsaken till att nätverket bildades var den finanskris som drabbat de baltiska staterna och där det visade sig att det var avsevärda skillnader mellan ländernas insolvenssystem men även i förhållande till den nordiska regionen. Genom att komma till rätta med omotiverade skillnader mellan de olika ländernas insolvenslagar ska förutsättningarna för framtida investeringar i regionen förbättras.

Nätverket har valt att lägga tonvikten på rekonstruktionsrätten. På grund av samspelet mellan konkursreglerna och reglerna om rekonstruktion tas emellertid också väsentliga konkursfrågor upp till parallell diskussion på ungefär samma sätt som i exempelvis UNCITRAL:s lagstiftningsguide för insolvensrätt.

Nätverkets arbete har lett fram till slutliga rekommendationer i form av lagtext⁴² som i viss mån redan har presenterats för berörda myndigheter i de respektive länderna samt för kommissionen. På sikt ska även en kommentar till lagtexten ges ut.

⁴¹ Se World Bank, a.a. s. 49.

⁴² Nordic-Baltic Recommendations on Insolvency Law, Final version June 2016.

6 Ansökningsförfarandet m.m.

6.1 Behöriga domstolar

Förslag: Regeringen meddelar föreskrifter om vilka tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden enligt LFR samt tingsrätternas domsområden.

Den nuvarande ordningen för prövningen av rekonstruktionsärenden enligt LFR har ifrågasatts av det skälet att kompetensen att hantera ärendena varierar mellan olika domstolar. Flertalet tingsrätter har för närvarande ett begränsat målunderlag vilket innebär svårigheter att åstadkomma en tillräcklig specialisering bland de lagfarna domare som handlägger ärenden om företagsrekonstruktion. Kritik har även framförts om att det finns en spretig och oklar praxis.

För att möta kompetensbehovet anser utredningen att det bör övervägas antingen domstolsintern specialisering eller en koncentration av ärendena till vissa domstolar. En förutsättning för domstolsintern specialisering är att det finns ett visst målunderlag att omfördela inom domstolen. Om målunderlaget är så begränsat att inte ens ett par domare på domstolen kan få någon egentlig erfarenhet av att handlägga den aktuella måltypen, bör inte domstolsintern specialisering vara en tillräcklig åtgärd.¹ I flera tingsrätter förekommer endast några få ärenden om rekonstruktion årligen varför utredningen inte anser att domstolsintern specialisering utgör en tillräcklig åtgärd.

I stället kan koncentration vara ett ändamålsenligt sätt att uppnå bättre kompetens. En koncentration har flera fördelar. Genom att koncentrera företagsrekonstruktionerna till färre domstolar kan

¹ Jfr SOU 2010:44 s. 379.

någon eller flera domare på dessa domstolar få extra stor erfarenhet av att handlägga sådana ärenden. Därigenom kan de bygga upp och bibehålla särskilda kunskaper. Det kan leda till att handläggningen blir mer effektiv och snabbare. Koncentrationen kan också leda till ökad kvalitet i dömandet och en mer enhetlig praxis.

Det finns också nackdelar med en koncentration som måste beaktas. Regeringen har i flera sammanhang uttalat att specialdestinering av måltyper till viss domstol som huvudregel bör undvikas (se t.ex. prop. 2008/09:165 s. 105). Bakom denna utgångspunkt ligger en önskan om att alla domstolar inom de allmänna domstolsslagen ska kunna handlägga alla typer av mål. Koncentration innebär i många fall även längre reseavstånd och ökade kostnader för inställelse för de parter som behöver besöka domstolen, t.ex. i samband med borgenärssammanträdet. Frågan om avstånd får dock allt mindre betydelse allteftersom ny teknik, t.ex. videokonferensmöjligheter, utvecklas och kommer till användning. Möjligheten att hålla domstolsförhandling på andra orter än tingsrättens kansliort är också ett sätt att begränsa kostnaderna för resor till domstolen.

En specialdestinering innebär också att flertalet domare inte får erfarenhet av att handlägga den aktuella måltypen. Därmed blir dessa domare i någon mån mindre av generalister. Företagsrekonstruktioner är emellertid på många tingsrätter så sällan förekommande att många domare aldrig, eller i vart fall mycket sällan, kommer i kontakt med dem. Ärendetypen tillför därför lite till tingsrättsdomarnas generalistkompetens.

En fråga som riktats till utredningen är också hur en tingsrätt som handlägger konkursärenden får veta att en annan domstol handlägger ett ärende om företagsrekonstruktion. Vi anser att det är gäldenärens ansvar att agera i den här situationen. Gäldenären måste invända att företagsrekonstruktion pågår vid en annan tingsrätt. Borgenärens eventuella ansökan om konkurs får då på begäran av gäldenären förklaras vilande, 2 kap. 10 a § KonkL.

Utredningen gör bedömningen att det finns övervägande skäl som talar för en koncentration av företagsrekonstruktionerna till vissa domstolar. Det bör leda till att handläggningen blir mer effektiv, omloppstiderna kortare och förfarandet mer kostnadseffektivt. En koncentration av rekonstruktioner är också i linje med flera

andra länders lagstiftning. i t.ex. tysk rätt har några stater valt att gå i en sådan riktning.²

Nästa fråga är vilka domstolar som ska väljas ut att vara behöriga att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion. Eftersom avsikten är att inom de aktuella domstolarna bygga upp en särskild kunskap på området, måste ärendena koncentreras i så hög grad att detta möjliggörs. Frågan vilka domstolar som ska vara behöriga samt domstolarnas domsområden bör avgöras av regeringen och genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå (jfr t.ex. 1 kap. 1 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar). Koncentrationen kan ske till valfritt antal tingsrätter men utredningen förordar en lösning med 6–8 tingsrätter inkluderat tingsrätterna i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Valet av övriga tingsrätter bör göras med beaktande av bl.a. befolkningsfördelningen och kommunikationsmöjligheterna.

Sammanfattningsvis bör det införas en regel i LFR (se 2 kap. 1 a § och 4 kap. 1 a §) som anger att regeringen meddelar föreskrifter om vilka tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden enligt denna lag samt dessa domstolars domsområden.

6.2 Ansökans innehåll

Frågan vad en ansökan ska ha för innehåll är beroende av om det är en gäldenär eller borgenär som är sökande. I det senare fallet regleras frågor om ansökans innehåll i 2 kap. 4 § LFR. En borgenärs ansökan ska innehålla uppgift om borgenärens fordran på gäldenären samt upplysningar om gäldenärens betalningssvårigheter. En borgenärsansökan ska vidare innehålla förslag till rekonstruktör och behövliga uppgifter om dennes lämplighet men däremot inte någon preliminär rekonstruktionsplan.

I 2 kap. 3 § LFR anges i fyra punkter vad en ansökan som görs av en gäldenär ska innehålla. En ansökan av gäldenären ska innehålla

² Se 2 § (2) InsolvO. Se Paulus, C. G. & Berberich, M., National report for Germany, in (ed. Faber, D. & Vermunt, N. & Kilborn, J & Richter, T.) Commencement of insolvency proceedings, 2012, s. 327.

1. en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till betalningssvårigheterna,
2. en borgenärsförteckning,
3. en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten ska bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna, och
4. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

Kraven för att gäldenären ska få inleda en företagsrekonstruktion har uppfattats som mycket låga i den praktiska tillämpningen.³ Forskning visar därför att rekonstruktionsförfarandet ibland inleds för gäldenärer som uppenbart saknar förutsättningar för att överleva.⁴ De låga kraven i kombination med att det kan vara svårt för domstolen att göra en mer ingående bedömning av förutsättningarna för en framgångsrik rekonstruktion gör att det finns risk för att gäldenären beviljas rekonstruktion trots att vederbörande borde ha försatts i konkurs. Under den tid som förfarandet pågår kan såväl mer av gäldenärens resurser förbrukas som skulderna ökas. När sedan gäldenären försatts i konkurs återstår mindre att dela ut till borgenärerna än om gäldenären hade försatts i konkurs direkt.

Forskning visar att många ansökningar som kommer in till tingsrätterna är bristfälliga. Bristerna består i vissa fall av att det inte går att utläsa vilken typ av verksamhet som gäldenären bedriver. Inte heller framgår det hur många som är anställda i verksamheten. Om den sökande är ett aktiebolag, bifogas det sällan en kontrollbalansräkning eller en likviditetsbudget. Hur gäldenären har tänkt sig att återfå en ekonomisk balans i företaget beskrivs oftast i några få rader, vanligtvis genom att gäldenären föreslår en finansiell rekonstruktion i form av ett ackord. Däremot sägs sällan något i detalj om och hur en rekonstruktion i sak ska genomföras.⁵

En förklaring till rekonstruktionsförfarandets dåliga rykte är utfallet där endast cirka 25 procent av de inledda företagsrekon-

³ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 133.

⁴ Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 68 f.

⁵ Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 69.

struktionerna lyckas (se avsnitt 3.5). Eftersom det är få ansökningar om rekonstruktion som stoppas av domstolen såväl i inledningsskedet som vid det efterföljande borgenärssammanträdet är det motiverat dels att ställa något högre krav på vad en ansökan ska innehålla och därmed ge rätten ett bättre bedömningsunderlag för att avgöra huruvida gäldenären är lämplig att genomgå rekonstruktion eller inte, dels att se över de lagliga beviskraven för att få inleda och fortsätta en rekonstruktion (se avsnitt 6.4.2).

Kraven på ansökans innehåll får inte vara så högt ställda att det avskräcker gäldenären eller borgenären från att ansöka. 2007 års Insolvensutredning föreslog att det inte skulle göras någon skillnad på innehållet när det gäller den preliminära rekonstruktionsplanen i ansökan respektive slutlig plan enligt 2 kap. 12 § LFR. Förslaget kritiserades dock på flera håll av remissinstanserna och ledde inte till någon lagstiftningsåtgärd. Kritiken gick bl.a. ut på att den stora majoriteten av företag, dvs. små företag, genom förslaget skulle stängas ute från förfarandet eftersom så detaljerade ansökningar skulle kräva betydande administrativa eller ekonomiska resurser utan garantier för att förfarandet över huvud taget kunde genomföras.

En ansökan om företagsrekonstruktion får inte vara alltför tidskrävande att upprätta av den anledningen att det ibland är mycket brådskande att få in ansökan till rätten. Som exempel kan nämnas att en ansökan om rekonstruktion är en ansvarsbefriande åtgärd som krävs för att undgå företrädaransvar för bolagets skatter och avgifter enligt skatteförfarandelagen (2011:1244). Ett regelverk som ställer högre krav på innehållet i en ansökan innebär också större kostnader för gäldenären i ett inledande skede. Risken att framförallt små och medelstora företag med dålig likviditet avstår från att ansöka av detta skäl måste vägas mot att rätten behöver få in ett så bra underlag som möjligt för att kunna sortera bort de gäldenärer som inte har i förfarandet att göra. De förslag till utökad innehåll i ansökan som utredningen lämnar är emellertid mycket begränsade och risken att antalet ansökningar kan komma att minska till följd härav torde vara mycket liten.

För att öka antalet ansökningar om företagsrekonstruktion vore det lämpligt att det på Sveriges domstolars hemsida lämnades information om hur man går till väga för att ansöka om rekonstruktion. För närvarande finns där endast information om skuldsanering och konkurs (jfr avsnitt 3.6.1). Visserligen kan anföras att

företagsrekonstruktionsförfarandet är riktat mot näringsidkare till skillnad från de andra förfarandena som är riktade mot privatpersoner. Emellertid bör tilläggas att i den nya lagen om F-skuldsanering – som riktar sig till företagare – kan en ansökan om F-skuldsanering t.o.m. göras elektroniskt.⁶ I propositionen anförs att det är viktigt att motivera gäldenären att ansöka om F-skuldsanering och att i så stor utsträckning som möjligt underlätta förfarandet. Införandet av en möjlighet för gäldenären att göra en webbaserad ansökan är därför ett viktigt steg i denna riktning.⁷ I propositionen anförs vidare att generellt har det blivit viktigare i samhället att kunna kommunicera elektroniskt. Myndigheter blir i större utsträckning tillgängliga via internet och har redan rutiner för olika e-tjänster. Det påpekas särskilt att den statliga förvaltningen bör vara ett föredöme som aktiv användare av informationsteknik och ansökningar till myndigheter ska kunna ges in och signeras elektroniskt.⁸ Med anledning av det anförda anser utredningen att tingsrätterna i likhet med vad som tillämpas vid konkurs ska tillhandahålla gäldenären information om hur man går till väga för att ansöka om företagsrekonstruktion. Vidare bör man i likhet med vad som gäller enligt 12 § lagen (2016:676) om skuldsanering för företagare överväga möjligheten att låta ansökan ges in på elektronisk väg. Med anledning av att en sådan möjlighet för närvarande inte står till buds för en konkursansökan lämnas inget förslag i denna del här.

⁶ Se 12 § i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare och 11 § skuldsaneringslagen (2016:675).

⁷ Se prop. 2015/16:125 Skuldsanering - förbättrade möjligheter för överskuldssatta att starta om på nytt, s. 151 f.

⁸ Se a.a. s. 68.

6.2.1 Gälldenärens ekonomi

Förslag: En ansökan av gälldenären ska innehålla en likviditetsbudget avseende en rekonstruktionsperiod om tre månader. Om det finns särskilda skäl får budgeten avse en kortare period för vilken budget kan upprättas. Budgeten kan kompletteras ansökan i efterhand om det saknas tid och det är av avgörande betydelse att företagsrekonstruktionen omgående inleds.

Gälldenären ska i ansökan också lämna en redogörelse för sin verksamhet.

Av 2 kap. 3 § första punkten LFR framgår att en ansökan från gälldenären ska bl.a. innehålla en kortfattad redogörelse för gälldenärens ekonomi. I förarbetena anges att det av lagen följer att gälldenären ska lämna en kortfattad redogörelse men inte någon fullständig bouppteckning. Det anses också önskvärt att ansökningen kompletteras med senaste bokslut, eventuell kontrollbalansräkning enligt aktiebolagslagen (2005:551), ABL, och andra sammanställningar och dylikt rörande gälldenärens ekonomiska status (prop. 1995/96:5 s. 177).

I doktrinen brukar också framhållas att en uppgift om de viktigaste skulderna naturligen bör ingå i redogörelsen för gälldenärens ekonomi.⁹ Beträffande senaste bokslut och eventuell kontrollbalansräkning som nämns i förarbetena kan konstateras att de ansökningar som kommer in till rätten många gånger saknar sådant underlag.¹⁰ Uttalandena i förarbetena är viktiga att följa för att rätten ska kunna göra en bedömning av gälldenärens förutsättningar att genomgå rekonstruktion och det finns skäl att betona vikten av att gälldenären till ansökan bifogar senaste bokslut och en kontrollbalansräkning.

De rekonstruktörer som följer IFFR:s – Institutet för företagsrekonstruktion – riktlinjer för god rekonstruktionssed bifogar till ansökan om företagsrekonstruktion en s.k. likviditetsbudget. Budgeten ska visa att det finns likvida medel tillgängligt för att betala

⁹ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion - En kommentar, 2 uppl., 2013, s. 57.

¹⁰ Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 69.

den löpande driften av verksamheten kontant under som huvudregel tre månader och om det finns särskilda skäl får budgeten avse en kortare period för vilken budgeten kan upprättas. I det sistnämnda fallet kan det vara fråga om att gäldenären har lyckats nå en underhandslösning med sina borgenärer men behöver sex veckor på sig för att genomföra den. I en sådan situation finns det skäl att låta budgeten avse en kortare period. Utredningen anser att likviditetsbudgeten är ett så bra verktyg när rätten ska bedöma gäldenärens ekonomiska förutsättningar att genomgå företagsrekonstruktion att det bör ingå i varje ansökan. Huvudregeln ska således vara att en ansökan ska innehålla en likviditetsbudget. Budgeten har flera fördelar och förhindrar t.ex. att ansökningar ges in slentrianmässigt och ställer vidare krav på gäldenären att sätta sig in i sin ekonomi och analysera huruvida det finns kvarstående ekonomiska utsikter att lyckas. Genom budgeten blir det också tydligt för gäldenären om det finns medel att löpande betala skatter och avgifter under i vart fall de tre första månaderna av rekonstruktionen, vilket minskar risken för att ett skatterättsligt företrädaransvar aktualiseras under nämnda period.¹¹

Nackdelen med likviditetsbudgeten är att det blir ytterligare en pålaga som gäldenären måste hantera i sin ansökan. Om det finns särskilda skäl får därför budgeten avse den kortare period för vilken budgeten kan upprättas i ett enskilt fall. För att inte upprättandet av ansökan ska behöva dra ut på tiden, främst i mycket brådskande ärenden, är det även rimligt att budgeten kan kompletteras i efterhand om det saknas tid och det är av avgörande betydelse att rekonstruktionen omgående inleds. Uppfylls inte kravet på likviditetsbudget ska gäldenären vid äventyr om avvisning föreläggas att avhjälpa bristen (jfr 2 kap. 5 § LFR). Bestämmelsen i 2 kap. 3 § bör kompletteras med en regel av redovisat innehåll.

Av 2 kap. 3 § första punkten LFR framgår att det i ansökan ska finnas en redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna. Även om det inte anges i de ursprungliga förarbetena vill utredningen framhålla att det, för att uppfylla lagens krav på ansökans innehåll i detta avseende, bör finnas en ordentlig analys av orsaker-

¹¹ Trots att en företagsrekonstruktion inletts kvarstår företrädares ansvar att löpande betala skatter och avgifter som uppkommit och förfallit till betalning efter att rekonstruktionen inletts för att undvika företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen, jfr NJA 1985 s. 13 och RÅ 2009 ref. 72.

na till den uppkomna ekonomiska situationen och hur länge den har pågått. Exempel på sådana uppgifter som kan anges är en underleverantörs eller kunds konkurs eller ändrade betalningsvillkor men även förändringar i omvärlden eller konjunkturen och hur dessa omständigheter i det enskilda fallet påverkat de tillfälliga betalningsproblemen hos gäldenären.

Avslutningsvis föreslås att bestämmelsen i 2 kap. 3 § första punkten LFR kompletteras med en bestämmelse om att ansökan ska innehålla en beskrivning av gäldenärens verksamhet. Forskningen visar att de ansökningar som kommer in till rätten ofta är bristfälliga i detta avseende och att det i vissa fall inte gått att utläsa vilken typ av verksamhet gäldenären bedriver eller hur många som är anställda i verksamheten.¹² Det är inte nämnvärt betungande för gäldenären att lämna uppgifter om exempelvis företagets livslängd, storlek, hur många som är anställda och som således är i behov av lönegaranti samt om det finns en bärande affärsidé och om denna i så fall är lönsam. För rätten torde sådan information dock underlätta bedömningen av ansökan.

6.2.2 Allmänna synpunkter på borgenärsförteckningen och den preliminära rekonstruktionsplanens innehåll och utformning

Av 2 kap. 3 § andra punkten LFR framgår att gäldenären ska upprätta en borgenärsförteckning. Denna uppgift har samband med det som krävs enligt 2 kap. 3 § första punkten, så till vida att en uppgift om de viktigaste skulderna naturligen bör ingå i redogörelsen för gäldenärens ekonomi.¹³ Den uppgiften är också nödvändig för att rekonstruktören vid bifall av ansökan ska kunna fullgöra sin uppgift att inom en vecka underrätta borgenärerna om beslutet om företagsrekonstruktion (prop. 1995/96:5 s. 177).

Från praktikerhåll har till utredningen framförts att det ibland är svårt att få gäldenären att redovisa samtliga sina borgenärer. I sammanhanget bör därför betonas att gäldenären till följd av paragrafen är skyldig att förteckna samtliga sina borgenärer. Genom

¹² Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 68 f.

¹³ Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion, 2 uppl., 2013, s. 64 f.

att gäldenären fullgör denna skyldighet kan rätten och borgenärerna få en rimlig möjlighet att bedöma om det finns förutsättningar för en rekonstruktion (jfr nedan om 2 kap. 6 § LFR). Borgenärsförteckningen och uppgifter om de viktigaste skulderna kan tillsammans ge borgenärerna en möjlighet att bedöma huruvida en rekonstruktion sannolikt kan överstiga vad de kan få ut vid en konkurs, vilket kan göra dem mer villiga att stödja rekonstruktionen om det leder till ett positivt resultat för såväl gäldenären som borgenärerna. För borgenärerna är det viktigt att den information som lämnas av gäldenären är relevant, förhållandevis uttömmande och tillräckligt tillförlitlig för att underlätta den bedömningen.

Av 2 kap. 3 § tredje punkten LFR framgår att en gäldenärsansökan ska innehålla en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten ska bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna. Detta krav brukar beskrivas så att ansökan ska innehålla en preliminär rekonstruktionsplan (jfr legaldefinitionen av rekonstruktionsplan i 2 kap. 12 § första stycket). I förarbetena sägs att det är på denna punkt som rätten har att göra sin mest grannliga bedömning. Det är nämligen enligt förarbetena av största vikt att företagsrekonstruktion inte beslutas, om det finns skäl att anta att gäldenären har andra syften med sin ansökan än ett rekonstruktionssyfte, t.ex. att han/hon främst eftersträvar ett anstånd med sina betalningar. Därför måste domstolen i vart fall kunna konstatera att den redogörelse som gäldenären själv presenterar i sin ansökan inte saknar realism. Det betyder bl.a. att gäldenären måste förklara vilka åtgärder som enligt gäldenärens mening fordras för att förbättra rörelsens resultat. Vidare måste gäldenären ge besked om hur han/hon menar att borgenärerna ska tillgodoses och hur verksamheten i fortsättningen ska kunna finansieras. Även om domstolen inte kan göra en alltför ingående prövning av förutsättningarna för rekonstruktion på detta stadium är det ändå viktigt att prövningen är så noggrann som möjligt på det underlag som presenteras (prop. 1995/96:5 s. 177).

Den information som ges in till rätten med stöd av 2 kap. 3 § tredje punkten LFR varierar i praktiken mycket både till innehåll och form. Förklaringen härtill är troligen att det inte, utöver den mycket allmänt hållna skrivningen i tredje punkten, preciseras vilket innehåll eller utformning som den preliminära planen ska ha.

Även om det inte anges i de ursprungliga förarbetena bör lyftas fram vissa frågor som, naturligtvis med hänsyn till gäldenärens specifika förutsättningar, i möjligaste mån ska besvaras i syfte att ge rätten men även borgenärerna ett underlag för att rätt bedöma om förutsättningarna för rekonstruktion finns. En preliminär rekonstruktionsplan med sådant innehåll visar borgenärerna att gäldenären verkligen är seriös med sitt rekonstruktionsförsök. Om ansökningar som saknar dessa uppgifter inte beviljas av domstolen ökar förtroendet för institutet bland borgenärerna. Samtidigt "tvingas" gäldenären att agera tidigare i syfte att rädda den livskraftiga kärna som finns i verksamheten.

För att underlätta rättens prövning av en ansökan om företagsrekonstruktion kan den preliminära rekonstruktionsplanen lämpligen uppställas i punktform. Planen måste visa hur den fortsatta verksamheten ska bedrivas och vad som ska göras för att företaget åter ska bli lönsamt. Gäldenären ska då förklara vilka åtgärder som ska genomföras för att rörelsens resultat ska förbättras. Beträffande rekonstruktion i sak kan t.ex. gäldenären ange om antalet anställda ska minska eller öka. Ska byte av lokaler ske? Vilka andra marknadsanpassade åtgärder avser gäldenären att vidta? Ska gäldenärens produktion, marknadsföring m.m. ändras och i så fall hur? Om uppgifter om marknadsstrategier, produktionsmetoder eller liknande skulle kunna leda till skada för gäldenären om de uppgifterna skulle bli offentliga i samband med ansökans beviljade kan rätten sekretessbelägga dessa uppgifter.¹⁴

Beträffande rekonstruktion i finansiellt avseende kan t.ex. gäldenären redogöra för hur de redan existerande skulderna ska hanteras. Hur ska de betalas och när? Ska gäldenären försöka få till stånd en frivillig uppgörelse med borgenärerna eller kommer gäldenären att begära att tingsrätten senare beslutar om förhandling om offentligt ackord? Har underhandskontakter tagits med borgenärerna? Hur ska företaget kunna erhålla nya och fortsatta krediter för driften? Har underhandskontakter tagits med banker eller andra finansiärer? Kommer gäldenären att försöka skaffa nytt kapital genom exempelvis nyemission? Hur ska bolagets eget kapital återställas? Ska det egna kapitalet nedsättas?

¹⁴ Jfr Nordisk/baltiska insolvensnätverkets rekommendationer 1:17.

6.3 Behöriga sökande

Bedömning: En borgenärs möjlighet att ansöka om företagsrekonstruktion bör finnas kvar.

Av 2 kap. 1 § första stycket LFR framgår att en ansökan om företagsrekonstruktion får göras av gäldenären eller av en borgenär. Av 2 kap. 6 § tredje stycket framgår emellertid att en ansökan av en borgenär får bifallas endast om gäldenären har medgett ansökan. Regeln att låta en borgenär ansöka om rekonstruktion motiverades i förarbetena till LFR med att förfarandet då kan komma att inledas i ett tidigare skede samt med hänsyn till att gäldenären själv inte alltid förmår att tolka de negativa tecknen rätt (prop. 1995/96:5 s. 67 f.). Bestämmelsen har emellertid ifrågasatts och i 2007 års Insolvensutrednings förslag till en ny insolvenslag har borgenärens möjlighet att ansöka om rekonstruktion tagits bort. Med hänsyn till gäldenärens bibehållna rådighet under rekonstruktionsförfarandet och kravet på samtycke ansåg utredningen att det bör vara gäldenären som tar initiativet till att förfarandet inleds.¹⁵ Förslaget möttes av blandad kritik. Utöver att man delade utredningens skäl till förslaget anfördes från de remissinstanser som var positiva till förslaget bl.a. att det i majoriteten av ärenden endast är gäldenären/ägarna som har tillräcklig insikt om den ekonomiska situationen och de kommersiella förutsättningarna.

Det som anförts i propositionen 1995/96:5 beträffande borgenärens möjlighet att ansöka om företagsrekonstruktion kan enligt den här utredningen fortfarande vara relevant. Av de synpunkter som kommit utredningen till del förhåller det sig dock så att borgenärens ansökningsrätt i praktiken inte ger upphov till några egentliga problem. Borgenärsansökningar är ovanliga och möjligheten att ansöka missbrukas inte. Om regeln missbrukas finns en möjlighet att påföra borgenären skadestånd med stöd av 4 kap. 12 § LFR. Förutom den uppenbara och i förarbetena avsedda fördelen att regeln kan leda till ett tidigare inledande av förfarandet än om endast gäldenären ensam har initiativrätt tar regeln på ett önskvärt sätt tillvara borgenärernas intresse av insyn i och möjlighet att på-

¹⁵ SOU 2010:2 Del 1 s. 127 f.

verka förfarandet. Regeln är således alltjämt motiverad och ger signaler om att förfarandet berör både gäldenär och borgenärer lika mycket och är en angelägenhet som bör hanteras gemensamt. Det bör därför fortsatt finnas en möjlighet för en borgenär att ansöka om företagsrekonstruktion.

6.4 Förutsättningar för beslut om företagsrekonstruktion

6.4.1 Risk för snar illikviditet

Bedömning: Det är tillräckligt att det kan antas att gäldenären är illikvid eller att sådan oförmåga inträder inom kort. En prognos om illikviditet eller en risk för illikviditet kan således läggas till grund för ett beslut om företagsrekonstruktion.

Av 2 kap. 6 § första stycket LFR framgår att en förutsättning för att ett beslut om företagsrekonstruktion ska meddelas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder (*illikviditet*) eller att en sådan oförmåga inträder inom kort (*risk för snar illikviditet*).

I propositionen beskrivs enbart den ekonomiska förutsättningen illikviditet i 2 kap. 6 § första stycket (prop. 1995/96:5 s. 180). Vid riksdagsbehandlingen justerades paragrafen så att också risk för framtida (inom kort) illikviditet är en tillräcklig förutsättning för bifall till en ansökan om företagsrekonstruktion. Kritik hade framförts inför utskottet mot förslaget till utformning av paragrafens grundläggande ekonomiska förutsättning. Det anfördes att förslaget innebar en påtaglig risk för att i många fall erforderliga företagsrekonstruktioner kom i gång för sent. Utskottet delade de farhågor som hade framförts i ärendet. Enligt utskottets mening borde det därför vara möjligt att besluta om rekonstruktion inte bara när illikviditeten var ett faktum utan även när en sådan betalningsoförmåga inträdde inom kort. Den grundläggande ekonomiska förutsättningen – illikviditet – skulle inte heller vara utformad så att det krävdes en fullständig och otvetydig utredning om att illikviditet förelåg eller kom att inträda inom kort. Det skulle vara tillräckligt att det kunde antas att illikviditet förelåg eller att

sådan oförmåga inträdde inom kort. Utskottet föreslog därför en ändrad lydelse så att även en prognos om illikviditet eller en risk för illikviditet kunde läggas till grund för ett beslut om företagsrekonstruktion (bet. 1995/96:LU11 s. 14 f.).

I dag inleds inte sällan företagsrekonstruktion i ett för sent skede när handlingsutrymmet blivit för litet att vända gäldenärens utveckling till ett framgångsrikt resultat. Som angetts i kapitel 3 är orsakerna här till flera. Förutom bristande kännedom om förfarandet i stort kan det vara samhällsattityder till misslyckande som gör att gäldenärer väntar in i det sista att offentliggöra sina ekonomiska problem eller att gäldenären själv inte alltid förmår att tolka de negativa tecknen rätt. En ytterligare orsak kan vara de ovan redovisade otydligheterna i lagstiftningsmotiven som ger vi handen att gäldenären måste ha nått så långt i sina ekonomiska problem att illikviditeten redan är ett faktum.

Den grundläggande ekonomiska förutsättningen för företagsrekonstruktion är väl avvägd i gällande rätt och vid en tillämpning i enlighet med vad som nu redovisats om lagstiftarens avsikt borde fler företagsrekonstruktioner kunna komma igång tidigare, vilket markant ökar möjligheterna att lyckas med förfarandet. Utredningen anser inte att det i nuläget finns tillräckliga skäl att ändra lagtexten för att uppnå detta utan stannar vid ett klargörande. Att det bör ske en prognostisk bedömning av gäldenärens ekonomiska bekymmer för att inleda ett insolvensförfarande ligger i linje med flera andra rättsordningar, t.ex. engelsk och tysk rätt.

6.4.2 Beviskrav

Förslag: Beslut om företagsrekonstruktion får meddelas, om det finns grundad anledning att anta att syftet med rekonstruktionen kan uppnås.

Utöver den grundläggande bedömningen av gäldenärens ekonomiska situation som berörts i avsnitt 6.2.1 är det också avgörande för om en företagsrekonstruktion ska komma till stånd att den kan bli framgångsrik. Av 2 kap. 6 § andra stycket LFR framgår att ett beslut om företagsrekonstruktion inte får meddelas om det saknas

skäligen anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

Beviskravet i paragrafen är mycket lågt ställt. Det avgörande för att bifalla ansökningsen bör vara att möjligheten att en rekonstruktion leder till att verksamheten kan rekonstrueras inte framstår som utesluten (prop. 1995/96:5 s. 180). Vad som åsyftas med bestämmelsen är i princip att förhindra rena missbruk av förfarandet där gäldenären utverkar betalningsansånd utan att det finns fog för det.

En given utgångspunkt måste vara att, av hänsyn till borgenärerna, försöka undvika att företagsrekonstruktion beslutas utan att det verkligen finns fog för det. Som framkommit i avsnitt 3.5 är det i dag cirka 75 procent av rekonstruktionerna som får inledas utan att det med facit i hand funnits fog för det. Om inte andelen som lyckas ökar kommer såväl borgenärer som gäldenärer att ha ett fortsatt lågt förtroende för rekonstruktionsförfarandet och det är då inte troligt att fler företag på sikt kommer att söka sig till företagsrekonstruktion. Mot den bakgrunden kan det finnas skäl att ha högre krav på rättens prövning av ansökan. Frågan är i så fall hur mycket högre krav som bör ställas.

Utredningen anser att det fortfarande är nödvändigt med ett relativt lågt beviskrav med hänsyn till att det knappast är möjligt att redan vid tiden för ansökan om företagsrekonstruktion begära att gäldenären ska presentera ett fullödigt underlag för en bedömning om rekonstruktionen kan bli framgångsrik. Målet är inte att vid prövningen av ansökan med säkerhet kunna sortera bort alla gäldenärer som inte senare kommer att lyckas med rekonstruktionen. Rekonstruktionsförfarandet måste ge utrymme för en viss felmarginal i detta avseende och även omfatta fall då det vid tiden för ansökan inte säkert kan bedömas om gäldenärens situation är sådan att gäldenärens verksamhet bör avvecklas genom konkurs eller om det finns förutsättningar för rekonstruktion.

Utredningen har förordat att gäldenären till sin ansökan bör foga en utförligare redogörelse för sin verksamhet och ekonomi med en likviditetsbudget för att åstadkomma en mera grannliga bedömning huruvida gäldenären verkligen har avsikt och förmåga att fullfölja en rekonstruktion (avsnitt 6.2.1). Med ett bättre beslutsunderlag anser utredningen att det är rimligt att rätten i vart fall ska kunna sluta sig till att det finns grundad anledning att anta att rekonstruktionen kan bli framgångsrik. Härmed avses således

ett högre beviskrav än vad som gäller i dag även om det alltså är frågan om ett relativt lågt krav (jfr prop. 2009/10:31 s. 119 f. och s. 260). Hur beviskravet närmare ska tillämpas för att få inleda en rekonstruktion kommer givetvis att få utvecklas i praxis men det bör för ett bifall till ansökan i vart fall inte längre vara tillräckligt att det inte kan uteslutas att rekonstruktionen blir framgångsrik.

6.5 Rättens prövning vid borgenärssammanträdet

Förslag: Företagsrekonstruktionen får inte fortsätta efter borgenärssammanträdet om syftet med rekonstruktionen inte kan antas bli uppnått.

Utredningens förslag om ett fortsatt relativt lågt beviskrav vid rättens prövning av ansökan om företagsrekonstruktion ska ses mot den bakgrunden att ett beslut om en rekonstruktion ganska omgående följs av flera möjligheter att bedöma om rekonstruktionen bör få fortgå. När förfarandet inletts kan parterna närsomhelst begära att det ska upphöra om bedömningen görs att syftet inte kan antas bli uppnått. Förutom att den av domstolen utsedde rekonstruktören har att göra denna bedömning ankommer det främst på borgenärerna att göra bedömningen eftersom det är deras fordringar och intressen i övrigt som i hög grad står på spel.

Trots att statistiken visar att 75 procent av de inledda företagsrekonstruktionerna misslyckas är det påfallande sällan som påbörjade rekonstruktioner stoppas före eller i samband med borgenärssammanträdet som enligt huvudregeln ska äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion. Det är endast cirka 20 procent av rekonstruktionerna som upphör före eller vid det första borgenärssammanträdet. Som utredningen fått det beskrivet är det exempelvis få borgenärer som över huvud taget närvarar vid borgenärssammanträdet. Vanligen närvarar endast Skatteverket och banker och för dessa borgenärer är incitamenten att avbryta förfarandet små. Skatteverket är positivt inställt till rekonstruktioner och ska enligt myndighetens riktlinjer underlätta för livskraftiga

företag att hitta konstruktiva lösningar på sina betalningsproblem.¹⁶ I de fall Skatteverket är negativt till en fortsatt rekonstruktion beror det i stället på andra faktorer såsom att gäldenärsföretaget utifrån en samlad bedömning inte framstår som seriöst. Det kan exempelvis vara frågan om tidigare misskötsamhet i skattehänseende. Forskning visar också att Skatteverket endast i ett mycket begränsat antal fall under perioden 1996–2000 motsatt sig rekonstruktionen.¹⁷ Banken är en prioriterad fordringshavare och har av den anledningen inte något starkt skäl att vilja avsluta ett förfarande, såvida inte dess rätt på något sätt äventyras.

En given utgångspunkt är att undvika att företagsrekonstruktioner fortgår trots att det saknas fog för det. Mot bakgrund av den redovisade statistiken kan slutsatsen dras att det är en för hög andel företagsrekonstruktioner som fortgår där förutsättningar för ett framgångsrikt slutresultat saknas. Om fler av dessa rekonstruktioner kan identifieras och avslutas tidigare är mycket vunnet. Eftersom borgenärerna i liten utsträckning bidrar till att så sker anser utredningen att ett större ansvar måste läggas på rätten.

Även om rättens prövning av ansökan av redovisade skäl inte kan vara av det mera ingående slaget gör sig samma argument inte gällande i ett senare skede av förfarandet. Vid borgenärssammanträdet som ska hållas kort tid efter beslutet om företagsrekonstruktion finns det ett mera allsidigt och tillförlitligt underlag för att göra en reell bedömning om rekonstruktionen bör fortsätta. Rekonstruktören har då kunnat ta fram en mer ingående bild av gäldenärens ekonomiska situation och kan ange i huvudsak vilka åtgärder som återstår att vidta. Utredningen föreslår därför att det införs en bestämmelse som uttryckligen ålägger rätten att göra en noggrann och självständig prövning om det finns förutsättningar att låta förfarandet fortgå efter borgenärssammanträdet.

Beviskravet för att låta rekonstruktionen upphöra i dessa fall bör ansluta till det beviskrav som i övrigt gäller för att låta en pågående rekonstruktion upphöra på begäran av rekonstruktören eller en borgenär enligt 4 kap. 7 § 4 LFR, dvs. när syftet med rekonstruktionen inte kan antas bli uppnått. Beviskravet är således

¹⁶ Skatteverkets riktlinje för skattebetalning den 27 oktober 2014, dnr 131 575662-14/111.

¹⁷ Se Persson, A.H. & Karlsson-Tuula, M., År lagen om företagsrekonstruktion en paperstiger? 2000, s. 71.

högre vid rättens prövning vid borgenärssammanträdet än vad som gäller vid rättens prövning av ansökan.

6.6 Ansökan om företagsrekonstruktion och konkurs samma dag

Förslag: När ansökningar om konkurs och företagsrekonstruktion är anhängiga samtidigt ska domstolen pröva rekonstruktionsansökan i första hand. Motsvarande äger tillämpning vid en ansökan om separat ackord.

Det råder ett oklart rättsläge i frågan hur situationen ska lösas om gäldenären har ansökt om företagsrekonstruktion och en borgenär ansöker om konkurs samma dag eller inom kort efter det att gäldenärens ansökan ges in. Varken KonkL eller LFR ger någon direkt vägledning i frågan.¹⁸ Eftersom det torde vara till fördel för såväl gäldenären, borgenärerna och samhället i övrigt att en rekonstruktion inleds om det finns förutsättningar för det bör det klargöras i lagtext hur situationen ska hanteras. När en ansökan om konkurs och företagsrekonstruktion är anhängiga samtidigt förordar utredningen en regel med innebörden att rekonstruktionsansökan ska prövas i första hand av domstolen. Fördelen med en sådan ordning är att en onödig konkurs kan undvikas liksom den värdeförstöring som ofta är förenad med konkursförfarandet. Vidare kan arbetstillfällena bevaras. Nackdelen är – om företagsrekonstruktion inleds och misslyckas – att det leder till att borgenärerna får sämre betalt genom den tidsutdräkt eller de kostnader som följer av en misslyckad företagsrekonstruktion.¹⁹ Har t.ex. konkursansökan gjorts av en borgenär med en förhållandevis liten fordran kanske det finns skäl som talar för att företagsrekonstruktionen kan bli lyckad. Det bör i en sådan situation vara möjligt för domstolen att först pröva om förutsättningar finns för företagsrekonstruktion innan ansökan om konkurs prövas. Vad gäller gäldenärens egen ansökan om konkurs bör en sådan inte med automatik ha företräde framför en borgenärs ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenärs ansökan

¹⁸ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2013, s. 76 f.

¹⁹ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., a.a., s. 76 f.

om företagsrekonstruktion förutsätter visserligen gäldenärens samtycke för att beviljas men vid en samtida situation anses det rimligt att det ändå förs en diskussion med gäldenären om alternativet med rekonstruktion. För gäldenären som tänker sig att ”börja om” kan det vara mer fördelaktigt med rekonstruktion, trots att gäldenären inte själv har tänkt i denna bana. Genom borgenärens samtida ansökan vet gäldenären men även rätten att det finns tilltro till att rekonstruera verksamheten. Att en domstol samma dag står inför problemet att ta ställning till en ansökan om företagsrekonstruktion och en ansökan om konkurs kanske är begränsat. Utredningen anser dock att sammantaget medför samtliga lagändringar som prioriterar företagsrekonstruktion före konkurs är förenligt med direktivet och i enlighet med utredningens syfte. En liknande regel finns exempelvis också i den norska lagstiftningen. En bestämmelse om detta bör därför införas i 4 kap. 1 b § LFR. Bestämmelsen utformas så att såväl en ansökan om företagsrekonstruktion som en ansökan om separat ackord ska prövas före en ansökan om konkurs, så länge konkursansökan inte har hunnit prövas.

6.7 Något om för-förfaranden och hybridförfaranden

Bedömning: Tillräckliga skäl att i lagen om företagsrekonstruktion införa regler om s.k. för-förfaranden eller hybridförfaranden saknas.

I flera andra rättsordningar finns s.k. förinsolvensförfaranden som möjliggör rekonstruktion av ett företag i ”tysthet” för att undvika ett mer formellt och officiellt förfarande. Det finns t.ex. möjlighet till ett tillfälligt utomrättsligt för-förfarande i syfte att planera för en rekonstruktion. Syftet kan vara att öppna ett för-förfarande under en viss tid, nämligen tre månader mellan ansökans inskickande och beslutet om att öppna ett formellt förfarande. Under denna tid har gäldenären möjlighet att arbeta fram en rekonstruktionsplan med hjälp av en interimistisk rekonstruktör innan själva förfarandet formellt öppnas. Gäldenären har genom detta förfarande själv möjlighet att styra sin verksamhet och i nära samarbete med sina borgenärer ta fram en plan. Fördelen är således att man undviker offentlighetens ljus samtidigt som borgenärerna och gäl-

denären kommer till förhandlingsbordet. Nackdelen är dock att förfarandet inte skyddar gäldenären mot exekutiva åtgärder från borgenärernas sida. Domstolen kan dock besluta att exekutiva åtgärder av enskilda borgenärer förhindras om sådana hotar det ekonomiska värdet av boet. I art. 1.1 i den reviderade insolvensförordningen anges att förordningen ska tillämpas på offentliga förfaranden, inklusive interimistiska förfaranden, som grundar sig på lagstiftning om insolvens. Med interimistiska förfaranden avses sådana förfaranden som inleds och genomförs under en viss tidsperiod på interimistisk eller provisorisk grund, innan en domstol meddelar ett rättsligt avgörande där det bekräftas att förfarandena fortsätter på icke-interimistisk grund. Svensk rätt innehåller för närvarande inte några interimistiska insolvensförfaranden.²⁰

Den reviderade förordningen omfattar också s.k. hybridförfaranden, dvs. förfaranden i vilka gäldenären behåller kontrollen över sina tillgångar, men verksamheten är föremål för kontroll eller övervakning av domstol. Vid hybridförfaranden är det gäldenären själv som ombesörjer rekonstruktionsarbetet och en rekonstruktör utses endast om det finns särskilda skäl därtill. Förordningens begrepp ”gäldenär som fortsätter att råda över sina tillgångar” s.k. *debtor in possession* avser dock inte en gäldenär som genomgår företagsrekonstruktion.²¹ Fördelen med att gäldenären övergår till ett nytt rättssubjekt i rekonstruktionsförfarandet såsom vid konkurs är att gemensamma materiella bestämmelser kan införas och gäller oavsett förfarande. Genom att samma materiella regler gäller styrs inte valet av förfarande av särintressen utan av det allmänna borgenärsintresset och samhällsintresset. Det finns också möjlighet att genomdriva ägarförändringar och olika bolagsrättsliga åtgärder genom att det bildas ett ny juridisk person under rekonstruktionsförfarandet. Det har framförts förslag att det borde vara möjligt med s.k. hybridförfaranden i svensk rätt.²²

Det finns inte nu anledning att föreslå några särskilda regler om s.k. för-förfaranden eller hybridförfaranden i svensk rätt. Sådana förfaranden har hitintills inte haft någon motsvarighet i svensk rätt. De länder – t.ex. USA- där hybridförfaranden finns har en annan

²⁰ Se SOU 2016:17 s. 72-74.

²¹ Se SOU 2016:17 s. 75.

²² Se Tuula, M., *Rekonstruktion av företag inom insolvenslagstiftningens ramar*, 2 uppl., 2001, s. 478 f. och *Nordic- Baltic Recommendations on Insolvency law*, 2015, s. 16.

uppbyggnad av rekonstruktionslagstiftningen än vad som är fallet i svensk rätt. I ett amerikanskt rekonstruktionsförfarande övergår t.ex. gäldenären till att bli en "debtor in possession", en ny juridisk person. Gäldenären driver ensam rekonstruktionsarbetet under en mycket aktiv specialdomstols kontroll med en ställning som "syssloman" gentemot borgenärerna. Gäldenären kan dessutom vara skyddad under en period om flera år mot aktioner från borgenärerna. Att anpassa svensk lagstiftning till en modell där hybridförfaranden skulle vara möjligt kräver betydande lagstiftningsinsatser och en annan inriktning och modell på lagstiftningen. I svensk rätt till skillnad från amerikansk rätt finns flera lagstiftningar som har betydelse för rekonstruktionsinstitutets funktion. I amerikansk rätt regleras nära nog samtliga områden i en och samma lagstiftning vilket underlättar rättstillämpningen och förhindrar att ett förfarande väljs framför ett annat. Systemet förutsätter också som redan nämnts en betydligt mer aktiv specialdomstol än vad som tillhandahålls inom ramen för det svenska systemet. Motsvarande synpunkter kan lämnas på s.k. för-förfaranden. En övergång till ett sådant system skulle ställa krav på relativt omfattande lagstiftningsinsatser, en betydligt mer aktiv domstol samt en annan modell och inriktning på lagstiftningen. Dessutom finns redan i svensk rätt möjlighet för gäldenären att förhandla inofficiellt med sina borgenärer om en rekonstruktionsplan innan rekonstruktionsförfarandets inledande.

Till utredningen har inte framförts några krav eller önskemål som visar att det finns ett reellt behov av vare sig för-förfaranden eller hybridförfaranden i svensk rätt. Det finns därför inte anledning att för närvarande föreslå några särskilda regler om sådana förfaranden.

7 Rättsverkningar av att företagsrekonstruktion beslutas

7.1 Gälldenärens rådighet

7.1.1 Allmänt om upplysnings- och lydndsplikt

Ett beslut om företagsrekonstruktion innebär inte någon formell inskränkning i gälldenärens rådighet. Gälldenären behåller vid rekonstruktion, till skillnad från vad som gäller vid konkurs, rådigheten över sin egendom och har rätt att förfoga över sina tillgångar under förfarandet. Även om gälldenärens rådighet inte inskränks har denne vissa i lag reglerade skyldigheter gentemot rekonstruktören som är tänkta att underlätta för rekonstruktören att utföra sitt uppdrag.

Av 2 kap. 14 § första stycket LFR framgår att gälldenären är skyldig att lämna rekonstruktören alla upplysningar om sina ekonomiska förhållanden som är av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten, den s.k. upplysningsplikten. Den innebär att gälldenären är skyldig att låta rekonstruktören få tillgång till alla sådana handlingar som behövs, t.ex. företagets bokföring och alla handlingar som kan vara av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten. Trots att lagtexten endast nämner att gälldenären är skyldig att lämna upplysningar om sina ekonomiska förhållanden, torde även andra handlingar såsom upplysningar om anställningspolicy, försäljningsstrategi, marknadsanalyser m.m. omfattas av upplysningsplikten, om det är av intresse för verksamheten.¹

Det finns inga tvångsmedel till hands för en rekonstruktör att bereda sig information på det sätt som det finns för en konkursförvaltare enligt KonkL (jfr 6 kap. och 7 kap. 12 och 14 §§ KonkL

¹ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion, 2 uppl., 2013 s. 96.

beträffande editionsplikt, andra tvångsmedel, handräckning m.m.). Motiven härtill är att rekonstruktionen bedrivs i gäldenärens intresse och denne förutsätts därför inte ha något intresse av att dölja något för rekonstruktören (prop. 1995/96:5 s. 190). 2007 års Insolvensutredning föreslog en bestämmelse med innebörd att rekonstruktören, utöver upplysningar om gäldenärens ekonomiska förhållanden, på olika sätt skulle få tillgång till gäldenärens lokaler och dennes egendom samt en rätt att närvara vid möten och dylikt som kunde antas röra verksamheten och rekonstruktionen. Utöver att kunna begära konvertering till ett förvaltarlett förfarande föreslogs inga konsekvenser för gäldenären vid överträdelse av bestämmelsen.²

De tvångsåtgärder i KonkL som ligger närmast till hands att överföra till LFR är editionsplikten med möjlighet till handräckning från Kronofogdemyndigheten. Även om sådana åtgärder förvisso kan användas för att förhindra att gäldenärer exempelvis undanhåller information eller hemligt gynnar vissa borgenärer så anser utredningen att sådana tvångsåtgärder inte behöver ställas till rekonstruktörens förfogande med stöd av LFR. Det finns inte skäl att på motsvarande sätt som i KonkL införa bestämmelser om tvångsåtgärder för att bereda information om gäldenärens ekonomiska förhållanden. Skälet härtill är att en företagsrekonstruktion måste bygga på ett visst engagemang från gäldenärens sida för att kunna fortgå. Om gäldenären inte ens följer rekonstruktörens anvisningar om att ta fram bokföring, avtal eller annat ekonomiskt underlag måste gäldenären anses agera på ett sätt att rekonstruktionen omöjliggörs eller att borgenärernas rätt inte kan tas tillvara. I sådant fall bör rekonstruktören först begära rättelse³ och därefter begära att rekonstruktionen upphör (4 kap. 7 § fjärde punkten LFR). Det bör dock tilläggas att det inte finns något krav i lagtexten om att rekonstruktören först måste begära rättelse.

Av 2 kap 14 § andra stycket LFR framgår att gäldenären också är skyldig att följa rekonstruktörens anvisningar om hur verksamheten ska bedrivas, den s.k. lydnadsplikten. Om gäldenären inte

² SOU 2010:2 Del 1 s. 179 f. och Del 2, s. 149 f.

³ Om gäldenären inte lämnar den information som krävs för att rekonstruktören ska kunna utföra rekonstruktionsuppdraget följer av IFR:s riktlinjer att rekonstruktören ska kräva rättelse. Sker inte rättelse ska rekonstruktören, efter hörande av berörda borgenärer och i förekommande fall borgenärskommittén, begära att rekonstruktionen upphör. Rekonstruktören ska härvid meddela samtliga borgenärer om sin begäran samt de bakomliggande skälen.

följer rekonstruktörens anvisningar får rekonstruktören begära att rekonstruktionen ska upphöra. I förarbetena till paragrafen anges exempelvis att ett krisdrabbat aktiebolags styrelse och bolagsstämma inte utan risk för att företagsrekonstruktionen upphör och konkurs i stället beslutas kan sätta sig över anvisningar som ges av rekonstruktören beträffande företagets verksamhet (prop. 1995/96:5 s. 190). Enligt IFFR:s riktlinjer är det lämpligt att rekonstruktören såvitt avser lydnadsplikten överlämnar en instruktion till gäldenären om vad som bör iakttas.⁴ Instruktionen är ett verktyg för att underlätta rekonstruktionen som gäldenären lämpligen undertecknar. Gäldenären kan då inte i efterhand invända att vederbörande saknat kännedom om att en viss rättshandling inte fick genomföras av gäldenären (jfr 2 kap. 15 § LFR nedan).

7.1.2 Krav på samtycke och rättshandlingens giltighet m.m.

Förslag: Gäldenären ska samråda med rekonstruktören inte bara angående betalningar utan också beträffande fullgörelse av andra förpliktelser.

Avsaknad av samtycke från rekonstruktören för en rättshandling som avses i 2 kap. 15 § första stycket medför att denna blir ogiltig, utom när motparten inte kände till eller borde ha känt till att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen. Överlåtelse av eller annat förfogande över egendom ska likväl, om rekonstruktören utan oskäligt uppehåll yrkar det, gå åter mot att gäldenären ersätter borgenären vad han/hon utgivit jämte nödig eller nyttig kostnad.

Utöver lydnads- och upplysningsplikten i 2 kap. 14 § LFR regleras ytterligare skyldigheter för gäldenären gentemot rekonstruktören i 2 kap. 15 §. Gäldenären får enligt första stycket inte utan rekonstruktörens samtycke

1. betala skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana skulder,

⁴ Se IFFR:s Instruktion finns på Institutets hemsida (iffr.se) eller återgiven i Persson, A.H. & Tuula, M., Lagen om företagsrekonstruktion, 2 uppl., 2012 s. 67 f. och s. 192-194.

2. åta sig nya förpliktelser, eller
3. överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet.

Av 2 kap. 15 § första stycket första punkten LFR framgår att gäldenären är förbjuden att utan rekonstruktörens samtycke betala eller ställa säkerhet för skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion. Gäldenärens samrådsskyldighet med rekonstruktören före fullgörelse omfattar åtminstone inte enligt ordalydelsen i 15 § naturaförpliktelser, fastän dessa torde omfattas av ett ackord och inte är privilegierade vid en konkurs. I syfte att stärka principen om oprioriterade borgenärens lika rätt och främja rekonstruktörens inflytande föreslogs av Förmånsrättskommittén i slutbetänkandet *Gäldenärens avtal vid insolvensförfaranden* (SOU 2001:80) att gäldenärens plikt att samråda med rekonstruktören skulle utsträckas till att omfatta också fullgörelse av naturaförpliktelser (t.ex. leverans av en före förfarandet såld men inte utgiven vara) och säkerställanden för sådana förpliktelser. Om det var tillåtet att fullgöra oprioriterade förpliktelser i natura t.ex. leverera en förskottsbetalad vara kunde en oprioriterad naturaborgenär gynnas och andra borgenärer genast få grund att försätta gäldenären i konkurs enligt 2 kap. 10 a § andra stycket KonkL, eftersom deras rätt kommit i fara.⁵

För att motverka att borgenärerna får incitament att ansöka om konkurs är det viktigt att förmånsrättsordningen upprätthålls i företagsrekonstruktion på samma sätt som i konkurs, vilket den av Förmånsrättskommittén föreslagna regeln bidrar med. Mot bakgrund av att remissinstanserna överlag har ställt sig positiva till Förmånsrättskommitténs förslag finns det skäl att ändra bestämmelsen i enlighet med vad som föreslagits.⁶ Eftersom målet med denna utredning är att få fler livskraftiga företag att använda sig av företagsrekonstruktion och att antalet lyckade rekonstruktioner ska öka är det viktigt att LFR har regler, såsom den föreslagna, som motverkar att borgenärerna strävar mot konkurs.

⁵ Se SOU 2001:80 s. 182.

⁶ I fråga om motivering till bestämmelsen hänvisas till uttalanden i SOU 2001:80 s. 130–133 samt s. 181–183. Beträffande remissinstansernas uppfattning, se SOU 2010:2 Del 1 s. 404 ff.

Samtyckeskravet i 2 kap. 15 § LFR gäller varje rättshandling som faller in under paragrafen. Ett åsidosättande av samtyckeskravet medför dock inte att rättshandlingen blir ogiltig. Det spelar ingen roll huruvida medkontrahenten var i god eller ond tro om att företagsrekonstruktion pågick och att rättshandlingen föll in under 2 kap. 15 §. Lagstiftaren anförde att en sådan reglering synes föranleda minsta möjliga komplikationer, samtidigt som behovet av en ogiltighetspåföljd knappast torde vara stort. Det sistnämnda sammanhänger med att rekonstruktionen sker i gäldenärens intresse och att gäldenären riskerar att rekonstruktionen avslutas om han/hon bryter mot kravet på rekonstruktörens samtycke. Lagstiftaren framhöll även den starka förmånsrätt som enligt 10 § första stycket fjärde punkten FRL är förenad med nytillkomna fordringar som gäldenären träffat med rekonstruktörens samtycke under rekonstruktionsförfarandet, den s.k. superförmånsrätten. Denna regel borde medföra att gäldenärens motparter har ett starkt intresse av att rekonstruktören verkligen har gett sitt samtycke, vilket också minskar behovet av en ogiltighetspåföljd (prop. 1995/96:5 s. 82 f.).

Utredningens uppfattning är att dagens bestämmelser om rekonstruktörens samtycke i praktiken inte synes fungera lika bra som lagstiftaren förutspådde. Det är inte ovanligt att rekonstruktörens arbete försvåras av att gäldenären utför transaktioner som inte rekonstruktören kan ställa sig bakom. Vid företagsrekonstruktion brukar framhållas gäldenärens beroendeförhållande till rekonstruktören men det är också så att gäldenären är den som betalar rekonstruktörens ersättning och är ofta den som föreslagit vederbörande att agera som rekonstruktör för gäldenären. Mot denna bakgrund är det inte okomplicerat för en rekonstruktör att hos rätten begära rekonstruktionens upphörande bara för att en gäldenär, kanske vid några tillfällen, agerar illojalt och bryter mot regeln om samtycke på ett sätt som försvårar rekonstruktionen.

Enbart förhållandet att gäldenären riskerar att företagsrekonstruktionen avslutas om vederbörande bryter mot kravet på rekonstruktörens samtycke är inte tillräckligt för att säkerställa att rekonstruktionen bedrivs på det sätt som har bäst förutsättningar att lyckas. I de fall där rekonstruktionen har goda förutsättningar att lyckas i övrigt är det, främst med hänsyn till borgenärernas intressen, en onödigt och alltför ingripande åtgärd att låta rekonstruktionen helt upphöra till följd av ett illojalt agerande från gäldenären.

I stället bör det införas en ogiltighetspåföljd i de fall gäldenären agerar utan rekonstruktörens samtycke i fråga om de rättshandlingar som avses i 2 kap. 15 § LFR. Bestämmelsen bör utformas efter mönster av 3 kap. 2 § första stycket KonkL.⁷ Ett uteblivet samtycke från rekonstruktören ska således medföra ogiltighetsverkan för rättshandlingen i fråga om inte motparten var i god tro, dvs. inte kände till eller borde ha känt till att gäldenären var föremål för rekonstruktion och inte hade rätt att företa rättshandlingen i fråga. En sådan regel stärker rekonstruktörens roll i förfarandet vilket ökar förutsättningarna för framgångsrika rekonstruktioner och stärker förtroendet för rekonstruktionsförfarandet. Bestämmelsen ska omfatta de rättshandlingar som räknas upp i 2 kap. 15 §. Rättshandlingen ska godtas om inte den som åberopar rättshandlingen var i ond tro⁸. Det bör observeras att det inte är godtrosvörvärvslagen⁹ som ska tillämpas på kravet beträffande god tro, eftersom gäldenären är ägare av egendom som exempelvis blir föremål för en överlåtelse.¹⁰ Vägledning beträffande kravet på god tro ska istället kopplas till vad som gäller enligt 3 kap. 2 § första stycket KonkL. Där stadgas att en rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar ska utan hinder av vad som sägs i 1 § gälla, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det förekom omständigheterna som gav honom skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. Bestämmelsen gäller således under den tid som löper från tiden för konkursbeslutet t.o.m. dagen efter den dag då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar. En rättshandling mellan gäldenären och annan som företas under denna tid ska utan hinder av 3 kap. 1 § KonkL således gälla såvida inte motparten var i ond tro. För närvarande kungörs inte beslutet om företagsrekonstruktion, men det kan naturligtvis diskuteras om inte så borde ske. Däremot registreras t.ex. beslutet om företagsrekonstruktion i aktiebolagsregistret som förs av Bolagsverket, 25 kap.

⁷ Observera att 3 kap. 2 § 2 st. KonkL inte är relevant för företagsrekonstruktion eftersom gäldenären behåller sin rådighet vid företagsrekonstruktion till skillnad vid konkurs. Däremot skulle 3 kap. 2 § 3 st. kunna vara aktuellt. Den frågan lämnas dock därhän här.

⁸ Se prop. 1975:6 s. 187–189.

⁹ SFS 1986:796. Lag om godtrosvörvärv av lösöre.

¹⁰ Se Håstad, T., Sakrätt avseende lös egendom, 6 uppl., 1996 s. 80.

48 § ABL.¹¹ När företagsrekonstruktion har beslutats ska underrättelse enligt 3 § förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion skickas till Kronofogdemyndigheten, i vissa fall till Finansinspektionen samt till Tillsynsmyndigheten i konkurs. Emellertid skickas ingen underrättelse till Skatteverket, vilket det borde göras med tanke på att Skatteverket är behörig företrädare för det allmänna vid företagsrekonstruktion. Skatteverkets ställning medför att myndigheten är borgenärsföreträdare i så gott som alla företagsrekonstruktioner, även när det inte finns några skatte- eller avgiftsskulder att beakta.¹² Underrättelse om att företagsrekonstruktion men även separat ackord har beslutats, bör därför också skickas till Skatteverket. Trots att beslutet om företagsrekonstruktion för närvarande inte kungörs kommer dock beslutet i framtiden att bli känt för alla borgenärerna i lika stor utsträckning som ett konkursbeslut med anledning av det obligatoriska register som kommer att skapas med anledning av EU:s reviderade insolvensförordning.¹³ EU-kommissionen har konstaterat att avsaknaden av obligatoriska regler om publicering av information om beslut att inleda insolvensförfaranden, såsom företagsrekonstruktion men även konkurs, kan göra det svårt för domstolar, borgenärer och andra intressenter i andra medlemsstater än den där beslutet har fattats, att känna till att ett insolvensförfarande har inletts. För borgenärer kan detta innebära svårigheter med att anmäla sina fordringar i insolvensförfarandet.

Med anledning av 2015 års insolvensförordning blir det nu obligatoriskt för medlemsstaterna att kostnadsfritt tillhandahålla relevant information om avgöranden i insolvensförfaranden i ett offentligt elektroniskt register på Internet (nationellt insolvensregister). Enligt art. 24.1 ska medlemstaterna inom sitt territorium upprätta och upprätthålla ett eller flera register där uppgifter om insolvensförfaranden offentliggörs. Dessa uppgifter ska offentliggöras snarast möjligt efter det att ett insolvensförfarande har in-

¹¹ Se registrering hos bolagsverket beträffande beslut om rekonstruktion av ekonomiska föreningar, 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, Se register som förs av Länsstyrelsen beträffande beslut om rekonstruktion av stiftelse, Se av 10 kap. 1 och 4 §§ Stiftelselagen(1994:1220).

¹² Skatteverkets ställning som borgenärsföreträdare beror på att det vanligtvis beslutas om lönegaranti i samband med rekonstruktionen. Därmed blir Skatteverket borgenärsföreträdare i fråga om statens regressfordran på lönegaranti, se 28 § lönegarantilagen (1992:497). Jfr Skatteverkets hemställan 2012-12-10, dnr 131 680948-12/111.

¹³ Förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015.

letts. De uppgifter som avses i art. 24.1 ska göras tillgängliga för allmänheten i enlighet med villkoren i art. 27 och ska omfatta viss föreskriven information. Registret ska vara på plats senast den 26 juni 2018. Nationella insolvensregister banar i sin tur väg för etablerandet av ett system för sammankoppling av nationella register via den europeiska e-juridikportalen, vilket också ska ske, se art. 25 jfr art. 83 och art. 87. I art. 27.1. framkommer att medlemsstaterna ska se till att den föreskrivna informationen som avses i art. 24.2 a–j är tillgänglig kostnadsfritt via systemet för sammankoppling av insolvensregister. Sammankopplingen ska vara på plats senast den 26 juni 2019.

Som redan nämnts finns idag ett antal olika register där det finns uppgifter om att en viss gäldenär är föremål för företagsrekonstruktion. Uppgifter till dessa register lämnas av domstolar eller hämtas från andra register. Det har föreslagits av Utredningen om europeiska insolvensförfaranden att befintliga register ska användas i den mån sådana finns för att anpassa de svenska reglerna till insolvensförordningens krav.¹⁴ Enligt förslaget ska Bolagsverket ansvara för att de uppgifter som avses i art. 24.2 insolvensförordningen och som finns i aktiebolagsregistret, föreningsregistret, handelsregistret, konkursregistret, europabolagsregistret och europakooperativregistret blir tillgängliga på det sätt som anges i art. 27.1 i förordningen. Vad som just sagts ska gälla beträffande stiftelseregistret för Länsstyrelserna.¹⁵ Företagsrekonstruktionsbeslutet kommer således i framtiden att bli lätt sökbart hos Bolagsverket respektive Länsstyrelsen. Det är därför möjligt att anta att en rättshandling kan ingås mellan gäldenären och någon annan under den tid som löper från företagsrekonstruktionsbeslutet till och med dagen efter företagsrekonstruktionsbeslutet blev infört i det nationella insolvensregistret. Om således gäldenären vidtar en rättshandling under denna tid utan rekonstruktörens samtycke och borgenären inte kände till beslutet eller borde ha känt till att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen, ska en sådan handling vara gällande. I likhet med vad som gäller för förvaltare i konkurs är det rekonstruktören som ska visa att borgenären var i ond tro vid ingåendet av rättshandlingen. Det torde vara förhållandevis enkelt för rekonstruktören med gäldenärens hjälp att kon-

¹⁴ Se SOU 2016:17 s. 140 ff., och s. 264 f.

¹⁵ Se SOU 2016:17 s. 155 f. Se även s. 160.

statera när rättshandlingen vidtogs i förhållande till när företagsrekonstruktionsbeslutet togs respektive när uppgiften infördes i registret. Möjligheten för den godtroende att hävda en rättshandling borde minska ju längre tid som går från beslutet om företagsrekonstruktion. Om man jämför med den paragraf som står modell för den föreslagna – dvs. 3 kap. 2 § första stycket konkurslagen – har en avgörande tidpunkt för huruvida rättshandlingen står sig kopplats till dagen efter det att beslutet kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.¹⁶ Konkursbeslutet bör då vara känt för affärsmän och andra personer. På samma sätt bör registreringen av företagsrekonstruktionsbeslutet bli en motsvarande avgörande tidpunkt. Möjligheten för borgenären att hävda att han saknade kännedom om företagsrekonstruktionen borde minska betydligt.

Det är dock viktigt att rekonstruktören så långt det är möjligt ser till att gäldenären inte förfogar över egendom i strid med förbudet i 2 kap. 15 § LFR. Det kan göras, såsom ovan konstaterats, genom att överlämna en instruktion till gäldenären, där det klart framkommer att gäldenären inte får vidta de åtgärder som räknas upp i 2 kap. 15 §.¹⁷ Om gäldenären agerar utan rekonstruktörens samtycke och olovligen tagit upp nya skulder eller förfogat över egendom av väsentlig betydelse för verksamheten är således rättshandlingen ogiltig, om inte motparten var i god tro. Är motparten i god tro och rättshandlingen således giltig ska den dock gå åter, om rekonstruktören utan oskäligt uppehåll yrkar det och gäldenären ersätter den andre vad han/hon utgett jämte nödvändig eller nyttigt kostnad. Skyddet är liksom vid konkurs begränsat till det negativa kontraktsintresset.¹⁸

Ordningen med att ett uteblivet samtycke medför ogiltighetsverkan för rättshandlingen i fråga kan antas leda till ett antal tvister om huruvida samtycke faktiskt har lämnats, vilket i sin tur innebär att förfarandet blir mindre effektivt. För att undvika detta har övervägts om det bör införas ett krav på skriftligt samtycke i LFR. Skriftlighetskravet skulle kunna begränsas till de fall åtgärden överstiger vissa belopp, andel av gäldenärens omsättning eller vid t.ex.

¹⁶ Heumna, L., *Specialprocess*, 7 uppl., 2014 s. 211.

¹⁷ Se exempel på IFFR:s riktlinjer på institutets hemsida (iffr.se) eller i Persson, A.H. & Tuula, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2012 s. 67 f och s. 192-194.

¹⁸ Se Palmér, E. & Savin, P., *Konkurslagen. En kommentar*, Kommentaren till 3 kap. 2 § 1 st. KonkL (31 oktober 2015, Zeteo).

åtgärder utanför den normala affärsverksamhetens ram. För närvarande gäller beträffande samtyckesfrågan att rekonstruktören och gäldenären kan avtala om lämpliga arrangemang så att inte t.ex. varje åtgärd inom den normala affärsverksamhetens ram fordrar rekonstruktörens uttryckliga samtycke. Situationer kan också förekomma där det är praktiskt och lämpligt att rekonstruktören antingen lämnar samtycke i förväg till vissa typer av transaktioner, eller i efterhand genom s.k. ratihabition ger sitt godkännande enligt gällande avtalsrättsliga principer. Vid övervägandena huruvida ett skriftlighetskrav bör införas kan anföras att en sådan ordning kan, även med nämnda begränsningar, riskera att bli tungrodd och tidskrävande. Därtill kommer de gränsdragningsproblem som måste lösas för att kunna avgöra om en rättshandling i ett enskilt fall kräver skriftligt samtycke eller inte vilket komplicerar rekonstruktionsarbetet och kan ge upphov till tvister. Å andra sidan skulle tvister huruvida rekonstruktören lämnat samtycke eller inte förhindras.¹⁹ Trots att det för närvarande inte ställs något särskilt formkrav på samtycket torde en borgenär inte låta sig nöja sig med att gäldenären meddelar borgenären att samtycke har lämnats av rekonstruktören. Eftersom det är tre parter med i bilden vid rekonstruktion - gäldenären, borgenären och rekonstruktören - finns det risk för missförstånd mellan parterna om huruvida rekonstruktören samtyckt till gäldenärens handlingar. Rekonstruktörens samtycke bör därför vara skriftligt eller ha dokumenterats på annat sätt. Sammanfattningsvis kan det övervägas om inte något formkrav på rekonstruktörens samtycke borde övervägas men något konkret förslag i den frågan lämnas dock inte här.

7.2 Gäldenärens avtal

7.2.1 Inledning

Utredningen ska enligt direktiven föreslå hur LFR och KonkL kan samordnas både materiellt och processuellt för att åstadkomma en för de inblandade parterna och samhället mer ändamålsenlig ordning. Ett exempel på bristande materiell samordning mellan regler-

¹⁹ Se t.ex. Hovrätten för Övre Norrland, Beslut 2013-02-01, Ö 1003-11.

na i LFR och KonkL gäller gäldenärens avtal. Dessa skillnader kan få till följd att särintressena styr valet av förfarande på bekostnad av det allmänna borgenärsintresset och samhällsintresset, t.ex. på så sätt att en part som önskar komma ur ett avtal har större möjligheter att göra detta i det ena förfarandet än i det andra. Utredningen är väl medveten om att gäldenärens avtal bör utformas på liknande sätt i konkurs som i företagsrekonstruktion. Av tidsskäl kan dock inte reglerna om gäldenärens avtal i konkurs hanteras inom ramen för denna utredning. En samordning är dock angelägen för att inte särintressen ska styra valet av förfarande.

För att bl.a. komma tillrätta med den nämnda problematiken har gäldenärens avtal vid både företagsrekonstruktion och konkurs varit föremål för en ingående analys dels i Förmånsrättskommitténs slutbetänkande *Gäldenärens avtal vid insolvensförfaranden* (SOU 2001:80), dels i slutbetänkandet av 2007 års insolvensutredning *Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag* (SOU 2010:2). Det saknas anledning att göra om dessa analyser eller ompröva de slutsatser som de utredningarna har kommit fram till, särskilt mot bakgrund av att förslaget i SOU 2010:2 byggde på SOU 2001:80 som hade fått ett brett stöd i remissomgången. Synpunkter beträffande gäldenärens avtal i betänkandet SOU 2010:2 var inte föremål för någon remissomgång.

Det bör tilläggas att utredningens utgångspunkt har varit att tillämpningsområdet för regelverket om gäldenärens avtal ska omfatta alla typer av avtal. i SOU 2001:80 gjordes inget undantag för anställningsavtal.²⁰ I likhet med vad som framförts i SOU 2010:2 och av flera remissinstanser bör det emellertid fortsatt finnas ett undantag för anställningsavtal.²¹ Det är inte lämpligt att en arbetstagare ska kunna tvingas till fortsatta prestationer när intjänad lön inte har betalats. Det undantag som således redan finns i 2 kap. 20 § sjätte stycket LFR ska således lämnas oförändrat. Snarare ska arbetstagarnas rätt förstärkas. Se förslaget till 20 § g och avsnitt 7.2.11.

I enlighet med vad såväl Förmånsrättskommittén som 2007 års Insolvensutredning föreslagit lämnas inte heller något förslag som innebär att gäldenären kan befria sig från betungande avtal, i den meningen att gäldenären kan befria sig helt från vissa skulder så att

²⁰ Se SOU 2001:80 s. 12 och s. 169–178.

²¹ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 397 f, s. 406, s. 416 f.

dessa inte alls ger någon utdelning vid ackord och motparten inte har någon fordran om företagsrekonstruktionen upphör utan ackord. Enligt gällande rätt har gäldenären möjlighet att välja att inte fullfölja ett avtal. Motparten har då rätt att häva avtalet och har även rätt till skadestånd, vilket omfattas av ett ackord. Med anledning av att gäldenären redan enligt gällande rätt har möjlighet att välja vilka avtal som vederbörande vill fullfölja samt den möjlighet till partiell fullföljd som utredningen föreslår är detta tillräckligt för att balansera styrkeförhållandet mellan parterna. Det har inte heller framkommit tillräckliga skäl för en regel som innebär att gäldenären helt ska kunna befria sig från vissa skulder.

I följande avsnitt redogörs för de föreslagna ändringarna beträffande gäldenärens avtal.

7.2.2 Hinder att häva på grund av dröjsmål före rekonstruktionen

Förslag: Redan en ansökan om företagsrekonstruktion ska medföra att gäldenärens motpart blir förhindrad att häva på grund av dröjsmål eller befarat dröjsmål, såvida inte motparten – som efter rekonstruktionsansökan häver avtalet – var i god tro och det skulle vara uppenbart oskäligt om hävningen inte blev gällande.

En s.k. ipso facto klausul, som ger motparten rätt att häva avtalet om gäldenären ansöker om företagsrekonstruktion kan inte göras gällande från och med ansökan om företagsrekonstruktion.

Enligt 2 kap. 20 § LFR får motparten, som före beslutet om företagsrekonstruktion fått hävningsrätt, efter ett beslut om företagsrekonstruktion inte häva ett avtal på grund av dröjsmål, ifall gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid efter motpartens förfrågan begär att avtalet ska fullföljas. I SOU 2001:80 föreslogs att hävningsbegränsningen skulle vidgas i två avseenden.

För det första har en motpart enligt gällande rätt möjlighet att häva ett avtal på grund av ett uppkommet dröjsmål om hävningsförklaringen avges efter det att ansökan ingivits men före beslutet om företagsrekonstruktion. Den luckan bör täppas till så att inte motparten frestas att efter ansökans ingivande genast utnyttja uppkomna hävningsgrunder för att få en bättre förhandlingsposition

under rekonstruktionen. Redan en ansökan om rekonstruktion bör således medföra att gäldenärens motpart blir förhindrad att häva på grund av dröjsmål eller befarat dröjsmål. Ett visst skydd ska dock finnas till förmån för den motpart som efter rekonstruktionsansökan häver ett avtal i god tro och det skulle vara uppenbart oskäligt om hävningen inte blev gällande.

För det andra finns det ingen regel om effekten av en avtalsklausul som innebär att en ansökan eller ett beslut om företagsrekonstruktion i sig (*ipso facto*), ger motparten rätt att häva avtalet. Enligt allmän kontraktsrätt skulle en sådan klausul vara giltig, men rättsläget är osäkert.²² De ändamål som ligger bakom den tvingande regeln i 2 kap. 20 § LFR, där syftet är att hindra att motparten utnyttjar en faktisk monopolsituation till att tilltvinga sig full betalning för oprioriterade fordringar, talar entydigt för att en sådan klausul bör vara ogiltig.

För att fylla en skyddande funktion för gäldenären måste i likhet med vad Förmånsrättskommittén anfört bestämmelserna om gäldenärens avtal utformas så att skyddet redan inträder i och med ansökan om att inleda företagsrekonstruktion. Det främjar inte utredningens mål att fler livskraftiga företag ska ansöka om företagsrekonstruktion och fler lyckas med den rekonstruktionen om motparten genast efter ansökans ingivande kan utnyttja uppkomna hävningsgrunder för att få en bättre förhandlingsposition under rekonstruktionen. En sådan kapplöpning mellan borgenärerna främjar knappast gäldenärens rekonstruktion. Mot bakgrund av att remissinstanserna överlag har ställt sig positiva till Förmånsrättskommitténs förslag finns det skäl att ändra 2 kap. 20 § eftersom dessa hävningshinder främjar företagsrekonstruktion. Utgångspunkten är att det ska vara gäldenären med rekonstruktörens samtycke som väljer om man har för avsikt att fullfölja ett avtal eller inte. Utredningen föreslår därför att 2 kap. 20 § ändras så att ansökan om företagsrekonstruktion ska medföra att gäldenärens motpart blir förhindrad att häva på grund av dröjsmål eller befarat dröjsmål, såvida inte motparten – som efter rekonstruktionsansökan häver avtalet – var i god tro och det skulle vara uppenbart oskäligt om hävningen inte blev gällande. Vid bedömningen huruvida

²² Se Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., s. 117 f och där angivna hänvisningar.

det är oskäligt om hävningen inte blir gällande bör beaktas de ekonomiska verkningarna för motparten som det innebär om avtalet fortsätter att löpa. Förslaget innebär också att en s.k. ipso facto klausul, som ger motparten rätt att häva avtalet om gäldenären ansöker om rekonstruktion, inte kan göras gällande mot gäldenären från och med ansökan om företagsrekonstruktion.

7.2.3 Verkställighet för borgenärer med separationsrätt m.m.

Förslag: Bestämmelsen i 2 kap. 17 § LFR ändras så att verkställighet för borgenärer med separationsrätt är möjlig om inte gäldenären begär att avtalet ska fullföljas.

Av 2 kap. 17 § LFR framgår att under den tid som företagsrekonstruktionen pågår får inte utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken äga rum mot gäldenären. Inte heller får beslut om kvarstad eller betalningssäkring meddelas. Förbudet gäller i princip alla borgenärer, även de borgenärer som har säkerhet i form av ett återtagandeförbehåll. Det framkommer i 2 kap. 17 § första stycket tredje punkten, där det stadgas att handräckning enligt 1978 års avbetalningsköplag inte får ske.

Förbudet i 2 kap. 17 § LFR gäller däremot inte vissa borgenärer, t.ex. de med fordringar som säkerställts genom handpanträtt eller retentionsrätt. Fordran som avser underhållsbidrag omfattas inte heller av förbudet. Verkställighetsförbudet i 2 kap. 17 § hindrar således motparten att återta egendom, tillhandahållen enligt ett ömsesidigt förpliktande avtal beträffande vilket gäldenären tackat nej till fullföljd, utan att motpartens rätt på annat sätt skyddas effektivt. Gäldenären kan också i övrigt tvångsutnyttja egendom, till vilken annan har separationsrätt, utan att den andres rätt till sakrättsligt skyddad ersättning står klar. Med anledning av det sistnämnda föreslog Förmånsrättskommittén att 2 kap. 17 § skulle justeras så att verkställighet för borgenärer med separationsrätt (såsom t.ex. leasegivare och avbetalningssäljare) skulle vara möjlig om inte gäldenären begärde att avtalet skulle fullföljas. Om gäldenären inte förklarade sig vara beredd att utge vederlaget eller ställa säkerhet i takt med att motparten fullgör nya prestationer (t.ex. forts-

ätter att tillhandahålla en uthyrd maskin), skulle motparten således inte bara kunna häva utan även låta verkställa ett återtagande.

Förmånsrättskommittén föreslog vidare att en retentionsrätt, som inte var förenad med försäljningsrätt, inte ska vara undantagen från exekutionsförbudet. 2007 års Insolvensutredning framförde dock att de skäl som Förmånsrättskommittén angett för att i 2 kap. 17 § LFR inte jämställa retentionsrätt med handpanträtt inte var övertygande och förordade att nuvarande rättsläge i den delen skulle behållas.²³ Nästan alla remissinsatser tillstyrkte eller lämnade Förmånsrättskommitténs förslag utan erinran. Nyköpings tingsrätt hade dock synpunkter på förslaget om retentionsrätt i likhet med de som 2007 års utredning intog. Mot denna bakgrund anser den här utredningen – med undantag från förslaget beträffande retentionsrätt – att det finns skäl att ändra bestämmelsen i 2 kap. 17 § så att verkställighet för borgenärer med separationsrätt är möjlig om inte gäldenären begär att avtalet ska fullföljas. En ändring i denna riktning ökar möjligtvis villigheten hos de borgenärer som kan åberopa separationsrätt att delta i förfarandet. Anledningen till att denna säkerställda borgenär inte vill medverka i rekonstruktionen är att dennes position är sämre än om gäldenären försätts i konkurs. En avbetalningssäljare som säkerställt sin fordran genom ett återtagandeförbehåll har ”direkt” separationsrätt vid konkurs, jfr 3 kap. 3 § KonkL till skillnad från en ”fördröjd” separationsrätt enligt de regler som gäller vid företagsrekonstruktion.²⁴ Handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare får som ovan nämnts inte ske. Förbehållssäljaren kan visserligen inte själv ansöka om konkurs²⁵, men kan genom visat missnöje påverka andra att tycka att konkurs är ett bättre alternativ för samtliga borgenärer. Förutom att öka antalet lyckade rekonstruktioner är ett mål med denna utredning att samordna förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion så att inte ett visst förfarande väljs

²³ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 406 och s. 415 och särskilt Nyköpings tingsrätts remissyttrande.

²⁴ Återtagande av vara som köpts på kredit med återtagandeförbehåll kan åstadkommas antingen genom att parterna själva gör upp om saken (se 40–42 § konsumentkreditlagen, KkrL, och 9–11 §§ lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare, AvbetKöpL) eller genom att kronfogdemyndigheten anlitas. Återtagande genom kronfogdemyndighetens försorg kan ske genom handräckning (43–45 §§ KkrL och, 11–17 §§ AvbetKöpL) eller verkställighet av dom eller ett utslag där det anges att varan får återtas, 18 § AvbetKöpL).

²⁵ Se 2 kap. 10 § KonkL. Med rekvisitet ”annan säkerhet än pant” avses förbehåll om återtaganderätt. se prop. 1975:6 s. 162 och Welamson, L. & Mellqvist, M., Konkurs och annan insolvensrätt, 11 uppl., 2013 s. 48.

trots att det varken gynnar gäldenären eller borgenärerna som kollektiv. Den föreslagna regeln är ett steg i den riktningen, nämligen att behandla borgenärer med separationsrätt på likartat sätt i konkurs som vid företagsrekonstruktion. Enligt de nuvarande reglerna kan som ovan nämnts en leasegivare inte få verkställighet trots att han/hon i en konkurs skulle ha separationsrätt till egendomen i fråga. Leasinggoods kan därmed inte återtas på grund av hindret mot verkställighet enligt utsökningsbalken.²⁶ Gäldenären kan således tvångsutnyttja egendom till vilken annan har separationsrätt.²⁷ Borgenären kan dock enligt 2 kap. 18 § LFR på begäran få domstol att besluta om lämplig åtgärd för att säkerställa borgenärens rätt, om det finns särskilda skäl att befara att gäldenären genom att vidta eller underlåta att vidta en viss åtgärd sätter borgenärens rätt i fara.²⁸

Lagen om företagsrekonstruktion innehåller inga bestämmelser om att gäldenären är skyldig att ersätta motparten för nyttjandet och huruvida en sådan ersättningskyldighet, om den föreligger, ligger utom ett ackord och har förmånsrätt i en efterföljande konkurs.²⁹ (Jfr NJA 1993 s. 120 där en konkursförvaltare hade fortsatt att driva konkursgäldenärens rörelse. Fråga var om en borgenär med säkerhet i form av pantbrev i tomträtt och i form av företagsinteckning skulle i utdelningsförslaget tillföras särskild kompensation för att tomträten och den företagsintecknade egendomen hade använts i rörelsen. Frågan besvarades nekande. Jfr dock NJA 1993 s. 13 och NJA 2007 s. 519, som bl.a. gällde konkursboets nyttjande av lokal efter hyresavtalets upphörande. Här har HD fastslagit att den som utan avtalsstöd använder sig av annans egendom ska utge ersättning motsvarande skälig hyra för nyttjandet). Om en leasetagare hamnar i dröjsmål med betalning av leasingavgifterna är leasegivaren enligt 2 kap. 20 § LFR berättigad att omedelbart häva avtalet, men är förhindrad att ta tillbaka egendomen på grund av verkställighetsförbudet. Häver leasegivaren avtalet får leasegivaren göra gällande en skadeståndsfordran som är oprioriterad och således kan ackorderas bort, se 3 kap. 3 § och 3 kap. 8 § LFR. Ett fortsatt nyttjande av egendomen efter hävning torde i enlighet med de

²⁶ Se SOU 2001:80 s. 78 f.

²⁷ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 383 och s. 399.

²⁸ Se prop. 1995/96:5 s. 195.

²⁹ Se SOU 2001:80 s. 79 som anför att principiella skäl talar för att en skadeståndsfordran bör ligga utom ett ackord.

ovan angivna rättsfallen kräva att leasetagaren utger skäligen ersättning för nyttjandet, vilket i så fall grundas på allmänna förmögenhetsrättsliga principer om obehörig vinst. Om hävningsrätt uppkommit innan beslutet om företagsrekonstruktion måste leasetagaren för att undgå hävning av avtalet betala framtida, löpande leasingavgifter eller ställa säkerhet för dem, 2 kap. 20 § andra stycket p. 1 LFR. Om gäldenären inte förklarar sig vara beredd att utge vederlaget eller ställa säkerhet i takt med att motparten fullgör nya prestationer (t.ex. fortsätter att tillhandahålla en uthyrd maskin), ska motparten således inte bara kunna häva utan även låta verkställa ett återtagande. Däremot måste leasetagaren inte betala eller ställa säkerhet för de äldre obetalda leasingavgifterna.³⁰ Leasegivaren kan således inte ta tillbaka sin egendom om gäldenären utger vederlaget eller ställer säkerhet för nya prestationer utan måste avvakta företagsrekonstruktionens upphörande, innan hans/hennes krav på återgång kan göras gällande effektivt. I de fall leasegivaren har fordringar som inte täcks av säkerheten kommer således ”restfordran” att kunna sättas ned genom ett ackord, 3 kap. 3 § och 3 kap. 8 § LFR.

Som ovan nämnts får verkställighet ske under företagsrekonstruktion, trots förbudet i 2 kap. 17 § för fordran för vilken borgenären har handpanträtt. Enligt Lösöreköpskommitténs förslag ska registrerad panträtt vara jämställd med handpanträtt.³¹ Om Lösöreköpskommitténs förslag genomförs finns anledning att överväga om även panträtt (och även retentionsrätt) ska omfattas av verkställighetsförbudet. En motsvarande regler som nu införs för borgenärer med separationsrätt borde då övervägas för att företagsrekonstruktionen inte ska försvåras.

³⁰ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion, 2 uppl., 2013 s. 143.

³¹ Se 2 § i förslaget till lag om panträtt i lösöre genom registrering. Se ovan om Lösöreköpskommitténs förslag, 3.3. Jfr dock SOU 2015:18 s. 138 f. Se dock särskilt yttrande av advokaten Odd Swarting a.a. s. 222.

7.2.4 Om borgensavtal

Bedömning: Beslutet om företagsrekonstruktion inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller annan som förutom gäldenären svarar för fordringen.

Till utredningen har framkommit att det råder delade meningar om hur fordringar som är förenade med säkerhet i borgen ska hanteras i ljuset av 2 kap. 17 § LFR. Spörsmålet gäller när gäldenären är föremål för företagsrekonstruktion och borgensmannen ännu inte infriat sitt borgensåtagande. Om kreditgivaren inte kan kräva gäldenären på betalning efter att förfarandet inletts, kan kreditgivaren då kräva borgensmannen? Av andra bestämmelser i LFR – till exempel 3 kap. 9 § – framgår att borgenären, trots ett offentligt ackord, bibehåller sin rätt mot borgensmannen. Borgenären har således rätt att kräva betalt av en borgensman i enlighet med villkoren för borgensåtagandet. Företagsrekonstruktionsbeslutet inverkar således inte på det betalningsansvar som åvilar borgensmannen eller annan jämte gäldenären för skulderna. Ett rekonstruktionsbeslut avseende gäldenären verkar alltså inte till förmån för en person som har gått i borgen för rekonstruktionsgäldenärens skuld, utan borgenären kan således kräva borgensmannen på hela beloppet oberoende av hur det går i rekonstruktionen och på vilket stadium denna befinner sig.³²

I lagkommentaren anförts att om gäldenären erhåller ett offentligt ackord varvid viss skuldavskrivning sker påverkar det normalt inte direkt en borgensmans betalningsskyldighet. Har t.ex. personer i gäldenärsföretagets ledning tecknat borgen för företagets skulder är de alltså ansvariga för skuldens betalning trots att gäldenären genom ackordet fått sin skuld minskad. Är således fordran förfallen till betalning och det är fråga om en proprieborgen finns därmed inget hinder enligt 2 kap. 17 § LFR för borgenären att kräva borgensmannen på betalning, varvid borgensmannen inträder i borgenärens rätt. Det bör dock påpekas att borgensmannens betalningsansvar påverkas i den utsträckning gäldenären verkligen betalar enligt ackordet. Om gäldenären betalningsskyldighet föreslås reduceras med 40 % i ett ackord är borgensmannen visserligen

³² Se Lennander, G., Kredit och säkerhet, 11 uppl., 2015 s. 73.

skyldig att erlægga 100 % i enlighet med sitt borgensåtagande. Om gäldenären dock fullgör vad som åligger honom enligt ackordet och betalar 40 % av fordran till borgenären är borgensmannen därefter ansvarig endast för 60 % av fordrans belopp. Vad som sagts om borgensmän gäller även medgäldenärer, se NJA 1989 s. 92.³³

Vidare gäller att om det är borgensmannen som är föremål för företagsrekonstruktion kan – i likhet med vad som gäller vid skuldsanering – borgenären bli bunden av att eventuellt ackord som fastställs i borgenmannens företagsrekonstruktion, jfr 3 kap. 3 § 4 st. LFR.³⁴

7.2.5 Begäran om fullföljd

Förslag: Motparten ska alltid kunna begära att gäldenären ger besked om avtalet ska fullföljas, om gäldenären vill undvika hävning. Om gäldenären inte inom skälig tid med rekonstruktörens samtycke ger besked i vad mån avtalet ska fullföljas får motparten häva.

När gäldenären inte har gjort sig skyldig till hävningsgrundande dröjsmål före företagsrekonstruktionen är 2 kap. 20 § LFR inte tillämplig. Det betyder att motparten inte har rätt till besked från gäldenären huruvida avtalet ska fullföljas. Enligt 2 kap. 20 § måste den gäldenär som kommit i hävningsgrundande dröjsmål före rekonstruktionsförfarandet alltid utge sin motsvarande prestation samtidigt som motparten fullgör eller, om anstånd givits i avtalet, ställa säkerhet för sin motprestation. Huruvida andra rekonstruktionsgäldenärer blir skyldiga att ställa säkerhet även om de har anstånd beror på om det finns starka skäl att anta att de inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser (jfr 61 § KöpL).

Enligt 2 kap. 20 § LFR måste den gäldenär som före rekonstruktionen givit grund för hävning alltid ställa säkerhet också för vederlaget för motpartens framtida fullgörelse i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda denne mot förlust.

³³ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion, En kommentar, 2 uppl. 2013, s. 193.

³⁴ Jfr Hellners, T. & Mellqvist, M., Skuldsaneringslagen. En kommentar till 2006 års lag, 2007, s. 230.

Andra rekonstruktionsgäldenärer behöver dock inte ställa säkerhet för vederlaget till motpartens framtida fullgörelse med mindre det står klart att det kommer att bli ett hävningsgrundande avtalsbrott (62 § KöpL). Den omständigheten att gäldenären gjort ett hävningsgrundande kontraktbrott före rekonstruktionen motiverade enligt förslaget i SOU 2001:80 inte denna skillnad mellan de två fallen. Med anledning härav föreslogs därför att motparten alltid skulle kunna begära att gäldenären gav besked om avtalet skulle fullföljas, om gäldenären ville undvika hävning. Om gäldenären inte inom skälig tid gav besked i vad mån avtalet skulle fullföljas fick motparten häva.

Utredningen delar Förmånsrättskommitténs uppfattning att motparten ska ha en rätt att få besked av gäldenären om avtalet ska fullföljas. Denna rätt ska vara oberoende av om gäldenären har gjort sig skyldig till ett hävningsgrundande dröjsmål före rekonstruktionen. Motparten ska således ha samma trygghet avseende vederlaget för sina återstående prestationer oavsett om hävningsgrund uppkommit. Att borgenärerna behandlas lika främjar rekonstruktionen och motverkar incitament att försätta gäldenären i konkurs. Mot bakgrund av att huvuddelen av förslaget i SOU 2001:80 tidigare genomgående har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanserna finns skäl att införa en regel om att motparten alltid ska kunna begära att gäldenären ger besked om avtalet ska fullföljas, om gäldenären vill undvika hävning. Om gäldenären inte inom skälig tid ger besked i vad mån avtalet ska fullföljas får motparten häva.

Med skälig tid avses såsom anges i förarbetena till lagen om företagsrekonstruktion³⁵ och i annan förmögenhetsrättslig lagstiftning³⁶ att den tid inom vilket besked i vad mån avtalet ska fullföljas varierar. Att besked ska lämnas inom skälig tid avser således att medge en bedömning som tar hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet. I annan förmögenhetsrättslig lagstiftning är bedömningen strängare om parterna är näringsverksamhet och om transaktionen har samband med dennes ordinarie näringsverksamhet. Avtalets omfattning och den typ av vara eller tjänst som avtalet avser har betydelse för beräkningen av skälig tid. Gäldenären och

³⁵ Se prop. 1995/96:5 s. 198.

³⁶ Se t.ex. köplagen, prop. 1988/89:76 s. 183.

rekonstruktören måste ges tillräcklig tid att överväga i vilka fall de avser att fullfölja avtalet. Samtidigt måste hänsyn tas till motpartens intresse av att få besked om vad som ska ske.³⁷ I en rekonstruktion torde man i de flesta fall kunna kräva att besked lämnas inom relativt kort tid. Ett preliminärt utkast till en rekonstruktionsplan bör enligt förarbetena till LFR kunna föreligga redan vid det första borgenärssammanträdet, 2 kap. 16 §. Vid detta sammanträde borde därför i regel besked kunna lämnas huruvida avtalet ska fullföljas.

7.2.6 Partiell fullföljd för gäldenären

Förslag: Gäldenären ska vid fortlöpande eller delbara prestationer kunna kräva fullföljd endast avseende viss tid eller mängd av återstoden. Gäldenären ska fritt få bestämma med rekonstruktörens samtycke för vilken tid eller till vilken mängd fullföljd ska ske.

Det gäller dock inte om en begränsad fullföljd skulle medföra väsentlig olägenhet för motparten. Detsamma gäller om motparten har sakrättsligt skydd till gäldenärens prestationer, såsom borgenärer med separationsrätt.

Som ovan nämnts fortsätter ett avtal att gälla trots företagsrekonstruktionen, men motparten har rätt att häva avtalet och därmed befria sig från skyldigheten att fullgöra sina prestationer om inte gäldenären kräver fullföljd. Gäldenären kan således välja mellan att kräva fullföljd av alla återstående prestationer mot löfte om fullt vederlag för dessa eller att ge motparten hävningsrätt. Förmånsrättskommittén föreslog dock att det skulle införas en regel som gjorde det möjligt för gäldenären att vid fortlöpande eller delbara prestationer kräva fullföljd endast avseende viss tid eller mängd av återstoden. Gäldenären skulle fritt få bestämma för vilken tid eller till vilken mängd fullföljd skulle ske. Om det exempelvis återstod fem år på ett hyresavtal, kunde gäldenären kräva att detta fullföljdes under ett år. Skulle endera parten enligt avtalet successivt leverera tre poster kunde gäldenären kräva fullföljd avseende en post. Likaså

³⁷ Hellners, T & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion 2 uppl., 2013 s. 122.

kunde gäldenären kräva partiell framtida fullföljd när endera parten skulle leverera en viss kvantitet av en fungibel vara, exempelvis olja, trots att successiv leverans inte var avtalad. Däremot skulle någon möjlighet till begränsad fullföljd inte finnas vid avbetalningsköp och finansiell leasing. Hade således motparten sakrättsligt skydd till gäldenärens framtida prestationer hade gäldenären inte rätt till en begränsning av fullföljden.

Vidare föreslog Förmånsrättskommittén att om den framtida fullföljden skulle medföra betydande olägenheter för motparten skulle gäldenären inte ha rätt att kräva partiell framtida fullföljd. Gäldenären skulle till exempel inte kunna kräva att få färdigställa en entreprenad till hälften, om entreprenaden betraktades som en enhet. Vid bedömningen av när en uppdelning skulle medföra betydande olägenhet för motparten skulle ledning hämtas från bestämmelserna i 43 och 44 §§ KöpL.

Nästan alla remissinstanserna var positiva till förslaget. Två remissinstanser var dock kritiska. Juridiska fakulteten vid Lunds universitet menade att rätten till partiell fullföljd kunde komma att bli en avsevärd nackdel för motparten beroende på marknadsförhållandena. Fastighetsägarna Sverige tyckte inte att det framkom tillräckliga skäl för en så förmånlig rätt för gäldenären. En del remissinstanser påpekade också att lokutionen ”betydande olägenhet” kunde vålla problem i den praktiska tillämpningen.

För att en rekonstruktion ska lyckas måste gäldenären underlåta att fullgöra vissa varaktiga avtal men vederbörande kan behöva utnyttja avtalet under en viss övergångstid. Behovet är aktuellt främst vid hyra av lokal och lösöre. Har inte gäldenären rätt till en tidsbegränsad fullföljd vid företagsrekonstruktion kan det leda till att gäldenären väntar, dvs. gäldenären tilltvingar sig en fullföljd av det löpande kontraktsförhållandet genom att erlagga kontant betalning för de prestationer som uppkommer efter beslutet om företagsrekonstruktion för att sedan säga upp avtalet utan uppsägningstid och hänvisa motparten till att bevaka en ackordsfordran. Det vore bättre om motparten kunde få en förvarning om att förhållandet kommer att upphöra efter en övergångsperiod. Den föreslagna regeln borde dels underlätta gäldenärens rekonstruktion, dels ge borgenären bättre möjligheter att planera och därmed minska eventuella förluster.

Mot bakgrund av att detta förslag tidigare har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av huvuddelen av remissinstanserna anser ut-

redningen att det finns skäl att föreslå en regel om att gäldenären vid fortlöpande eller delbara prestationer ska kunna kräva fullföljd endast avseende viss tid eller mängd av återstoden. Gäldenären ska fritt få bestämma för vilken tid eller till vilken mängd fullföljd ska ske. Det nämnda gäller dock inte om en begränsad fullföljd skulle medföra väsentlig olägenhet för motparten. Det sagda gäller inte heller om motparten har sakrättsligt skydd till gäldenärens prestationer, t.ex. borgenärer med separationsrätt.

Utredningen har beaktat kritiken mot lokutionen betydande olägenhet och istället valt lokutionen väsentlig olägenhet. Här kan ledning hämtats från 43–44 §§ (jfr även 25 § köplagen). Det finns en relativt riklig svensk och nordisk doktrin tillika nordisk rättspraxis kring begreppet som kan motverka praktiska tillämpningsproblem.³⁸

7.2.7 Verkan av fullföljd

Förslag: När ett avtal ska fullföljas ska detta ske på avtalade villkor för de prestationer som ömsesidigt återstår att utväxla när företagsrekonstruktionen beslutas.

I den mån det som enligt avtalet åligger gäldenären inte låter sig uppdelas utan väsentlig olägenhet för motparten, ska gäldenären utge vederlag även för det som motparten fullgjort före ansökningsom företagsrekonstruktion.

Utgångspunkten i nuvarande lagstiftning är att om ett avtal ska fullföljas ska motparten fullgöra sina återstående prestationer och gäldenären utge vederlaget för dessa. Gäldenären behöver således inte utge fullt vederlag för prestationer som redan motparten har utgett före förfarandet, jfr 2 kap. 20 § andra stycket LFR. En leverantör av vatten eller telefontjänster ska tillhandahålla återstående nyttigheter mot fullt vederlag för dessa, trots att gäldenären inte har betalat tidigare mottagna leveranser. I fråga om hyra av lokal ska hyresvärden fortsätta att tillhandahålla lokalen, om gäldenären betalar den hyra som belöper på det fortsatta nyttjandet men gäl-

³⁸ Se t.ex. Ramberg, J. & Herre, J., Köplagen. En kommentar, 2 uppl., 2013 s. 377 ff. och där angivna hänvisningar.

denären behöver inte betala hyra som belöper på tiden före rekonstruktionen.

Förmånsrättskommittén föreslog ett undantag för avtal där gäldenären skulle prestera in natura och gäldenärens prestation inte kunde delas upp utan betydande olägenhet för motparten. Gäldenären hade t.ex. åtagit sig att leverera en maskin som inte fungerade om inte alla delar erhållits. I den mån gäldenärens prestation således inte lät sig uppdelas utan betydande olägenhet för motparten skulle gäldenären vara skyldig att utge vederlag så att olägenheten upphörde, trots att det betydde att motparten fick vederlag för en oprioriterad prestation som fullgjorts före rekonstruktionen.

Förmånsrättskommitténs förslag om ett undantag från regeln - att om ett avtal ska fullföljas ska motparten fullgöra sina återstående prestationer och gäldenären utge vederlaget för dessa - kunde enligt vissa remissinstanser medföra tillämpningsproblem. En del remissinstanser påpekade att lokutionen ”betydande olägenhet” kunde vålla problem i den praktiska tillämpningen.

Utredningen anser dock i likhet med Förmånsrättskommittén³⁹ att när gäldenären är skyldig att utge t.ex. naturaprestation - en bil - och motparten erlagt ett förskott före rekonstruktionen måste hela bilen levereras för att motparten skall vara tvungen att utge sin resterande betalning. Har motparten före rekonstruktionen gjort en delbetalning på en entreprenad kan inte gäldenären endast sätta övervåningen på plats. Utredningen har beaktat kritiken mot lokutionen betydande olägenhet och istället valt lokutionen väsentlig olägenhet. Som redan nämnts ovan kan ledning hämtats från 43-44 §§ (jfr 25 § köplagen), och från svensk och nordisk doktrin tillika nordisk rättspraxis.⁴⁰ Efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter föreslår utredningen följande; När ett avtal ska fullföljas ska detta ske på avtalade villkor för de prestationer som ömsesidigt återstår att utväxla när företagsrekonstruktionen beslutas, men i den mån det som enligt avtalet åligger gäldenären inte låter sig uppdelas utan väsentlig olägenhet för motparten, ska gäldenären utge vederlag även för det som motparten fullgjort före ansökningen om företagsrekonstruktion.

³⁹ Se SOU 2001:80 s. 144.

⁴⁰ Se t.ex. Ramberg, J. & Herre, J., Köplagen. En kommentar, 2 uppl., 2013 s. 377 ff. och där angivna hänvisningar.

7.2.8 Allmän förmånsrätt vid fullföljd m.m.

Förslag: Fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffar under en företagsrekonstruktion eller under en förhandling om separat ackord ska ha allmän förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL om förfarandet avslutas på grund av konkurs. Om något av de nämnda förfarandena däremot avslutas genom ett ackord (offentligt, utvidgat eller separat) som fastställs av rätten upphör den allmänna förmånsrätten att gälla. Allmän förmånsrätt upphör dock att gälla ett år från dagen då det fastställda ackordet fått laga kraft. Skulle ackordet förverkas under ettårs-fristen ska borgenärens fordran fortsatt vara förenad med allmän förmånsrätt.

I 2 kap. 20 § andra stycket LFR framkommer att ska ett avtal fullföljas gäller följande: Är tiden för motpartens fullgörelse inne, ska gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina prestationer eller, om anstånd medgivits beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Har gäldenären medgivits anstånd med sin prestation när fullföljd krävs är bestämmelsen inte tillämplig.⁴¹ Motpartens fordran på vederlag när gäldenären krävt fullgörelse till hindrande av hävning, är en ackordsfordran. Motpartens intresse tillgodoses genom att denna kan innehålla sin egen fortsatta fullgörelse tills borgenären fått vederlaget eller säkerheten. Förmånsrättskommittén föreslog dock – i syfte att bl.a. harmonisera rättsläget mellan konkurs och företagsrekonstruktion – att gäldenärens krav på fullgörelse, vare sig motparten har hävningsrätt eller ej, ska medföra att motpartens fordran på vederlag från gäldenären inte kan nedsättas genom ett ackord. Rättsläget skulle således bli liknande det som gäller när ett konkursbo genom ett fullföljdskrav sägs inträda i gäldenärens avtal, så att konkursboet blir massansvarigt. Förmånsrättskommittén föreslog också

⁴¹ Se SOU 2001:80 s. 193.

att en sådan fordran skulle ha allmän förmånsrätt om det blev konkurs senast tre månader efter företagsrekonstruktionen.⁴²

Mottagandet av förslaget var blandat hos remissinstanserna. En del välkomnade förslaget medan andra tyckte att det kunde vara problematiskt om en förmånsrätt kunde hänga kvar, även om den var tidsbegränsad.⁴³ I SOU 2010:2 föreslogs att när en s.k. egenförvaltning konverterades till ett förvaltarlett förfarande skulle fordringar som hade uppkommit under egenförvaltningen, inklusive fordringar som grundade sig på fullföljd av avtal behandlas som massafordringar.⁴⁴ Om däremot egenförvaltningen avslutades framgångsrikt genom att en rekonstruktionsplan eller ett separat ackord fastställdes av rätten, borde inte någon latent massafordran ”hänga kvar” som säkerhet för det fall planen eller ackordet inte skulle fullgöras och ett nytt insolvensförfarande beslutades. Utgångspunkten skulle istället vara att den fastställda planen eller ackordet lade en stabil grund för fortsatt verksamhet. Lagstiftaren skulle inte tillhandahålla livremmar och hängslen när planen eller ackordet väl hade stadfästs som slutpunkt för insolvensförfarandet. Däremot fanns det inte något hinder mot att avtalsgrundande säkerhet ställdes som ett led i finanseringen av rekonstruktionen.

Efter att ha beaktat remissinstansernas synpunkter och de nämnda betänkandena gör utredningen följande överväganden: För närvarande gäller att i en ackordsförhandling deltar endast de borgenärer, vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion, 3 kap. 3 § LFR. De borgenärer vars fordringar är förenade med allmän eller särskild förmånsrätt, ägarförbehåll/återtagandeförbehåll eller där borgenären kan få täckning för sin fordran genom kvittning deltar däremot inte i förhandlingen, 3 kap. 3 § 1 stycket jfr 5 stycket. En borgenär med en efterställd fordran deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det. Om en borgenär helt eller delvis avstår från sin förmånsrätt eller kvittningsrätt får han/hon delta i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt bor-

⁴² Se SOU 2001:80 s. 155 ff., s. 196 ff., s. 203.

⁴³ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 420.

⁴⁴ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 421.

genärens fordran deltar han/hon med återstående del av fordringen. Har borgenärens fordran däremot uppkommit efter det att rekonstruktionsansökan kom in till rätten omfattas den inte av ett ackord. Vidare gäller att fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en företagsföretagsrekonstruktion är förenade med allmän förmånsrätt i en efterföljande konkurs. Ofta beviljas sådan allmän förmånsrätt, s.k. superförmånsrätt, till nya krediter eftersom sådana är av väsentlig betydelse för vidaredriften. Att betala leveranser kontant eller ställa säkerhet för dem kan vara problematiskt för gäldenären och då underlättas rekonstruktionen avsevärt om nya krediter kan erhållas.

Redan vid lagens tillkomst diskuterades om inte bara nytilkomna fordringar skulle ha bästa allmänna förmånsrätt utan även vissa fordringar som i löpande avtalsförhållanden intjänas under rekonstruktionsperioden, nämligen i de fall då borgenären på begäran avstått från sin stoppningsrätt eller hävningsrätt.⁴⁵ I propositionen anfördes dock att det knappast var tänkbart att ge bästa allmänna förmånsrätt till alla fordringar som i någon mening avser eller intjänas under rekonstruktionstiden. Det skulle innebära förmånsrätt – utan särskild åtgärd från rekonstruktörens eller borgenärernas sida – för fordringar avseende exempelvis elektricitet, telefon, lokalhyra och ränta på befintliga krediter. Även skattefordringar hänförliga till rekonstruktionstiden skulle bli prioriterade enligt den särskilda regeln. En sådan vidsträckt förmånsrätt skulle ge de angivna fordringarna en omotiverat förmånlig ställning och hota värdet av andra förmånsrätter, t.ex. företagshypotek. En sådan förmånsrätt var inte heller motiverad för att underlätta rekonstruktionen.

Utredningen anser med hänsyn till det anförda att gäldenärens krav på fullgörelse, vare sig motparten har hävningsrätt eller ej, inte ska medföra att motpartens fordran på vederlag från gäldenären blir ackordsfri. Den regel som Förmånsrättskommittén föreslog kan enligt den här utredningens mening hota värdet av andra förmånsrätter t.ex. företagshypotek, vilket i sin tur kan försvåra för gäldenären att få nödvändiga krediter under rekonstruktionstiden. Emellertid ska fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en företagsrekonstruk-

⁴⁵ Se prop. 1995/96:5 s. 133.

tion fortsatt vara förenade med bästa allmänna förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL om rekonstruktionsförfarandet avslutas på grund av konkurs (se NJA 2014 s. 398). Fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en förhandling om separat ackord föreslås också vara förenade med bästa allmänna förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL om förfarandet avslutas med konkurs.

Om förfarandet (företagsrekonstruktion eller separat ackord) avslutas genom att ett ackord fastställs av rätten ska dock huvudregeln vara att den nämnda allmänna förmånsrätten upphör att gälla. Med ackord avses i detta sammanhang såväl ett offentligt ackord som ett separat ackord och ett utvidgat ackord (se vidare avsnitt 8.2 och 8.3). För att inte försvåra ackordsuppgörelser ska dock förmånsrätten avseende fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en företagsrekonstruktion eller en förhandling om separat ackord bestå ett år från dagen då det fastställda ackordsbeslutet fått laga kraft.

Vidare ska förmånsrätten bestå om ackordet förverkas inom ettårsfristen. När rätten har fastställt ett ackord är avsikten att det ska innebära en definitiv reglering av gäldenärens skulder. Om ackordet skulle förverkas på grund av gäldenären grovt försummat sina åtaganden kan rätten förklara den eftergift som medgetts gäldenären genom ackordet förfallen. Skulle således ackordet förverkas under ettårsfristen ska borgenärens fordran fortsatt vara förenad med bästa allmänna förmånsrätt i en eventuellt efterföljande konkurs.

Om t.ex. en företagsrekonstruktion misslyckas och övergår i en konkurs torde det vara naturligt att förmånsrätten ska gälla. Frågan är dock om den bör gälla, ifall företagsrekonstruktionen avslutas med ett offentligt ackord men gäldenären går i konkurs en kortare eller längre tid därefter. Frågan diskuterades av Förmånsrättskommittén som ansåg med utgångspunkt från sitt förslag att en tidsgräns om tre månader från rekonstruktionens upphörande skulle införas.⁴⁶

Det har framförts till utredningen att det är problematiskt för en gäldenär att en förmånsrätt ”hänger kvar” efter en lyckad rekonstruktion även om den tidsbegränsas, ett argument som även påpekades av remissinstanserna till Förmånsrättskommitténs förslag.⁴⁷

⁴⁶ Se SOU 2001:80 s. 156 f.

⁴⁷ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 420.

Å andra sidan kan diskuteras vad som avses med att företagsrekonstruktionen har lyckats. Utredningen är av den uppfattningen att en gäldenär som har t.ex. lyckats betala ackordslikviden vid ett offentligt ackord inom den i 3 kap. 2 § beslutade tiden får anses ha nått framgång med rekonstruktionen. Om förfarandet avslutas genom att gäldenären antingen får ett separat ackord eller utvidgat ackord fastställt av rätten får man nog anse att gäldenären har nått framgång med respektive förfarande. Har t.ex. gäldenären fullgjort sina förpliktelser enligt villkoren i det utvidgade ackordet inom det första året torde rekonstruktionen anses som lyckad.

Med anledning härav anser vi att om företagsrekonstruktionen misslyckas och tämligen omedelbart övergår i en konkurs ska förmånsrätten gälla. Har borgenären t.ex. ansökt om konkurs mot gäldenären under företagsrekonstruktionen kommer ansökan att bli vilandeförklarad om gäldenären begär det. Om borgenären vidhåller sin konkursansökan ska tingsrätten i samband med företagsrekonstruktionens avslutande sätta ut en förhandling för prövning av borgenärens vilandeförklarade konkursansökan. Om konkursansökan beviljas kommer således eventuella superförmånsrätter att kunna göras gällande inom ramen för detta förfarande. Vi föreslår således att förmånsrätten begränsas till i princip situationer där företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet tämligen omgående övergår till konkurs. Om förfarandet däremot avslutas genom ett ackord som fastställs av rätten upphör den allmänna förmånsrätten att gälla. Den allmänna förmånsrätten upphör dock att gälla ett år från dagen då det fastställda ackordet fått laga kraft. Skulle ackordet förverkas under ettårsfristen ska borgenärens fordran fortsatt vara förenad med bästa allmänna förmånsrätt i en eventuellt efterföljande konkurs.

Eftersom det inte kommer att föreslås någon regel som automatiskt medför att rekonstruktionsförfarandet övergår i konkurs blir det upp till borgenärerna att bevaka sin rätt om företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet misslyckas och därmed ansöka om konkurs under tiden för förfarandet eller vid tiden för ärendets avslutande (se avsnitt 8.4). Det finns anledning att överväga om rekonstruktören ska vara skyldiga att informera borgenärerna om att rekonstruktionen eller det separata ackordet upphör. Något sådant förslag lämnas dock inte här.

Enligt lagtexten i nuvarande 3 kap. 2 § beträffande offentligt ackord ska föreskriven minsta utdelning betalas inom ett år efter det att ackordet har fastställts, om inte samtliga av ackordet berörda borgenärer godkänner en längre betalningstid. Utredningen har stannat för att förmånsrätten bör upphöra efter ett år från det att ackordet i form av antingen ett offentligt, utvidgat eller separat sådant vunnit laga kraft. En längre tid kan försvåra gäldenärens fortsatta verksamhet. Den här utredningen anser i likhet med 2007 års Insolvensutredning att om avslutandet av rekonstruktionen eller det separata ackordet är framgångsrik, bör inte någon latent superförmånsrätt "hänga kvar" utan tidsgräns som säkerhet för det fall ackordet inte skulle fullgöras och ett nytt insolvensförfarande beslutas. Det fastställda ackordet – offentligt, separat eller utvidgat – bör utgöra en stabil grund för fortsatt verksamhet. Eftersom parterna dessutom har möjlighet att på ett flexibelt sätt bestämma hur gäldenären ska fullgöra sina åligganden gentemot borgenärerna genom t.ex. ett utvidgat ackord finns det ingen anledning att låta förmånsrätten bestå för all framtid och särskilt inte utan tidsgräns som är fallet enligt nuvarande lagstiftning. Förmånsrätten redovisas inte i gäldenärens bokföring eller på annat sätt. I en eventuell framtida konkurs kan en borgenär med sådan förmånsrätt komma som en ovälkommen överraskning för andra borgenärer. Det kan även försvåra för gäldenären att t.ex. få nya behövliga krediter eftersom en framtida kreditgivare inte vet hur eventuellt latent förmånsrätter kan komma att urholka företagshypoteket i en eventuell efterföljande konkurs. Att framtida borgenärer inte vet huruvida det finns latent förmånsrätter kan medverka till att gäldenären inte får nödvändiga krediter, vilket i sin tur kan stjälpa hela den lyckade rekonstruktionen eller det separata ackordet. Borgenären bör istället för att förlita sig på att få allmän förmånsrätt i gäldenärens eventuella efterföljande konkurs få till stånd en överenskommelse med gäldenären hur fordran ska betalas, som sedermera fastställs i t.ex. ett utvidgat ackord. Eftersom det fastställs av domstol och därmed är en offentlig handling kan gäldenären vid förhandlingen med den framtida kreditgivaren visa vilka åtaganden som redan har gjorts. Den framtida kreditgivaren kan därmed beräkna sin risk och torde därmed vara mer villig att ge en kredit. Har ett ackord fastställts vet likaledes borgenären att eventuella latent förmånsrätter försvinner ett år från dagen då det fastställda ackordet vann laga kraft.

7.2.9 Tillgodogörande av en prestation

Förslag: Om gäldenären förfogar över en prestation utan att vederbörande bestämt att avtalet ska fullföljas, ska gäldenären anses ha krävt fullföljd såvitt avser denna prestation. Detsamma gäller om gäldenären utnyttjar en prestation som är sådan att den inte kan återlämnas. Ett förfogande ska inte anses föreligga förrän rekonstruktören fått eller borde ha fått kännedom om att en prestation har mottagits eller om det avtal som prestationen avser.

I 20 kap. 20 § femte stycket LFR hänvisas till de regler som finns om köparens s.k. aktiva stoppningsrätt som finns i 63 § fjärde stycket KöpL. Där framkommer att överlämnas en vara till köparen efter det att ansökan om företagsrekonstruktion enligt LFR har gjorts beträffande köparen och har betalning inte skett får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Varan behöver dock inte lämnas tillbaka om betalning genast sker eller, i fall då köpesumman inte ännu har förfallit till betalning, köparen inom skälig tid efter uppmaning ställer godtagbar säkerhet för betalningen. Däremot saknas vid företagsrekonstruktion det som annars gäller vid konkurs enligt 63 § femte stycket KöpL, nämligen att om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt har förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad och oförminskad, ska konkursboet anses ha inträtt i avtalet.

Förmånsrättskommittén föreslog att om gäldenären förfogade över motpartens prestation så att den inte kunde återställas väsentligen oförändrad eller oförminskad skulle gäldenären anses ha krävt fullföljd avseende denna prestation. Det skulle således enligt Förmånsrättskommittén innebära att gäldenären genast måste utge vederlag eller ställa säkerhet samt att motparternas vederlagsfordran föll utanför ett ackord. Gäldenären skulle dock inte anses ha begärt fullföljd avseende framtida prestationer. Om gäldenären var en nyttjanderättshavare eller om han/hon hade mottagit en vara eller en tjänst som var sådan att den över huvudtaget inte kunde åter-

lämnas efter mottagandet, skulle det anses som att gäldenären hade krävt fullföljd i den mån han/hon hade utnyttjat prestationen.⁴⁸

Ingen remissinstans framförde någon övergripande invändning mot denna del av förslaget.⁴⁹ Däremot välkomnade flera instanser att motparter i gäldenärens avtal gavs ett bättre skydd mot att gäldenären förfogande eller utnyttjade prestationer under rekonstruktionsförfarandet utan att betala för dem. Vissa betänkligheter framfördes dock mot att fler fordringar från företagsrekonstruktion skulle kunna ges förmånsrätt i en efterföljande konkurs om gäldenären begärde att avtalen skulle fullföljas.

Efter att ha beaktat remissinstansernas synpunkter och såväl förslagen från Förmånsrättskommittén som 2007 års Insolvensutredning lämnar utredningen följande förslag: Om gäldenären förfogar över en prestation utan att vederbörande bestämt att avtalet ska fullföljas, ska gäldenären anses ha krävt fullföljd såvitt avser denna prestation. Detsamma gäller om gäldenären utnyttjar en prestation som är sådan att den inte kan återlämnas. Det betyder i enlighet med ovan lämnade förslag att gäldenären genast måste utge vederlag eller ställa säkerhet. Om gäldenären med rekonstruktören samtycker fullföljer avtalen skulle en förmånsrätt kunna uppstå i en efterföljande konkurs. Eftersom förmånsrätt begränsas till situationer där företagsrekonstruktionen övergår till konkurs (se ovan avsnitt 7.2.8.) är de farhågor som uttryckts av några av remissinstanserna om ett större antal fordringar som är förenade med förmånsrätt inte särskilt stora, särskilt i ljuset av att gäldenären inte kan ingå rättshandlingar på egen hand. Sådana rättshandlingar kan som ovan nämnts vara ogiltiga om de träffats utan rekonstruktörens samtycke, såvida inte borgenären var i god tro.

⁴⁸ Se SOU 2001:80 s. 198 – 200 samt, s. 151–155.

⁴⁹ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 412 och s. 426 f.

7.2.10 Utnyttjande av lokaler

Förslag: Fortsätter en hyresvärd att tillhandahålla en lokal enligt ett hyresavtal med gäldenären, ska hyresvärdens fordran på hyra för nyttjande som sker senare än en månad efter rekonstruktionsbeslutet anses ha uppkommit under rekonstruktion, såvida inte gäldenären erlägger kontant betalning för hyror som uppkommit efter rekonstruktionsbeslutet eller ställer säkerhet därför.

Ett hyresförhållande upphör inte att gälla för att gäldenären blir föremål för företagsrekonstruktion. Ett hyresavtal är ett varaktigt avtal, vilket innebär att 2 kap. 20 § LFR ska tillämpas. I bestämmelsen första stycke framgår att har gäldenärens motpart före beslutet om företagsrekonstruktion fått rätt att häva ett avtal på grund av inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation, får motparten efter beslutet inte häva avtalet på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid begär att det ska fullföljas. Gäldenären ska på motpartens begäran inom skälig tid ge besked om avtalet ska fullföljas. Den rättsliga utgångspunkten som är avgörande för bestämmelsens tillämplighet är således att gäldenären är i befarat dröjsmål eller dröjsmål med betalning när beslut om företagsrekonstruktion fattas av tingsrätten. Motparten ska inte heller ha utnyttjat sin hävningsrätt vid tidpunkten för beslutet. Har hävningsrätten uppkommit först därefter är 2 kap. 20 § LFR inte tillämplig.

Ska ett avtal fullföljas gäller således följande enligt 20 kap. 20 § andra stycket 1. Är tiden för motpartens fullgörelse inne, ska gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd har medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem. Bestämmelsen bygger på principen att motparten inte ska vara tvungen att ta några nya risker på grund av avtalet.⁵⁰ Typiskt sett är gäldenärens förmåga att fullgöra sina avtal oviss när en rekonstruktion är aktuell. Gäldenären ska därför fullgöra samtliga sina prestationer som ska vara fullgjorda vid tiden för motpartens prestation och som knyter an till den aktuella presta-

⁵⁰ Se prop. 1995/96:5 s. 199.

tionen från motpartens sida.⁵¹ Istället för att prestera kan gäldenären som lagtexten visar ställa godtagbar säkerhet om så krävs av motparten för prestationer som motsvarar dem som motparten kommer att tillhandahålla gäldenären. Säkerheten kan utgöras av bankgaranti, pantförskrivning, borgenförbindelse eller något liknande.

Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten enligt 2 kap. 20 § andra stycket 2 rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust. Det bör noteras att gäldenären inte med stöd av denna bestämmelse kan tvingas till förskottsbetalning.⁵² Dessutom finns rätten att begära säkerhet endast om det av särskild anledning är nödvändigt för skydda motparten mot förlust.

Om gäldenären inte lämnar besked huruvida avtalet ska fullföljas enligt 2 kap. 20 § första stycket eller inte fullgör sina skyldigheter enligt 20 kap. 20 § andra stycket, får motparten häva avtalet, 20 kap. 20 § tredje stycket. Vid hyra är vanligtvis gäldenären skyldig att betala hyran i förskott. Hyresgästen är däremot inte skyldig att betala den hyra som förfallit för tiden före rekonstruktionen. Inte heller behöver hyresgästen ställa säkerhet för dessa. Principen i NJA 1989 s. 206 ska således inte tillämpas under företagsrekonstruktion, vilket innebär att partiell fullföljd är tillåten. Hyresfordringar som uppkommit före rekonstruktionen kommer därmed att omfattas av ett eventuellt ackord.⁵³ Motparten får inte heller förmånsrätt som t.ex. gäller för nytillkomna fordringar, eftersom motpartens vederlagskrav grundar sig på avtal som träffats före beslutet om företagsrekonstruktion, jfr 10 § 4 FRL. Däremot måste gäldenären betala hyresfordringar som uppkommer under rekonstruktionen.

Kan inte 2 kap. 20 § LFR tillämpas gäller allmänna bestämmelser. En tillämpning av allmänna bestämmelser vid företagsrekonstruktion innebär bl.a. följande. När gäldenären inte har begått något kontraktsbrott före inledandet av företagsrekonstruktionen och det inte står klart att gäldenären kommer att begå ett avtals-

⁵¹ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2013, s. 130.

⁵² Se Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2013, s. 134.

⁵³ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2013, s. 140, SOU 2001:80 s. 81 f.

brott, har motparten innan fullgörelsetiden är inne ingen rätt att få besked om gäldenären tänker utge vederlaget. Motparten riskerar då att gäldenären senare inte vill utge vederlaget, vilket visserligen är ett avtalsbrott men innebär att motparten är hänvisad till att bevaka sin rätt vid ett eventuellt ackord. Motparten måste dock för sin del vara beredd att fullgöra avtalet för att inte göra sig skyldig till avtalsbrott, om gäldenären när fullgörelsetiden är inne begär fullgörelse och är beredd att utge vederlaget eller ställa säkerhet.⁵⁴

I syfte att samordna reglerna mellan konkurs och företagsrekonstruktion föreslår utredningen att en bestämmelse efter modell av 12 kap. 31 § JB införs i LFR.⁵⁵ Om gäldenären fortsätter att bedriva sin verksamhet i hyresvärdens lokaler och varken erlägger konstant betalning eller ställer säkerhet för uppkomna hyresfordringar som härrör sig från tiden efter rekonstruktions inledande ska hyresvärden i likhet med vad som gäller vid konkurs få en privilegierad ställning. Visserligen kan anföras att den föreslagna regeln i 20 d § ger uttryck för detsamma, nämligen utnyttjar eller förfogar gäldenären över en prestation utan att ha bestämt om avtalet ska fullföljas anses gäldenären ha krävt fullföljd för denna.⁵⁶ Utredningen anser dock att det kan vara lämpligt att förtydliga regeln så att det klart framgår att utnyttjar gäldenären lokaler utan att betala för dem ska det leda till att hyresvärdens fordran är förenad med s.k. superförmånsrätt i en efterföljande konkurs. Vid konkurs gäller enligt 12 kap. 31 § JB att om ett konkursbo inte ställer en lokal till en hyresvärdens förfogande en månad efter det att hyresvärden har uppmanat boet till detta, ansvarar boet för hyran. Ansvaret gäller hyra från konkursbeslutet till dess att konkursboet ställer lokalen till hyresvärdens förfogande. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att gäldenären bedriver verksamhet i hyrda lokaler utan att svara för hyreskostnaden, vilket är till nackdel för de företag som konkurrerar med gäldenären och för hyresvärden. Utredningen föreslår således att fortsätter en hyresvärd att tillhandahålla en lokal enligt ett hyresavtal med gäldenären, ska hyresvärdens fordran på

⁵⁴ Se prop. 1995/96:5 s. 201, SOU 2001:80 s. 99.

⁵⁵ Se prop. 2002/03:49 s. 102 ff. Se även NJA 2009 s. 41.

⁵⁶ Se även NJA 2014 s. 537. Där finner HD att om det rör sig om en fordran för en prestation, som gäldenärsföretaget i enlighet med det före den kritiska tidpunkten träffade avtalet därefter tillgodogjort sig, men som borgenären inte har varit skyldig att presterat annat än mot samtidig avtalsenlig betalning, omfattas vederlagsfordringen inte av ackordet.

hyra för nyttjande som sker senare än en månad efter rekonstruktionsbeslutet anses ha uppkommit under rekonstruktion, såvida inte gäldenären erlägger kontant betalning för hyror som uppkommit efter rekonstruktionsbeslutet eller ställer säkerhet därför. Om gäldenären försummar att betala hyror som löper på tiden efter rekonstruktionsbeslutet, kommer dessa att vara likställda med nya fordringar, vilket medför att de får allmän förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL i en efterföljande konkurs. (jfr 7.2.7 vad som anförs om förmånsrätt vid efterföljande konkurs). Trots att hyresvärdens fordran grundar sig på ett avtal som träffats före beslutet om företagsrekonstruktion ska således hyresvärdens fordran förenas med superförmånsrätt i den angivna situationen. Såsom vid konkurs ska inte gäldenären kunna driva verksamheten vidare utan att betala för lokalkostnaderna. Så länge som gäldenären fullgör sina förpliktelser avseende hyror som uppkommit efter rekonstruktionsbeslutet kan dock hyresvärden inte häva avtalet. Gäldenären är dock inte tvungen att betala eller ställa säkerhet för förfallna hyror som uppkommit innan rekonstruktionsbeslutet. Utifrån detta perspektiv är den föreslagna regeln inte någon nyhet. Bestämmelsen ska vara tillämplig även vid en förhandling om separat ackord, 3 b kap. 11 §.

7.2.11 Lönefordringar

Förslag: Om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt ett anställningsavtal med gäldenären, ska arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som utförs senare än en månad efter rekonstruktionsbeslutet anses ha uppkommit under rekonstruktionen.

En arbetstagare som inte får betalt för inestående lön eller som med stor sannolikhet kan fastställa att full lön inte kommer att utges för framtida löneanspråk har enligt allmänna principer rätt att lägga ner arbetet i avvaktan på betalning eller att betryggande säkerhet ställs.⁵⁷ Eftersom hävningsförbudet i 2 kap. 20 § inte gäller anställda kan en arbetstagare frånträda sin anställning under rekon-

⁵⁷ Se AD 1942 nr 56, AD 1971 nr 19 och prop. 1995/96:5 s. 92 och 136.

struktionen. Det nämnda innebär att det kan vara svårt för en gälldenär att hindra en arbetstagare att frånträda anställningen.⁵⁸

Vid såväl företagsrekonstruktion som konkurs utgår lönegaranti. Arbetstagaren omfattas av en rätt till lönegaranti såvitt gäller viss intjänad lön och lön för den första månaden efter beslutet om företagsrekonstruktion. För tiden senare än en månad från beslutet om företagsrekonstruktion ska arbetstagaren erhålla lön av gälldenären. Om gälldenären inte erlägger full betalning eller ställer säkerhet för lönefordran kan arbetstagaren frånträda anställningen. Det kan vara förödande för gälldenären om s.k. nyckelpersoner lämnar företaget, därför att gälldenären kanske inte kan erlägga t.ex. full betalning för lönefordran. Vid konkurs gäller enligt 5 kap. 18 § konkurslagen att om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt anställningsavtalet, ansvarar konkursboet för arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som belöper på tid efter en månad från konkursbeslutet. En fordran för arbete utfört under den första månaden av arbetsgivarens konkurs är en konkursfordran som normalt omfattas av lönegaranti, medan fordran för därefter utfört arbete åt konkursboet är en massafordran och som inte omfattas av lönegaranti annat än om konkursboet försätts i konkurs.⁵⁹ Någon uttrycklig motsvarighet till 5 kap. 18 § konkurslagen finns inte vid företagsrekonstruktion. Här skulle man dock kunna införa en sådan liknande bestämmelse som visserligen inte ger den anställde samma trygghet som en anställd vid konkurs men som i vart fall kanske skulle kunna få någon nyckelperson att stanna en ytterligare tid hos gälldenären, nämligen om vederbörandes fordran skulle vara förenad med allmän förmånsrätt i en efterföljande konkurs. Visserligen skulle det vara möjligt för den anställde att frånträda anställningen och förhandla fram ett nytt avtal med gälldenären som medför allmän förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL om avtalet ingås med rekonstruktörens samtycke. Det ankommer dock på rekonstruktören att se till att företagshypotekets värde inte minskar onödigt mycket på grund av fordringar på grund av sådana avtal. I strävan att låta reglerna i rekonstruktionslagen närma sig reglerna i konkurslagen bör dock en regel

⁵⁸ Jfr Danhard, E., Konkursarbetsrätt, 5 uppl., 2013, s. 410 ff.

⁵⁹ Se Möller, M., Rättsutlåtande i tvist om huruvida fordran för arbete utfört under företagsrekonstruktion omfattas av offentligt ackord. *Insolvensrättsliga utlåtanden*, 2016 s. 92.

utarbetas efter modell i 5 kap. 18 § konkurslagen. I en situation där gäldenären inte kan betala hela den anställdes lön och anspråken inte täcks fullt ut av lönegaranti skulle möjligtvis gäldenären kunna behålla nyckelpersoner kvar i företaget en längre tid än vad som nu kanske är möjligt, om det gavs superförmånsrätt för löneanspråket i en eventuell efterföljande konkurs. Någon begränsning av förmånsrätten – såsom är fallet beträffande t.ex. lönefordringar enligt 12 § FRL – finns inte för förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL (se NJA 2014 s. 389). Utredningens mål är bl.a. att skapa förutsättningar för lyckade rekonstruktioner. Kan gäldenären tillhandahålla de anställda villkor som leder till en fortsatt anställning är det till fördel för båda parterna. Den föreslagna regeln skulle också vara särskilt viktig vid ett separat ackord eftersom då utgår inte någon lönegaranti.

Det bör påpekas att den föreslagna regeln inte på något sätt är avsedd att påverka rättsläget avseende frågan om tidpunkten för fordrans uppkomst, NJA 2009 s. 291, NJA 2012 s. 876, NJA 2014 s. 537 och HFD 2016-07-04, mål nr 5818-14. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2014 s. 537 uttalat att tidpunkten för fordringarnas uppkomst ska avgöras med beaktande av syftet med den regel som avgränsar vilka borgenärer som omfattas av ackordet, dvs. 3 kap. 3 § LFR. Om det rör sig om en prestation, som gäldenärsföretaget i enlighet med det före den kritiska tidpunkten träffade avtalet därefter har tillgodogjort sig, men som borgenären inte har varit skyldig att prestera annat än mot samtidigt avtalsenlig betalning, omfattas vederlagsfordran inte av ackordet. Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen uttalat i mål 5818-14, avgjort 2016-07-05 att en arbetstagare inte är skyldig att prestera annat än mot avtalsenlig betalning. Fordran på lön eller annan ersättning för arbete som utförts efter den kritiska tidpunkten bör därför inte omfattas av ett offentligt ackord.

För arbetstagaren säkras således fordran på utfört arbete under den första månaden av företagsrekonstruktionen av lönegaranti. I fråga om utbetalt lönegarantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot arbetsgivaren. De angivna rättsfallen ger uttryck för att statens regressfordran inte omfattas av ackord. Efter en månad är det dock gäldenären som ska betala arbetstagaren. Om gäldenären inte betalar arbetstagaren är den sistnämnde inte skyldig att utföra något arbete. Om en arbetstagare emellertid skulle fortsätta att fullgöra sina åtaganden enligt ett anställningsavtal i den

situationen ska arbetstagarens fordran på lön eller annat arbete vara förenad med bästa allmänna förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL i en eventuell efterföljande konkurs av arbetsgivaren. Vidare föreslås att en arbetstagare som fortsätter sina åtaganden enligt ett anställningsavtal och arbetsgivaren är föremål för ett separat ackord ska ha sin fordran på lön förenad med bästa allmänna förmånsrätt enligt 10 § 4 i en eventuell efterföljande konkurs av arbetsgivaren, se 3 b kap. 11 §.

7.2.12 Överlåtelse av avtal

Förslag: Gälldenären ska ha rätt att överlåta avtal till tredje man.

I ett rekonstruktionsförfarande kan gälldenären inse att ett avtal är till gagn för förfarandet men det kan ändå av olika skäl anses för betungande. I flera rättsordningar, bl.a. den amerikanska, finns möjlighet för gälldenären att överlåta avtal till tredje man.⁶⁰ Det är till fördel för både gälldenären och borgenären genom att avtalet i praktiken blir fullföljt. Borgenären missgynnas inte heller av uppgörelsen eftersom det ställs krav på att gälldenären måste överlåta avtalet till en solvent tredje man.

I allmänhet kan en gälldenär inte utan borgenärens samtycke befria sig från en förpliktelse i ett avtal genom att överlåta detta på en ny gälldenär.⁶¹ Ett sådant samtycke kan lämnas uttryckligen men kan också framgå av t.ex. konkludent handlande. Ett gälldenärsbyte kan i vissa fall följa av lag⁶² eller åstadkommas med stöd av lag. Utan lagstöd förutsätts annars att borgenären och den som inträder som ny gälldenär är överens om det.⁶³ Om borgenären samtycker uppkommer dock två frågor, nämligen om och när den nuvarande gälldenärens förpliktelse upphör på grund av överlåtelsen. Huvudregeln är att den nuvarande gälldenärens förpliktelse inte upphör utan borgenärens samtycke.

⁶⁰ Se Tuula, M., Rekonstruktion av företag inom insolvenslagstiftningens ramar, 2 uppl., 2001, s. 163.

⁶¹ Se Rodhe, K., Obligationsrätt, s. 642 ff.

⁶² Se 2 kap. 26 § ABL.

⁶³ Se Lindskog, S., Betalning. Om kongruent infriande av penningkulder och andra betalningsrättsliga frågor, 2014, s. 331.

Utifrån ett rekonstruktionsperspektiv borde det vara möjligt att göra ett gäldenärsbyte vid t.ex. leasingavtal. Förvärvaren av leasingavtalet tar över avtalet och ansvaret som ny gäldenär och objektet fortsätter att häfta som säkerhet för borgenären. Den tidigare gäldenären befrias från sitt ansvar och den nya gäldenären betalar enligt avtalet till borgenären. Det nämnda gäldenärsbytet är möjligt att genomföra enligt gällande rätt med borgenärens samtycke. Ett annat exempel är överlåtelse av hyresavtal. Om borgenären tillåter att överlåtelse av ett hyresavtal får göras till en ny hyresgäst får det anses innebära att borgenären medger att den nya gäldenären får överta den nuvarande gäldenärens rätt att nyttja lokalen. Borgenären får då också anses ha medgivit att den nuvarande gäldenären befrias från sina förpliktelser vid överlåtelsen, såvida inget förbehåll skett.

Utredningen föreslår en regel som innebär att gäldenären har rätt överlåta ett avtal mot borgenärens vilja under förutsättning att

- a) gäldenären förklarat att avtalet ska fullföljas,
- b) att tredje man har förmåga att fullgöra avtalet och
- c) motparten inte väsentligt missgynnas av överlåtelsen och det i övrigt inte finns något rättsligt hinder mot överlåtelsen.

Detta innebär att förvärvaren ska uppfylla gäldenärens återstående avtalsförpliktelser i den mån de omfattas av avtalsöverlåtelsen till borgenären och den sistnämnde ska fullgöra sin del av avtalet gentemot förvärvaren. Gäldenären befrias dock från det datum då överlåtelsen äger rum från eventuella förpliktelser i det överlåtna avtalet.⁶⁴

Det ska vara möjligt att överlåta avtalet trots att det finns förbud mot detta i avtalet, jfr nuvarande 20 kap 20 § sjätte stycket LFR och föreslagna 2 kap. 20 i § att reglerna är tvingande till gäldenärens fördel. Frågan är dock om vissa avtal inte ska kunna överlåtas. Om det föreligger något direkt rättsligt hinder för gäldenärsbyte eller om det skulle medföra betydande svårigheter för borgenären att uppfylla sina åtaganden enligt annan lagstiftning på grund av gäldenärsbytet ska naturligtvis inte en sådan överlåtelse

⁶⁴ Se motsvarande regel i Nordic-Baltic Recommendations on Insolvency law, Final version 2016.

kunna ske. Det kan också diskuteras om gäldenären till exempel ska få överlåta ett avtal som avser en specifik tjänst som gäldenären ska utföra åt motparten. Även i den situationen bör inte överlåtelse ske, om motparten inte kan förvänta sig att få tjänsten utförd med samma kvalitet. Det viktigaste torde dock vara att motparten skyddas mot att tredje man på grund av bristande ekonomisk förmåga eller av annat skäl inte kommer att fullgöra sin del av avtalet efter övertagandet. Regelverket måste därför tillhandahålla ett skydd för borgenären. Skyddet består i att överlåtelsen måste ske till en solvent tredje man. Tredje man måste således ha förmåga att fullfölja avtalet. Skyddet består även av en möjlighet för borgenären att förhindra överlåtelsen för det fall borgenären väsentligen missgynnas av överlåtelsen, dvs. det finns risk att vederbörande inte får betalt eller betryggande säkerhet inte ställs för fordran om så krävs av något annat skäl än tredje mans betalningsförmåga. Om borgenären motsätter sig att avtalet överläts ska saken prövas av domstol. Om borgenären är missnöjd med gäldenärens beslut, vilket har tillstyrkts av rekonstruktören - får borgenären väcka talan mot gäldenären inom tre veckor från det att han eller hon fick del av beslutet. Talan ska väckas i den tingsrätt som handlägger ärendet om företagsrekonstruktion. I sådana mål bör man kunna besluta att vardera part ska bära sina egna rättegångskostnader, oavsett utgång. Domstolens uppgift blir i den aktuella situationen att pröva skyddet för den borgenär som motsätter sig överlåtelsen. Om t.ex. säkerhet har ställts för fullgörande av avtalet från tredje man ska domstolen kontrollera t.ex. att den är betryggande. Är resultatet av prövningen positivt ska domstolen medge att överlåtelse får ske, trots borgenärens bestridande. Utfaller prövningen negativt, ska överlåtelsen inte kunna ske. Vi anser dock att det vore lämpligast om parterna kunde komma överens på frivillig väg att gäldenärsbyte får ske. Vi anser dock också att en borgenär inte utan egentliga skäl ska kunna hindra gäldenären från att överlåta ett avtal till en solvent tredje man och på så sätt kanske stjälpa rekonstruktionen. En överlåtelse av avtalet förutsätter emellertid också att rekonstruktören samtycker till att överlåtelsen bör ske.

8 Genomförande och avslutande av företagsrekonstruktion

8.1 Rekonstruktören

8.1.1 Förslaget till rekonstruktör

Förslag: Av förslaget till rekonstruktör i ansökan om företagsrekonstruktion ska framgå vilka borgenärer som kontaktats med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har någon erinran mot att den föreslagna personen utses till rekonstruktör. Detsamma gäller vid en ansökan om s.k. separat ackord.

I ansökningen ska gäldenären enligt 2 kap. 3 § 4 LFR lämna ett förslag till rekonstruktör och samtidigt lämna behövliga uppgifter om den föreslagna personens lämplighet för uppdraget. Vem som kan utses till rekonstruktör regleras närmare i 2 kap. 11 §. Av bestämmelsens första stycke framgår att en rekonstruktör ska ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

För att rätten i det enskilda fallet ska kunna ta ställning till frågan om den föreslagna rekonstruktören är lämplig för uppdraget och har borgenärernas förtroende måste den få kännedom om borgenärernas inställning till den person som föreslagits. Rätten måste, som ovan angetts, vid tillämpningen av 2 kap. 3 § 4 beakta bestämmelsen i 2 kap. 11 § att rekonstruktören ska ha borgenärernas förtroende. Nuvarande lagstiftning uppställer dock inget krav på att rätten inhämtar sådan kunskap att den kan bedöma vilket förtroende rekonstruktören kan ha hos borgenärerna eller vilka förutsättningar rekonstruktören kan ha att iaktta borgenärsintressena (jfr 1 kap. 2 §).

Utredningen föreslår därför att 2 kap. 3 och 4 §§ LFR kompletteras med en regel om att såväl gäldenär som borgenär i ansökan ska ange vilka borgenärer som kontaktats med anledning av förslaget. Av ansökan ska också framgå hur de tillfrågade borgenärerna är berörda i rekonstruktionsärendet samt om de har någon erinran mot att personen i fråga utses till rekonstruktör av rätten. En liknande ordning praktiseras redan i Göteborgs tingsrätt för att stärka borgenärernas inflytande över förfarandet och är enligt borgenärer utredningen talat med mycket uppskattad. Den nämnda föreslagna regeln ska även gälla vid en ansökan om s.k. separat ackord (se 8.2).

Meningen är att gäldenären och den blivande rekonstruktören alternativt borgenären vid framtagandet av ansökan ska ha förankrat valet av person hos en betydande krets av borgenärer så att inte förtroendefrågan i denna del senare får en avgörande betydelse för om rekonstruktionen kan lyckas eller inte. Vilka borgenärer som kontaktas får avgöras i varje enskilt fall men eftersom syftet är att underlätta rättens bedömning om personen i fråga har borgenärernas förtroende att kunna genomföra rekonstruktionen på ett framgångsrikt sätt torde det i många fall vara fråga om att kontakta kreditgivare, Skatteverket och större leverantörer eller dylikt.

Skatteverket har påpekat för utredningen att det finns flera exempel på att personer som saknar myndighetens förtroende förordnats till rekonstruktörer. Orsaken kan exempelvis vara restförda skatteskulder eller att personen är lagförd för ekonomisk brottslighet. Skatteverket har i dessa fall fått driva särskilda processer om att få personen i fråga entledigad. Med den ordning som förordas garanteras i större utsträckning att borgenärerna får lämna sin inställning till den person som föreslagits. I den mån personen i fråga inte är redbar eller kanske utifrån tidigare erfarenheter saknar tillräcklig kompetens m.m. kan borgenären tillföra ärendet sådan information att ingå i rättens beslutsunderlag och på så sätt föregripa tidsödande processer om personens lämplighet.

Lagstiftaren har inte närmare preciserat vem som är lämplig att utse till rekonstruktör vid företagsrekonstruktion utan har hållit det öppet för rätten att välja den person som i det särskilda fallet är mest lämpad för uppdraget. När inte omständigheterna i det enskilda fallet motiverar annat bör det dock enligt förarbetena till lagen vara en advokat ur konkursförvaltarkretsen eller en högre tjänsteman vid ackordscentral som förordnas. Enligt lagstiftaren

garanterar detta i normalfallet att rekonstruktören har viss erfarenhet av företagsledning, gedigna kunskaper i obeståndsjuridik liksom inom andra relevanta rättsområden samt vana vid att hantera situationer i vilka motstående intressen gör sig gällande (prop.1995/96:5 s. 104). Vidare är det rekonstruktören som fattar beslut om lönegaranti vid en företagsrekonstruktion och underrättar konkurstillsynen vid kronofogdemyndigheten om meddelade lönegarantibeslut genom att sända en kopia av besluten.¹ Rekonstruktören är skyldig att betala ut lönegaranti om förutsättningarna är uppfyllda, trots att gäldenären skulle motsätta sig det. Rekonstruktörens beslut avseende lönegarantimedel är därmed att likställa med myndighetsutövning eftersom beslutet således kan gynna eller vara betungande gentemot den enskilde. Med hänsyn till den stora betydelse som en rekonstruktör har för ett lyckat förfarande samt denne inte sällan administrerar betydande belopp inom ramen för lönegarantisystemet finns anledning att betona vikten av att rätten har lagstiftarens tidigare uttalanden från propositionen i åtanke vid valet av rekonstruktör.

Frågan om det ska införas ett system med auktorisation för personer som ska fungera som rekonstruktörer har diskuterats.² En ordning där den som ska komma i fråga för sådant uppdrag har genomgått någon form av särskild utbildning skulle kunna vara en åtgärd för att säkra kompetensen hos dem som utför rekonstruktionsuppdrag och stärka förtroendet för institutet. De signaler utredningen fått visar inte att det finns problem med oseriösa rekonstruktörer av sådan omfattning att ett särskilt krav på auktorisation är påkallat. Ett av de viktigaste skälen till att införa ett auktorisationskrav skulle vara att det bedrivs någon slags efterhandsgranskande kontroll av det arbete som utförs, exempelvis på samma sätt som i dag gäller för fastighetsmäklare enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) eller för revisorer enligt revisorslagen (2001:883). Det skulle också kunna vara fråga om sådan tillsyn som utövas av konkurstillsynen vid Kronofogdemyndigheten över förvaltningen av ett konkursbo eller den tillsyn som Sveriges advokatsamfund utövar över Sveriges advokater. Tillsynen skulle således kunna ske antingen inom ramen för en myndighet eller ett privaträttsligt organ.

¹ Danhard, E., Konkursarbetsträtt, 5 uppl., 2013 s. 383.

² Se SOU 2000:62 s. 351.

Det anges inte direktiven att frågan om tillsyn ska utredas och utredningen anser inte heller av tidsskäl ha möjligheter att göra så.

8.1.2 Utseende av en eller flera rekonstruktörer

Förslag: När en ansökan om företagsrekonstruktion bifalls får rätten endast om det finns synnerliga skäl utse fler än en rekonstruktör.

Den som är anställd vid Skatteverket ska inte få vara rekonstruktör. Den som arbetar med lönegarantifrågor vid Länsstyrelse ska inte heller få vara rekonstruktör.

Av 2 kap. 10 § första stycket LFR framgår att rätten, när den beslutar om företagsrekonstruktion, samtidigt ska utse en rekonstruktör. I en ansökan enligt 2 kap. 3 § och 4 § LFR ska alltid finnas ett förslag till lämplig person. För att stärka borgenärernas inflytande över förfarandet föreslås i avsnitt 8.1.1 att det av ansökan ska framgå vilka borgenärer som har kontaktats med anledning av den föreslagna rekonstruktören, hur de är berörda samt om de har något att erinra mot att den föreslagna personen utses.

Om det finns särskilda skäl kan enligt 2 kap. 10 § första stycket LFR fler än en rekonstruktör utses. Sådana särskilda skäl kan vara att gäldenärens verksamhet är av mycket stor omfattning eller av komplicerad art (prop. 1995/96:5 s. 184). I utredningens uppdrag ligger att föreslå regler som leder till ett mer kostnads- och tidseffektivt förfarande. I sammanhaget bör därför framhållas att det även vid större företagsrekonstruktioner i den absoluta merparten av ärenden bör vara tillräckligt att utse endast en rekonstruktör. Hanteringen av rekonstruktionsförfarandet förenklas om gäldenären har en rekonstruktör att samarbeta med och det blir t.ex. tydligare vilken person som ska ge det samtycke till gäldenärens rättshandlingar som i olika hänseenden föreskrivs. En annan självklar fördel är att kostnaderna för förfarandet blir lägre om det endast utses en rekonstruktör. I den mån den utsedde rekonstruktören behöver ytterligare kompetens i vissa frågor kan i stället sakkunnigt biträde anlitas enligt 2 kap. 12 § andra stycket. Oftast räcker det att rekonstruktören och det sakkunniga biträdet kompetensmässigt kompletterar varandra i vissa frågor och en sådan lösning är då mer

kostnadseffektiv än att rätten utser flera rekonstruktörer som arbetar tillsammans under hela förfarandet.

Det går emellertid inte att utesluta att det i undantagsfall kan finnas sådana mycket omfattande och komplicerade rekonstruktioner som inte kan hanteras av en rekonstruktör ensam och där inte heller anlitan­de av sakkunnigt biträde är en framkomlig väg. Möjligheten att utse fler än en rekonstruktör enligt 2 kap. 10 § första stycket LFR bör därför inte tas bort. För att markera att bestämmelsen endast är förbehållen sällsynta undantagsfall bör emellertid rekvisitet särskilda skäl ersättas med synnerliga skäl.

Eftersom de offensiva borgenärsuppgifterna har övergått till Skatteverket från Kronofogdemyndigheten svarar Skatteverket för staten i företagsrekonstruktioner. Det är därför inte lämpligt att låta någon där anställd hos Skatteverket få vara rekonstruktör. Det bör även tilläggas att en person som arbetar med lönegarantifrågor vid Länsstyrelse inte heller bör få vara rekonstruktör. Bestämmelsen i 2 kap. 11 § LFR ska därför justeras i enlighet med det sagda. Av den nuvarande bestämmelsen framgår dock att den som är anställd vid domstol eller Kronofogdemyndigheten inte får vara rekonstruktör. Bestämmelsens lydelse i den delen kvarstår dock oförändrad.

I sammanhanget vill även utredningen betona att handläggning av ärenden om företagsrekonstruktion och därmed frågan om vem som ska utses som rekonstruktör inte kan delegeras till tingsnotarier eller notariemeriterade beredningsjurister enligt förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion, utan sådana beslut ska fattas av en ordinarie domare.

8.1.3 Möjlighet för rekonstruktören att sätta annan i sitt ställe

Förslag: Rekonstruktören får vid fullgörandet av uppdraget inte sätta någon annan i sitt ställe.

Till utredningen har framförts att det under senare år blivit vanligare att rekonstruktörer använder sig av fristående samarbetspartners vid utförandet av sitt uppdrag där det anlitate företaget uppträder som en mellanman mellan gäldenären och rekonstruktören.

Rekonstruktören utför i ett sådant fall inget egentligt arbete utan tar ett fast arvode för att ”skylta med sitt namn”. Arbetet utförs istället av mellanmannen. Utvecklingen att företag som inte är utsedda rekonstruktörer är inblandade i det löpande arbetet i rekonstruktionerna upplevs av berörda myndigheter som problematiskt eftersom det är rekonstruktören som ansvarar för rekonstruktionens genomförande samtidigt som diskussionerna i många av dessa fall kommer att föras med det företag som rekonstruktören anlitar. I de fall det finns företag som mellanhand är det också svårare för myndigheten att få ut information från gäldenären och det är ofta svårt för myndigheten att avgöra om begärda handlingar kan lämnas ut.

Enligt utredningens uppfattning är den redovisade utvecklingen inte förenlig med lagstiftarens avsikt med LFR. Utgångspunkten är att det är den av rätten förordnade rekonstruktören som själv aktivt ska sätta sig in i gäldenärens verksamhet. Det krävs för att kunna fullgöra uppgiften att lämna råd och anvisningar samt ge samtycke till sådana åtgärder som inte kan sägas ligga inom ramen för den normala affärsverksamheten. Rekonstruktören måste själv löpande övervaka gäldenärens verksamhet och ta aktiv del i förvaltningen. Det är inte lämpligt att rekonstruktören överlåter delar av det löpande arbetet till någon annan som domstolen inte prövat och funnit lämplig.

Något stöd för att en rekonstruktör kan sätta någon annan i sitt ställe finns varken i LFR eller i lagens förarbeten. I doktrinen framhålls att en sådan möjlighet saknas för rekonstruktören.³ Att rekonstruktören för egen del kan behöva hjälp från utomstående experter, t.ex. vid kvalificerade juridiska eller ekonomiska bedömningar, är en annan sak än den konstruktion som beskrivits inledningsvis i avsnittet. En sådan möjlighet att anlita sakkunnigt biträde ges i dag med stöd av 2 kap. 12 § andra stycket LFR. Vid större rekonstruktioner fungerar det också så i praktiken att den utsedde rekonstruktören samlar behövlig kompetens omkring sig inom ramen för den kontorsorganisation som finns på arbetsplatsen. Detta är dock inte samma sak som att rekonstruktören anlitar ett företag som sköter löpande externa kontakter med myndigheter m.m. Med anledning av det anförda bör det i 2 kap. 11 § LFR infö-

³ Hellners, T. & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion - En kommentar*, 2 uppl., 2013, s. 86 och Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., *Företagsrekonstruktion - i teori och praktik*, 2 uppl., 2012, s. 77.

ras en bestämmelse att rekonstruktören vid utförandet av sitt uppdrag inte får sätta någon annan i sitt ställe.

8.1.4 Rekonstruktörens ersättning

Förslag: Rekonstruktörens rätt till ersättning bestäms av rätten. Om det har utsetts flera rekonstruktörer, ska ersättning bestämmas för var och en av dem. Beslutet om ersättning kan överklagas och ska kunna vara verkställbara när det har fått laga kraft.

Innan rätten prövar arvodesframställan ska rätten inhämta yttrande från gäldenären och de borgenärer som hos rätten har begärt att få yttra sig över framställningen.

Till sin begäran om ersättning ska rekonstruktören bifoga en kostnadsräkning, som utvisar det begärda beloppets fördelning på de olika åtgärder som vidtagits. Har rekonstruktören haft utlägg som uppdraget krävt ska det anges i redogörelsen.

Enligt 4 kap. 4 § första stycket LFR har rekonstruktören rätt till ersättning för arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt. Arvodet får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt näringsverksamhetens omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget. Till ersättning för utlägg som uppdraget krävt räknas t.ex. utlägg för anlåtande av sakkunnigt biträde enligt 2 kap. 12 § andra stycket. Av förarbetena framgår att ersättningen för utlägg inte ska bli föremål för skälighetsprövning på samma sätt som arvodet utan det avgörande är snarare om uppdraget kan anses ha krävt utlägget (prop. 1995/96:5 s. 217 och s. 356 f.)

Enligt 4 kap. 4 § andra stycket LFR ska rekonstruktörens ersättning, på begäran av rekonstruktören eller gäldenären, prövas av rätten. Så länge ett ackord inte fullgjorts får också en borgenär vars fordran omfattas av ackordet begära en sådan prövning. Av 4 kap. 6 § framgår att ersättningen till rekonstruktören ska betalas av gäldenären.

Till skillnad mot vad som gäller för konkursförvaltaren enligt 14 kap. 4 § KonkL är det således inte obligatoriskt att rätten beslutar om arvodet och kostnadsersättningen för rekonstruktören en-

ligt LFR. Det är först om gäldenären eller en borgenär begär det som rätten prövar skäligheten i det av rekonstruktören yrkade beloppet. Detta innebär att en tvist om ersättningen till rekonstruktören kan komma inför rätten antingen inom ärendet om företagsrekonstruktion eller som ett självständigt tvistemål. I båda fallen finns den materiella regleringen i 4 kap. 4 § LFR.

En orsak till att vissa företag väljer bort rekonstruktionsförfarandet är att det uppfattas som ett kostsamt förfarande. Hur stor del av kostnaderna som utgörs av rekonstruktörens ersättning är svårt att få en bild av eftersom dessa i de flesta fall inte passerar domstolen utan debiteras gäldenären direkt. Enligt de uppgifter utredningen fått fram understiger arvodet i genomsnitt inte 400 000 kronor vid en rekonstruktion av ett medelstort företag. En rekonstruktion som pågår i cirka tre månader kostar cirka 285 000 kronor. Detta kan jämföras med det genomsnittliga arvodet för en konkurs som år 2014 uppgick till 66 317 kronor i avskrivningskonkurser och 231 768 kronor i utdelningskonkurser.⁴

Världsbanken har nyligen konstaterat att det svenska insolvensförfarandet är mer kostsamt än i andra jämförbara OECD-länder och att den största delen utgörs av advokat- eller rekonstruktörskostnader (se avsnitt 5.6). För att hålla kostnaderna för företagsrekonstruktion nere och på så sätt göra förfarandet mer attraktivt för fler företag bör formerna för ersättningsprövningen vid rekonstruktion ägnas särskild uppmärksamhet.

Som företagsrekonstruktionsförfarandet är utformat i dag saknas alltså kunskap om rekonstruktörens ersättning, vilket är en av de största utgiftsposterna i förfarandet. Det kan många gånger vara svårt för ett företag att avgöra om det av rekonstruktören begärda beloppet är en skälig ersättning för uppdraget. Ett sätt att åstadkomma effektiv kontroll och ett billigare förfarande är att införa ett system med taxesättning av rekonstruktörens arvode. Detta har genomförts bl.a. vid sådana konkurser som avskrivs enligt 10 kap. 1 § Konkl. Tanken på att utvidga ett motsvarande system för konkurser där förfarandet avslutas med utdelning har förts fram men avvisats främst med hänvisning till svårigheterna att urskilja en typisk konkurs som skulle kunna tjäna som riktmärke vid en taxe-

⁴ Uppgifter framtagna av Kronofogdemyndigheten baserade på myndighetens IT-stöd Optima och QlikTillsyn.

sättning samt att man, för att undgå stötande resultat, skulle behöva frånga taxan i åtskilliga fall, kanske de flesta. Därigenom föll det viktigaste skälet bort för en utvidgning av taxeorrådet till att omfatta även konkurser med visst utdelningsförfarande (prop. 1986/87:90 s. 160., SOU 2014:86 s. 361.). Utredningen anser att de anförda argumenten mot att utvidga taxeorrådet för konkurs även har bäring på rekonstruktionsförfarandet.⁵ I de flesta rekonstruktioner torde de arbetsuppgifter som rekonstruktören utför inte vara likartade eller av mindre invecklad beskaffenhet på så sätt att rekonstruktörens arbete i grova drag kan förutses och ligga till grund för taxa.

Ett förfarande som är såväl mer transparant som på sikt billigare till följd av priskonkurrens bör i stället kunna uppnås genom att införa ett motsvarande krav på domstolsprövning av ersättningen för rekonstruktörer som gäller för konkursförvaltaren enligt KonkL. En sådan regel finns redan i den norska och danska insolvenslagstiftningen (se avsnitt 5.2.1 och 5.2.2). Genom att rekonstruktörens ersättning bestäms av rätten skapas insyn i arvodets storlek på ett sätt som saknas i rekonstruktionsförfarandet i dag.

Den nuvarande ordningen där arvodesräkningen som huvudregel inte är offentlig kan verka hämmande på priskonkurrensen mellan rekonstruktörer. Av större betydelse är emellertid att det många gånger kan vara svårt, särskilt för mindre företag, att avgöra om det av rekonstruktören begärda beloppet är en skälig ersättning för uppdraget. Förvisso finns enligt gällande rätt en möjlighet att begära att rätten prövar rekonstruktörens rätt till ersättning men gäldenären kan känna sig i viss beroendeställning till rekonstruktören och därför drar sig för att begära rättens prövning. Det förhållandet att rekonstruktören vanligen ersätts löpande á-conto av gäldenären under rekonstruktionen skapar också svårigheter att bedöma vad som är en sammantaget skälig ersättning för uppdraget.

En obligatorisk domstolsprövning av rekonstruktörens ersättning skulle stärka samtliga inblandade parter förtroende för förfarandet och torde på sikt leda till ett mer kostnadseffektivt och attraktivt förfarande. Den nuvarande lydelsen av 4 kap. 4 § andra stycket LFR bör ändras så att det framgår att rekonstruktörens

⁵ För en översikt över regelverket kring konkursförvaltarens kostnader, se SOU 2014:86 s 147 ff.

ersättning för arbete och utlägg bestäms av rätten. Handläggningen hos rätten bör utformas så att rätten alltid inhämtar yttrande från gäldenären men endast från de borgenärer som hos rätten särskilt begärt att de ska ges tillfälle att yttra sig över arvodesframställningen (jfr 14:8 KonkL). För att rätten ska kunna göra en korrekt prövning av rekonstruktörens begäran om ersättning måste den ha ett tillräckligt underlag för sin bedömning. Det bör därför införas en bestämmelse i LFR om att rekonstruktören utöver det begärda beloppet måste ge in en räkning som utvisar hur beloppet fördelar sig på de olika viktiga åtgärderna, i syfte att hålla kostnaderna för förfarandet nere bör inte krävas en alltför detaljerad redovisning av varje moment av uppdraget i räkningen.⁶ Räkningen bör kunna ha samma innehåll som en sedvanlig kostnadsräkning i tvistemål.

Rättens beslut om ersättning till rekonstruktören ska vara möjligt att överklaga för sig till hovrätten enligt huvudregeln i 4 kap. 11 § LFR. Av 4 kap. 10 § framgår motsatsvis att ett beslut om ersättning till rekonstruktören kan verkställas först sedan det fått laga kraft (prop. 1995/96:5 s. 221). Den föreslagna ordningen med en obligatorisk domstolsprövning av rekonstruktörens ersättning innebär ingen ändring i detta avseende.

⁶ Jfr konkursförvaltarens arvode, se Welamson, L. & Mellqvist, M., Konkurs och annan insolvensrätt, 11 uppl., 2013, s. 250 ff., och där gjorde hänvisningar.

8.1.5 Rekonstruktörens skadeståndsansvar

Förslag: Ett skadeståndsansvar för rekonstruktören införs i LFR. En rekonstruktör ska ersätta de skador som han eller hon vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet tillfogar en gäldenär eller en borgenär i ett förfarande om företagsrekonstruktion eller i ett separat ackord. Skadeståndet ska kunna jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Om flera rekonstruktörer ska ersätta samma skada, ska de som huvudregel svara solidariskt för skadeståndet.

Talan om skadestånd mot rekonstruktören ska väckas inom tre månader från den dag då beslutet att företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet ska upphöra enligt 4 kap. 7–9 b §§ vann laga kraft. Talan ska väckas vid den tingsrätt där ärendet om företagsrekonstruktion eller om separat ackord är eller har varit anhängigt.

I LFR saknas, till skillnad från vad som gäller för konkursförvaltare enligt 17 kap. 1 § KonkL, uttryckliga bestämmelser om rekonstruktörens skadeståndsansvar vid fullgörandet av uppdraget. Att en skadeståndstalan mot en rekonstruktör kan väckas enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer torde dock vara klart.⁷ Enligt lagkommentaren till LFR finns skäl att tillämpa samma generella regler om culpaansvar som gäller för en konkursförvaltare enligt 17 kap. 1 § KonkL på en rekonstruktör, för de skador som rekonstruktören orsakar borgenärerna, gäldenären och även tredje man vid fullgörandet av sitt uppdrag.⁸

2007 års Insolvensutredning föreslog att rekonstruktörens skadeståndsansvar skulle bli lagfäst på motsvarande sätt som gäller för konkursförvaltare.⁹ Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de flesta remissinstanser. Regler om skadeståndsansvar för rekonstruktören finns t.ex. i finsk och tysk rätt (se avsnitt 5.2.3 och 5.3.2).

⁷ Persson A.H. & Karlsson-Tuula, M., Företagsrekonstruktion – i teori och praktik, 2 uppl., 2012, s. 80 f. Se även Millqvist, G., Konkursförvaltares skadeståndsansvar, SvJT 1991 s. 1 ff.

⁸ Se Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion - En kommentar, 2 uppl., 2013, s. 98 f och där gjorda hänvisningar.

⁹ SOU 2010:2 Del 1 s. 263 ff.

Utredningen förordar att rekonstruktörens skadeståndsansvar bör anges på ett tydligare sätt än genom de allmänna skadeståndsrättsliga principerna. En sådan förtydligande reglering är motiverad mot bakgrund av att rekonstruktörens roll under en företagsrekonstruktion nu förstärks. En reglering av rekonstruktörens skadeståndsansvar bör införas i 4 kap. LFR och utformas med förebild i KonkL:s regler. Den föreslagna regeln om rekonstruktörens skadeståndsansvar ska vara tillämplig både vid ett förfarande om företagsrekonstruktion och om separat ackord.

Förslaget innebär att rekonstruktörens skadeståndsansvar kan uppkomma gentemot borgenär i rekonstruktionsförfarandet eller gäldenären, om skadan tillfogas uppsåtligen eller av oaktsamhet. På samma sätt som för en konkursförvaltare bör rekonstruktörens skadeståndsskyldighet kunna jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Vidare bör KonkL:s regler om solidariskt ansvar för skadeståndsskyldighet som har ålagts flera konkursförvaltare gälla även för rekonstruktörer liksom reglerna om den slutliga fördelningen av skadeståndsbeloppet mellan dessa.

En särskild fråga är om det finns behov av att i LFR reglera även frågan om rekonstruktörens skadeståndsansvar gentemot tredje man, dvs. någon som inte är direkt inblandad i rekonstruktionen. Denna fråga är betydligt mer komplicerad än frågan om rekonstruktörens skadeståndsansvar mot en borgenär i rekonstruktionsförfarandet och gäldenären. Som framkommit ovan har i doktrinen antagits att rekonstruktören ansvarar gentemot tredje man i vart fall om skadan åsamkats genom åsidosättande av en uttrycklig till tredje mans skydd meddelad lagbestämmelse. Frågan har dock inte varit föremål för prövning i rättspraxis och utredningen kan av tidsskäl inte inom ramen för denna utredning närmare klargöra hur det förhåller sig, varför frågan bör lämnas oreglerad i LFR. Det kan dock emellertid finnas skäl att utreda denna fråga i ett annat sammanhang.

Av bestämmelsen i 17 kap. 2 § KonkL framgår att talan om skadestånd, som inte grundas på brott, mot en förvaltare ska föras genom klander av förvaltarens slutredovisning. En sådan reglering kan inte överföras till LFR eftersom en rekonstruktör inte avger slutredovisning. Bestämmelsen har även innebörden att en talan är begränsad i tiden. I 13 kap. 7 § tredje stycket KonkL anges inom

vilken tid talan om klander av slutredovisningen ska väckas. Av paragrafen följer att talan om skadestånd ska väckas inom tre månader från närmare angivna tidpunkter, vilka varierar något beroende på bl.a. om konkursen har avslutats med utdelning eller inte.

Med beaktande av att samordning är önskvärd mellan regleringen i KonkL och LFR bör en skadeståndstalan mot en rekonstruktör enligt LFR begränsas i tid. Eftersom en motsvarighet till slutredovisning saknas i LFR bör den bortre gränsen för när en skadeståndstalan får väckas mot rekonstruktören sättas till tre månader från dagen då beslutet att företagsrekonstruktionen ska upphöra enligt 4 kap. 7 och 8 §§ LFR vann laga kraft. Det gäller även om rekonstruktören under förfarandet entledigas av rätten enligt 2 kap. 11 § tredje stycket LFR.

8.1.6 Bör en rekonstruktör kunna utses till förvaltare i en efterföljande konkurs?

Bedömning: Frågan om en rekonstruktör ska kunna utses till förvaltare i en näringsidkares efterföljande konkurs bör även i fortsättningen avgöras från fall till fall. Inom ramen för denna utredning föreslås inga ändrade regler om vem som ska kunna utses till konkursförvaltare.

En rekonstruktörs erfarenheter av en företagsrekonstruktion kan självfallet vara av stort värde vid en eventuell konkurshantering. Det kan exempelvis vara kostnadsbesparande eftersom rekonstruktören redan känner till gäldenärsföretaget och de ekonomiska förutsättningarna och därför kan utreda konkursboet på ett effektivare sätt än en icke tidigare inblandad person. Det finns således mycket att vinna på att utse en rekonstruktör till förvaltare i en efterföljande konkurs. Frågan om detta är möjligt behandlas i förarbetena till LFR. Regeringen ansåg att man i de flesta fall bör kunna utgå från att en rekonstruktör inte kan vara förvaltare i en näringsidkares efterföljande konkurs, men bedömningen kan också bli en annan (prop. 1995/96:5 s. 105 f., jfr dock SOU 1992:113 s. 430). I samband med lagens tillkomst förutsattes alltså att det görs en individuell bedömning i frågan om jäv föreligger att vara konkursförvaltare på grund av tidigare uppdrag som rekonstruktör.

Regleringen om jäv finns i 7 kap. 1 § tredje stycket KonkL och innebär att den får inte vara förvaltare som står i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans/hennes opartiskhet i konkursen. Detsamma gäller om det i övrigt finns någon omständighet som medför att förtroendet för hans/hennes opartiskhet kan rubbas. Enligt paragrafens fjärde stycke har en förvaltare en skyldighet att omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv för honom.

Bestämmelsen om jäv 7 kap. 1 § tredje stycket KonkL syftar till att ge garantier för att förvaltaren är obunden av personliga intressen i konkursen och skapa skydd för gäldenären och borgenärerna. För bestämmelsens tillämpning är det inte nödvändigt att förtroendet för förvaltaren verkligen är rubbat. Det är tillräckligt att det typiskt sett finns en beaktansvärd risk för det (prop. 1988/89:31 s. 10).

I linje med att en individuell bedömning ska göras i frågan om jäv föreligger att vara konkursförvaltare på grund av tidigare uppdrag som rekonstruktör har Högsta domstolen relativt nyligen uttalat att det främst är två förhållanden som kan inverka menligt på förutsättningarna att utföra ett opartiskt och oberoende arbete som konkursförvaltare.¹⁰ Det ena förhållandet är att det under rekonstruktionen har utvecklats sådana personliga relationer mellan rekonstruktören och gäldenärens företrädare eller någon annan att det åtminstone kan ge sken av att oberoendet är hotat. Detta torde dock förekomma mera sällan. Det andra förhållandet är att uppdraget som konkursförvaltare kan komma att innebära granskning av den egna insatsen som rekonstruktör. En konkursförvaltare ska bl.a. undersöka om det har förekommit något sådant förhållande som kan leda till återvinning (jfr 7 kap. 15 § första stycket 2 KonkL) och även i andra hänseenden granska gäldenärens tidigare verksamhet. Denna granskningskyldighet innebär att en förvaltare, som har varit rekonstruktör, kan behöva granska egna överväganden och beslut under rekonstruktionen. Sådan självgranskning är inte förenlig med kravet på opartiskhet och oberoende.

Enligt Högsta domstolen får ett flertal faktorer betydelse vid prövningen om jäv i det enskilda fallet. Att en företagsrekonstruktion har varit omfattande behöver inte alltid utgöra hinder för ett

¹⁰ NJA 2014 s. 788, NJA 2014 s. 922.

efterföljande förordnande som konkursförvaltare. Om rekonstruktionen har varit framgångsrik samtidigt som den har avslutats långt före konkursen finns det i regel ingen anledning att befara att sådana åtgärder i samband med rekonstruktionen som rekonstruktören har befattat sig med skulle behöva granskas i konkursen.

Enligt Högsta domstolen bör det inte heller föreligga något hinder mot att utse en rekonstruktör till konkursförvaltare om det under den inledande fasen av företagsrekonstruktionen visar sig att det saknas förutsättningar för att genomföra ett ackord och företaget därför försätts i konkurs utan att det under rekonstruktionen har vidtagits annat än sedvanliga rutinåtgärder. Exempel på sådana åtgärder som i regel inte behöver befaras leda till något efterföljande granskningsbehov är kontantinköp för fortsatt drift och åtgärder inom ramen för lönegarantisystemet.

Granskningen av det egna arvudet och kostnader för det arbete som utförts måste enligt Högsta domstolen överlåtas åt rätten för att undvika jäv med den ordning som gäller i dag. Enligt utredningens förslag kommer det emellertid bli obligatoriskt att rätten bestämmer rekonstruktörens arvode (se avsnitt 8.1.4). Med beaktande av senare års praxis råder det sammanfattningsvis inte någon presumtion för att en rekonstruktör inte kan vara förvaltare i en näringsidkares efterföljande konkurs utan snarare att det finns flera vanligt förekommande situationer där det är möjligt att förordna rekonstruktören som förvaltare. Det skulle dessutom vara en tids- och kostnadsbesparande åtgärd för såväl borgenärerna, gäldenären och även utifrån ett samhällsperspektiv.

Det skulle dock vara lämpligt att överväga en ändring av 7 kap. 2 § andra stycket KonkL om s.k. medförvaltare. För närvarande gäller att föreligger jäv kan inte en tilltänkt konkursförvaltare förordnas. Har vederbörande redan förordnats ska vederbörande entledigas. Jävssituationen kan dock i vissa situationer lösas genom att rätten utser ytterligare en förvaltare i konkursen – en medförvaltare – med ett begränsat uppdrag i de delar där jävet har betydelse. I 7 kap. 2 § andra stycket KonkL anges att det finns möjlighet att dela förvaltningen, om en förvaltare är jävig men det med hänsyn till förhållandena i konkursen är olämpligt att entlediga honom. I sådana fall får rätten utse någon annan att sköta förvaltningen i den del förvaltaren är jävig. Medförvaltare kan således utses om jävet har betydelse endast i fråga om en begränsad del av förvalt-

ningen och det i övrigt är lämpligt t.ex. från kostnadssynpunkt. Om boets förvaltning ska vara delad, ska en förvaltare utses för varje del av förvaltningen. Rätten bestämmer efter vilka grunder delningen ska ske. Det ankommer således på rätten att avgränsa förvaltarnas uppdrag mellan dem inbördes.

Som ovan nämnts skulle det vara en mycket kostnadsparande åtgärd att utse rekonstruktören till förvaltare i den efterföljande konkursen eftersom denne känner till gäldenärens verksamhet och de ekonomiska förhållandena i denna.¹¹ För att lösa jävssituationen skulle den omständigheten att den tilltänkta personen i fråga fungerat som rekonstruktör inte lägga hinder i vägen för honom att utses till förvaltare i en efterföljande konkurs. För att garantera förvaltarens opartiskhet och oberoende skulle dock en medförvaltare kunna utses. Vederbörande skulle då ha ett begränsat uppdrag och granska den tidigare rekonstruktörens åtgärder under rekonstruktionen. Den jävige förvaltaren skulle däremot få fortsätta sitt uppdrag i övriga delar.

8.1.7 Samspelet mellan rekonstruktören och företagsledningen

Bedömning: Nya och utvidgade möjligheter för borgenärerna att genomdriva olika typer av aktiebolagsrättsliga åtgärder bör utredas på nytt.

I företagsrekonstruktion kan företagets ledning och ägare vara desamma före, under och efter rekonstruktionen. Om den löpande förvaltningen under rekonstruktionen bedrivs i nära samarbete mellan rekonstruktören och gäldenären samt med ömsesidigt förtroende ökar förutsättningarna för att syftet med rekonstruktionen kan uppnås.

Det är emellertid inte alltid som det finns ett förtroende och att samarbetet mellan rekonstruktören och företagaren, eller företagets ledning om det är frågan om en juridisk person, löper på utan konflikter. Utgångspunkten är att gäldenären även under företagsrekonstruktionen har kvar rådigheten över sina tillgångar men med

¹¹ Se SOU 1992:113 s. 430.

begränsningen att gäldenären ska följa rekonstruktörens råd och anvisningar angående förvaltningen av gäldenärens egendom. När gäldenären och rekonstruktören inte kan komma överens har rekonstruktören ytterst att ta upp frågan om rekonstruktionens upphörande till övervägande. Utredningen anser emellertid att detta i praktiken sällan är ett realistiskt handlingsalternativ för en rekonstruktör i de fall gäldenären vid några tillfällen agerar illojalt och bryter mot regeln om samtycke på ett sätt som försvårar rekonstruktionen (se avsnitt 7.1.2). För att stärka rekonstruktörens roll föreslås en inskränkning i gäldenärens rådighet på så sätt att en rättshandling som gäldenären vidtar utan att iaktta kravet på samtycke enligt 2 kap. 15 § första stycket LFR drabbas av civilrättslig ogiltighet, om inte motparten kände till eller borde ha känt till att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen.

Utgångspunkten är som nämnts att ägaren kvarblir i företaget under företagsrekonstruktionen. Orsaken till att företaget hamnat i ekonomisk kris är dock inte sällan brister i ägarens eller ledningens kompetens och lämplighet. För att undanröja dessa ofta väsentliga hinder för att genomföra rekonstruktionen på ett framgångsrikt sätt har framförts synpunkter på att det på olika sätt borde vara möjligt att tvinga fram ägarförändringar i gäldenärsföretaget.¹² Ett sådant regelverk skulle emellertid bli relativt komplicerat och kräva noggranna överväganden i förhållande till bestämmelserna om egendomsskydd i regeringsformen och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen, samt ABL. Det finns inte inom ramen för detta uppdrag tillräckliga tidsmässiga resurser att göra sådana överväganden men det är önskvärt att frågan utreds i ett annat sammanhang.

En lagstiftningslösning som är värd att undersöka närmare i sådant sammanhang finns i den danska rättsordningen. Enligt 12 a § konkursloven¹³ kan rätten besluta om att rekonstruktören ska överta ledningen i gäldenärsbolaget om detta är ett aktiebolag. Även om gäldenärsbolaget samtyckt till förfarandet finns en möjlighet för rekonstruktören, eller borgenärer med minst 25 procent av de röst-

¹² Se t.ex. SOU 2010:2 Del 1 s. 311 ff.

¹³ Konkursloven nr 298 af 8 juni 1977 med ändringar 15 mars 2011 nr 217, i maj 2013 nr 429 samt 26 december 2013 nr 1637.

berättigade fordringarna, att under förfarandet framställa en begäran till rätten om att rekonstruktören ska överta ledningen av verksamheten. Reglerna om övertagande av ledningen i gäldenärsbolaget tar sikte på situationer där rekonstruktören och gäldenären inte är eniga om hur verksamheten ska bedrivas, gäldenären motsätter sig det rekonstruktionsförslag som rekonstruktören utarbetar, gäldenären inte har samarbetat lojalt och motarbetar rekonstruktionsarbetet eller ledningen avgår och en ny ledning inte tillsätts tillräckligt fort.

Om det är fara för att gäldenären förfogar över sina tillgångar till skada för borgenärerna, finns också en möjlighet att besluta om interimistiskt övertagande av ledningen i gäldenärsbolaget, 12 b §. Regeln tar dock sikte på pressade situationer där det exempelvis inte varit möjligt att nå ledningen. Vid ett interimistiskt ledningsövertagande ska rekonstruktören begränsa beslutsfattandet till frågor som inte kan skjutas upp.¹⁴

En modell där rätten kan besluta om att rekonstruktören ska överta ledningen i gäldenärsbolag, om t.ex. gäldenären förfogar över sina tillgångar till skada för borgenärerna eller ägarna till gäldenärsföretaget lägger hinder för en framgångsrik rekonstruktion borde utredas närmare i svensk rätt.

8.2 Separat ackord

8.2.1 Behovet av ett enklare förfarande

Förslag: En näringsidkare som har betalningssvårigheter ska kunna inleda ett separat ackordsförfarande utan att lägga fram en rekonstruktionsplan, ett s.k. separat ackord. Det separata ackordet ska vara en snabb väg till skuldnedläggning för gäldenären i fall då det i övrigt saknas behov av att rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Det separata ackordet ska endast avse frågor om betalning och nedskrivning av uppkomna fordringar. Reglerna om separat ackord följer befintliga regler i lagen om företagsrekonstruktion och särskilt reglerna om offentligt ack-

¹⁴ Se även Hellström, E., Nordisk/baltisk rekonstruktionsrätt – En jämförande rapport, 2013, s. 76 ff. och där gjorda hänvisningar.

ord under företagsrekonstruktion enligt 3 kap. i lagen med vissa undantag.

Vid en beviljad ansökan om separat ackord utgår inte lönegaranti.

Fram till år 1996 fanns genom bestämmelserna i ackordslagen en möjlighet till fastställande av offentligt ackord utom konkurs. När LFR infördes överfördes ackordslagens regler i princip oförändrade till 3 kap. LFR. Möjligheten till ackord utom konkurs togs däremot bort från svensk lagstiftning. Lagrådet ifrågasatte i sitt yttrande över förslaget om man inte får räkna med att det finns näringsidkare, vilka kan ha behov av ett ackordsförfarande, utan att samtidigt behöva rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Regeringen anförde emellertid att detta torde avse mycket få gäldenärer och att om det finns ett ackordsbehov torde det regelmässigt också finnas ett rekonstruktionsbehov (prop. 1995/96:5 s. 115).

Avsaknaden av en möjlighet att få till stånd ett offentligt ackord utom ramen för företagsrekonstruktion har av 2007 års Insolvensutredning uppfattats som en brist i svensk insolvensrättslig lagstiftning.¹⁵ Förslaget på att återinföra en sådan möjlighet ledde emellertid inte till någon lagstiftning. Förslaget lämnades i huvudsak utan erinran av remissinstanserna och tillstyrktes även av flera instanser som bl.a. framhöll vissa gäldenärens behov av att få sin ekonomi sanerad utan att det finns ett behov av rekonstruktion av själva verksamheten.¹⁶

Utredningen är av uppfattningen att det finns ett reellt behov av ett ackordsförfarande för gäldenärer som inte behöver rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Det kan finnas flera orsaker till att ett livskraftigt företag med betalningssvårigheter hamnar i tillfälliga likviditetsproblem som inte har med affärsidén att göra.

Många överenskommelser om skuldavskrivningar träffas i dag genom frivilliga underhandsuppgörelser mellan gäldenären och någon eller några borgenärer, bl.a. eftersom många parter vill undvika ett offentligt förfarande. Sådana frivilliga lösningar är betydelsefulla inom näringslivet, särskilt i pågående affärsrelationer, och är

¹⁵ SOU 2010:2 Del 1 s. 92 ff.

¹⁶ Se remissvar från REKON, IFFR, Stiftelsen Ackordscentralen och Handelshögskolan i Göteborg.

givetvis att föredra framför sådana som måste fastställas av domstol. För att underlätta för parterna att komma överens på frivillig väg kan en reglering om ett tvingande ackord utom konkurs eller företagsrekonstruktion ha en indirekt betydelse. För en minoritet av borgenärer torde det vara meningslöst att sätta sig emot ett förslag som kan förutsättas bli antaget genom ett tvingande ackord, varför borgenärerna i stället frivilligt accepterar den föreslagna uppgörelsen.

Om det finns möjlighet till ett ackord utom konkurs eller rekonstruktion torde det inte heller bli lika vanligt att de frivilliga förhandlingarna stjälpas av borgenärer som inte är nöjda med gäldenärens ackordsförslag. Om dessa borgenärer skulle ansöka om konkurs för gäldenären, kan gäldenären som motåtgärd ansöka om ett tvingande ackord med exekutiva begränsningar som följd.

För att underlätta frivilliga skuldnedskrivningar samt för att även gäldenärer utan rekonstruktionsbehov ska ha möjlighet till tvingande ackord bör en möjlighet till ett sådant ackord som inte förutsätter att företagsrekonstruktion inleds återinföras i svensk rätt. Ett sådant ackord bör i enlighet med vad 2007 års Insolvensutredning föreslog kallas för *separat ackord*.

Det separata ackordet är avsett att vara en snabb väg till skuldnedsättning för gäldenären i fall då det i övrigt saknas behov av att rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Det separata ackordet ska endast avse frågor om betalning och nedskrivning av uppkomna fordringar. Ackordet behöver inte gå ut på att fordringarna reduceras till beloppet utan kan också bestå i enbart fordringsanstånd eller i en reglering av det sätt på vilket fordringarna ska betalas, jfr 3 kap. 2 § 3 st. LFR. Skulle gäldenären eller rekonstruktören anse att även andra villkor bör tas upp får i stället en ansökan om företagsrekonstruktion ges in.

Eftersom gäldenären endast har behov av en skuldavskrivning och inte har något rekonstruktionsbehov utgår inte lönegaranti till de anställda vid en beviljad ansökan om separat ackord.

8.2.2 Ansökan om separat ackord

Förslag: En ansökan om separat ackord får göras av gäldenären. Ansökan ska göras skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökanden ombud.

I ansökan ska sökanden styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända.

En ansökan om separat ackord och en ansökan om företagsrekonstruktion ska i princip vara lika till sin form varför reglerna om separat ackord utformas efter befintliga regler i lagen om företagsrekonstruktion så långt det är möjligt. Det finns dock ett behov för särskilda regler för en ansökan om separat ackord, vilka syftar till att förenkla och göra det såväl tidsmässigt och kostnadsmässigt effektivare (se strax nedan om ansökans innehåll).

En ansökan om separat ackord ska endast kunna göras av gäldenären. Ansökan ska vara skriftlig och vara egenhändigt undertecknad av gäldenären eller denne ombud. Ansökan ska inlämnas till den tingsrätt som ska vara behörig att handlägga sådana ärenden.

Gäldenären ska ange och styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om det inte är allmänt känt att gäldenären har sitt hemvist inom tingsrättens domsaga. I båda dessa avseenden motsvarar en ansökan om separat ackord bestämmelsen i 2 kap. 1 § LFR (och föreslagna 2 kap. 1 a § och 4 kap. 1 a §) avseende en ansökan om företagsrekonstruktion, med undantag att ansökan endast får göras av gäldenären. Här utformas bestämmelsen i likhet med vad som gällde enligt 1970 års ackordslag.¹⁷ Som framkommit i avsnitt 6.3 har bestämmelsen om att en borgenär har möjlighet att ansöka om företagsrekonstruktion ifrågasatts. Det bör vara gäldenären som tar initiativ till att förfarandet inleds. Med hänsyn till att gäldenären är den som har bäst insikt om den ekonomiska situationen och bör vara den som agerar i denna situation kan endast gäldenären ansöka om separat ackord.

¹⁷ Se Walin, G. & Gregow, T., Ackordslagen m.m. 1972 s. 24.

8.2.3 Ansökans innehåll

Förslag: Ansökningshandlingen ska innehålla en översikt över gäldenärens tillgångar och skulder som upprättas av den föreslagna rekonstruktören tidigast tre månader innan ansökan gjordes. Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senaste avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om det har upprättats en revisionsberättelse ska även denna bifogas. I ansökan ska det finnas en redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna. Till ansökan ska bifogas ett ackordsförslag som anger hur mycket gäldenären bjuder i betalning och när betalning ska ske samt om säkerhet ställs för ackordet och vad det i så fall består av. Vidare ska ansökan innehålla ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget. Ansökan ska även innehålla ett motiverat yttrande från rekonstruktören om huruvida han eller hon anser att ackordsförslaget bör antas av borgenärerna och uppgift om den utdelning som kan påräknas borgenärerna i en konkurs.

I 2 kap. 3 § LFR anges i fyra punkter vad en ansökan som görs av en gäldenär ska innehålla för att inleda en företagsrekonstruktion. Utredningen har i avsnitt 6.1 föreslagit vissa ändringar i ansökans innehåll. Några av dessa krav gäller även för en ansökan om separat ackord. Kraven som ställs upp på ansökans innehåll har också sin förebild i vad som gäller vid en begäran om ackordsförhandling enligt 3 kap. 10 och 11 § LFR. Ansökan behöver således inte innehålla någon preliminär plan som visar hur en rekonstruktion i sak ska gå till. Gäldenärens begäran om ett separat ackord ska dock som ovan nämnts vara skriftlig och ges in till tingsrätten, jfr 2 kap. 1 § och föreslagna 2 kap. 1 a § och 4 kap. 1 a § LFR. Ansökan ska innehålla en översikt över tillgångar och skulder - dvs. en boupp-teckning (jfr 3 kap. 10 § 2 st. och 3 kap. 14 § LFR) som upprättats av den föreslagna rekonstruktören tidigast tre månader innan ansökan om begäran om separat ackord. Till ansökan ska även bifogas en årsredovisning eller ett årsbokslut avseende det senaste avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om det har upprättats en revisionsberättelse ska även denna bifogas. I ansökan ska det även finnas en redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna. Vidare ska till ansökan bifogas ett ackordsförslag som anger hur

mycket gäldenären bjuder i betalning och när betalning ska ske. Vidare ska det anges om säkerhet ställs för ackordets fullgörande och vad den i så fall består av, jfr 3 kap. 10 § LFR. Till ansökan ska även lämnas ett förslag på rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget. I likhet med vad som gäller för förordnande av rekonstruktör i en företagsrekonstruktionsansökan måste det framgå av ansökan om den föreslagna rekonstruktören har borgenärernas förtroende. Av förslaget till rekonstruktör ska det därför i en ansökan om separat ackord i likhet med vad som gäller för en ansökan om företagsrekonstruktion framgå vilka borgenärer som har kontaktas med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har någon erinran mot att den föreslagna personen utses till rekonstruktör. Slutligen ska till ansökan lämnas ett motiverat rekonstruktörsyttrande, där den föreslagna rekonstruktören ger till känna vad han/hon anser i frågan om ackordsförslaget bör antas av borgenärerna och där det framgår den utdelning som borgenärerna skulle kunna påräkna sig i en konkurs. I likhet med vad som gäller vid ett sedvanligt offentligt ackord kan det inte bli fråga om annat än en ungefärlig uppskattning om sådan eventuell utdelning.¹⁸

Rekonstruktörsyttrandet ska vara tämligen detaljerat. Det ska framgå varför gäldenären ska beviljas ett separat ackord. Det är inte rimligt att gäldenären beviljas ett separat ackord om vederbörande har misskött sin näringsverksamhet eller drivit den på ett illojalt sätt gentemot borgenärerna. Det finns också skäl att se allvarligt på misskötsamhet i pågående verksamhet beträffande t.ex. bokföringsskyldighet eller andra åligganden gentemot myndigheter. Omständigheter som visar att gäldenären har drivit verksamheten på ett särskilt riskfyllt eller vårdslöst sätt eller att det har förekommit transaktioner som utifrån återvinnings synpunkt kan ifrågasättas är också omständigheter som talar emot att gäldenären ska beviljas ett separat ackord. Detsamma gäller om t.ex. gäldenärsföretaget givit lån till närstående i strid med 21 kap. 1 § aktiebolagslagen. Rekonstruktörens ska därför i sitt rekonstruktionsyttrande upplysa hur gäldenären drivit sin verksamhet och ange varför gäldenären ska beviljas ett separat ackord.¹⁹

¹⁸ Hellners, T. & Mellqvist, M., Lagen om företagsrekonstruktion. En kommentar. 2 uppl., 2013 s. 197.

¹⁹ Jfr SOU 2014:44 s. 203, prop. 2015/2016:125 s. 120 ff.

Det krävs däremot inte någon förhandsanslutning av ett visst antal borgenärer till ackordsförslaget. I ett sedvanligt offentlig ackord krävs enligt 3 kap. 11 § 3 LFR att rekonstruktören i samband med en begäran om ackordsförhandling ska ge in ett rekonstruktörsintyg avseende viss förhandsanslutning till ackordsförslaget. Det krävs att två femtedelar av de i bouppteckningen upptagna borgenärerna vilkas fordringar skulle omfattas av ackordet och som tillsammans innehar minst två femtedelar av dessa fordringars sammanlagda belopp har förklarat sig anse ackordet antagbart. I kommentaren till lagen sägs att för att rekonstruktören ska kunna fullgöra detta krav krävs att han eller hon har haft tämligen ingående kontakter med borgenärerna innan en begäran om ackordsförhandling ges in.²⁰ Enligt utredningens mening måste en hel del arbete läggas ned av rekonstruktören och gäldenären inför en ansökan om separat ackord för att klarlägga gäldenärens finanser och framtidsutsikter. I detta arbete borde förhandlingar med enskilda borgenärer komma till stånd eller ha pågått en tid. Gäldenären behöver emellertid snabbt skydd mot att borgenärerna vidtar verkställighetsåtgärder eller ansöker om att försätta gäldenären i konkurs, varför ett beslut om separat ackord inte bör försvåras eller fördröjas. Med anledning härav föreslås inte viss förhandsanslutning till ackordsförslaget. Mot detta kan anföras att förhandsanslutning inte borde medföra så stor tidsutdräkt eller merarbete för gäldenären och den föreslagna rekonstruktören. Gäldenären måste ju ändå ta kontakt med borgenärerna angående förslaget till rekonstruktör. En konkursansökan av en borgenär kan dessutom ta flera veckor innan rätten kan besluta om den. Här är det emellertid en intresseavvägning mellan gäldenärens intresse och borgenärernas intresse. Å den ena sidan kan ett krav på förhandsanslutning öka borgenärernas förtroende för detta ackordsförfarande. Å den andra sidan är det viktigt att gäldenären snabbt och med mindre kostnader kan få skydd mot olika verkställighetsåtgärder. Utredningen har stannat för att gäldenärens intresse väger tyngre varför något krav på förhandsanslutning inte ställs.

²⁰ Se Hellners, T & Mellqvist, M., *Lagen om företagsrekonstruktion*, 2 uppl., 2013, s. 198.

8.2.4 Förskott m.m.

Förslag: Vid en ansökan om separat ackord ska gäldenären betala eller ställa säkerhet avseende förskott på kostnaden för ackordsfrågans handläggning hos rätten.

En ansökan om separat ackord som inte uppfyller kraven ska avvisas, och gäldenären inte följer ett föreläggande att avhjälpa bristen.

En ansökan om separat ackord och en ansökan om företagsrekonstruktion respektive en begäran om ackordsförhandling inom ramen för 3 kap. LFR ska i stort sett vara lika till sin form med vissa undantag. Med anledning härav införs i det nya kapitlet om separat ackord bestämmelser som motsvarar 2 kap. 5 § respektive 3 kap. 12 § samt 3 kap. 11 § 5 LFR.

8.2.5 Förutsättningar för beslut om separat ackord

Förslag: Förhandling om separat ackord får inledas om

1. det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort, och
2. det finns grundad anledning att anta att syftet med det separata ackordet kan uppnås.

En förutsättning för att ett beslut om att förhandling om separat ackord ska få inledas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort. Rekvisitetet är detsamma som vid en ansökan om företagsrekonstruktion enligt 2 kap. 6 § första stycket LFR. Ett beslut om att få inleda förhandlingar om separat ackord förutsätter också att det finns grundad anledning att anta att syftet med det separata ackordet kan uppnås. Den förutsättningen gäller också enligt det här förslaget för ett beviljande av en ansökan om företagsrekonstruktion, varför samma förutsättning bör gälla för ett beslut om att förhandling om separat ackord får inledas, se ovan 6.1. till 6.4.

Om gäldenärens ansökan inte är fullständig och vederbörande inte följer föreläggandet att komplettera den, ska ansökan avvisas,

se 8.2.4. Om ett beslut om separat ackord inte meddelas är frågan om det innebär att förfarandet ska upphöra, jfr 4 kap. 7 § första stycket 2 LFR. Här kan övervägas om gäldenären i så fall ska få ”konvertera” sin ansökan om separat ackord till en sedvanlig ansökan om företagsrekonstruktion. Med tanke på att ansökan har lagts fram utan en rekonstruktionsplan, där utgångspunkten varit att gäldenären saknar behov av att rekonstruera sin verksamhet kan det vara mycket svårt att i det läget få borgenärerna med sig inför en sådan konvertering, om än inte uteslutet. Utredningen har därför stannat för att en sådan konvertering inte ska vara möjlig. Gäldenären får således ansöka på nytt men då om företagsrekonstruktion.

Det bör också uppmärksammas att de kostnader som rekonstruktören har haft för att hjälpa gäldenären att upprätta en ansökan om separat ackord som senare avvisas kan krävas av gäldenären. Rekonstruktörens arvode blir dock i det här fallet inte föremål för en prövning av rätten eftersom ansökan avvisas (se ovan 8.2.4). Däremot finns det risk att rekonstruktören inte erhåller betalt om gäldenären inte har förmåga att betala sina skulder. Försätts gäldenären i konkurs på egen eller en borgenärs begäran blir frågan om betalning av rekonstruktörens arvode en fråga för den blivande konkursförvaltaren. Allmän förmånsrätt enligt 10 § 2 FRL följer med arvode och kostnadsersättning emellertid endast till förordnad rekonstruktör.²¹

Det kan diskuteras om det är nödvändigt att en rekonstruktör utses vid en ansökan om separat ackord. Det kan antas onödigt om gäldenären med vissa borgenärer redan träffat en ackordsuppgörelse men önskar få detta fastställt mot borgenärer som motsätter sig förslaget. Det har därför framförts förslag om att det borde finnas en möjlighet att underlåta att utse en rekonstruktör i vissa fall för att minska kostnaderna för gäldenären. För att sovra bort fall då ansökningen med fog kan antas tillkommit i uppehållande syfte eller för att garantera alla borgenärs rätt anser utredningen dock det nödvändigt att en rekonstruktör står bakom gäldenärens ansökan, särskilt mot bakgrund av att det inte krävs förhandsavslutning från borgenärernas sida till gäldenärens ansökan, se 8.2.3.

²¹ Se Walin, G. & Gregow, T., Förmånsrättslagen, lönegarantilagen m.m. En kommentar, 6 uppl., 2010, s. 92 f.

Om ansökan inte avisas eller avslås, ska domstolen snarast besluta om att förhandling om separat ackord ska inledas. I beslutet om att inleda förhandling om separat ackord ska rätten utse en rekonstruktör och bestämma tidpunkt för ett sammanträde med borgenärerna inför rätten. Eftersom det separat ackordet syftar till att vara en snabb väg till skuldnedsättning ska borgenärssammanträdet äga rum senast tre veckor från beslutet om att inleda förhandling om separat ackord. När beslutet meddelas ska rätten kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till borgenärssammanträdet. Förslaget motsvarar till viss del 2 kap. 10 § första och andra stycket och 3 kap. 13 § 1 och 2 LFR.

I likhet med vad som gäller vid ett offentligt ackord enligt 3 kap. 13 § 3 ska ett beslut om att inleda förhandlingar om separat ackord genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslutar rätten om att förhandlingar om separat ackord ska inledas gäller även vad som sägs i 2 kap. 11, 14–15, 17–21 §§ och 3 kap. 2–9 §§ och 14–27 §§ på motsvarande sätt för ett separat ackord.

Det innebär bl.a. såsom framkommer i nya 3 b kap. 8 § att en borgenär som har godkänt ett ackordsförslag inte förlorar genom godkännandet sin rätt mot borgensmän eller andra som förutom gäldenären svarar för fordringen.

Vad som sägs i 4 kap. LFR ska också i tillämpliga delar omfatta ett separat ackord. I 4 kap. LFR införs visserligen särskilda bestämmelser om hur ett separat ackord avslutas men de motsvarar i princip bestämmelserna i 4 kap. 7 och 8 §§ LFR om företagsrekonstruktionens upphörande.

I 2 kap. 10 a § första stycket konkurslagen framgår att om en företagsrekonstruktion pågår enligt lagen (1996:764), om företagsrekonstruktion, ska en borgenärs ansökan om konkurs, i fall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att företagsrekonstruktionen upphör. Motsvarande bör gälla om en förhandling om separat ackord har inletts.

Om förslaget om separat ackord genomförs innebär detta att det kommer att finnas två former av skuldavskrivning för gäldenären, dels genom en ansökan om företagsrekonstruktion, dels genom en ansökan om separat ackord. Att företagsrekonstruktion omfattas av den reviderade insolvensförordningen är givet. Separat ackord ingår i lagen om företagsrekonstruktion och borde därför omfattas av förordningen utan att någon ändring behöver göras av

bilaga A i förordningen. Det separata ackordet är emellertid något annat än företagsrekonstruktion varför det kan finnas anledning att vid införandet av ett separat ackord säkerställa att förfarandet blir ett sådant förfarande som omfattas av förordningen.

8.3 Utvidgat ackord

8.3.1 Behov av ett nytt instrument

Förslag: Gälldenären och borgenärerna ska ha möjlighet att träffa en särskild uppgörelse, s.k. utvidgat ackord. Rätten ska efter begäran av gälldenären eller en eller flera borgenärer besluta om förhandling om utvidgat ackord. Vid förhandlingen ska borgenärerna rösta om uppgörelsen.

I LFR finns det inte några bestämmelser om att rekonstruktionsplanen ska godkännas av borgenärerna eller att rätten ska fastställa den. Det finns heller inga rättsverkningar kopplade till planen och den kan därför inte drivas igenom med exekutiva åtgärder. Planen ska i stället ses som ett instrument som rekonstruktören använder för att redovisa de åtgärder som vidtas under rekonstruktionen och som ska vidtas av gälldenären i framtiden.

För att kunna genomföra en rekonstruktionsplan fordras en bred enighet bland borgenärerna liksom mellan dem och gälldenären om i vart fall de huvudsakliga elementen i planen. I den del som en företagsrekonstruktion medför egentliga ingrepp i borgenärernas rätt genom att deras fordringar sätts ned, måste det ske antingen genom avtal eller genom ett offentligt ackord. Borgenärernas godkännande av planen sker även indirekt genom att de, mot bakgrund av planens förslag till åtgärder, förklarar sig villiga att avtala om nedsättning av sina fordringar eller godtar ett förslag till offentligt ackord (prop. 1995/96:5 s. 113 f.).

Mot att ställa krav på att rekonstruktionsplanens godkännande infördes vid tillkomsten av LFR att ett sådant krav kan medföra risker för både en viss tidsutdräkt och ökade kostnader (a.a. prop. s. 113).

Som framgår av redogörelsen över utländsk rätt finns i ett flertal utländska rättsordningar bestämmelser som föreskriver att planen ska fastställas av domstol. Den ordningen som innebär att rekon-

struktionsplanen fastställas av rätten och ges rättsverkningar anses vara till fördel för företagsrekonstruktionen. Resultatet av den företagsrekonstruktionen blir oftast mer förutsägbar. För borgenärerna innefattar en sådan ordning en viss garanti för att förfarandet fyller sitt ändamål. Borgenärerna torde vara mer benägna att exempelvis acceptera skuldnedskrivningar med vetskapen om att överenskommelser som gjorts i planen kan verkställas av domstol i de fall gäldenären inte fullgör sina förpliktelser. 2007 års Insolvensutredning föreslog i sitt betänkande ett flertal nya bestämmelser i fråga om rekonstruktionsplanen som hade likheter med bestämmelser om fastställelse av planen efter modell i utländsk rätt. De nya bestämmelserna motiverades med att ett tydligare regelverk beträffande planen skulle vara till fördel för rekonstruktionerna.²² Förslaget innebar således en övergång till ett mer formaliserat och reglerat förfarande rörande planens innehåll²³ och rättsverkningar. En rekonstruktionsplan som hade ingetts kunde t.ex. endast justeras fram till en viss tidpunkt.²⁴ Mottagandet av förslaget i den här delen var blandat hos remissinstanserna. Stiftelsen Ackordscentralen motsatta sig t.ex. förslaget och anförde bl.a. att det inte var lämpligt att gäldenären skulle vara förhindrad att göra ändringar i den framlagda rekonstruktionsplanen. Sådana ändringar kunde vara motiverade av vad som inträffade under förfarandets gång men även andra skäl. Någon särskild begränsning av möjligheten att göra ändringar borde därför inte uppställas. Andra remissinstanser var dock positiva till såväl att planen skulle innehålla vissa obligatoriska inslag som att planen fastställdes av rätten. Insolvensutredningens förslag har inte lett till lagstiftning.

I syfte att skapa ett flexibelt system som syftar till att dels tillhandahålla en ordning som gör resultatet av rekonstruktionen mer förutsebar, dels underlättar förhandlingarna mellan gäldenären och dennes borgenärer om den fortsatta vägen framåt för gäldenärens verksamhet föreslår utredningen att det ska vara möjligt för parterna att träffa en särskild uppgörelse, ett s.k. utvidgat ackord, där man klargör vad som krävs av gäldenären för att t.ex. borgenärerna ska vara beredda att sätta ner sina fordringar, omförhandla sina

²² Se SOU 2010:2 Del 1 s. 279 ff.

²³ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 286 ff., och Del 2 s. 159–161.

²⁴ Se SOU 2010:2 Del 2 s. 176 f.

avtal, förlänga betalningstiden, bevilja nya krediter m.m. Sådana uppgörelser förekommer redan i praktiken men det som är nytt är dock att en sådan uppgörelse ska fastställas av domstol och kunna tvingas igenom om en majoritet av borgenärerna är positiva till en sådan uppgörelse. Ett utvidgat ackord är att se som en variant av det offentliga ackordet där lagen om företagsrekonstruktion i dess olika delar med undantag för vissa särskilda regler i nya kapitel 3 a är tillämpliga. Ett förslag om s.k. utvidgat ackord bör i första hand läggas fram som ett skriftligt förslag till borgenärerna av gäldenären och dennes rekonstruktör, men det ska inte finnas något hinder emot att en borgenär eller flera borgenärer tar initiativ till ett sådant förslag. En begäran av en borgenär om att rätten kan besluta om förhandling om utvidgat ackord förutsätter dock att gäldenären har medgett ansökan.²⁵ Vägrar således gäldenären att förhandling om utvidgat ackord inleds kan det innebära i praktiken att rekonstruktionen misslyckats, varför det finns risk att gäldenären försätts i konkurs.

En annan fråga är dock när en begäran om förhandling om utvidgat ackord ska kunna läggas fram. Utredningen är av den mening att en sådan begäran kan läggas fram så fort förfarandet har inletts och under hela den tid som förfarandet pågår. Med tanke på den tid som det torde ta för att få fram ett underlag till ett sådant ackordsförslag kommer nog ett sådant inte till stånd förrän förfarandet har pågått en tid och parterna vid den tidpunkten konstaterar att detta är en framgångsrik väg framåt.

Fördelen med ett s.k. utvidgat ackord är att parterna kan få till stånd en skraddarsydd uppgörelse som gynnar såväl borgenärerna och gäldenären genom att parterna fritt kan föreskriva vilka villkor som helst i ackordet. Nackdelen är att det kan finnas villkor som då inte omfattas av verkställighet enligt utsökningsbalken.²⁶ En variant av det offentliga ackordet i form av ett utvidgat ackord skulle kunna ses som ett steg dels till den ordning som flera europeiska rättsordningar redan tillämpar inom ramen för sin insolvenslagstiftning, dels närma sig det som affärslivet redan praktiserar genom egna avtalslösningar.

²⁵ Jfr SOU 2010:2 Del 1 s. 359, där förslaget var att rekonstruktionen skulle kunna drivas igenom mot gäldenärens vilja. 2 kap. 6 § 3 st. i LFR skulle inte ha någon motvarighet i 2007 års lagförslag.

²⁶ Jfr SOU 2010:2 Del 1 s. 362 f. beträffande villkor i rekonstruktionsplanen.

8.3.2 Begäran om ackordsförhandling

Förslag: En begäran om förhandling ska göras skriftligen. Begäran ska innehålla ett förslag på hur en uppgörelse med borgenärerna ska uppnås. I begäran ska det intygas att borgenärerna som till antalet utgör minst två femtedelar av det totala borgenärskollektivet och som omfattas av förslaget har förklarat sig anse ackordsförslaget antaget.

Ett utvidgat ackord får avse att fordringar som tillkommer de borgenärer som får delta i ackordsförhandlingen sätts ner eller betalas på närmare angivet sätt. Innehållet i förslaget bestäms dock av parterna.

Rätten ska således i ett ärende om företagsrekonstruktion på begäran av gäldenären eller en borgenär besluta om förhandling om utvidgat ackord. En begäran om ackordsförhandling ska göras skriftligen. Begäran ska innehålla ett förslag på hur en uppgörelse med borgenärerna ska uppnås. Innehållet i det utvidgade ackordsförslaget bestäms av parterna. Det gäller t.ex. vad gäldenären kan bjuda borgenärerna till betalning. Enligt 3 kap. 2 § första stycket LFR ska ett ackord ge alla likaberättigade borgenärer lika rätt och minst tjugofem procent av fordringarnas belopp, om inte lägre ackordsprocent godkänns av samtliga borgenärer som skulle omfattas av ackordet eller det finns särskilda skäl för lägre procent. Med särskilda skäl avses t.ex. att utdelningen vid en konkurs hos gäldenären skulle bli betydligt lägre.

Det har tidigare diskuterats om gränsen för lägsta tillåtna ackordsdividenden ska behållas. Såsom påpekats av 2007 års Insolvensutredning har utvecklingen i flera länder gått mot att ta bort den nedersta gränsen för ackordsdividenden, varför Insolvensutredningens förslag var att ingen beloppsgräns skulle bestämmas för ackordsdividenden utan frågan skulle överlämnas till parterna.²⁷ Fördelen med ett sådant förslag var enligt Insolvensutredningens mening att benägenheten för gäldenären och borgenärerna att träffa underhandsuppgörelser torde öka, vilket i sin tur skulle kunna innebära att ett antal insolvensförfaranden skulle kunna

²⁷ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 351.

undvikas. Nackdelarna skulle kunna vara att en sänkning eller ett rent borttagande av denna lägsta gräns skulle kunna mötas av skepsis från borgenärernas sida. Det kunde inte heller uteslutas att en sådan sänkning skulle kunna missbrukas av mindre seriösa gäldenärer. Vid en sammanvägning mellan fördelarna och nackdelarna kom dock det förstnämnda att väga tyngst, dvs. den nu gällande gränsen för ackordsdividend skulle inte överföras till det samlade insolvensförfarandet och någon lägsta gräns skulle inte införas i den nya lagstiftningen.²⁸ Förslaget mötte en del kritik av remissinstanserna och har inte lett till lagstiftning.

Mot bakgrund av den kritik som mött det tidigare förslaget om att ta bort den lägsta gränsen i lagen anser vi att den nuvarande ordningen bör gälla för såväl det offentliga som det separata ackordet, men däremot inte om parterna träffar ett s.k. utvidgat ackord. Genom att det inte finns en fast beloppsgräns i detta fall behöver inte parterna låsa fast sig på en viss nivå. I stället kan parterna diskutera ett antal alternativa lösningar, vilket skulle kunna vara en lägre ackordsprocent för det fall en majoritet av borgenärerna vill acceptera detta. Genom att parterna i uppgörelsen kan bestämma att gäldenären på annat sätt ska fullgöra sina förpliktelser mot borgenärerna kan borgenärerna vara villiga att acceptera en lägre ackordsprocent. Det kan också vara så att borgenärerna får betalt i andra betalningsmedel, exempelvis på ett sätt som medför ägande i bolaget eller att gäldenären frigör sig från sina skulder genom ett avvecklingsackord, innebärande att gäldenären blir fri från sina skulder mot att vederbörande överlämnar sina tillgångar till borgenärernas förnöjande.

Det har kommit till utredningens kännedom att det kan vara mycket svårt för ett gäldenärsföretag med betalningssvårigheter att klara av att betala ett ackord med en ackordsprocent om 25 % på ett år. Om ackordslikviden motsvarar 1 000 000 kronor måste gäldenärsföretaget prestera cirka 87 000 kronor (inklusive ränta) i månaden för att klara betalningarna. Ett gäldenärsföretag utan betalningssvårigheter som behöver en kredit om 1 000 000 kronor skulle knappast kunna klara en sådan tuff betalningstid.²⁹ Vi före-

²⁸ SOU 2010:2 Del 1 s. 347 ff., och särskilt s. 351.

²⁹ Jfr Englund, P. & Becker, B. & Becker T. & Bos, M. & Wissén, P, Den svenska skulden, 2015 s. 47 ff., om företagens skuldsättning och om behovet av en utvecklad obligationsmarknad.

slår därför att parterna inom ramen för det utvidgade ackordet t.ex. fritt kan bestämma betalningstiden för ackordslikviden och vilken beloppsgräns som föreslås för ackordet. Om ett utvidgat ackord kommer till stånd innebär det således att betalningstiden kan bli betydligt längre än vad som gäller enligt nuvarande regler för att betala ackordslikviden enligt 3 kap. 2 § LFR, men det kan också innebära att en oprioriterad borgenär kan få betydligt mer än den nu sedvanliga utdelningen om 25 procent på sin fordran. Ett utvidgat ackord är därför till fördel för såväl borgenären som gäldenären. Det torde dock vara så att gäldenären måste visa att den längre betalningstiden möjliggör fördelar för borgenären än t.ex. vid ett sedvanligt offentligt ackord för att det utvidgade ackordsförslaget ska komma att godkännas.

Som ovan nämnts bör ackordsförslaget i första hand läggas fram som förslag till borgenärerna av gäldenären och dennes rekonstruktör. Det bör innehålla villkor för olika skulders innehåll och betalningstider. På marknaden finns ett flertal avtal som liknar den nämnda uppgörelsen och som skulle kunna användas som modell för framläggandet av ett sådant. Av dessa kan man bl.a. utläsa att för att en finansiär ska vilja bidra med nya pengar krävs att denne får en senior position relativt existerande skulder, trots att dessa är säkerställda skulder.³⁰

Det totala fordringsbeloppet som gäldenären ska betala bör naturligtvis framgå liksom om gäldenären har rätt att betala med något annan prestation. Betalningstiden för borgenärernas fordringar måste också vara klart specificerade. Frågor om ränta måste naturligtvis hanteras inom ramen för uppgörelsen. Är någon borgensman eller medgäldenär medansvarig för någon skuld bör dennes betalningsskyldighet bestämmas. Visserligen förlorar inte borgenären som godkänner ackordsförslaget sin rätt mot en eventuell borgensman men eftersom borgensmannen har regressrätt gentemot gäldenären är det lämpligt att denna skuld regleras. Är fordran reglerad med en kreditsäkerhet i tredje mans egendom bör det framgå hur skuldregleringen påverkar dennes rätt. Av ackordsförslaget måste också klart framgå huruvida några kvittningsfordringar omfattas. Som framkommer i 8.3.3 ska en borgenär som kan få täck-

³⁰ Englund, P. & Becker, B. & Becker T. & Bos, M. & Wissén, P, Den svenska skulden, 2015 s. 70.

ning för sin fordran genom kvittning inte delta i förhandlingen med vissa undantag. Om det är avsett att gäldenärens verksamhet eller tillgångar ska överlåtas bör villkoren för överlåtelsen noga specificeras. Parterna kan i förslaget komma överens om att gäldenären ska nå och vidmakthålla vissa nyckeltal beträffande soliditet, likviditet m.m. under viss tid framåt. Det ska vara möjligt att som villkor i förslaget komma överens om att det råder utdelningsförbud till gäldenärsbolagets ägare, så länge borgenärernas rätt har inskränkts. På så sätt kan man få bukt med den s.k. omvända förmånsrättsordningen som för närvarande gäller i svensk rätt.³¹ Här är det viktigt att begränsa företagsägarnas inflytandet över rekonstruktionsförfarandet så att dessa inte gynnas på bekostnad av borgenärerna.

8.3.3 Deltagande borgenärer

Förslag: I en ackordsförhandling deltar borgenärer vilkas fordringar har uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning deltar inte i förhandlingen. Inte heller deltar en borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer, om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det. Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt deltar denna i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, deltar denne med återstående del av fordringen. En borgenär får delta i förhandlingen, även om fordringen inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

I 3 kap. 3 § LFR stadgas vilka borgenärer som deltar i ett offentligt ackord. Bestämmelsen är av grundläggande betydelse för ackordsförfarandet. Vid ett förslag om utvidgat ackord måste också bestämmas vilka borgenärer som deltar i ackordet och hur fordringarna ska bestämmas. Det är också betydelsefullt för att fastställa verkningarna av ackordet. Förslaget tar sin utgångspunkt i 3 kap.

³¹ Se om den omvända förmånsrättsordningen, SOU 2010:2 Del 1 s. 298-303.

3 § LFR och påminner därmed på många sätt om den bestämmelsen. För det första omfattas endast borgenärer vilkas fordringar har uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. I likhet med vad som gäller vid offentligt ackord är dagen för fordrans uppkomst avgörande, inte dagen för begäran om ackordsförhandling. Fordringar som uppkommit under förfarandet omfattas inte av ackordsuppgörelsen. Fordringar som uppkommer under företagsrekonstruktionen ska betalas löpande vart efter de förfaller till betalning. Eftersom det utvidgade ackordet emellertid förändrar villkoren i fordringsförhållandet mellan gäldenären och borgenärerna finns det dock anledning att överväga om inte sådana fordringar borde inkluderas eftersom s.k. superförmänsrätt enligt detta förslag begränsas. Däremot ska fordringar som uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion och som är förenade med förmänsrätt eller där borgenären kan åberopa separationsrätt vara delaktiga i ackordet (se strax nedan). I de avtal som stått modell för ett utvidgat ackord deltar såväl säkerställda som oprioriterade borgenärer i uppgörelsen. I de rättsordningar där en rekonstruktionsplan fastställs av rätten är det också vanligt att planen tar upp olika typer av fordringar som kan vara förenade med särskild eller allmän förmänsrätt. Med hänsyn härtill anser utredningen att samtliga borgenärer vars fordran uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion deltar i ackordet. En borgenär kan dock ha rätt att använda en fordran som han eller hon har mot gäldenären till kvittning. I likhet med vad som gäller enligt 3 kap. 3 § har borgenärer som får täckning för sina fordringar genom kvittning inte rätt att delta i ackordsuppgörelsen, såvida vederbörande inte avstår från sin kvittningsrätt. Detsamma gäller om borgenärens fordran endast till viss del kan täckas genom kvittning. Får borgenären endast partiell täckning för sin fordran deltar han eller hon med återstående del av fordringen. Borgenärer med efterställda fordringar deltar i likhet med vad som gäller vid offentligt ackord inte i förhandlingen om ett utvidgat ackord, om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det. Har en borgenär en fordran som är beroende av särskilt villkor eller som inte är förfallen till betalning, får vederbörande delta i ackordsförhandlingen. Det motsvarar vad som nu gäller vid offentligt ackord enligt 3 kap. 3 § fjärde stycket LFR.

Som ovan nämnts deltar i en ackordsförhandling om utvidgat ackord samtliga borgenärer vilkas fordringar har uppkommit före

ansökan om företagsrekonstruktion. Det gäller såväl säkerställda som oprioriterade borgenärer. I de utländska rättsordningar där rätten fastställer en rekonstruktionsplan är de röstberättigade borgenärerna uppdelade i olika grupper beroende på vilken typ av fordran som åberopas och vilken säkerhet som finns ställd för den. En grupp kan utgöras av säkerställda borgenärer. Här avses olika borgenärer som antingen har en äganderättsbaserad eller en förmänsberättigad säkerhet. I denna grupp kan t.ex. borgenärer med säkerhet i företagshypotek ingå men sådana borgenärer kan även utgöra en egen grupp. I finsk rätt utgör staten, vars fordringar kan drivas in med stöd av lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) en egen grupp. En annan grupp är de borgenärer som innehar oprioriterade fordringar. En tredje grupp är borgenärer som har en efterställd fordran. En fjärde grupp kan utgöras av arbetstagare. Inom varje grupp gäller vanligtvis principen om lika rätt. Gruppbildningen syftar ofta till att utjämna intresseomfångfalden inom borgenärskollektivet och därmed förbättra utsikterna för antagandet av planen. I de utländska rättsordningarna finns också regler som hindrar enskilda borgenärer och gäldenären från att obstruera rekonstruktions- och ackordslösningar som stöds av en enkel gruppmajoritet och inte ger sämre utfall än om planen inte genomförs.³² Här kan t.ex. planen antas om en majoritet av de röstande tillstyrkt planen och summan av de tillstyrkandes fordringar uppgår till mer än hälften av summan av de röstandes fordringar. En annan variant är s.k. ”cram down” vilket innebär att en plan kan fastställas trots att den inte stöds av en erforderlig majoritet av borgenärerna, om den inte ger ett sämre utfall för dessa än en realisering av gäldenärens tillgångar.

Utifrån ett svenskt perspektiv är frågan dels vilka borgenär som ska ha rätt att rösta om avtalsförslaget, dels vilken majoritet som krävs för att driva igenom förslaget mot minoritetens vilja. Utredningen anser som ovan nämnts att det utvidgade ackordet ska omfatta samtliga borgenärer vars fordran uppkommit innan ansökan om företagsrekonstruktion. Beträffande rösträttsreglerna föreslog 2007 års Insolvensutredning att reglerna för antagande av en rekonstruktionsplan skulle motsvara vad som nu framkommer i 12 kap

³² Se SOU 2010:2 Del 1 s. 356.

11 § KonkL och 3 kap. 3 § med vissa förtydliganden och tillägg.³³ Bestämmelserna om antagande av ackordsförslag i konkurs och företagsrekonstruktion som återfinns i 12 kap. 5 § KonkL respektive 3 kap. 4 § LFR skulle således utgöra modell för antagande av planen. Rekonstruktionsplanen skulle således anses antagen av borgenärerna om minst två tredjedelar av de röstande hade godtagit planen och deras fordringar uppgick till två tredje delar av det sammanlagda beloppet av de fordringar för vilka rösträtt får utövas.³⁴ Däremot avvisade Insolvensutredningen den modell som förekommer i utländska rättsordningar, dvs. att borgenärerna indelas i grupper. Det skulle enligt Insolvensutredningens mening utgöra ett för stort avsteg från vad som för närvarande gäller i svensk rätt.³⁵

I de ackordsförslag som stått modell för det här föreslagna utvidgade ackordet och som förekommer frekvent på den svenska marknaden är det mycket vanligt att borgenärerna delas upp i olika grupper och kategorier beroende på vilken säkerhet de har eller vad deras roll i avtalet utgörs av.³⁶ Vi delar därför inte Insolvensutredningens mening att det skulle vara alltför främmande eller ett för stort avsteg från den svenska rättskulturen att låta genomföra en uppdelning av borgenärerna i särskilda grupper. Att dela in borgenärerna i särskilda grupper innebär ett närmande till flera andra länders lagstiftning och är dessutom i linje med EU-kommissionens rekommendation till medlemsstaterna den 12 mars 2014 om att underlätta rekonstruktioner i insolvenssammanhang, se 5.4.2.

Enligt denna modell utgör således borgenärer som kan åberopa separationsrätt en grupp. En annan grupp utgör borgenärer vars fordran är förenad med särskild förmånsrätt. En tredje grupp utgörs av borgenärer vars fordran är förenad med allmän förmånsrätt (och då inkluderas arbetstagarnas rätt, 12 § FRL) och en fjärde grupp de oprioriterade borgenärerna. De efterställda borgenärerna skulle däremot sakna rösträtt om inte övriga borgenärer medgav det. En alternativ modell är emellertid att låta borgenärskollektivet i sin helhet utgöra den enda gruppen. I detta förslag väljs båda alternativen för att fastställa borgenärsmajoritet vid antagandet av ackordsförslaget för att göra förfarandet så flexibelt som möjligt

³³ SOU 2010:2 Del 1 s. 355–360, SOU 2010:2 Del 2 s. 172–173.

³⁴ SOU 2010:2 Del 1 s. 355–60, SOU 2010:2 Del 2 s. 79, 177.

³⁵ Se SOU 2010:2 Del 1 s. 356.

³⁶ Se t.ex. Ahlinder, E., Finansiering med fastigheter som säkerhetsunderlag, 2013 s. 62–65.

(se vidare under 8.3.7). Eftersom förhållandena i gäldenärsföretagen ser olika ut kan det vara en fördel att ha möjlighet att välja ett av de nämnda alternativen för borgenärsmajoritet. Utländska borgenärer skulle också känna igen något av alternativen från sin egen rättsordning. Nackdelen kan dock ligga i valet av alternativ, eftersom beräkningar torde behöva göras utifrån vilken variant som i så fall når upp till det lagstadgade kravet för borgenärsmajoritet. Det kan leda till tidsutdräkt och kostnader.

8.3.4 Beslut om förhandling om utvidgat ackord

Förslag: Om begäran om ackordsförhandling tas upp, ska rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling. Samtidigt ska rätten

1. bestämma tidpunkt för ett sammanträde med borgenärerna inför rätten,
2. kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till ett sammanträde, och
3. kungöra beslutet i Post- och Inrikes Tidningar.

Borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen ska hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna. Vid borgenärssammanträdet ska rekonstruktören och gäldenären närvara. Detsamma gäller den borgenär som framlagt förslaget. Rekonstruktören ska tillhandahålla en förteckning över de borgenärer som har rätt att delta i omröstningen i ackordsfrågan, med uppgift om de fordringsbelopp för vilka rösträtt får utövas.

Vid borgenärssammanträdet ska borgenärerna rösta om förslaget.

Om en begäran om ackordsförhandling avseende ett utvidgat ackord tas upp, ska rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling. Bestämmelsen är utformad efter modell av 3 kap. 13 § LFR. Rättens beslut förutsätter som ovan nämnts att det finns ett skriftligt förslag på hur en uppgörelse med borgenärerna ska uppnås och ett intyg om att borgenärerna som till antalet utgör minst två femtedelar av det totala borgenärskollektivet och som omfattas av förslaget har förklarat sig anse ackordsförslaget antaget. Om dessa

förutsättningar är för handen ska rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling, där borgenärerna har möjlighet att rösta om ackordsförslaget. Rätten ska således bestämma tid för ett ackords-sammanträde inför rätten. Till detta sammanträde ska gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna kallas. Beslutet ska kungöras.

Borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen om det utvidgade ackordet ska i likhet med vad som gäller enligt 3 kap. 17 § LFR hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna. Vid sammanträdet är gäldenärens och rekonstruktörens närvaro nödvändig. Om gäldenären inte inställer sig personligen eller genom ombud bör det uppfattas som att ackordsförslaget är förkastat. Detsamma gäller om rekonstruktören eller den borgenär som framlagt förslaget inte inställer sig personligen. Skälet är att det troligen är förenat med betydande svårigheter att genomföra sammanträdet om dessa nyckelpersoner inte skulle vara närvarande och kunna besvara frågor och redogöra för ackordsförslagets innehåll. I likhet med vad som gäller enligt 3 kap. 17 § tredje stycket ska rekonstruktören tillhandahålla en borgenärsförteckning med uppgift över vilka borgenärer som har rösträtt och för vilket belopp respektive borgenär har rätt att rösta. Förteckningen ska tjäna såsom en röstlängd. Uppgiften att ta fram en röstlängd samt att redogöra för ackordsförslaget tillsammans med gäldenären ska enligt utredningens mening åligga rekonstruktören. Rekonstruktören är sannolikt den som hjälpt gäldenären att ta fram ackordsförslaget och dessutom fört förhandlingar med de borgenärer som visat vilja att stödja ackordsförslaget.

Vid borgenärssammanträdet ska borgenärerna efter modell av 3 kap. 20 § rösta om ackordsförslaget.

8.3.5 Borgenärsmajoritet vid fastställande av utvidgat ackord

Förslag: Ett ackordsförslag ska anses antaget av borgenärerna om

1. minst två tredje delar av borgenärerna i varje borgenärsgrupp som har deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst två tredjedelar av totalbeloppet av de fordringar som de röstande borgenärerna i gruppen har mot gäldenären, eller
2. minst åttiofem procent av det totala borgenärskollektivet som har deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst tre fjärdedelar av de röstberättigade fordringarnas sammanlagda belopp.

För att en rekonstruktion inte ska förhindras där en majoritet av borgenärerna visar att de villiga att acceptera att gäldenären fortsätter sin verksamhet ska en majoritet av alla deltagande borgenärerna kunna driva igenom ett utvidgat ackord mot minoritetens vilja, såvida inte minoriteten kan visa att de får en större utdelning om gäldenärens verksamhet avvecklas direkt. För att majoritetskravet ska vara uppfyllt och ackordsförslaget således ska kunna fastställas krävs olika procentsatser beroende på om borgenärerna delas in i särskilda grupper eller endast utgör en grupp. Enligt alternativ 1 – dvs. om borgenärerna delas upp i olika grupper och kategorier beroende på hur de säkerställt sin fordran – krävs ett godkännande av förslaget av två tredjedelar av borgenärerna i varje borgenärsgrupp som deltagit i omröstningen och deras sammanlagda fordringar uppgår till minst två tredjedelar av totalbeloppet av de fordringar som de röstande borgenärer i gruppen har mot gäldenären. Enligt alternativ 2 – dvs. där hela borgenärskollektivet utgörs av en enda grupp – krävs ett godkännande av förslaget av 85 % av det totala borgenärskollektivet och deras fordringar uppgår till minst tre fjärdedelar av de röstberättigade fordringarnas sammanlagda belopp.

Trots att en majoritet av borgenärerna har röstat för antagandet av det framlagda ackordsförslaget ska rätten inte fastställa detta om en minoritet av borgenärerna som således motsätter sig uppgörelsen kan visa att de får en större utdelning om gäldenärens verksam-

het avvecklas och tillgångarna delas ut direkt till borgenärerna. Det åvilar borgenärerna i det fallet att styrka det förhållandet.

8.3.6 Verkan av utvidgat ackord

Förslag: Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som hade rätt att delta i ackordet tillgodoses fullt ut genom ackordet. Däremot förlorar inte en borgenär som godkänt ett ackordsförslag genom godkännandet sin rätt mot borgensmän eller andra som förutom gäldenären svarar för fordringen.

För att uppnå förutsägbarhet i gäldenärens framtida verksamhet måste de rättsförhållanden som fastställs i ackordsförslaget vara bindande för samtliga, såväl kända som okända, borgenärer. Innebörden av att det utvidgade ackordet är bindande är att borgenärernas rätt enligt det ursprungliga fordringsavtalet eller motsvarande har ersatts av en rätt enligt det fastställda ackordsförslaget. Att en borgenär har bibehållen rätt mot borgensmän och medgäldenärer i enlighet med deras åtaganden, såvida inget annat avtalats, är en annan sak (se 3 a kap. 8 § LFR).

Ackordsförslagets bindande verkan mot samtliga borgenärer är knutet till att dessa dels har haft rätt att rösta, dels har haft rätt att anmärka mot fordran som omfattas av ackordet innan rätten fattar beslut om att ackordet ska fastställas. Huruvida borgenären har utnyttjat denna rätt eller inte spelar inte någon roll. För att samtliga borgenärer ska ha möjlighet att tillvarata sina rättigheter ska kallelsen till borgenärsammanträdet där omröstning om ackordsförslaget kommer att äga rum tillkännages genom kungörelse.

Genom att såväl samtliga kända som okända borgenärer är bundna av ackordsuppgörelsen ska ingen borgenär kunna rikta exekutionsrättsliga åtgärder mot gäldenären på grund av en fordran som omfattas av det utvidgade ackordet. En sådan möjlighet skulle annars kunna försvåra en framgångsrik väg framåt för gäldenären.

8.3.7 Fastställelse av utvidgat ackord

Förslag: Har ackordsförslaget antagits vid borgenärssammanträdet, men finns det anledning att inte fastställa ackordet, ska ackordsfrågan prövas av rätten vid en förhandling. Detsamma gäller om det vid sammanträdet inte kan avgöras om förslaget har antagits eller förkastats av borgenärerna. Om ackordsfrågan inte ska prövas vid en förhandling, ska rätten fastställa ackordet.

Beslut i ackordsfrågan ska meddelas inom en vecka efter förhandlingen, om inte längre tid är nödvändig på grund av särskilda omständigheter.

I 3 kap. 23 § LFR finns bestämmelser om fastställande av offentligt ackord. Motsvarande bestämmelser bör införas beträffande ett utvidgat ackord. Utgångspunkten är således att det utvidgade ackordet som antagits vid borgenärssammanträdet ska fastställas av rätten, såvida det inte finns anledning att inte fastställa ackordet med anledning av att ärendet t.ex. inte har handlagts på föreskrivet sätt (se strax nedan). Det utvidgade ackordet kan naturligtvis inte heller fastställas när det inte kan avgöras om ackordsförslaget har förkastats eller antagits av borgenärerna. Rätten får då i likhet med vad som gäller enligt 3 kap. 23 § pröva frågan om ackordets fastställande vid ett särskilt sammanträde. Däremot ska rätten fastställa ackordet om ackordsfrågan inte skall prövas vid en förhandling, se 3 kap. 23 § andra stycket. Eftersom det kan vara ett betydande material som behöver gås igenom i samband med fastställelseprövningen kan rätten behöva ett visst anstånd innan beslut meddelas i ackordsfrågan. Med anledning härav anges därför att beslut i ackordsfrågan ska meddelas inom en vecka, om ej längre tid är nödvändigt på grund av särskilda omständigheter, se 3 kap. 23 § tredje stycket.

8.3.8 Vägran att fastställa ackordsförslaget

Förslag: Ett utvidgat ackord får inte fastställas om

1. ärendet inte har handlagt på förskrivet sätt och felet kan ha inverkat på ackordsfrågans utgång,
2. det finns skälig anledning att anta att gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågans eller att något annat svek har ägt rum vid ackordet eller,
3. ackordet uppenbart är till skada för borgenärerna.

Även om första stycket inte är tillämpligt, får rätten efter omständigheterna vägra att fastställa ackordet, om en borgenär, eller en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen har bestritt fastställelse på grund av det inte finns betryggande säkerhet för ackordets fullgörande, att ackordet är till skada för borgenärerna eller att ackordet av någon annan särskild anledning inte bör medges.

Vägras fastställelse enligt första stycket 1 och är förslaget inte förkastat av borgenärerna eller förfallet, ska borgenärerna på nytt pröva ackordsförslaget och ett sammanträde sättas ut för detta.

På samma sätt som för offentligt ackord under företagsrekonstruktion enligt 3 kap. 25 § LFR bör det finnas en bestämmelse som hindrar rätten att fastställa ett utvidgat ackord i vissa fall trots att det inte har bestritts av de inblandade parterna. Det bör till exempel inte gå att fastställa ett utvidgat ackord om inte ärendet har handlagts på föreskrivet sätt och felet inverkat på ackordsfrågans utgång. Ett utvidgat ackord får inte heller fastställas om det finns skälig anledning anta att gäldenären i hemlighet gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågan eller att något annat svek har ägt rum vid ackordet. I likhet med 3 kap. 25 § första stycket 4 får inte heller ett ackord fastställas om ackordet är uppenbart till skada för borgenärerna. Vidare ges rätten möjlighet att vägra fastställelse då av någon annan särskild anledning så bör ske. Motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 25 § andra stycket vid offentligt ackord.

Vägras fastställelse och är förslaget inte förkastat av borgenärerna eller förfallet, ska borgenärerna på nytt pröva ackordsförslaget

och ett nytt sammanträde sätts ut för detta, jfr 3 kap. 25 § tredje stycket LFR.

8.3.9 Tillsyn och förverkande

Förslag: Vad som sägs i 3 kap. 26 och 27 §§ LFR ska gälla på motsvarande sätt för ett utvidgat ackord.

När ett offentligt ackord har fastställts återstår för gäldenären att infria sitt åtagande enligt ackordet. Enligt 3 kap. 26 § LFR ges rätten möjlighet att på begäran förordna om en tillsynsman som har till uppgift att se till att gäldenären fullgör sina åligganden enligt ackordet. På samma sätt som vid ett offentligt ackord under företagsrekonstruktion enligt 3 kap. 26 § LFR bör rätten beträffande ett utvidgat ackord kunna förordna rekonstruktören eller någon annan lämplig person att utöva tillsyn över att gäldenären fullgör sina åligganden enligt det utvidgade ackordet. Genom att rekonstruktören således utövar tillsyn över gäldenären och gör borgenärerna uppmärksamma på om gäldenären missköter sig, finns det möjligheter för borgenärerna att tillvarata sin rätt.

Bestämmelsen i 3 kap. 27 § LFR innebär att verkan av det offentliga ackordet rivs upp i vissa i paragrafen särskilt angivna fall när gäldenären grovt försummat sina åtaganden enligt ackordet.

Det sker genom att rätten förklarar den eftergift som har medgetts gäldenären genom ackordet förfallen. I enlighet med paragrafens tredje stycke innebär förverkandet inte att ackordet i sin helhet blir ogiltigt, utan förverkandet träffar den del som gynnar gäldenären. Borgenärerna kan göra ackordet i övrigt gällande mot gäldenären.

Utredningen anser att det bör finnas en bestämmelse som innebär att verkan av det utvidgade ackordet rivs upp i särskilt angivna fall när gäldenären grovt försummat sina åtaganden enligt ackordet.³⁷ Ett förverkande av ett fastställt ackord är en mycket ingripande åtgärd mot gäldenären som bör vara förbehållen mer allvarliga försummelse från gäldenärens sida. Om gäldenären gjort sig

³⁷ Se SOU 2010:2 Del 2 s. 186.

skyldig till oredlighet mot borgenär, uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning eller i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågans avgörande ska ackordet förverkas i likhet med vad som gäller enligt 3 kap. 27 § 1 a–c LFR. Vidare kan ackordet förklaras förfallet om inte gäldenären följer tillsynsmannens anvisningar eller inte lämnar de uppgifter till tillsynsmannen som denne begär, se 3 kap. 26 § och 3 kap. 27 § 2. Slutligen kan ackordet förklaras förfallet om gäldenären på något annat sätt har försummat sina åtaganden enligt ackordet, 3 kap. 27 § 3. Om gäldenären *uppenbart* försummar sina åtaganden enligt det utvidgade ackordet ska det kunna leda till att det förverkas. Enstaka eller kortvariga betalningsdröjsmål eller andra avvikelser från uppgörelsen som anses mindre allvarliga ska således inte medföra att ackordet förverkas. Det bör tas hänsyn till anledningen till ett eventuellt betalningsdröjsmål eller en viss avvikelse. Om dröjsmålet eller avvikelsen är ursäktlig bör inte ackordet kunna förverkas. Ackordet ska inte heller kunna förverkas såvida gäldenären vidtar rättelse efter en av borgenären angiven men skäligen tilläggstid. Om gäldenären däremot medvetet eller vid upprepade tillfällen allvarligt avviker från ackordsuppgörelsen gentemot en eller flera borgenärer ska det kunna förverkas.³⁸ Möjligheten till förverkande av ackordsuppgörelsen såsom påtryckningsmedel torde därmed vara tillämpligt för att ge borgenärerna tillräcklig trygghet att det utvidgade ackordet blir uppfyllt av gäldenären. Om gäldenären skulle finna det omöjligt att uppfylla sin del av avtalet kan övervägas om gäldenären i likhet med vad som gäller enligt lagen om skuldsanering för företagare, ska beredas möjlighet till omprövning av avtalet.³⁹ Den frågan kan dock inte av tidsskäl utredas närmare här, men bör övervägas. Skulle dock ackordet förverkas träffar förverkandet den del som gynnar gäldenären. Borgenärerna kan dock göra ackordet i övrigt gällande mot gäldenären.

³⁸ Jfr prop. 1993/94:123 s. 171 f. och prop. 2015/16:125 s. 166.

³⁹ Se prop. 2015/2016:125 s. 170 ff.

8.4 Företagsrekonstruktionens upphörande

Bedömning: Rätten borde ex officio pröva huruvida gäldenären ska försättas i konkurs i samband med att rätten beslutar att företagsrekonstruktionen ska upphöra.

Om företagsrekonstruktion misslyckas kan gäldenären själv eller någon borgenär inge en konkursansökan mot gäldenären. En ansökan om konkurs kan dock redan ha inkommit från borgenären men blivit vilandeförklarad, 2 kap. 10 a § första stycket KonkL. Enligt gällande rätt måste i det förstnämnda fallet ärendet om företagsrekonstruktion först avslutas och en ansökan om konkurs ges in, prövas och därefter inledas som ett nytt ärende.

Ett beslut om att låta en företagsrekonstruktion upphöra kan fattas av rätten dels i samband med att en frist löper ut, dels under den tid som en frist löper. Till utredningen har dock framkommit att det inte är ovanligt att rätten fattar beslut att företagsrekonstruktionen ska upphöra, därför att fristen har löpt ut utan att någon borgenär eller gäldenären själv har ansökt om att gäldenären ska försättas i konkurs. Det är således oklart för samtliga parter inblandade hur det kommer att gå för gäldenärens verksamhet i framtiden.

Handläggning av ärenden om konkurs följer i princip rättegångsbalkens regler i den mån avvikande bestämmelser inte har meddelats i konkurslagen (se 16 kap. 2 § KonkL). Handläggningen av ärenden av företagsrekonstruktion ska ske enligt (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat föreskrivs i LFR, 4 kap. 1 §. Konkursfrågor ska handläggas snabbt och konkurslagen kan därför innehålla regler för handläggningstider i vissa fall som avviker från rättegångsbalkens, jfr t.ex. 32 kap. 1 § rättegångsbalken. Om en gäldenärs konkursansökan upptas ska rätten pröva den genast, 2 kap. 14 § första stycket. Gäldenärens ansökan ska dock prövas vid en förhandling, om det enligt 2 kap. 14 § andra stycket första punkten det med hänsyn till tillgängliga upplysningar eller av någon annan anledning finns särskilda skäl att inte godta uppgiften om gäldenärens insolvens. Förhandlingen ska enligt 2 kap. 14 § tredje stycket hållas inom två veckor från det att ansökningen kom in till rätten.

Upptas en borgenärs konkursansökan ska rätten sätta ut en förhandling för prövning av ansökningen. Förhandlingen ska hållas

inom två veckor från det att ansökningen kom in till rätten. Om det finns särskilda skäl får den hållas senare, dock senast inom sex veckor. Till förhandlingen ska parterna kallas, 2 kap. 16 §. Parterna ska i kallelsen upplysas om den i 2 kap. 19 § föreskrivna påföljden av att part uteblir. I kallelsen till gäldenären ska denna föreläggas att svara på konkursansökningen vid förhandlingen. I kallelsen ska även anges att gäldenären inte behöver inställa sig om gäldenären före förhandlingen skriftligen medger ansökningen och rätten inte särskilt underrättar vederbörande om att förhandlingen ändå ska hållas, Se även 2 kap. 15 och 17 §§ om kallelser m.m.

En borgenär som ansöker om konkurs mot gäldenären under företagsrekonstruktionsförfarandet kommer att få sin ansökan vilandeförklarad, ifall gäldenären begär det, i avvaktan på att företagsrekonstruktionen upphör, 2 kap. 10 a § KonkL. Vanligtvis bereds borgenärens ansökan så långt att borgenärens ansökan dels uppfyller kraven i 2 kap. 4 § KonkL, dels det inte råder någon tvekan om borgenärens behörighet enligt 2 kap. 6 § KonkL. Om borgenären vidhåller sin konkursansökan, ska tingsrätten i samband med företagsrekonstruktionens avslutande sätta ut en förhandling för prövning av borgenärens vilandeförklarade konkursansökan.

Om en konkursansökan varken finns anhängiggjord av gäldenären eller av en borgenär kan man tycka att domstolen borde ha möjlighet att ta upp saken ex officio och då pröva graden av gäldenärens betalningssvårigheter. Ur de mindre borgenärernas och de anställdas perspektiv vore det mer förutsägbart och rättssäkert med en ex-officio prövning. Det skulle även minska risken för ett eventuellt företrädaransvar samt ge ett mer effektivt förfarande, inte minst kostnadsmässigt. Rätten har redan fått uppgifter om gäldenärens tillgångar och skulder med uppgifter om varje borgenärs namn och postadress samt om det räkenskapsmaterial och de andra handlingar som rör gäldenärens verksamhet, jfr 2 kap. 3 § KonkL. Frågor om gäldenärens behörighet att företräda den juridiska personen och rättens egen behörighet är också redan klarlagda, jfr 2 kap. 1 § KonkL. Emellertid kan det finnas skäl för att gäldenären själv eller borgenärerna inte begär gäldenären i konkurs. Om inte parterna begär att gäldenären ska försättas i konkurs, kan det vara främmande att domstolen skulle göra det, särskilt som den varken vinner eller förlorar på ärendets utgång. Snarare är det borgenärerna som måste vara mer aktiva. Forskning visar att om man jämför det

genomsnittliga antalet borgenärer som gäldenären namnger i borgenärsförteckningen med det genomsnittliga antalet närvarande borgenärer vid borgenärssammanträdet är det cirka 10,8 % av gäldenärens borgenärer som tar en aktiv del i rekonstruktionsförfarandet.⁴⁰ Förklaringen till varför borgenärerna inte är så aktiva kan diskuteras. Ett skäl kan vara att borgenärerna saknar kunskap om lagen. En annan orsak är att borgenärerna anser att företagsrekonstruktion endast är en annan form av konkurs. Borgenärerna vill därför inte ödsla tid och kraft på något som de ändå tror kommer leda till en förlust. Ett tredje skäl kan vara att det namn som gäldenären uppger i företagsrekonstruktionsansökan inte överensstämmer med dess organisationsnummer. Det kan vara en förvirrande faktor för borgenären, eftersom vederbörande kanske inte tror att saken angår honom/henne eftersom man inte känner igen gäldenärens namn.

Om en borgenär anser att företagsrekonstruktion inte är en lämplig åtgärd bör vederbörande lämna in en konkursansökan mot gäldenären och räkna med att den vilandeförklaras under förfarandets gång. Borgenären bör därefter aktualisera denna om vederbörande anser att gäldenären är insolvent och syftet med företagsrekonstruktionen inte kan uppnås. Om borgenären då vidhåller sin konkursansökan, ska tingsrätten i samband med företagsrekonstruktionens avslutande sätta ut en förhandling för prövning av borgenärens vilandeförklarade konkursansökan.

Utredningen anser att för den konkurssökande borgenären är varje fördröjning av dennes vilandeförklarade konkursansökan äventyrlig eftersom gäldenären efter rekonstruktionens avslutande har möjlighet att förfoga över sin egendom utan rekonstruktörens samtycke. Tillgångarna kan således komma att göras oåtkomlig för borgenärerna, jfr dock 4 kap. KonkL. Borgenärerna måste således ta en mer aktiv roll vid avslutandet av gäldenärens rekonstruktion, med tanke på att det är deras intressen och fordringar som står på spel. Om borgenären vill förhindra att det uppstår ett otillfredsställande vakuum i tiden mellan ett misslyckat avslutat företagsrekonstruktionsförfarande och en eventuell annalkande konkurs bör vederbörande i samband med företagsrekonstruktionens avslutande

⁴⁰ Persson, A. H. & Karlsson-Tuula, M., Är lagen om företagsrekonstruktion en papperstiger? 2000, s. 63.

antingen anhängigöra en konkursansökan eller aktualisera en redan inlämnad sådan. Det kan dock övervägas om inte rätten borde ex officio pröva huruvida gäldenären ska försättas i konkurs i samband med att rätten beslutar att företagsrekonstruktionen ska upphöra. Något sådant förslag lämnas dock inte här.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

9.1 Ikraftträdande

Förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018.

De lagändringar som föreslås bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarande, fortsatt beredning inom Regeringskansliet, inhämtande av Lagrådets yttrande och riksdagsbehandling bör de nya bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 januari 2018.

9.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökningar om företagsrekonstruktion som anhängiggjorts före ikraftträdandet och för ärenden i vilka beslut om att inleda rekonstruktion har meddelats före ikraftträdandet.

De föreslagna reglerna innebär att ansökan ska innehålla mer information, skärpt beviskrav för att få inleda förfarandet och en viss inskränkning i gäldenärens rätt att förfoga över sina tillgångar eftersom avsaknad av samtycke från rekonstruktören ska medföra ogiltighetsverkan för vissa rättshandlingar som gäldenären företar under förfarandet. Utredningen föreslår också ändrade regler om gäldenärens avtal samt regler om obligatorisk domstolsprövning av rekonstruktörens ersättning och ett i lag reglerat skadeståndsansvar för rekonstruktören. Detta sammantaget med nya regler beträf-

fande separat ackord och utvidgat ackord gör att det är nödvändigt att äldre bestämmelser fortfarande får gälla före ikraftträdandet av de föreslagna bestämmelserna.

10 Författningskommentar

10.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

I bestämmelsen har gjorts ett tillägg. Där finns en upplysning om att en näringsidkare med betalningssvårigheter kan ansöka om att få inleda förhandling om ett separat ackord istället för företagsrekonstruktion. Som utvecklats i den allmänna motiveringen i 8.2 ska det vara möjligt att ansöka om ackord utan att gäldenären behöver rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Det separata ackordet är avsett att vara en snabb väg till skuldnedsättning för gäldenären i fall då det i övrigt saknas behov av att rekonstruera den verksamhet som bedrivs. De förutsättningar och villkor som ställs upp för att gäldenären ska beviljas ett separat ackord framkommer dock i ett nytt kapitel, 3 b kap. 1–11 §§.

2 §

I paragrafens *första stycke* har det gjorts ett nytt tillägg beträffande hur gäldenären kan träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer. Det kan antingen ske genom ett offentligt ackord eller genom ett utvidgat ackord.

I *andra stycket* görs ett nytt tillägg som hänvisar till bestämmelserna i 3 kap. och 3 a kap. i lagen. Av 1 kap. 2 § första stycket framkommer att den ekonomiska uppgörelsen mellan borgenärerna och gäldenären kan ske antingen genom ett offentligt ackord eller genom ett utvidgat ackord. De förutsättningar och villkor som

ställs upp för att gäldenären ska beviljas ett offentligt eller ett utvidgat ackord framkommer dock av bestämmelser i 3 kap. respektive 3 a kap. LFR. Med hänsyn härtill görs ett tillägg som hänvisar till bestämmelserna i 3 kap. respektive 3 a kap. i lagen.

I *tredje stycket* erinras om att vad som sägs i lagen beträffande ackord avser såväl ett offentligt som ett utvidgat eller separat ackord, såvida inget annat anges i lagen.

I övrigt har gjorts vissa språkliga justeringar i paragrafen.

2 kap. Företagsrekonstruktion i allmänhet

1 §

I paragrafens *första stycke* har regeln om forum har flyttats till 1 a §.

I övrigt har gjorts vissa språkliga justeringar.

I *andra stycket* har vissa språkliga justeringar gjorts.

1 a §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 6.1.

Enligt bestämmelsen är det regeringen som meddelar föreskrifter om vilka av landets tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion (och ärenden om separat ackord, se 3 b kap. 2 §) och vilka domsområden dessa domstolar ska ha.

3 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.2 och 8.1 och 8.2.

Genom ett tillägg i *första stycket första punkten* framgår att gäldenärens ansökan ska innehålla en redogörelse för den aktuella verksamheten i fråga. Härmed avses uppgifter om företagets associationsform, livslängd, bakgrund, storlek, hur många som är anställda och som således är i behov av lönegaranti samt i vilken bransch företaget är verksamt. Det bör även framgå förhållandet mellan aktiekapital, eget kapital och lånat kapital. Det är även lämpligt att ange vilka grundförutsättningar gäldenären har och särskilt om det finns en affärsidé och om denna i så fall är lönsam.

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke*. Enligt bestämmelsen ska ansökan innehålla en likviditetsbudget som visar att det finns likvida medel tillgängligt för att betala den löpande driften av verksamheten under en viss period i enlighet med kontantprincipen. Av budgeten ska tydligt framgå förekomsten av externa medel och om de externa medlen är beroende av en viss omständighet, t.ex. att försäljning sker eller att kredit beviljas. Budgeten ska som utgångspunkt avse en rekonstruktionsperiod om tre månader men om det finns särskilda skäl får budgeten avse en kortare period för vilken budget kan upprättas. Med särskilda skäl avses exempelvis att de uppgifter som föreligger i detta skede inte möjliggör en tillförlitlig budget om tre månader. En likviditetsbudget kan kompletteras i efterhand om omständigheterna är sådana att det saknas tid och det är av avgörande betydelse att rekonstruktionen omgående inleds. Skälen för att inte lämna en likviditetsbudget ska då motiveras.

Genom ett nytt *tredje stycke* införs en bestämmelse om att det av förslaget till rekonstruktör enligt första stycket punkt 4 ska framgå vilka borgenärer som har kontaktats, hur de är berörda samt om de har någon erinran mot den föreslagna personen. Meningen är att gäldenären och den blivande rekonstruktören vid framtagandet av ansökan om företagsrekonstruktion ska kontakta borgenärer för att höra om de har förtroende för den föreslagna personen. Förtroendet för den blivande rekonstruktören kan vara lågt om vederbörande exempelvis är dömd för ekonomisk brottslighet eller har restförda skatteskulder, men det kan även röra sig om huruvida rekonstruktören är känd för sin redbarhet och kompetens baserade på tidigare erfarenheter av personen i rekonstruktionssammanhang. De borgenärer som enligt förslaget till nya 2 kap. 3 § LFR bör kontaktas torde vara de till fordringsbeloppet största samt andra som är viktiga att ha stöd hos för att kunna genomföra en lyckad rekonstruktion. I praktiken torde det regelmässigt vara lämpligt att kontakta Skatteverket, kreditgivare samt ett par av exempelvis de största leverantörerna. Rätten ges härigenom ett bredare underlag för sin bedömning av vem som kan utses till rekonstruktör enligt 2 kap. 11 § eftersom den personen ska ha borgenärernas förtroende.

I paragrafen har i övrigt gjorts vissa språkliga justeringar.

4 §

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* som motsvarar 2 kap. 3 § tredje stycket, se vidare kommentaren till den paragrafen.

6 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.2.

I *första stycket* har gjorts vissa språkliga justeringar.

Genom en ändring i *andra stycket* införs ett något högre beviskrav vid prövningen om det finns anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås. Enligt ändringen får beslut om företagsrekonstruktion meddelas, om det finns *grundad* anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås. Till följd av det ändrade beviskravet är det inte längre tillräckligt att möjligheten av att en företagsrekonstruktion leder till att verksamheten rekonstrueras inte framstår som utesluten (jfr prop. 1995/96:5 s. 180) utan det måste finnas realistiska förutsättningar för en lyckad rekonstruktion. Galdenären måste verkligen ha avsikt och förmåga att fullfölja en företagsrekonstruktion.

10 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.1.2.

I *första stycket* byts rekvisitet särskilda skäl ut mot synnerliga skäl. Förslaget ger minskade möjligheter att utse fler än en rekonstruktör. Ändringen syftar i huvudsak till att hålla nere kostnaderna för förfarandet och markerar att rätten endast i undantagsfall får utse fler än en rekonstruktör. Möjligheten att utse flera rekonstruktörer är förbehållen ärenden av mycket stor omfattning eller komplicerad natur där det inte heller framstår som rimligt att rekonstruktören inhämtar tillräcklig kompletterande kompetens genom sakkunnigt biträde enligt 2 kap. 12 § andra stycket.

I paragrafen har i övrigt gjorts vissa språkliga justeringar.

11 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.1.2 och 8.1.3.

I *andra stycket* har gjorts ett tillägg om att den som är anställd vid Skatteverket inte får vara rekonstruktör. Detsamma gäller den som arbetar med lönegarantifrågor vid Länsstyrelse. Sedan tidigare gäller att bl.a. anställda vid Kronofogdemyndigheten inte får vara rekonstruktörer.

I ett nytt *fjärde stycke* anges att rekonstruktören vid fullgörandet av uppdraget inte får sätta någon annan i sitt ställe. Det är den rekonstruktör som domstolen bedömt som lämplig och särskilt kvalificerad för uppdraget som ska utföra de uppgifter som följer med rekonstruktörsuppdraget. I praktiken biträds rekonstruktören dock ofta av medhjälpare på sitt kontor och det är möjligt att låta dessa personer fatta olika beslut av mindre betydelse. Vid exempelvis tillfällig sjukdom hos rekonstruktören är det också möjligt för en rekonstruktör att låta någon annan inom samma organisation sköta löpande göromål som inte kan skjutas upp. Avsikten är dock att rekonstruktören själv hela tiden ska ha kontrollen över rekonstruktionsärendet och vara den som fattar de för rekonstruktionen betydelsefulla besluten. Någon möjlighet för rekonstruktören att befullmäktiga en extern samarbetspartner att utföra rekonstruktionsarbetet finns inte annat än i de fall rekonstruktören gör bedömningen att det finns behov av experthjälp. I sådana fall får ett sakkunnigt biträde anlitas med stöd av 2 kap. 12 § andra stycket.

15 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.1.2.

Första stycket har ändrats så att det motsvarar bestämmelsens lydelse som den föreslogs av Förmånsrättskommittén i slutbetänkandet *Gäldenärens avtal vid insolvensförfaranden* (SOU 2001:80). Genom ändringen utsträcks gäldenärens plikt att samråda med rekonstruktören till att omfatta också fullgörelse av naturaförpliktelser (t.ex. leverans av före förfarandet såld men inte utgiven vara) och säkerställanden för sådana förpliktelser. I fråga om motivering till den bestämmelsen hänvisas till SOU 2001:80 s. 181 ff.

Paragrafens *andra och tredje stycke* har ändrats och innebär att rättshandlingar som gäldenären företar och som kräver rekonstruk-

törens samtycke enligt första stycket är ogiltiga om samtycke saknas. Detta gäller dock inte om gäldenärens motpart var i god tro, dvs. inte kände till eller borde ha känt till att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen. En överlåtelse av eller ett annat förfogande över egendom som på grund av motpartens goda tro ska gälla, ska dock, om rekonstruktören utan oskäligt uppehåll begär det, gå åter mot att gäldenären ersätter borgenären vad han/hon betalat jämte nödvändig eller nyttig kostnad. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 3 kap 2 § första stycket konkurslagen och den nya bestämmelsen bör tillämpas på motsvarande sätt som den nämnda bestämmelsen i konkurslagen.

I fjärde stycket har gjorts följdändringar på grund av det ändrade första stycket.

16 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.5. Av bestämmelsen framgår att efter borgenärssammanträdet ska rätten besluta att företagsrekonstruktionen ska upphöra, om syftet med företagsrekonstruktionen inte kan antas bli uppnått. Eftersom rätten ofta fattat sitt beslut om att inleda företagsrekonstruktionen på ett ofullständigt underlag är det viktigt att rätten, med hänsyn till den mer ingående utredning som föreligger vid borgenärssammanträdet, gör en noggrann prövning om det fortfarande finns skäl att låta rekonstruktionen fortgå. Beviskrav vid denna prövning är högre än vid beslutet om företagsrekonstruktion enligt 6 § andra stycket.

17 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.3.

Första stycket i paragrafen har ändrats så att verkställighet för borgenärer med separationsrätt är möjlig om inte gäldenären begär att avtalet ska fullföljas.

Om gäldenären inte förklarar sig beredd att utge vederlaget eller ställa säkerhet i takt med att motparten fullgör nya prestationer ska motparten således inte bara kunna häva utan även låta verkställa ett återtagande. I fråga om motivering till bestämmelsen hänvisas till utta-

landen i SOU 2001:80 s. 133–135 och s. 183–185 samt SOU 2010:2 Del 1 s. 406 och s. 415.

20 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.2.2 Innehållet i nuvarande första och andra stycket flyttas med redaktionella ändringar till nya 20 a §.

I *första stycket* föreslås en regel som innebär att redan ansökan om företagsrekonstruktion medför att gäldenärens motpart blir förhindrad att häva på grund av dröjsmål eller befarat dröjsmål. Härigenom ges gäldenären möjlighet att med rekonstruktörens samtycke kräva fullföljd av avtalet.

I *andra stycket* regleras dock följderna av att motparten i god tro om en företagsrekonstruktion avger en hävningsförklaring. Hävningen ska således gälla om det av omständigheterna framgår att motparten var i god tro och det skulle vara uppenbart oskäligt om hävningen inte blev gällande. I fråga om ytterligare motivering till bestämmelsen hänvisas till uttalanden i SOU 2001:80 s. 135–137 och s. 185–187 och SOU 2010:2 Del 1 s. 404 ff., och särskilt s. 417 samt Del 2, s. 17 och s. 117 f.

Tredje stycket tas bort och flyttas delvis till nya 20 c § men innebär ingen ändring i sak.

Fjärde stycket tas bort och flyttas till nya 20 h § men innebär ingen ändring i sak.

Femte stycket tas bort och flyttas delvis förändrat till 20 d §.

Det nuvarande *sjätte stycket* tas bort och flyttas till nya 20 h § men innebär ingen ändring i sak.

20 a §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.5.

I *första stycket första meningen* framkommer i likhet med 2 kap. 20 § första stycket att gäldenären med rekonstruktörens samtycke har rätt att bestämma vilka avtal som ska fullföljas. Bestämmelsen gäller alla avtal, med undantag av vad som framkommer om anställningsavtal m.m. i 20 h §. Bestämmelsen är i praktiken endast tillämplig på avtal som är ömsesidigt förpliktande och icke fullgjorda.

Såsom redan är fallet enligt gällande rätt fortsätter ett avtal att löpa, trots att ett rekonstruktionsförfarande inleds. Däremot får motparten häva och befria sig från skyldigheten att prestera om inte gäldenären med rekonstruktörens samtycke begär att det ska fullföljas. Det är dock gäldenären tillsammans med rekonstruktören som bestämmer om avtalet ska fullföljas eller inte.

I *första stycket i andra meningen* ges motparten en rätt att oavsett om dröjsmål har ägt rum före företagsrekonstruktionen, få besked av gäldenären om avtalet ska fullföljas. Denna rätt är inte beroende av att gäldenären har gjort sig skyldig till ett hävningsgrundade dröjsmål före rekonstruktionen vilket nu är fallet.

Vad som avses med skälig tid beror på förhållandena i det enskilda fallet. Faktorer som bör beaktas är bl.a. avtalets omfattning och den typ av vara eller tjänst som avtalet avser.¹

I *andra stycket* framkommer vad som gäller mellan parterna om ett avtal ska fullföljas. I *andra stycket första punkten* anges att är tiden för motpartens fullgörande inne, ska gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem. Motparten ska således fullgöra sina återstående prestationer och gäldenären ska fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem. I *andra stycket andra punkten* anges att är tiden för motpartens fullgörande inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust. I *andra stycket* återfinns således den regel som för närvarande finns i 2 kap. 20 § andra stycket LFR.

I *tredje stycket* finns en ny regel att om gäldenärens prestation inte kan uppdelas utan betydande olägenhet för motparten ska gäldenären vara skyldig att utge vederlag så att olägenheten upphör, trots att det betyder att motparten får vederlag för en oprioriterad fordran. Om gäldenären ska prestera in natura är huvudregeln som ovan nämnts att gäldenären inte behöver utge sin prestation i den mån den utgör vederlag för en betalning som motparten fullgjort före rekonstruktionen. Vid successiva leveranser ska gäldenären kunna kräva betalning av leverans B trots att motparten tidigare

¹ Se prop. 1995/96:5 s. 198.

betalat leverans A utan att få denna. I den mån gäldenärens prestation inte låter sig uppdelas utan betydande olägenhet för motparten, t.ex. gäldenären ska leverera en maskin som inte låter sig uppdelas, är gäldenären skyldig att utge vederlag så att olägenheten upphör, trots att det betyder att motparten får vederlag för en oprioriterad prestation som han/hon fullgjort före rekonstruktionen. I fråga om motivering till bestämmelsen hänvisas till uttalandena i SOU 2001:80 s. 135 ff., särskilt s. 139–145, s. 190–194 samt SOU 2010:2, Del 1 s. 409 f., 423 f. och Del 2, s. 18 och s. 119–121, och s. 153 f.

20 b §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.6.

I första *stycket* av 20 § b finns en regel som gör det möjligt för gäldenären att vid fortlöpande eller delbara prestationer kräva fullföljd avseende viss tid eller viss mängd av återstoden. Gäldenären får fritt bestämma för vilken tid eller mängd fullföljd ska ske, men sedan gäldenären meddelat motparten sitt krav får den förstnämnde inte ändra detta. Vad som avses med skäligen tid beror på förhållandena i det enskilda fallet. Faktorer som bör beaktas är bl.a. avtalets omfattning och den typ av vara eller tjänst som avtalet avser.²

Den ovan nämnda regeln om partiell fullföljd är dock begränsad, vilket framkommer i *andra stycket*. Om en begränsning av den framtida fullföljden skulle medföra betydande olägenheter för motparten kan gäldenären inte kräva partiell framtida fullföljd. Vid bedömningen av när en uppdelning kan medföra betydande olägenhet för motparten kan ledning hämtas från bestämmelserna i bl.a. 43 och 44 §§ köplagen. Avtal om kreditköp med återtagandeförbehåll och finansiell leasing anses varken som fortlöpande eller delbara i detta hänseende. Har motparten sakrättsligt skydd till gäldenärens framtida prestationer har gäldenären inte rätt att kräva partiell fullföljd. I fråga om motivering, se SOU 2001:80 s. 165–168, s. 187–190 samt SOU 2010:2 Del 1 s. 410, s. 425 och Del 2 s. 18, s. 52 samt s. 121–123.

² Se prop. 1995/96:5 s. 198.

20 § c

Paragrafen är ny, men motsvarar vad som gäller enligt 2 kap. 20 § tredje stycket i nu gällande LFR. Bestämmelsen har dock justerats så den omfattar de nya bestämmelserna i 2 kap. 20 § och 20 a–b §§.

20 d §

Paragrafen är ny och motsvaras delvis vad som gäller enligt 2 kap. 20 § 4 stycket i nu gällande LFR. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.9.

I *första stycket* erinras om motpartens aktiva stoppningsrätt. Bestämmelsen motsvarar 63 § 4 st. Köplagen och nuvarande 2 kap. 20 § 4 st. LFR.

I *andra stycket* införs en ny bestämmelse som behandlar rättsföljden av att gäldenären under företagsrekonstruktionen förfogar över eller utnyttjar en prestation så att den inte kan återlämnas väsentligen oförändrad eller oförminskad. Bestämmelsen motsvarar 63 § femte stycket köplagen.

Enligt *tredje stycket* kan ett förfogande eller utnyttjande dock inte anses föreligga förrän rekonstruktören fått eller borde ha fått kännedom om att en prestation har mottagits eller om det avtal som prestationen avser. I fråga om motivering, se SOU 2001:80 s. 151–155, s. 198–200 samt SOU 2010:2 Del 1 s. 412, s. 426 f., och Del 2 s. 19, s. 52 samt s. 125 f.

20 e §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.12.

I paragrafen anges en regel som innebär att gäldenären har rätt att överlåta ett avtal under förutsättning att

1. gäldenären förklarat att avtalet ska fullföljas,
2. att tredje man har förmåga att fullgöra avtalet och
3. motparten inte väsentligt missgynnas av överlåtelsen och det i övrigt inte finns något rättsligt hinder mot överlåtelsen.

Regeln innebär att förvärvaren ska uppfylla gäldenärens återstående avtalsförpliktelser i den mån de omfattas av avtalsöverlåtelsen, me-

dan motparten fullgör sin del av avtalet gentemot tredje man. Gälldenären befrias dock från det datum då överlåtelsen äger rum från eventuella förpliktelser i det överlåtna avtalet.

Det ska vara möjligt att överlåta avtalet trots att det finns förbud mot detta i avtalet, jfr nuvarande 20 kap. 20 § sjätte stycket LFR och föreslagna 2 kap. 20 h § att reglerna är tvingande till gälldenärens fördel. Frågan är dock om alla avtal ska kunna överlåtas. Det kan diskuteras om gälldenären till exempel ska få överlåta ett avtal som avser en specifik tjänst som gälldenären ska utföra åt motparten. Det kan vara fråga om ett konsultuppdrag eller en liknande immateriell tjänst där gälldenärens person kan förmodats ha spelat en viss roll för uppdraget. I den situationen bör inte överlåtelse kunna ske, om motparten inte kan förvänta sig att få tjänsten utförd med samma kvalitet. Bedömningen huruvida avtalet får överlåtas eller inte får avgöras med beaktande av vilken typ av avtal det är fråga om och hur gälldenärens plikter har utformats i det enskilda avtalet. Det viktigaste är dock att motparten skyddas mot att tredje man på grund av bristande ekonomisk förmåga eller av annat skäl inte kommer att fullgöra sin del av avtalet. Gälldenären måste kunna försäkra motparten om att tredje man är solvent och kommer att kunna fullgöra framtida prestationer enligt avtalet. Vid en bedömning huruvida ett avtal får överlåtas ska de affärsmässiga riskerna som denna överlåtelse medför för borgenären beaktas men även det värde som det innebär för gälldenären att kunna överlåta avtalet.

20 f §

Paragrafen är ny och har utformats efter förebild av 12 kap. 31 § JB. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.10.

Bestämmelsen anger att fortsätter en hyresvärd att tillhandahålla en lokal enligt ett hyresavtal med gälldenären, ska hyresvärdens fordran på hyra för nyttjandet som sker senare än en månad efter rekonstruktionsbeslutet anses ha uppkommit under rekonstruktionen, såvida inte gälldenären erlägger kontant betalning för hyror som uppkommit efter rekonstruktionsbeslutet eller ställer säkerhet därför. Det innebär således att obetalda hyror som löper på tiden efter rekonstruktionsbeslutet och som gälldenären försummar att

betala, kommer att vara likställda med nya fordringar, vilket medför att de får allmän förmånsrätt enligt 10 § 4 FRL i en efterföljande konkurs. I fråga om motivering, jfr SOU 2001:80 s. 230 f., se prop. 2002/03:49 s. 83–86, och s. 155 ff., samt SOU 2010:2 Del 1 s. 430–433, och Del 2 s. 19, s. 52 samt s. 126.

20 g §

Paragrafen är ny och har utformats efter förebild av 5 kap. 18 § konkurslagen. Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.11.

Bestämmelsen anger att om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt ett anställningsavtal med gäldenären, ska arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som utförts senare än en månad efter rekonstruktionsbeslutet anses ha uppkommit under rekonstruktionen. Bestämmelsen kan särskilt bli aktuell vid ett s.k. separat ackord eftersom vid ett sådant förfarande utgår inte lönegaranti till arbetstagaren. I fråga om motivering, jfr SOU 2001:80 s. 230 f., se prop. 2002/03:49 s. 102–105, samt SOU 2010:2 Del 1 s. 427–430, och Del 2 s. 19, s. 52 samt s. 127.

20 h §

Paragrafen är ny men motsvarar nuvarande 20 kap. 20 § 6 st. LFR. De nya bestämmelserna i 20–20 g §§ är tvingande till gäldenärens förmån men omfattar dock inte anställningsavtal. Bestämmelserna gäller inte heller för en borgenär som innehar finansiella instrument, valuta eller sådana fordringar som avses i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen (1987:672) som säkerhet. Beträffande sådana avtal är det inte avsett att göra någon förändring i förhållande till vad som gäller i dag.

3 a kap. Utvidgat ackord

1 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.1.

Av bestämmelsen framgår att rätten kan i ett ärende om företagsrekonstruktion på begäran av gäldenären eller en borgenär be-

sluta om förhandling om utvidgat ackord. En förhandling om ett utvidgat ackord kan ingå som ett element i en företagsrekonstruktion såsom ett offentligt ackord. För att ett utvidgat ackord ska komma till stånd fordras dock att gäldenären eller en borgenär begär det i det pågående ärendet om företagsrekonstruktion. En fristående ansökan om utvidgat ackord kan däremot inte ges in. Det finns inget hinder att gäldenären i en och samma ansökan begär att såväl företagsrekonstruktion som ackordsförhandling om ett utvidgat ackord inleds.

2 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.2.

Av bestämmelsen framgår att ett utvidgat ackord får avse att berörda fordringar mot gäldenären får sättas ner eller betalas på närmare angivet sätt. De fordringar som avses är de som tillkommer borgenärer vilka får delta i förhandlingen. Vilka dessa är anges i 3 §. Innehållet i det utvidgade ackordsförslaget bestäms av parterna och kan innehålla allehanda villkor hur en uppgörelse mellan gäldenären och borgenärerna kan uppnås.

3 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.3.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 3 § LFR med vissa undantag. I en ackordsförhandling deltar samtliga borgenärer vilkas fordringar har uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. Fordringar som uppkommit under förfarandet omfattas således inte av ackordsuppgörelsen. Fordringar som uppkommer under företagsrekonstruktionen ska betalas löpande vart efter de förfaller till betalning. Eftersom det utvidgade ackordet emellertid förändrar villkoren i fordringsförhållandet mellan gäldenären och borgenärerna finns det dock anledning att överväga om inte sådana fordringar borde inkluderas eftersom s.k. superförmånsrätt enligt detta förslag begränsas.

Däremot ska fordringar som är förenade med särskild och allmän förmånsrätt eller där borgenären kan återöpa separationsrätt delta i ackordet. En borgenär som kan få täckning för sin fordran

genom kvittning deltar inte i förhandlingen. Inte heller deltar en borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer, om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det. Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt, deltar denna i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning deltar denna med återstående del av fordringen. En borgenär får delta i förhandlingen, även om fordringen inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

4 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.5.

Paragrafen reglerar frågan om erforderlig borgenärsmajoritet vid ett utvidgat ackord. För att ackordsförslaget ska kunna fastställas och slutligen bli bindande för borgenärerna fordras, att en viss kvalificerad majoritet av dessa borgenärer på borgenärssammanträdet antagit ackordsförslaget. Rekonstruktionen av gäldenärens verksamhet ska inte kunna förhindras där en majoritet av borgenärerna visar att de är villiga att acceptera att gäldenären fortsätter sin verksamhet. Denna majoritet av borgenärerna ska därför kunna driva igenom ett ackord mot minoritetens vilja med ett undantag, se 5 §. Majoriteten fastställs utifrån två alternativ. Enligt det första alternativet delas de röstberättigade borgenärerna in i olika grupper beroende på vilken säkerhet som är ställd för fordran. Enligt det andra alternativet räcker det med att en viss procentsats av det totala borgenärskollektivet accepterar ett antagande av avtalet.

Enligt *första stycket* krävs för borgenärsmajoritet att minst två tredje delar av borgenärerna i varje borgenärsgrupp som anges i andra stycket och som deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst två tredjedelar av totalbeloppet av de fordringar som de röstande borgenärerna i gruppen har mot gäldenären. Borgenärsmajoritet för ackordsförslaget kan också uppnås om minst åttiofem procent av det totala borgenärskollektivet som har deltagit i omröstningen har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till minst tre fjärdedelar av de röstberättigade fordringarnas sammanlagda belopp.

Som framkommit i den allmänna motiveringen kan borgenärerna delas in i olika grupper och ska så göras vid en omröstning enligt det först nämnda alternativet för att uppnå borgenärsmajoritet för ackordsförslaget. I *andra stycket* anges att borgenärerna ska vid en sådan omröstning delas in i följande borgenärsgrupper; 1. borgenärer som kan åberopa separationsrätt, 2. borgenärer vars fordran är förenad med särskild förmånsrätt, 3. borgenärer vars fordran är förenad med allmän förmånsrätt och 4. oprioriterade borgenärer.

5 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.5.

I bestämmelsen stadgas att även om kraven i 4 § första alternativt andra stycket är uppfyllda ska ackordsförslaget inte anses antaget om en borgenär som röstat mot ett godkännande av det utvidgade ackordet visar att en betalning som enligt förslaget ska tillfalla borgenären till sitt värde är mindre än vad vederbörande skulle få i gäldenärens konkurs. Det utvidgade ackordet syftar till att skapa en förmånligare ställning för borgenärerna än konkurs, varför det inte ska vara möjligt att rösta igenom ett förslag där en borgenär kan visa att han/hon får större utdelning om gäldenärens verksamhet avvecklas och tillgångarna delas ut direkt till borgenärerna. Det torde vara tillräckligt att borgenären kan ge en ungefärlig uppskattning om en sådan utdelning.

6 §

Paragrafen är ny och motsvarar 3 kap. 5–7 §§ LFR.

En förhandling om ett utvidgat ackord kan ingå som ett element i en företagsrekonstruktion. Det utvidgade ackordet kan således ses som en variant till det offentliga ackordet. Med anledning härav gäller 3 kap. 5–7 §§ i LFR på motsvarande sätt för ett utvidgat ackord. Jfr prop. 1995/96:5 s. 206 f.

7 §

Paragrafen är ny och motsvarar i huvudsak 3 kap. 8 § LFR. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.6.

Enligt *första stycket* är de borgenärer som enligt 3 § har rätt att delta i förhandlingen om utvidgat ackord bundna av ackordet. Det gäller även en borgenär som inte vid tiden var känd. Motsvarande bestämmelse finns för det offentliga ackordet i 3 kap. 8 § första stycket LFR.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om s.k. efterställda fordringar. Den har också sin motsvarighet i 3 kap. 8 § andra stycket. Trots att en efterställd fordringsägare kan sakna rösträtt enligt 3 § är dock ackordet bindande gentemot denne. Efterställda borgenärer är ofta någon till gäldenären närstående som lämnat kredit till gäldenären på sådana villkor. För att en sådan borgenär inte ska kunna motsätta sig en uppgörelse som är till gagn för huvudelen av de andra borgenärerna saknar en sådan rösträtt. Avsaknaden av rösträtt följer samma mönster som för efterställda fordringar i ett offentligt ackord, se 3 kap. 3 § och 3 kap. 8 § LFR.

Eftersom borgenärer som har säkerhet i form av ett äganderättsförbehåll deltar i ackordet har inget särskilt tillägg gjorts beträffande sådana borgenärer, vilket i så fall hade motsvarat 3 kap. 8 § tredje stycket LFR.

8 §

Paragrafen är ny men motsvarar 3 kap. 9 § LFR. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.6.

En borgenär som godkänt det utvidgade ackordsförslaget förlovar inte genom godkännandet sin rätt mot borgenmän eller andra som förutom gäldenären svarar för fordringen. Är en borgensman medansvarig för gäldenärens skuld kan det dock vara lämpligt att borgensmannens betalningsskyldighet även tas upp i ackordsförslaget med tanke på eventuell regressrätt.

9 §

Paragrafen är ny. Paragrafen har behandlats i 8.3.2.

I *första stycket* anges att en begäran om ackordsförhandling ska göras skriftligen. Ansökan görs till rätten som handlägger ärendet om företagsrekonstruktion. En sådan begäran kan läggas fram så fort rekonstruktionsförfarandet har inletts och under hela den tid som förfarandet pågår. Som ovan nämnts finns det inget hinder mot att gäldenären i en och samma ansökan begär att såväl företagsrekonstruktion som ackordsförhandling inleds. Begäran ska innehålla ett förslag på hur en uppgörelse med borgenärerna ska uppnås. Ansökan behöver inte ha någon särskild form med undantag för kravet i andra stycket i denna paragraf. Innehållet i ackordsförslaget bestäms av parterna.

Av *andra stycket* framgår att den part som begär att ackordsförhandlingar ska inledas ska intyga att borgenärer som till antalet utgör minst två femtedelar av det totala borgenärskollektivet och som omfattas av förslaget förklarar sig anse ackordsförslaget antagbart. Med borgenärskollektivet avses såväl säkerställda som oprioriterade borgenärer. Regeln syftar till att visa att det finns faktiska utsikter till att borgenärerna och gäldenären kan komma överens innan ackordsförhandlingen inleds. Den part som lägger fram ackordsförslaget får på eget ansvar bedöma huruvida antalet borgenärer är behörigen företrädda. Lämplig behörighetshandling bör därför infordras inför det fortsatta förfarandet.³

Av *tredje stycket* framgår att om ackordsförslaget läggs fram av en borgenär måste gäldenären medge att vederbörande ställer sig bakom förslaget. Borgenären får se till att bevisning om att gäldenären medgivit ackordsförslaget bibringas ansökan. Om gäldenären inte vill medverka till att följa åtagandena i det föreslagna ackordet eller är negativt inställd till de villkor som uppställs i det, torde möjligheterna att rekonstruera gäldenärens verksamhet vara mycket begränsade. Det torde vara tämligen omöjligt att hitta en lösning på gäldenärens betalningsproblem genom ett utvidgat ackord som gäldenären inte vill eller kan acceptera. Utan gäldenärens medgivande kan inte ett utvidgat ackord läggas fram. Gäldenären har således vetorätt mot att ett förslag om utvidgat ackord läggs fram.

³ Jfr Walin, G. & Gregow, T., Ackordslagen m.m., 1972, s. 71.

Om möjligheten att få till stånd ett utvidgat ackord förkastas av gäldenären kan det leda till slutsatsen att företagsrekonstruktionen knappast kan bli lyckosam.

10 §

Paragrafen är ny och kommenteras i avsnitt 8.3.4.

I paragrafen föreskrivs att rätten genast ska meddela beslut om ackordsförhandling, om begäran tas upp till prövning. Rättens beslut fattas på handlingar och något särskilt sammanträde ska inte vara nödvändigt. Samtidigt som rätten meddelar beslut om ackordsförhandling ska rätten bestämma tid för ett borgenärssammanträde inför rätten. Till sammanträdet ska rätten kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna. Kallelsen ska kungöras. Regeringen får meddela föreskrifter om kungörandet av beslutet. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 3 kap. 13 § LFR.

11 §

Paragrafen är ny och kommenteras i avsnitt 8.3.4

I *första stycket* av paragrafen framgår att borgenärssammanträdet under ackordshandlingen ska hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna. Bestämmelsen är utformad efter 3 kap. 17 § första stycket LFR.

Enligt *andra stycket* ska rekonstruktören och gäldenären närvara vid borgenärssammanträdet. Detsamma gäller den borgenär som framlagt förslaget. Rekonstruktörens och gäldenärens närvaro är således nödvändig. Om gäldenär inte inställer sig personligen eller genom ombud bör det uppfattas som att ackordsförslaget är förkastat. Detsamma gäller om rekonstruktören eller den borgenär som framlagt förslaget inte inställer sig personligen.

Rekonstruktören ska enligt *tredje stycket* tillhandahålla en förteckning över de borgenärer som har rätt att delta i omröstningen i ackordsfrågan, med uppgift om de fordringsbelopp för vilka rösträtt får utövas. Rekonstruktören ska också i denna borgenärsförteckning lämna uppgift om borgenären är prioriterad i förmånsrätts hänseende. Bestämmelsen motsvarar delvis vad som anges i 3 kap. 17 § tredje stycket LFR.

I *fyärde stycket* erinras om att vad som sägs i 3 kap. 16 § LFR om anmärkningar mot fordran som omfattas av ackordet gäller i tillämpliga delar även för ett utvidgat ackord. Förteckningen som ska tillhandahållas enligt tredje stycket kan således innehålla anteckningar om anmärkningar som framställts och i så fall mot vilka fordringar.

12 §

Paragrafen är ny och behandlas i 8.3.4. Paragrafen anger att röstning angående ackordsförslaget ska ske vid ett borgenärssammanträde. Vad som föreskrivs i 3 kap. 20–21 §§ om offentligt ackord är gällande på motsvarande sätt för ett utvidgat ackord.

13 §

Paragrafen är ny och behandlas i 8.3.7.

Ett utvidgat ackord blir inte gällande utan att det fastställs av rätten. Fastställandet av det utvidgade ackordet innebär att gäldenärens förpliktelser mot borgenärerna förändras i enlighet med vad som anges i ackordet. Det kan i princip innehålla de villkor som gäldenären och borgenärerna finner lämpliga utifrån omständigheterna i varje enskilt fall och en exemplifiering är därför svår att ge. De kan röra allt från åtgärder som ackord, betalningstid, och betalningssätt till större operativa ingrepp som att en viss division av verksamheten ska säljas eller förändringar på annat sätt m.m. Paragrafen som motsvarar 3 kap. 23 § LFR innebär dock att det utvidgade ackordet inte får fastställas i vissa fall.

Enligt *första stycket* får inte ackordet fastställas när det enligt 3 a kap. 14 § i detta förslag finns anledning att inte fastställa ackordet. Vidare ska rätten inte fastställa ackordet när det inte kan avgöras om förslaget antagits vid borgenärssammanträdet. Rätten ska i de angivna fallen vid en särskild förhandling pröva ackordsfrågan.

Enligt *andra stycket* ska rätten fastställa ackordet direkt om det inte finns något hinder enligt bestämmelserna i första stycket.

Enligt *tredje stycket* ska rätten meddela beslut i ackordsfrågan inom en vecka efter förhandlingen, dvs. ackordsborgenärssamman-

trädet, om inte längre tid är nödvändig på grund av särskilda omständigheter.

Eftersom 3 a kap. 13 § är utformad efter förebild i 3 kap. 23 § om offentligt ackord kan ledning hämtas därifrån vid nya bestämmelsens tillämpning. Jfr prop. 1995/96:5 s. 213 f.

14 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i 8.3.8.

I paragrafen *första stycke* anges att rätten ex officio ska vägra fastställelse av det utvidgade ackordet i vissa särskilt angivna fall även om parterna är ense om att avtalet ska fastställas.

I *andra stycket* införs tre speciella fall där rätten kan vägra fastställelse, såvida en borgenär, en borgensman eller annan medgäldenär har bestritt fastställelse. Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 25 § andra stycket. LFR.

I *tredje stycket* framgår att om fastställelse vägras enligt första stycket och är inte ackordsförslaget förkastat av borgenärerna eller förfallet, ska rätten på nytt pröva förslaget och ett nytt sammanträde sättas ut för detta. Med tanke på att det kan ha lagts ner betydande arbete och ekonomiska resurser på att få fram ackordsförslaget måste t.ex. ett formellt fel i handläggningen kunna rättas till och rätten sätta ut ett nytt borgenärssammanträde. Bestämmelsen motsvarar med redaktionella anpassningar 3 kap. 25 § första stycket punkterna 1 och 3–4 samt andra och tredje stycket LFR.

15 §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i 8.3.9.

Gäldenären kan ställas under tillsyn i fråga om ackordets fullgörande. I paragrafen hänvisas därför till vad som sägs i 3 kap. 26 §. Gäldenären kan försumma sina åtaganden enligt det utvidgade ackordet, vilket kan resultera i att det utvidgade ackordet förverkas. I paragrafen hänvisas därför också till 3 kap. 27 § LFR där det ges bestämmelser om förverkande av ett offentligt ackord. I likhet med vad som gäller vid ett offentligt ackord ska det utvidgade ackordet förverkas om gäldenären grovt försummat sina åtaganden enligt avtalet. Det sker genom att rätten förklarar den eftergift som har

medgetts gäldenären genom ackordet förfallet. Ett förverkande innebär inte att ackordet i sin helhet blir ogiltigt, utan förverkandet träffar den del som gynnar gäldenären. Borgenärerna kan göra avtalet i övrigt gällande mot gäldenären eller eventuella borgensmän.

3 b kap. Separat ackord

1 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.1.

En näringsidkare som har betalningssvårigheter ska kunna inleda ett separat ackordsförfarande utan att lägga fram en rekonstruktionsplan, ett s.k. separat ackord. I paragrafen föreskrivs därför i *första stycket* att det är möjligt för gäldenären att ansöka om separat ackord, vilket kan ses som ett parallellt förfarande i förhållande till den sedvanliga företagsrekonstruktionen. Det är endast gäldenären som har rätt att ansöka om separat ackord. Ansökan ska göras skriftligen och vara undertecknad av sökanden eller sökandens ombud.

I ansökan ska sökanden enligt *andra stycket* styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända. Jfr 2 kap. 1 § LFR. Jfr även SOU 2010:2 s. Del s. 364 f., Del 2 s. 84 och s. 187 f.

2 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.1.

En ansökan om separat ackord ska göras till den domstol som är behörig att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion. Forum för företagsrekonstruktion bestäms enligt 4 kap. 1 a § LFR. Enligt den sistnämnda bestämmelsen är det regeringen som meddelar föreskrifter om vilka av landets tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion och således också ärenden om separat ackord.

3 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.3.

Som ovan nämnts ska en ansökan om separat ackord göras skriftligt och vara egenhändigt undertecknad av gäldenären eller gäldenärens ombud. Ansökan ska även ha visst innehåll. Det är inte avsett att ansökan ska vara så detaljerad såsom en ansökan om företagsrekonstruktion. Ansökningshandlingen ska dock innehålla följande: Enligt *första stycket första punkten* ska ansökan innehålla en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder som har upprättats av den föreslagna rekonstruktören. Förteckningen över gäldenärens tillgångar och skulder ska ha upprättats förhållandevis nära i tiden inför ansökan, nämligen den får inte vara äldre än tre månader innan ansökan om separat ackord kom in till rätten. Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senaste avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om det har upprättats en revisionsberättelse ska även denna bifogas, se nedan 4 §. Enligt *första stycket andra punkten* ska gäldenären bifoga en redogörelse för orsakerna till betalningssvårigheterna. Syftet med redogörelsen är att ge borgenärerna och rätten en uppfattning om ett separat ackord ska kunna komma till stånd. Det separata ackordet syftar till att vara en snabb väg till skuldnedläggning endast i fall då det i övrigt saknas behov av att rekonstruera den verksamhet som gäldenären bedriver. Redogörelsen för orsakerna till betalningssvårigheterna kan därmed ge ledning för såväl borgenärerna som rätten om den avsedda ekonomiska situationen är för handen.

Enligt *första stycket tredje punkten* ska till ansökan bifogas ett ackordsförslag som anger hur mycket gäldenären bjuder i betalning och när betalning ska ske samt om säkerhet ställs för ackordet och vad det i så fall består av. Detta krav motsvarar vad som nu gäller enligt 3 kap. 10 § första stycket 2 meningen LFR.

Enligt *första stycket fjärde punkten* ska ansökan innehålla ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget. Det krav som gäller avseende en rekonstruktör i allmänhet enligt nuvarande 2 kap. 11 § LFR och enligt föreslagna ändringar ska också gälla vid en ansökan om separat ackord. Med hänsyn härtill ska det av förslaget till rekonstruktör framgå att rekonstruktören har borgenärernas förtroende. Det ska således enligt *andra stycket* framgå av förslaget vilka borgenärer som har

kontaktats med anledning av förslaget, hur de är berörda samt om de har någon erinran mot att den föreslagna personen utses.

Enligt *första stycket femte punkten* ska ansökan även innehålla ett motiverat yttrande från rekonstruktören om huruvida han/hon anser att ackordsförslaget bör antas av borgenärerna och uppgift om den utdelning som kan påräknas borgenärerna i en konkurs. Såsom gäller vid ett sedvanligt offentligt ackord kan det inte bli fråga om annat än en ungefärlig uppskattning om sådan eventuell utdelning. Däremot krävs inte en förhandsanslutning av borgenärerna till ackordsförslaget.

Som framkommer i den allmänna motiveringen 8.2.3 ska rekonstruktörsyttrandet vara tämligen detaljerat. Det ska framgå varför gäldenären ska beviljas ett separat ackord. Rekonstruktören ska i sitt yttrande upplysa hur gäldenären drivit sin verksamhet och således ange varför gäldenären ska beviljas ett separat ackord.

4 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.3.

Som ovan nämnts ska gäldenären till ansökan om separat ackord bifoga årsredovisning eller årsbokslut avseende det senaste avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om det har upprättats en revisionsberättelse ska även denna bifogas. Det är även lämpligt att ansökningen kompletteras med en kontrollbalansräkning enligt 25 kap. 13 § aktiebolagslagen (2005:551) om en sådan har upprättats eller andra sammanställningar som visar gäldenärens ekonomiska status.

5 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.4.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs i likhet med vad som nu gäller i 3 kap. 11 § 5 LFR för offentligt ackord att vid en ansökan om separat ackord ska gäldenären betala förskott på kostnaden för ackordsfrågans handläggning hos rätten. Möjlighet finns att istället för att betala hela förskottet ställa säkerhet för återstoden.

I *andra stycket* anges att regeringen får meddela föreskrifter om förskottets storlek.

6 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

Paragrafen innehåller, genom hänvisning till 3 b kap. 2, 3, 4 §§, regler om avvísning av en ansökan om separat ackord. Avvísning kan således komma ifråga om t.ex. ansökan inte är egenhändigt undertecknad av sökanden eller dennes ombud eller inte uppfyller de krav som anges i 3 b kap. 3 och 4 §§. Motsvarande bestämmelse för företagsrekonstruktion finns i 2 kap. 5 § och 3 kap. 12 § LFR.

7 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

En förutsättning för att ett beslut om att förhandlingar om separat ackord ska få inledas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort. Det föreskrivs därför i *första stycket* att gäldenären ska vara illikvid eller det finns risk för snar illikviditet. Rekvisitetet är detsamma som vid en ansökan om företagsrekonstruktion enligt 2 kap. 6 § första stycket LFR. Ett beslut om att få inleda förhandlingar om separat ackord enligt *andra stycket* förutsätter också att det finns grundad anledning att anta att syftet med det separata ackordet kan uppnås. Den förutsättningen gäller också enligt det här förslaget för ett beviljande av en ansökan om företagsrekonstruktion, varför samma förutsättning bör gälla för ett beslut om att förhandling om separat ackord får inledas, se ovan 6.1. till 6.4.

8 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

Paragrafen innehåller en anvisning för rätten att om ansökan tas upp ska domstolen genast besluta att förhandling om separat ackord ska inledas. Att ansökan tas upp till prövning betyder att den inte avvisas eller avslås. Rättens beslut fattas på handlingar och något särskilt sammanträde ska inte vara nödvändigt. Som framkommer ovan i författningskommentaren till 20 § innebär redan en ansökan om företagsrekonstruktion att gäldenärens motpart blir förhindrad att häva på grund av dröjsmål eller befarat dröjsmål. Vid

en ansökan om separat ackord inträder hävningshindret också vid ansökan om separat ackord, eftersom enligt 3 b kap. 11 § är 2 kap. 20 § gällande på motsvarande sätt för ett separat ackord. Bestämmelsen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 3 kap. 13 § LFR.

9 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

I paragrafens *första stycke* anges att samtidigt som rätten meddelar beslut om att inleda förhandling om separat ackord, ska rätten utse en rekonstruktör och bestämma tid för ett borgenärssammanträde inför rätten. Eftersom det separat ackordet syftar till att vara en snabb väg till skuldnedsättning ska borgenärssammanträdet äga rum senast tre veckor från beslutet om att inleda förhandling om separat ackord. Till sammanträdet ska rätten kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna. Bestämmelsen motsvarar med vissa redaktionella ändringar och ändringar 2 kap. 10 § och 3 kap. 13 och 17 §§ LFR.

10 §

Paragrafen är ny och kommenterats i 8.2.5.

I paragrafen *första stycke* föreskrivs att när ett beslut om att inleda förhandlingar om separat ackord har meddelats, ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Regeringen får enligt *andra stycket* meddela föreskrifter om kungörandet av beslutet. Bestämmelsen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 3 kap. 13 § LFR.

11 §

Paragrafen är ny och har kommenterats i 8.3.1.

Ett separat ackord och en sedvanligt företagsrekonstruktionsförfarande har många likheter. Med anledning härav anges därför i bestämmelsen att det som sägs i 2 kap. 11, 14–15, 17–21 §§ och 3 kap. 2–9, 14–16, 17 § 3 stycket 19–27 §§ LFR gäller på motsvarande sätt även för ett separat ackord.

4 kap. Övriga bestämmelser

1 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.1.

Paragrafen innehåller en regel om forum vid företagsrekonstruktion. Enligt nämnda bestämmelsen är det regeringen som meddelar föreskrifter om vilka av landets tingsrätter som ska vara behöriga att handlägga ärenden om företagsrekonstruktion och ärenden om separat ackord och vilka domsområden dessa domstolar ska ha.

1 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.6.

Paragrafen reglerar situationen när en gäldenär eller borgenär ansökt om företagsrekonstruktion eller om separat ackord och en ansökan om konkurs ges in till rätten samma dag som ansökan om företagsrekonstruktion respektive om separat ackord gavs in eller inom kort därefter. Till följd av bestämmelsen ska ansökan om företagsrekonstruktion eller om separat ackord ha företräde framför en ansökan om konkurs om den senare ännu inte hunnit avgöras av rätten.

4 §

Paragrafen behandlas i 8.1.4.

Andra stycket har ändrats och anger att rekonstruktörens ersättning bestäms av rätten. Om det har utsetts flera rekonstruktörer ska ersättning bestämmas för var och en av dem och om möjligt på samma gång. Bestämmelsen är utformad med förebild i 14 kap. 4 § första stycket KonkL. Ersättningen prövas när uppdraget är fullgjort, dvs. när rätten beslutar att företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet ska upphöra enligt 4 kap. 7 och 8 §§ respektive föreslagna 9 a och 9 b §§.

I praktiken erhåller rekonstruktören ersättning i förskott och löpande á-conto av gäldenären under förfarandet. I de fall rätten vid sin prövning finner att rekonstruktörens ersättning inte är skälig och ska bestämmas till ett lägre belopp än vad rekonstruktören

begärt ska rekonstruktören således återbetala den överskjutande delen av de medel som redan erhållits löpande eller i förskott. Rekonstruktörens rätt till ersättning för arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt omfattar hela uppdraget, dvs. även för arbetet med att ta fram ansökan under tiden före rättens förordnade. I de ärenden den föreslagna rekonstruktören inte förordnats av rätten ska ersättningen för det arbete som lagts ned inte prövas av rätten utan ersättningen får då i stället regleras mellan rekonstruktören och gäldenären eller borgenären i fråga.

Tredje stycket är nytt. Enligt bestämmelsen ska rekonstruktören till rätten ange det belopp som han/hon begär samt bifoga en redogörelse för det arbete som uppdraget har medfört med en kostnadsräkning, som utvisar det begärda beloppets fördelning på de olika åtgärderna. I syfte att hålla kostnaderna för förfarandet nere bör inte krävas en alltför detaljerad redovisning av varje moment av uppdraget i räkningen. Räkningen bör kunna ha samma innehåll som en sedvanlig kostnadsräkning i tvistemål.

Kortare telefonsamtal och meddelanden med e-post, brev m.m. bör dock kunna slås samman till en post med angivande av antal åtgärder och total tidsåtgång. I redogörelsen bör anges de omständigheter som visar att arbetet varit påkallat för att tillvarata gäldenärens intressen eller i övrigt nödvändigt för att fullgöra uppdraget. Om ärendet har inneburit särskilda svårigheter i juridiskt hänseende eller på något annat sätt bör orsakerna till detta anges. Har rekonstruktören haft utlägg som uppdraget krävt, exempelvis för anlitande av sakkunnigt biträde, ska det anges i arbetsredogörelsen. Bestämmelsen är i delvis utformad med förebild i 14 kap. 6 § andra stycket KonkL. Handläggningen hos rätten bör utformas så att rätten alltid inhämtar yttrande från gäldenären när arvodet ska bestämmas. Däremot behöver endast yttrande hämtas från de borgenärer som särskilt begärt att de ska ges tillfälle att yttra sig över arvodesframställan.

4 a §

Bestämmelsen är ny.

I paragrafen anges att vad som sägs i 4 kap. 4–6 §§ beträffande kostnader för företagsrekonstruktion, även gäller vid separat ackord. Rekonstruktörens rätt till ersättning bestäms även i ett sådant förfarande av rätten. Kostnaden för handläggningen hos rätten liksom de ersättningar som avser rekonstruktören enligt 4 kap. 4 § ska betalas av gäldenären. I fråga om ersättning till en tillsynsman ska 4 kap. 5–6 §§ tillämpas på motsvarande sätt.

9 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

I paragrafens *första stycke* anges i vilka fall ett separat ackord ska upphöra, oberoende av att den tidsfrist som anges i 9 b § har löpt ut. Enligt *första punkten* ska förfarandet upphöra om sådana åtgärder vidtagits att syftet med det separata ackordet kan anses uppnått. Har rätten fastställt ackordsförslaget får syftet med förfarandet anses uppnått.

Enligt *andra punkten* upphör förfarandet om gäldenären begär det. Gäldenärens aktiva medverkan är en förutsättning för det separata ackordet. Om vederbörande inte längre vill medverka saknas förutsättningar att fortsätta förfarandet.

Detsamma gäller enligt *tredje punkten* om gäldenären uteblir från det i 3 b kap. 9 § angivna borgenärssammanträdet utan laga förfall. Vad som avses med laga förfall får avgöras med ledning av 32 kap. 8 § rättegångsbalken.

Vidare ska det separat ackordet upphöra enligt *fjärde punkten* om rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med det separata ackordet inte kan antas bli uppnått. Ett skäl till en sådan begäran kan vara att det inte finns förutsättningar för att få till stånd ett separat ackord.

Slutligen ska förfarandet avslutas enligt *femte punkten* om rätten får kännedom om någon omständighet – före rekonstruktören eller borgenärerna – som gör att förfarandet inte kan fortsätta. Har t.ex. åtal för brott mot borgenär väckts mot gäldenären med yrkande om omedelbar häktning kan rätten själv ta initiativ till att det separata

ackordet upphör. Jfr 4 kap. 7 § LFR och prop. 1995/96:5 s. 217–219.

9 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

I paragrafen ges bestämmelser om att företagsrekonstruktion i vissa fall, utöver vad som anges i 9 a § ska upphöra. Bestämmelsen motsvarar 4 kap. 8 § LFR med redaktionella justeringar avseende det separata ackordet.

Av *första stycket* framgår att den tid under vilket det separata ackordet får pågå är tre månader. När den föreskrivna fristen löpt ut, utan att någon förlängning har begärts, har således rätten att fatta beslut om att förfarandet ska upphöra, om inte ett sådant beslut fattats enligt 9 a §. Efter fristens utgång saknar gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna möjlighet att förhindra att förfarandet upphör.

Eftersom även tre månader i vissa fall kan visa sig vara en för kort tid kan rätten enligt *andra stycket* på begäran av gäldenären förlänga tidsfristen med tre månader, om det finns särskilda skäl. Fristen får dock inte förlängas under längre tid än till sammanlagt sex månader, såvida det inte finns synnerliga skäl. Tanken är att förfarandet ska vara en snabb väg till skuldavskrivning varför det endast i speciella undantagsfall kan vara fråga om att förlänga förfarandet mer än sex månader. Föreligger synnerliga skäl får rätten besluta att förfarandet får fortgå ytterligare tre månader.

9 c §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 8.2.5.

Ett separat ackord och ett sedvanligt företagsrekonstruktionsförfarande har många likheter. Av paragrafen följer därför att de regler som gäller för företagsrekonstruktion enligt 4 kap. 9–14 §§ gäller i tillämpliga delar även för ett separat ackord. Hänvisningen innebär t.ex. att rätten, såväl innan den meddelar beslut om att låta det separata ackordet upphöra som innan den beslutar att förlänga en löpande tidsfrist ska bereda gäldenären, rekonstruktören, och de borgenärer som var närvarande vid borgenärssammanträdet tillfälle

att yttra sig. Eftersom det inte är aktuellt att utse en borgenärskommitté i ett separat ackord blir det aldrig aktuellt att tillämpa 4 kap. 9 § andra stycket LFR. Däremot är det avsett att regler om överklagande, 4 kap. 10–11 §§, om skadestånd, 4 kap. 11 a, 11 b och 12 §§ samt om straff m.m., 4 kap. 13–14 §§ även ska tillämpas vid ett separat ackord.

11 a §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i 8.1.5.

I *första stycket första meningen* anges att rekonstruktören ska ersätta de skador som han/hon vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar gäldenären eller en borgenär i ett företagsrekonstruktionsförfarande eller i ett separat ackord. Bestämmelsen står i saklig överensstämmelse med vad som anses gälla redan i dag beträffande företagsrekonstruktion. Den omfattar inte rekonstruktörens skadeståndsansvar gentemot en tredje man. För utformningen av paragrafen har konkursförvaltares skadeståndsansvar i konkurslagen stått som förebild.

Rekonstruktörens skadeståndsansvar sträcker sig principiellt sett längre än som följer av skadeståndslagens (1972:207) regler om utomobligatoriskt skadeståndsansvar, dvs. ansvar som inte har sin grund i något avtalsförhållande mellan parterna. En rekonstruktör ansvarar i överensstämmelse med skadeståndslagen för person- och sakskada som han/hon uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar borgenär i rekonstruktionsförfarandet eller gäldenären. Rekonstruktören svarar emellertid också för ren förmögenhetsskada, dvs. ekonomisk skada utan samband med person- eller sakskada. Enligt skadeståndslagen skulle ett sådant ansvar följa först om skadan har vållats genom ett brott (jfr prop. 1986/87:90 s. 415 f.).

Det är bara de skador som rekonstruktören vållar vid fullgörandet av sitt uppdrag som regleras av paragrafen. Om rekonstruktören förorsakar t.ex. gäldenären skada genom en åtgärd som utförs vid sidan av sitt rekonstruktionsuppdrag tillämpas vanliga regler.

Vilka åtgärder eller underlåtenheter som ska leda till att ansvar inträder måste givetvis prövas i det särskilda fallet. Exempel kan vara att rekonstruktören brustit vad gäller anvisningar till gäldenären om hur verksamheten ska bedrivas enligt 2 kap. 14 § andra

stycket eller att rekonstruktören på något sätt brister i det samtycke till fullgörande av gäldenärens förpliktelser som rekonstruktören lämnat med stöd av 2 kap. 15 § eller i samtycket till fullföljande av gäldenärens avtal enligt 2 kap. 20 – 20 a–h §§. Utgångspunkten är att eventuell skadeståndsskyldighet på grund av gäldenärens vårdslöshet under rekonstruktionen åvilar gäldenären själv. Rekonstruktören kan dock hållas ansvarig om han/hon är passiv och ser på när gäldenären handlar på ett sätt så att företaget urholkas och borgenärernas rätt äventyras om rekonstruktionen fortsätter. För att undgå ansvar åligger det i en sådan situation rekonstruktören att begära förfarandets upphörande enligt 4 kap. 7–9 b §§. Det bör framhållas att det måste göras en nyanserad bedömning av frågan huruvida ansvar ska inträda till följd av en viss åtgärd eller underlåtenhet. Rekonstruktören ska när han/hon fullgör sitt uppdrag verka för att borgenärernas intressen inte åsidosätts. Man måste emellertid hålla i minnet att det inom borgenärskollektivet kan finnas motstridiga intressen.

Enligt *första stycket andra meningen* kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Omständigheterna i det enskilda fallet kan vara sådana att jämkning bör medges med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden även om detta inte anges uttryckligen i paragrafen (jfr prop. 1986/87:90 s. 417). Undantagslöst torde de rekonstruktörer som är advokater ha ansvarsförsäkring.

Enligt *andra stycket* ansvarar flera ersättningsskyldiga för samma skada solidariskt. Bestämmelsen är tänkt att tillämpas på samma sätt som motsvarande bestämmelse i 17 kap. 1 § konkurslagen. Om rekonstruktörens ersättningsskyldighet har jämkats är han/hon solidariskt ansvarig endast med det jämkade beloppet. Flera ersättningsskyldiga ska sinsemellan ta del i betalningen efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. När omständigheterna inte föranleder annat bör fördelningen ske efter huvudtalet. En prövning av fördelningsfrågan efter skälighet ska äga rum även om en av flera förvaltare som är medverkande till skadan har dömts att betala ett jämkat belopp.

11 b §

Paragrafen är ny. Paragrafen behandlas i 8.1.5.

I *första meningen* anges inom vilken tid skadeståndstalan enligt 11 a § ska väckas. Talan ska väckas inom tre månader från den dag då beslutet att företagsrekonstruktionen eller det separata ackordet ska upphöra enligt 4 kap. 7-9 b §§ fick laga kraft. Paragrafen omfattar inte en talan om skadeståndsskyldighet mot rekonstruktören som väcks av tredje man. Enligt *andra meningen* ska skadeståndstalan väckas vid den tingsrätt där ärendet om företagsrekonstruktionen eller om separat ackord är eller har varit anhängigt.

10.2 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

6 kap. 10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av underhållsbidrag.

Rätten att kräva ut ett fastställt underhållsbidrag upphör tre år efter den förfallodag som ursprungligen gällde. Har en ansökan om företagsrekonstruktion gjorts inom treårstiden får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens upphörande meddelades. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring därom i bestämmelsen, så att det nämnda undantaget från preskriptionsregeln även omfattar ett separat ackord.

10.3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

7 kap. 9 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av underhållsbidrag.

Rätten att kräva ut ett fastställt underhållsbidrag går förlorad fem år efter den förfallodag som ursprungligen gällde. Har en ansökan om företagsrekonstruktion gjorts inom femårstiden får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens upphörande meddelades. Eftersom det

föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring därom i bestämmelsen, så att det nämnda undantaget från preskriptionsregeln även omfattar ett separat ackord.

10.4 Förslag till lag om ändring i lag (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva

3 §

En köpare kan genom lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva uppnå borgenärsskydd gentemot säljarens borgenärer, trots att det förvärvade lösöret kvarblir i säljarens besittning. Förutsättningen härför är att köparen iakttagit de formföreskrifter som anges i lagen. Har köparen uppfyllt dessa krav löper en karenstid innan köparen erkänns borgenärsskydd. Har således en ansökan om företagsrekonstruktion inkommit inom karenstiden och konkurs följt på ansökan, som gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen ska upphöra, saknar köparen skydd mot säljarens borgenärer. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring i *första stycket* därom i bestämmelsen, så att det nämnda även omfattar ett separat ackord.

I *andra stycket* görs en redaktionell ändring så att vad som sagts i första stycket äger motsvarande tillämpning om istället ett ackord fastställs. I övrigt görs språkliga justeringar i bestämmelsen.

10.5 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

10 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.8.

Paragrafen har ändrats och anger i *fjärde punkten första meningen* att s.k. superförmånsrätt *endast* utgår för fordran som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat

under en företagsrekonstruktion eller under en förhandling om separat ackord enligt lagen om företagsrekonstruktion och förfarandet avslutas på grund av konkurs. Om förfarandet däremot avslutas genom ett ackord (offentligt, utvidgat eller separat) som fastställs av rätten upphör den allmänna förmånrätten att gälla. Den allmänna förmånrätten upphör dock att gälla ett år från dagen då det fastställda ackordet fått laga kraft. Om ackordet skulle förverkas under ettårs-fristen kommer borgenärens fordran fortsatt att vara förenad med allmän förmånsrätt i en eventuell efterföljande konkurs.

10.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

5 §

Av paragrafen framgår att om ett beslut om företagsrekonstruktion har meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan skattefordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av de kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord ska vara fullgjort. Det nämnda gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion inleds under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring i såväl *första* som *andra stycket* därom i bestämmelsen, så att den även omfattar ett separat ackord.

10.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

11 kap. 20 §

Paragrafen behandlar tingsrättens underrättelseskyldighet till Bolagsverket om ett beslut om företagsrekonstruktion meddelas för föreningen. Underrättelseskyldighet föreligger även när en företagsrekonstruktion har upphört samt om högre rätt har upphävt ett beslut om företagsrekonstruktion. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring därom i *första* och *andra stycket* av bestämmelsen,

så att underrättelseskyldigheten även omfattar ett separat ackord i de angivna situationerna.

10.8 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

2 kap. 10 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.2.5.

I 2 kap. 10 a § *första stycket* konkurslagen framgår att om en företagsrekonstruktion pågår enligt lagen (1996:764), om företagsrekonstruktion, ska en borgenärs ansökan om konkurs, i fall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att företagsrekonstruktionen upphör. Motsvarande bör gälla om en förhandling om separat ackord har inletts, varför en ändring därom görs i bestämmelsen.

4 kap. 2 a §

I *andra stycket* i 4 kap. 2 a § anges hur fristdagen ska bestämmas när ett beslut tidigare har meddelats om företagsrekonstruktion. Då gäller som fristdag istället dagen för ansökningen därom, såvida konkursansökningen gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från att rätten beslutat att den ska upphöra. Motsvarande bör om beslut att inleda förhandling om separat ackord har meddelats, varvid en ändring därom görs i bestämmelsen.

10.9 Förslag till lag om ändring i köplagen (1990:931)

63 §

63 § *fjärde stycket* behandlar den s.k. aktiva stoppningsrätten. Om säljaren överlämnar en vara till köparen eller dennes konkursbo efter det att ansökan om företagsrekonstruktion har gjorts beträffande köparen eller köparen har försätts i konkurs, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Den aktiva stoppningsrätten ska

även kunna göras gällande om varan överlämnas till köparen efter det att ansökan om ett separat ackord har gjorts beträffande köparen. Med anledning härav görs en ändring i bestämmelsen därom. I övrigt görs några språkliga justeringar.

10.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

5 kap. 1 §

Paragrafen behandlar bl.a. ett konkursbos inträdesrätt i gäldenärens avtal. Ett avtal mellan två parter med finansiella instrument, med andra liknande rättigheter och åtaganden eller med valuta, om att förpliktelser dem emellan ska slutavräknas om en av parterna försätts i konkurs gäller mot konkursboet och borgenärerna i konkursen. Innehåller ett sådant avtal ett villkor som innebär att en slutavräkning ska ske av samtliga utestående förpliktelser för det fall företagsrekonstruktion beslutas för en av parterna gäller villkoret mot gäldenären och de borgenärer vars fordringar omfattas av ett offentligt ackord. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs ändringar i 5 kap. 1 § *andra stycket* i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, så att det som sägs i bestämmelsen även omfattar separat ackord. Vidare ska villkoret vara gällande mot gäldenären och de borgenärer som omfattas av ett ackord, oavsett om det är fråga om ett separat, ett offentligt eller ett utvidgat ackord.

10.11 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

10 kap. 4 §

I 10 kap. 4 § regleras tingsrättens underrättelseskyldighet bl.a. för det fall en registrerad stiftelse är föremål för företagsrekonstruktion. Underrättelseskyldighet föreligger även när en företagsrekonstruktion har upphört eller högre rätt har upphävt ett beslut om företagsrekonstruktion. Eftersom det föreslås att det ska finnas

möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs en ändring därom i bestämmelsen, så att underrättelseskyldigheten i de angivna situationerna även omfattar ett separat ackord.

10.12 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

43 kap. 17 §

Av riktlinjer om statligt stöd för riskkapital framgår att stöd inte får lämnas till företag i ekonomiska svårigheter. I paragrafen första stycke 2 anges därför att investeraravdrag inte får göras om det företag i vilket andelar har förvärvats vid tidpunkten för förvärvet är föremål för företagsrekonstruktion. Motsvarande bör gälla om beslut att inleda förhandling om separat ackord har meddelats, varvid ändring därom görs i bestämmelsen.

10.13 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

9 kap. 7 §

Vid ansvarsförsäkring får den skadelidande rikta krav direkt mot försäkringsbolaget på ersättning enligt försäkringsavtalet, om konkurs har beslutats eller offentligt ackord har fastställts beträffande den försäkrade. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om offentligt ackord, utvidgat ackord och separat ackord görs ändring därom i 9 kap. 7 § *första stycket* 2.

15 kap. 8 §

15 kap. 8 § behandlar möjligheten att återkräva betalda livförsäkringspremier vid försäkringstagarens eller hans dödsbos konkurs. Återkrav på samma grunder som vid konkurs kan också ske vid offentligt ackord vid företagsrekonstruktion. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om offentligt ackord, utvidgat ackord och separat ackord görs ändring därom i 15 kap. 8 § *tredje stycket*.

10.14 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

25 kap. 48 §

Beslut om konkurs och företagsrekonstruktion ska registreras i aktiebolagsregistret. Motsvarande bör gälla om en förhandling om separat ackord har inletts, varför ändring därom görs i bestämmelsen.

27 kap. 3 §

Enligt 27 kap. 3 § ska Bolagsverket genast kungöra det som har införts i aktiebolagsregistret i Post- och Inrikes Tidningar. Undantag från kungörelseplikten görs emellertid för registrering som avser beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion. Motsvarande bör gälla om en förhandling om separat ackord har inletts, varför ändring därom görs i bestämmelsen.

10.15 Förslag till lag om ändring i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare

13 §

Paragrafen innehåller regler om innehållet i en ansökan om skuldsanering för företagare. I 13 § 5 anges att gäldenären ska lämna uppgift om huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgått en förhandling om offentligt ackord. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om offentligt ackord, utvidgat ackord och separat ackord görs ändring därom i bestämmelsen.

14 §

Paragrafen innehåller regler om vilka dokument som ska bifogas en ansökan om skuldsanering för företagare. I *tredje stycket* anges att om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten har genomgått en förhandling om offentligt ackord, ska till ansökan

bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 första stycket 1 och 14 § LFR. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om offentligt ackord, utvidgat ackord och separat ackord görs ändring därom i bestämmelsens tredje stycke. Eftersom rekonstruktörsberättelse inte upprättas vid ett separat ackord behöver emellertid en sådan inte inges vid en ansökan om skuldsanering för företagare.

56 §

Paragrafen reglerar förhållandet mellan s.k. F-skuldsanering å den ena sidan och konkurser och offentligt ackord å den andra sidan. Enligt 56 § *tredje stycket* kan ett ärende om skuldsanering förklaras vilande om den näringsverksamhet som företagaren är eller har varit engagerad i drivs av en juridisk person som är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om offentligt ackord. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om offentligt ackord, utvidgat ackord och separat ackord görs ändring därom i bestämmelsen.

10.16 Förslag till förordning om ändring i förordning (1979:802) om dagbok och akter i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion

2 §

När ett beslut har meddelats om konkurs eller om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ska ett dagboksblad och ett referensblad läggas upp. Motsvarande bör gälla om en förhandling om separat ackord har inletts, varvid bestämmelsen bör justeras därom.

10.17 Förslag till förordning om ändring i förordning (1996:783) om företagsrekonstruktion

1 a §

Till lagen om företagsrekonstruktion ansluter förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion. Eftersom det föreslås att det ska finnas möjlighet att genomgå en förhandling om separat ackord görs ändring därom i förordningen. Vad som sägs i förordningen har därför motsvarande tillämpning på en ansökan om separat ackord, såvida inte annat är stadgat i lagen om företagsrekonstruktion.

3 §

När företagsrekonstruktion har beslutats ska underrättelse skickas till Kronofogdemyndigheten, i vissa fall till Finansinspektionen samt till Tillsynsmyndigheten i konkurs. Som anförts under avsnitt 7.1.2 är Skatteverket behörig företrädare för det allmänna vid företagsrekonstruktion. I uppgiften ingår att företräda och bevaka alla statliga fordringar som vid verkställighet hos Kronofogdemyndigheten handläggs som allmänna mål, med undantag för studiemedelsfordringar (1 och 7 §§ lag om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter (2007:324)). Skatteverkets behörighet omfattar även vissa andra fordringar som verkställs som allmänna mål men som inte är statliga (2 § förordning om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter (2007:789)). Det generella samordningsansvaret som Skatteverket har för det allmännas fordringar medför att Skatteverket är borgenärsföreträdare i så gott som alla företagsrekonstruktioner, även när det inte finns några skatte- eller avgiftsskulder att beakta. Detta beror på att det vanligtvis beslutas om lönegaranti i samband med rekonstruktionen. Därmed blir Skatteverket borgenärsföreträdare i fråga om statens regressfordran på lönegaranti (28 § lönegarantilagen (1992:497)). Vilken inställning Skatteverket har och hur myndigheten väljer att agera såsom borgenärsföreträdare i en rekonstruktion kan ha stor betydelse, inte minst vad gäller frågan om det finns tillräcklig borgenärsmajoritet för ett ackord. Med anledning härav föreslås att bestämmelsen i 3 § förordningen om företagsrekonstruktion ändras så att rätten även

ska sända underrättelse till Skatteverket när företagsrekonstruktion – men även när ett separat ackord - har beslutats eller när förfarandet upphör.

Statens offentliga utredningar 2016

Kronologisk förteckning

1. Statens bredbandsinfrastruktur som resurs. N.
2. Effektiv vård. S.
3. Höghastighetsjärnvägens finansiering och kommersiella förutsättningar. N.
4. Politisk information i skolan – ett led i demokratiuppdraget. U.
5. Låt fler forma framtiden!
Del A + B. Ku.
6. Framtid sökes –
Slutredovisning från
den nationella samordnaren
för utsatta EU-medborgare. S.
7. Integritet och straffskydd. Ju.
8. Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m.
Del 1 + 2. Fi.
9. Plats för nyanlända i fler skolor. U.
10. EU på hemmaplan. Ku.
11. Olika vägar till föräldraskap. Ju.
12. Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. U.
13. Palett för ett stärkt civilsamhälle. Ku.
14. En översyn av tobakslagen. Nya steg mot ett minskat tobaksbruk. S.
15. Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. Fi.
16. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016. Risker, osäkerheter och framtidsutmaningar. M.
17. EU:s reviderade insolvensförordning m.m. Ju.
18. En ny strafftidslag. Ju.
19. Barnkonventionen blir svensk lag. S.
20. Föräldradedighet för statsråd? Fi.
21. Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. M.
22. Möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade växter i Sverige. M.
23. Beskattning av incitamentsprogram. Fi.
24. En ändamålsenlig kommunal redovisning. Fi.
25. Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning. Del 1 + 2. U.
26. På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar. N.
27. Som ett brev på posten. Postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle. N.
28. Vägen till självkörande fordon – försöksverksamhet. N.
29. Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden. U.
30. Människorna, medierna & marknaden. Medieutredningens forskningsantologi om en demokrati i förändring. Ku.
31. Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. Fi.
32. En trygg dricksvattenförsörjning. Del 1 + 2 och Sammanfattning. N.
33. Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. Fi.
34. Revisorns skadeståndsansvar. Ju.
35. Vägen in till det svenska skolväsendet. U.
36. Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd. UD.
37. Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. Ju.
38. Samling för skolan. Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet. U.

39. Polis i framtiden
– polisutbildningen som högskole-
utbildning. Ju.
40. Straffrättsliga åtgärder mot deltagande
i en väpnad konflikt till stöd för en
terroristorganisation. Ju.
41. Hur står det till med den personliga
integriteten?
– en kartläggning av Integritets-
kommittén. Ju.
42. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
köp av sexuell tjänst och utnyttjande
av barn genom köp av sexuell hand-
ling, m.m. Ju.
43. Internationella säkerhetsrätter
i järnvägsfordon m.m.
– Järnvägsprotokollet. Ju.
44. Kraftsamling mot antiziganism. Ku.
45. En hållbar, transparent och
konkurrenskraftig fondmarknad. Fi.
46. Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. U.
47. En klimat- och luftvårdsstrategi
för Sverige. Del 1 + Del 2, bilaga med
underlagsrapporter. M.
48. Regional indelning – tre nya län. Fi.
49. En utökad beslutanderätt för
Konkurrensverket. N.
50. Genomförande av sjöfolksdirektivet. A.
51. Villkor för intjänande och bevarande
av tjänstepension. A.
52. Färre i häkte och minskad isolering. Ju.
53. Betaltjänster, förmedlingsavgifter och
grundläggande betalkonton. Fi.
54. Till sista utposten. En översyn av
postlagstiftningen i ett digitaliserat
samhälle. N.
55. Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. S.
56. Ny paketreselag. Fi.
57. Utredningen om Sveriges försvars- och
säkerhetspolitiska samarbeten. UD.
58. Ändrade mediegrundlagar.
Del 1 + Del 2. Ju.
59. På goda grunder
– en åtgärdsgaranti för läsning, skriv-
ning och matematik. U.
60. Ett starkare skydd för den sexuella
integriteten. Ju.
61. Fokus premiepension. Fi.
62. Ökad insyn i välfärden. S.
63. En robust personalförsörjning av det
militära försvaret. Fö.
64. Förutsättningar enligt
regeringsformen för fördjupat
försvarssamarbete. Fö.
65. Ett samlat ansvar för tillsyn över den
personliga integriteten. Ju.
66. Det stämmer!
– ökad transparens och mer lika
villkor. U.
67. En översyn av överskottsmålet. Fi.
68. Stärkt konsumentskydd på marknaden
för högkostnads krediter. Ju.
69. En inkluderande kulturskola på egen
grund. Ku.
70. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
människohandel och annat
utnyttjande av utsatta personer. Ju.
71. Snabbare omval och förstärkt skydd
för valhemligheten. Ju.
72. Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. N.

Statens offentliga utredningar 2016

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Genomförande av sjöfolksdirektivet. [50]

Villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension. [51]

Finansdepartementet

Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m. Del 1 + 2. [8]

Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. [15]

Föräldradelighet för statsråd? [20]

Beskattning av incitamentsprogram. [23]

En ändamålsenlig kommunal redovisning. [24]

Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. [31]

Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. [33]

En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad. [45]

Regional indelning – tre nya län. [48]

Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton. [53]

Ny paketreselag. [56]

Fokus premiepension. [61]

En översyn av överskottsmålet. [67]

Försvarsdepartementet

En robust personalförsörjning av det militära försvaret. [63]

Företsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete. [64]

Justitiedepartementet

Integritet och straffskydd. [7]

Olika vägar till föräldraskap. [11]

EU:s reviderade insolvensförordning m.m. [17]

En ny strafftidslag. [18]

Revisorns skadeståndsansvar. [34]

Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. [37]

Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning. [39]

Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation. [40]

Hur står det till med den personliga integriteten?
– en kartläggning av Integritetskommittén. [41]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. [42]

Internationella säkerhetsrätter i järnvägsfordon m.m. – Järnvägsprotokollet. [43]

Färre i häkte och minskad isolering. [52]

Ändrade mediegrundlagar. Del 1 + Del 2. [58]

Ett starkare skydd för den sexuella integriteten. [60]

Ett samlat ansvar för tillsyn över den personliga integriteten. [65]

Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnads krediter. [68]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer. [70]

Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten. [71]

Kulturdepartementet

- Låt fler forma framtiden! Del A + B. [5]
- EU på hemmaplan. [10]
- Palett för ett stärkt civilsamhälle. [13]
- Människorna, medierna & marknaden
Medieutredningens forskningsantologi
om en demokrati i förändring. [30]
- Kraftsamling mot antiziganism. [44]
- En inkluderande kulturskola på egen
grund. [69]

Miljö- och energidepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016.
Risker, osäkerheter
och framtidsutmaningar. [16]
- Ett klimatpolitiskt ramverk för
Sverige. [21]
- Möjlighet att begränsa eller förbjuda od-
ling av genetiskt modifierade
växter i Sverige. [22]
- En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige.
Del 1 + Del 2, bilaga med underlags-
rapporter. [47]

Näringsdepartementet

- Statens bredbandsinfrastruktur som
resurs. [1]
- Höghastighetsjärnvägens finansiering och
kommersiella förutsättningar. [3]
- På väg mot en ny politik för Sveriges
landsbygder – landsbygdernas utveck-
ling, möjligheter och utmaningar. [26]
- Som ett brev på posten. Postbefordran och
pristak i ett digitaliserat samhälle. [27]
- Vägen till självkörande fordon
– försöksverksamhet. [28]
- En trygg dricksvattenförsörjning.
Del 1 + 2 och Sammanfattning. [32]
- En utökad beslutanderätt för Konkurrens-
verket. [49]
- Till sista utposten. En översyn av postlag-
stiftningen i ett digitaliserat samhälle.
[54]
- Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. [72]

Socialdepartementet

- Effektiv vård. [2]
- Framtid sökes – Slutredovisning från den
nationella samordnaren för utsatta
EU-medborgare. [6]
- En översyn av tobakslagen. Nya steg mot
ett minskat tobaksbruk. [14]
- Barnkonventionen blir svensk lag. [19]
- Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. [55]
- Ökad insyn i välfärden. [62]

Utbildningsdepartementet

- Politisk information i skolan – ett led i
demokratiuppdraget. [4]
 - Plats för nyanlända i fler skolor. [9]
 - Ökade möjligheter till modersmåls-
undervisning och studiehandledning
på modersmål. [12]
 - Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett
nytt nationellt system för kunskaps-
bedömning. Del 1 + 2. [25]
 - Trygghet och attraktivitet
– en forskarkarriär för framtiden. [29]
 - Vägen in till det svenska skolväsendet. [35]
 - Samling för skolan. Nationella målsätt-
ningar och utvecklingsområden för
kunskap och likvärdighet. [38]
 - Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. [46]
 - På goda grunder
– en åtgärdsgaranti för läsning, skriv-
ning och matematik. [59]
 - Det stämmer! – ökad transparens och mer
lika villkor. [66]
- ## **Utrikesdepartementet**
- Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden
om uppehålls- och arbetstillstånd. [36]
 - Utredningen om Sveriges försvars- och
säkerhetspolitiska samarbeten. [57]